

F. BAHROMOV, S. BURXONOV, O'. XUDOYOROV

MAKTAB
KUTUBXONASI

MING BIR BOSHQOTIRMA

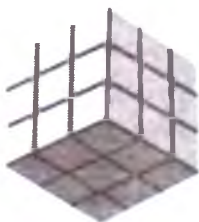

» 01 » | 19
| 200 »

MING BIR BOSHQOTIRMA

**10–15 yoshli o‘quvchilar uchun
qo‘shimcha o‘quv qo‘llanma**

Uchinchi nashr

«SHARQ» NASHRIYOT-MATBAA
AKSIYADORLIK KOMPANIYASI
BOSH TAHRIRIYATI
TOSHKENT – 2014

UO'K: 398.61

KBK 74.100.58 B 43

Mas'ul muharrir:

Akbar BAHROMOV, fizika-matematika
fanlari nomzodi

Taqrizchilar:

U.Dalaboyev, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti
dotsenti, fizika-matematika fanlari nomzodi;

F.Tolipova, Respublika ta'lim markazining bosh metodisti;

N.Hakimova, Toshkent viloyati, Zangiota tumanidagi 56-mak-
tabning matematika va informatika o'qituvchisi.

B 43 Bahromov F. va boshq.

Ming bir boshqotirma: 10–15 yoshli o'quvchilar
uchun qo'simcha o'quv qo'llanma / F.Bahromov,
S.Burxonov, O'.Xudoyorov; mas'ul muharrir
A.Bahromov – T.: «Sharq», 2014. – 224 b.

«Ming bir boshqotirma» kitobida 10–15 yoshli o'quvchilar
uchun 1001 ta matematik boshqotirma jamlangan bo'lib, undagi
boshqotirmalar o'quvchilarni topqirlikka o'rgatish, mantiqiy fikrlash
texnikasini rivojlantirishga qaratilgan. Bu kitobdan o'quvchilar
aqlarini charxlash uchun qo'shimcha o'quv qo'llanma sifatida
foydalanishlari mumkin.

Ushbu kitobdagi boshqotirmalarning yechimlarini katta
yoshdagilar ham qiziqib topishlari va topqirliklarini sinashlari
mumkin.

ISBN 978-9943-26-103-7

UO'K: 398.61

KBK 74.100.58 B 43

«Sog'lom bola yili» Davlat dasturi uchun ajratilgan
Davlat budjeti mablag'lari hisobidan nashr etildi.

© Bahromov F., Burxonov S., Xudoyorov O', 2014

© «Sharq» NMAK Bosh tahririyati, 2014

So‘zboshi

Boshqotirma oddiy masaladan farqli shunday ajoyib topiluvchi, uni yechishdan zavqlanasiz va rohatlanasiz. Boshqotirmaning javobi har doim ham sizni ajablantirayotgan bo‘lsa ham, ammo javobini topgach: «Juda oson ekan ku, nega uni darrov topa olmadim-a» – deb yuborishingiz aniq.

Boshqotirmalar odatda oddiy hayotiy voqealardan olinib, ularni yechimni topish uchun keng ommaga ma’lum bo‘lgan ma’lumotlarni bilish kifoya qiladi va «qulfnı ochish uchun unga topg‘ni keladigan yagona kalitni topish» talab etiladi. Boshqotirmalar bizni ziyrak va topqir bo‘lishga o‘rgatib, deyaqatni bu joyga jamlashni, keng fikrlashni, ko‘p sonli faktlarni bu biri bilan solishtirib, ulardan kerakligini ajratib olish kabi lazilatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Bizgacha yetib kelgan eng qadimiy matematika kitobi tarixdan avvalgi XVII asrda Misrda yashagan Arximes tomonidan yaratilgan. Kitobning har bir varag‘i 5 metrdan uzunroq bo‘lgan papirusga yozilgan. Shuning uchun bu kitob «Arximes papirusi» deb ataladi. Bu kitobdagi masalalar asosan matematik boshqotirmalardan iborat bo‘lgan. Kitobdan o‘sha davrdagi davlat kotiblari maktabida darslar o‘qitilgan «Arximes papirusi»dagi boshqotirmalar juda qiziqarli bo‘lib, ulardan ayrimlari bizning davrimizgacha yetib kelgan.

Keyinchalik qadimgi yunonlar (masalan, Yevklid) odatiy matematikani teorema va tushunchalar bilan boyitib borishgan.

Qadimgi vavilonlar tomonidan tuzilgan yuzga yaqin «matematik jadvalchalar», ya’ni matematik boshqotirmalar ham bizgacha yetib kelgan. Yunon sivilizasiyasining oxirlarida

340 440

donishmand Diofant boshqotirmalarni yig'ib, «Arifmetika» kitobini yozgan. Qadimgi Xitoy va Hindistonda yozilgan matematika kitoblari boshqotirmalar to'plamidan iborat bo'lgan. Arab imlosida bitilgan hisob-kitobga oid qadimiy kitoblarda ham ko'blab boshqotirmalar o'rin olgan.

Hozirgi davrda matematika fani son-sanoqsiz hisob-kitoblarni, teorema, qoida va tushunchalarni o'z ichiga olgan. Boshqotirmalar esa matematika darsliklaridan deyarli siqib chiqarilgan. Boshqotirmalar maktabdan tashqari mashg'ulotlarda, matematik to'garaklarda shug'ullanadigan bo'lib qoldi.

Boshqotirmalarni matematika fanidan ajratib bo'lmaydi. Bas, shunday ekan, boshqotirmalar bilan ko'proq shug'ullanib, aqlingizni charxlab boring. Shu tariqa topqirlikni o'rganing, aqliy zakovatingizni oshirib boring.

Kelishib olaylik. Avval boshqotirmaning javobiga qaramasdan yechishga harakat qiling. Chunki meva mazasini sezish uchun uni o'zimiz chaynashimiz kerak. Javobni darrov topa olmasligingiz tabiiy. Har xil variantlarni qo'yib ko'rib, eng to'g'ri keladiganini tanlab olish uchun ancha vaqt kerak bo'lishi mumkin. Javobini o'zingiz topa olganingizdagi rohatbaxsh onlarga, qalbingizda uyg'ongan mag'rurlik hissiga nima yetsin.

117. JAVOB BERISHGA SHOSHILMANG

1. Ovcu daraxtdagi 12 ta qushdan 3 tasini urib tushirsa, daraxtda nechta qush qoladi?

2. Stolda 7 ta pashsha bor edi. Bir urib 2 ta pashsha oldiribsa, stolda nechta pashsha qoladi?

3. Xonadagi 7 ta shamdan 3 tasi o'chirib qo'yilsa, nechta sham qoladi?

4. Bu yil qovun tarvuz bo'ladimi?

5. To'q qizni to'qqiz soat bo'sh xonaga berkitib qo'yilsa, umma bo'ladi?

6. Daraxt shoxida A va B o'tirgan edi. A uchib ketdi, B yoqilib tushdi. Daraxtda nima qoldi?

7. Nemis sataroshlari bir nafar ispanning sochini olishdan ko'ra ikki nafar portugalning sochini olishni yoqtirishadi. Nima uchun?

8. Hasan, Husan va Salim 6 km ga yugurib borishdi. Ularning har biri necha kilometrda yugurishgan?

9. Qachon bo'linma bo'linuvchiga teng bo'ladi?

10. Soat 5 da yomg'ir yog'a boshladi va 6 soatdan keyin yomg'ir to'xtab, bulutlar tarqab ketdi. Lekin quyosh chiqmadi. Nima uchun?

11. Xonaning 4 ta burchagida bittadan mushuk bor. Har bir mushuk qarshisida 3 tadan mushuk bor. Har bir mushukning dumida bittadan mushuk o'tiribdi. Hammasi bo'lib xonada nechta mushuk bor?

12. Savatdagi 5 ta olma 5 ta bolaga bittadan bo'lib berildi, lekin bitta olma savatda qoldi. Shunday bo'lishi mumkinmi?

13. Qafasdagi 4 ta qush 4 ta bolaga bittadan berilsa, 1 ta qush o' sha qafasda qolishi mumkinmi?

14. Hech qanday arifmetik amallarni bajarmay 66 sonini 1,5 marta oshiring.

15. Tikuvchi har kuni gazlamani 2 metrli bo'lakdan qirqib olsa, 18 metrli gazlamaning oxirgi bo'lagini nechanchi kuni qirqadi?

16. Har 5 minutda yarim metrli g'o'la arralayotgan kishi 14 metrli yog'ochni qancha vaqtda kesib bo'ladi?

17. Uch o'rtoq bozorga ketayotib, 3 ta tanga topib olishdi. Agar o'rtoqlardan bittasi o'zi bozorga ketayotgan bo'lsa, nechta tanga topgan bo'lardi?

18. Toshkentga kelayotgan bir kishi 3 nafar tanishini uch-ratib qoldi. Har bir tanishining yonida bittadan bolasi ham bor edi. Hammasi bolib Toshkentga kelayotganlar necha nafar edi?

19. Qushlar galasi uchib kelayotgan edi. Oldida bitta qush, orqasida ikkita qush. Orqada bitta qush, oldida ikkita qush. O'rtada bitta qush, oldida bitta qush va orqasida bitta qush. Qushlar galasida hammasi bo'lib nechta qush bor edi?

20. Birdan yuzgacha bo'lgan sonlar ichida qaysilarining oyog'ini osmonga qilib aylantirilsa ham qiymatlari o'zgarmaydi?

21. Uchta yog'ochning nechta uchi bor? Beshta yog'ochning-chi? Besh yarimta yog'ochning-chi?

22. 188 ni ikkiga bo'lib, 100 hosil qila olasizmi?

23. 3 ta cho'p stol ustiga qator qilib terilgan. O'rtadagi cho'pga tegmasdan, uni o'rtadan yo'qotish mumkinmi?

24. Stol ustida ikkita cho'p bor. Sindirmasdan ular yordamida kvadrat hosil qila olasizmi?

25. Stol ustida bitta cho'p bor. Sindirmasdan uning yordamida uchburchak hosil qilish mumkinmi?

16. Ikki avtomobil Toshkent – Samarqand yo‘nalishi bo‘yicha 400 km yo‘l bosdi. Agar ikkala avtomobilning tezligi bir va bir bo‘lsa, ularning har biri necha kilometr yo‘l yurgan?

17. 1 kg paxta og‘irimi, 1 kg temirmi?

18. Oqchon 12 ni ko‘rib 24 deymiz?

19. Ikki ota o‘z o‘g‘illariga pul berishdi. Birinchi ota o‘z o‘g‘liga 10 tanga, ikkinchi ota o‘z o‘g‘liga 5 tanga berdi. Lekin otalar pullarini birgalikda sanashsa, 10 tanga chiqdi. Nima to‘g‘rini?

20. Olti yoqli qalamda nechta yoq bor?

21. Hammu hi terakda 9 ta, ikkinchisida esa undan 5 ta ko‘p olma bor edi. Ikkala daraxtda nechta olma bor?

22. ‘Saniyop‘ochning birinchi simida 4 ta, ikkinchisida 3 ta quyon bor edi. Hamma quyonlar nechta?

23. Surati maxrajidan kichik bo‘lgan kasr surati maxrajidan katta bo‘lgan kasrga teng bo‘lishi mumkinmi?

24. 10 metrli zanjirga bog‘langan it bir yo‘nalish bo‘yicha 100 metr masofaga yugurib borishi mumkinmi?

25. Yuv ostida turib gugurt yoqish mumkinmi?

26. To‘rtburchakning bir burchagini to‘g‘ri chiziq bo‘ylab kesib tashlasak, shakl nechta burchakli bo‘lib qoladi?

27. Uchburchakning bir burchagini to‘g‘ri chiziq bo‘ylab kesib tashlasak, shakl nechta burchakli bo‘lib qoladi?

28. 40 ta deraza oynasini yuvishga 6 soat vaqt sarflansa, qancha shunday o‘lchamdagi 10 ta ko‘zgu oynasini yuvishga qancha vaqt sarflanadi?

29. 4 ta tosh olib sinf xonasining o‘rtasida turing va bo‘r yordamida o‘zingiz sig‘adigan qilib aylana chizing. Shu aylana ichidan chiqmasdan xona burchaklariga bittadan tosh tashmasdan) qo‘yib chiqa olasizmi?

30. Toshbaqa ertalab 17 metrli qumli chuqurlikka tushib ketdi. U har gal kunduzi 5 metr tepaga ko‘tarilib, kechasi

2 metr pastga sirg'alib tushadi. Toshbaqa necha kundan keyin chuqurlikdan chiqib oladi?

41. 1-qavatdan 3-qavatga chiqish uchun 36 ta zina bosib o'tildi. 6-qavatgacha yana nechta zinaga ko'tarilishi kerak?

42. 12 metrli arqonni teng ravishda uch joyidan kesilsa, har bir bo'lagining uzunligi qanchadan bo'ladi?

43. Zinapoya bo'ylab 1-qavatdan 9-qavatgacha bo'lgan masofa 1-qavatdan 3-qavatgacha bo'lgan masofadan necha marta uzun?

44. 2 nafar ishchi 2 soatda 2 ta o'yinchoq yasadi. 4 nafar ishchi 4 soatda nechta shunday o'yinchoq yasaydi?

45. 2 nafar ishchi 2 soatda 2 ta o'yinchoq yasadi. 6 nafar ishchi 6 soatda nechta shunday o'yinchoq yasaydi?

46. Choyga solingan shakarni qaysi qo'lda aralashtirish oson?

47. Zamira 7 yoshda, akasi Botir undan 4 yosh katta. 3 yildan keyin Botir Zamiradan necha yosh katta bo'ladi?

48. Ota bozordan 12 ta olma sotib oldi. Ularni ikki o'g'li va bir qiziga teng bo'lib berdi. Ota har bir o'g'li va qiziga nechtdan nok bergan?

49. 2 ta tovuq 2 kunda 2 ta tuxum qilsa, 100 ta tovuq 100 ta tuxumni necha kunda qilishi mumkin?

50. Sinfdagi 30 nafar o'quvchidan faqat 15 nafari yomg'irda ho'l bo'lmaslik uchun maktabga zontigini olib kelishdi. Lekin maktabdan uylariga yetib borguncha hech kim ho'l bo'lmadi. Nima uchun?

51. 5 dan 2 ni ayirsa, 0 qolishi mumkinmi?

52. 7 dan 2 ni ayirsa, 2 qolishi ham mumkinmi?

53. 12 dan 2 ni ayirsa, 2 qolishi ham mumkinmi?

54. 12 sonini 2 ga bo'lib, 7 sonini hosil qiling.

55. 20 dan 22 ni ayirib, 88 sonini hosil qiling.

56. 9 ta cho'pdan 3 tasining har biri 3 bo'lakka bo'linsa, jami cho'plar nechta bo'ladi?

57. 3 ta mushuk 3 ta sichqonni tutishga 3 minut sarflasa, 10 ta mushuk 30 ta sichqonni tutish uchun qancha vaqt sarflaydi?

58. Ikkidan katta, lekin uchdan kichik son hosil qilish uchun 2 va 3 orasiga qanday belgi qo'yish kerak?

59. Qanday idishdan ovqat yeb bo'lmaydi?

60. Shokir amaki ishga shoshilib, soyabon va bosh kiyimini oyoqlarida qoldirib ketdi. Birdan kuchli yomg'ir yog'ib, hamma kiyimini jiqqa ho'l bo'ldi. Ammo boshidagi bitta ham sochi ho'l bo'lmadi. Nima uchun?

61. 8 ni ikkiga bo'lib, 4 dan boshqa sonni hosil qila olasizmi?

62. Soatlarning faqat ikkitasi vaqtni to'g'ri ko'rsatmoqda. Boshqa soatlar yoki oldinda, yoki orqada qolmoqda. Ularning ko'rsatishi quyidagicha: 9:25, 6:15, 9:30, 4:10, 18:15, 10:10, 19:15, 11:25, 12:30. Hozir soat necha bo'ldi?

CHO'PLAR BILAN MASHQLAR

63. Sindirmasdan 2 ta cho'pdan 5 sonini hosil qila olasizmi? 10 sonini-chi? (Ushbu va keyingi mashqlarda o'lchamlari bir xil bo'lgan cho'plar olinadi.)

64. Sindirmasdan 3 ta cho'pdan 4 sonini hosil qila olasizmi? 6, 9 va 11 sonlarini-chi?

65. Sindirmasdan 4 ta cho'pdan 7 sonini hosil qila olasizmi? 12, 15 va 20 sonlarini-chi?

66. 5 ta cho'pdan qaysi sonlarni yoza olasiz?

67. Menda 3 ta cho'p bor (1-rasm). Ularga yana ikkita cho'p qo'shsam, sakkiz bo'ladi. Bu mumkinmi?

1-rasm.

2-rasm.

68. 5 ta cho'p bor (2-rasm). Ularga yana 4 ta cho'p qo'shsam 100 bo'ladi. Bu mumkinmi?

69. 5 ta cho'p bor (3-rasm). Ularga yana 5 ta cho'p qo'shsam 100 bo'ladi. Bu mumkinmi?

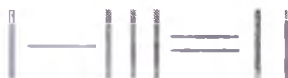
3-rasm.

4-rasm.

70. Cho'plarga tegmasdan va ularni bir-biriga nisbatan joyini o'zgartirmasdan tenglikni tuzating (4-rasm).

71. 1 ta cho'pning o'rmini o'zgartirib, tenglik hosil qiling (5-rasm).

5-rasm.

6-rasm.

72. 1 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 1 soni hosil bo'lsin (6-rasm).

73. 1 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, tenglik saqlansin (7- va 8-rasmlar).

7-rasm.

8-rasm.

74. 1 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, tenglikni tuzating (9-rasm).

9-rasm.

10-rasm.

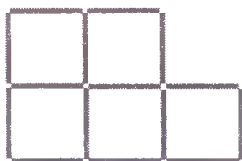
75. 2 ta cho'pning joylashishini o'zgartirib, tenglikni tuzating (10-rasm). Mashqni ikki usulda bajaring.

76. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, uchburchaklar soni 3 ta bo'lib qolsin (11-rasm).

77. 3 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, uchburchaklar soni 2 ta bo'lib qolsin (11-rasm).

11-rasm.

12-rasm.

78. 6 ta kvadrat berilgan (12-rasm). Shunday 1 ta cho'pni olib tashlangki, 4 ta kvadrat qolsin.

79. 6 ta kvadrat berilgan (12-rasm). Shunday 3 ta cho'pni olib tashlangki, 3 ta bir xil kvadrat qolsin.

80. 6 ta kvadrat berilgan (12-rasm). Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, 3 ta kvadrat qolsin.

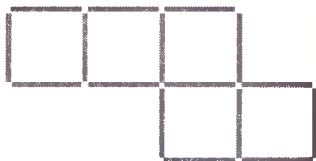
81. 5 ta kvadrat berilgan (13-rasm). Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, 4 ta kvadrat qolsin.

82. 5 ta kvadrat berilgan (13-rasm). Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangi, 3 ta kvadrat qolsin.

83. 3 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 4 ta kvadrat qolsin (13-rasm).

13-rasm.

14-rasm.

84. 2 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 5 ta kvadratdan 4 ta kvadrat yasang (14-rasm).

85. 2 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 6 ta kvadrat hosil qiling (14-rasm).

86. 2 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 7 ta kvadrat hosil qiling (14-rasm).

87. 4 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 9 ta kvadrat hosil qiling (14-rasm).

88. 6 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 11 ta kvadrat hosil qiling (14-rasm).

89. 10 ta cho'pdan 3 ta kvadrat yasang.

90. 11 ta cho'pdan 3 ta kvadrat yasang.

91. 12 ta cho'pdan 3 ta kvadrat yasang.

92. 12 ta cho'pdan 4 ta teng tomonli uchburchak yasang.

93. 11 ta cho'pdan 4 ta teng tomonli uchburchak yasang

94. 10 ta cho'pdan 4 ta teng tomonli uchburchak yasang.

95. 9 ta cho'pdan 4 ta teng tomonli uchburchak yasang.

96. 9 ta cho'pdan 5 ta teng tomonli uchburchak yasang.

97. 6 ta cho'pdan 4 ta teng tomonli uchburchak yasang.

98. 6 ta cho'pdan 5 ta kvadrat yasang.

99. 10 ta cho'pdan necha xil to'g'ri to'rtburchak yasash mumkin?

100. 12 ta cho'pdan necha xil to'g'ri to'rtburchak yasash mumkin?

101. 14 ta cho'pdan necha xil to'g'ri to'rtburchak yasash mumkin?

102. 2 ta cho'pni olib tashlab, 2 ta kvadrat qoldiring (15-rasm).

103. 2 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 7 ta kvadrat hosil qiling (15-rasm).

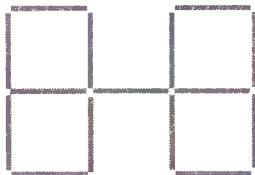
104. 2 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 9 ta kvadrat hosil qiling (15-rasm).

105. 3 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 3 ta bir xil kvadrat hosil qiling (15-rasm).

106. 4 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 3 ta bir xil kvadrat qolsin (15-rasm).

15-rasm.

16-rasm.

107. 2 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 6 ta kvadrat hosil qiling (16-rasm).

108. 2 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 8 ta kvadrat hosil qiling (16-rasm).

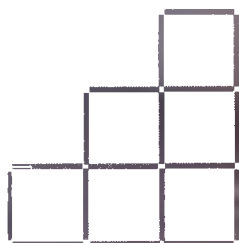
109. 10 ta chopdan kalit yasalgan. 4 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 3 ta kvadrat hosil qiling (17-rasm).

110. 6 ta bir xil kvadrat berilgan. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 4 ta bir xil kvadrat qolsin (18-rasm).

111. 2 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 9 ta kvadrat hosil qiling (18-rasm).

17-rasm.

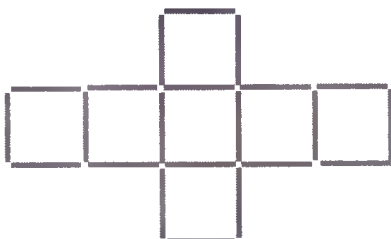
18-rasm.

112. 4 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 11 ta kvadrat hosil qiling (18-rasm).

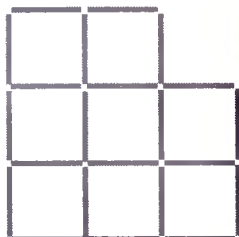
113. 6 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 14 ta kvadrat hosil qiling (18-rasm).

114. Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta kvadrat qolsin (19-rasm).

115. Shunday 6 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 4 ta kvadrat qolsin (19-rasm).

19-rasm.

20-rasm.

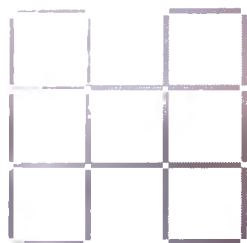
116. 11 ta kvadrat berilgan. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 7 ta kvadrat qolsin (20-rasm).

117. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada bir xil kvadratlar soni 6 ta bo'lib qolsin (20-rasm).

118. 2 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 14 ta kvadrat hosil qiling (20-rasm).

119. 7 ta kvadrat berilgan. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta kvadrat qolsin (21-rasm).

120. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 11 ta kvadrat hosil bo'lsin (21-rasm).

21-rasm.

22-rasm.

121. 1 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 10 ta kvadrat hosil qiling (21-rasm).

122. 2 ta cho'pni qo'shimcha qo'yib, 14 ta kvadrat hosil qiling (21-rasm).

123. 8 ta kvadrat berilgan. Shunday 1 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta kvadrat qolsin (22-rasm).

124. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 4 ta kvadrat qolsin (22-rasm).

125. 8 ta kvadrat berilgan. Shunday 5 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 3 ta kvadrat qolsin (22-rasm).

126. 3 ta cho'pni olib tashlab, 4 ta kvadrat qoldiring (22-rasm).

127. 4 ta cho'pni olib tashlab, 3 ta kvadrat qoldiring (22-rasm).

128. 5 ta cho'pni olib tashlab, 5 ta kvadrat qoldiring (22-rasm).

129. 2 ta cho'pni olib tashlab, 6 ta kvadrat qoldiring (22-rasm).

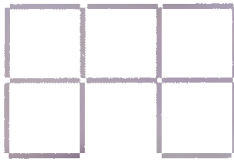
130. 3 ta cho'pni olib tashlab, 2 ta kvadrat qoldiring (22-rasm).

131. 5 ta bir xil kvadrat berilgan. 1 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada kvadratlar soni 6 ta bo'lib qolsin (23-rasm). Mashqni ikki usulda bajaring.

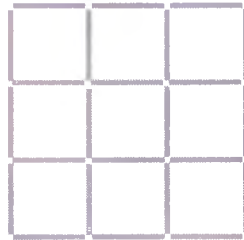
132. 3 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada bir xil kvadratlar soni 4 ta bo'lib qolsin (23-rasm).

133. 1 ta cho'pni olib tashlab, 1 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada kvadratlar soni 6 ta bo'lib qolsin (23-rasm).

23-rasm.

24-rasm.

134. 14 ta kvadrat berilgan. Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta kvadrat qolsin (24-rasm).

135. Shunday 6 ta cho'pni olib tashlangki, natijada kvadratlar soni 4 ta bo'lib qolsin (24-rasm).

136. Shunday 8 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 4 ta kvadrat qolsin (ikki usulda bajaring) (24-rasm).

137. 8 ta cho'pni olib tashlab, 2 ta kvadrat hosil qiling (24-rasm).

138. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 7 ta kvadrat qolsin (24-rasm).

139. 11 ta kvadrat berilgan. Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta kvadrat qolsin (25-rasm).

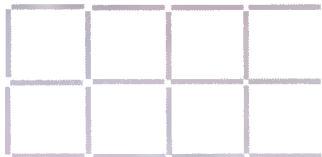
140. 3 ta cho'pni olib tashlab, 7 ta kvadrat qoldiring (25-rasm). Mashqni ikki usulda bajaring.

141. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 6 ta kvadrat qolsin (25-rasm).

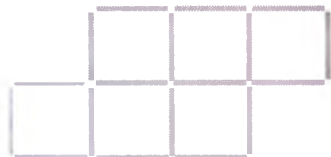
142. 4 ta cho'pni olib tashlab, 6 ta kvadrat qoldiring (25-rasm).

143. 4 ta cho'pni olib tashlab, 5 ta kvadrat qoldiring (25-rasm). Mashqni ikki usulda bajaring.

144. 4 ta cho'pni olib tashlab, 4 ta kvadrat qoldiring (25-rasm).

25-rasm.

26-rasm.

145. 7 ta kvadrat berilgan. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 4 ta bir xil kvadrat qolsin (26-rasm).

146. Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 3 ta kvadrat qolsin (26-rasm).

147. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, bir xil kvadratlar soni 5 ta bo'lib qolsin (26-rasm).

148. 4 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada kvadratlar soni 5 ta bo'lib qolsin (26-rasm).

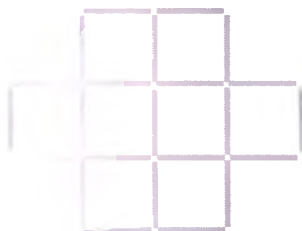
149. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada kvadratlar soni 5 ta bo'lib qolsin (26-rasm).
Mashqni ikki usulda bajaring.

150. 10 ta kvadrat berilgan. Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta kvadrat qolsin (27-rasm).

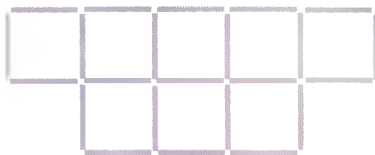
151. 4 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada kvadratlar soni 6 ta bo'lib qolsin (27-rasm).

152. Shunday 3 ta cho'pni olib tashlangki, 4 ta kvadrat qolsin (27-rasm).

153. 3 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, qo'shimcha 1 ta cho'pni shunday qo'yingki, natijada kvadratlar soni 11 ta bo'lib qolsin (27-rasm).

27-rasm.

28-rasm.

154. 10 ta kvadrat berilgan. Shunday 3 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 5 ta bir xil kvadrat qolsin (28-rasm).

155. Shunday 2 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 6 ta kvadrat qolsin (28-rasm).

156. Shunday 3 ta cho'pni olib tashlangki, natijada 6 ta kvadrat qolsin (28-rasm)

157. 1 ta cho'pni olib tashlab, 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada kvadratlar soni 11 ta bo'lib qolsin (28-rasm).

158. 3 ta bir xil kvadrat berilgan (29-rasm). 5 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 2 ta kvadrat hosil bo'lsin.

159. 3 ta cho'pning joyini o'zgartirib, 5 ta kvadrat hosil qiling (29-rasm).

29-rasm.

30-rasm.

160. 4 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, natijada 5 ta kvadrat hosil bo'lsin (30-rasm).

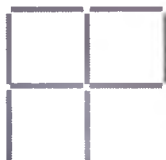
161. 16 ta cho'pdan 4 ta kvadrat yasalgan. Shu cho'plardan 5 ta kvadrat yasay olasizmi (31-rasm)?

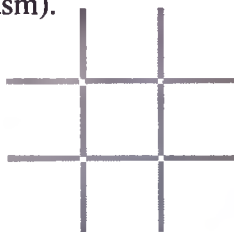
31-rasm.

162. 2 ta cho'pning joyini o'zgartirib, 3 ta kvadrat hosil qiling (32-rasm).

163. 3 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 3 ta kvadrat hosil qiling (33-rasm).

32-rasm.

33-rasm.

34-rasm.

164. Shunday 4 ta cho'pni olib tashlangki, 5 ta uchburchak qolsin (34-rasm).

165. Shunday 3 ta cho'pni olib tashlangki, 6 ta uchburchak qolsin (34-rasm).

166. Saroy 11 ta cho'pdan yasalgan. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, 11 ta kvadrat hosil bo'lsin (35-rasm).

167. 6 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, uycha yasang (36-rasm).

35-rasm.

36-rasm.

37-rasm.

168. 11 ta cho'pdan uycha yasalgan. 4 ta cho'pning o'rnini o'zgartirib, 15 ta kvadrat hosil qiling (37-rasm).

169. 2 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, chap tomonga qaragan uy o'ng tomonga qarab qolsin (38-rasm).

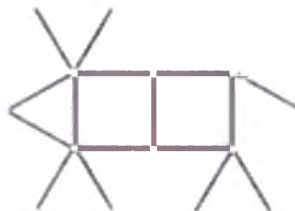
170. 3 ta cho'pning o'rnini shunday o'zgartiringki, chap tomonga qaragan uy o'ng tomonga qarab qolsin (39-rasm).

38-rasm.

39-rasm.

40-rasm.

171. 3 ta cho'pning joyini shunday o'zgartiringki, chap tomonga ketayotgan kuchukcha o'ng tomonga ketayotgan bo'lib qolsin (40-rasm).

172. 2 ta cho'pning joyini o'zgartirib, kuchukchani orqa tomonga qarating (40-rasm).

173. 3 ta cho'pning o'rini o'zgartirib, tepaga qarab ketayotgan qisqichbaqa pastga qarab ketayotgan bo'lib qolsin (41-rasm).

41-rasm.

42-rasm.

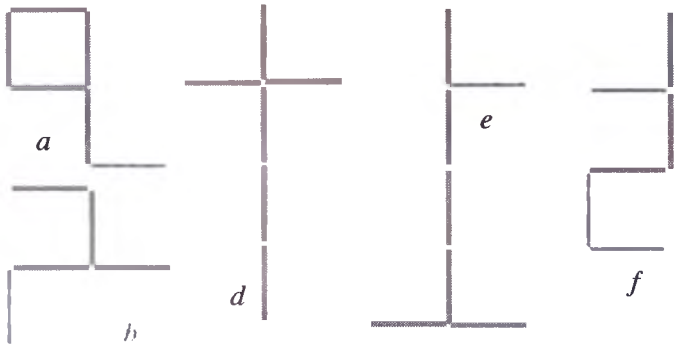
174. 2 ta cho'pning o'rini shunday o'zgartiringki, chap tomonga qarab suzayotgan baliq tepaga qarab suzsiz (42-rasm).

175. 3 ta cho'pning o'rini shunday o'zgartiringki, chap tomonga qarab suzayotgan baliq o'ng tomonga qarab suzsiz (42-rasm).

176. 43-rasmdagi shakl 6 ta cho'p yordamida yasalgan. Odil 2 ta cho'pning o'rini o'zgartirib, 44-rasmdagi shakllarni hosil qilmoqchi bo'ldi. U 2 ta cho'pning o'rini o'zgartirib, keltirilgan barcha shakllarni yasay oladimi?

43-rasm.

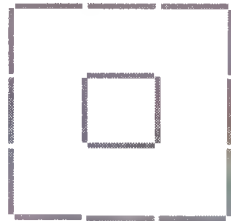
44-rasm.

177. 45-rasmda cho'plar yordamida barcha raqamlar hosil qilingan. Ular orasidan shunday raqamni topingki, 1 ta cho'pdan hosil qilingan bu raqamning bir nechtasi yop'indisi eng katta bo'lsin?

45-rasm.

178. 46-rasmda keltirilgan shakldagi 1 ta cho'pning o'rini shunday o'zgartiringki, natijada 3 ta kvadrat hosil bo'lsin.

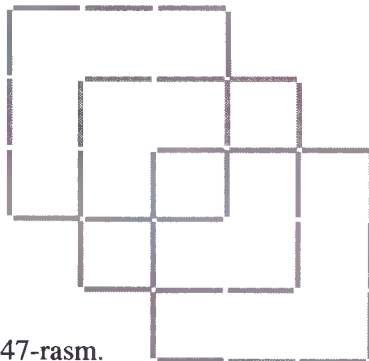
46-rasm.

179. 46-rasmda keltirilgan shakldagi 1 ta cho'pning o'rini shunday o'zgartiringki, natijada 6 ta kvadrat hosil bo'lsin.

180. 46-rasmda keltirilgan shakldagi 6 ta cho'pning o'rini shunday o'zgartiringki, natijada 6 ta kvadrat hosil bo'lsin.

181. 46-rasmda keltirilgan shakldagi 6 ta cho'pning o'rini o'zgartirib, 5 ta bir xil kvadratni necha xil usulda hosil qila olasiz?

182. 47-rasmdagi kvadratlar sonini 11 taga yetkazish uchun yana nechta cho'p kerak?

47-rasm.

MANTIQUIY MASHQLAR

183. Aziz, Fotima va Shahnoza bittadan shakl chizdilar (48-rasm). Aziz va Fotima chizgan ikkala shaklning tomonlari soni bir xil. Nodira va Shahnoza chizgan ikkala shakl teng tomonli (hamma tomonlari uzunligi bir xil). Kim qaysi shaklni chizgan?

48-rasm.

184. Nargiza, Nigora va Nodir do‘kondan bittadan narsa sotib oldilar. Ularning olgan narsalari: bitta daftar, bitta ruchka va bitta qalam. Nargiza daftar olmagan, Nigora daftar va ruchka olmagan. Do‘kondan kim nima sotib olgan?

185. 3 yildan keyin Baxtiyor 14 yoshda bo‘ladi. 5 yil avval Baxtiyor necha yoshda bo‘lgan?

186. 4 yil avval Anvar 7 yoshda edi. 6 yildan keyin Anvar necha yoshda bo‘ladi?

187. Eng katta ikki xonali son eng kichik uch xonali sondan qancha kam?

188. O‘rdak g‘ozdan 3 kg yengil, tovuqdan esa 2 kg og‘ir. G‘oz tovuqdan necha kilogramm og‘ir?

189. Erkin, Avaz, Shavkat va Shuhrat velosipedda sayr qildilar. Ulardagi to‘rtta velosipedning jami g‘ildiraklari soni 10 ta. Velosipedlardan nechitasi ikki g‘ildirakli va nechitasi uch g‘ildirakli?

190. Olmaxon seshanba kuni dushanba kuniga qaraganda 3 ta ko‘p yong‘oq keltirdi. Shu ikki kunda hammasi bo‘lib 19 ta yong‘oq keltirgan bo‘lsa, dushanba kuni nechta yong‘oqni iniga tashib keltirgan?

191. Azizada qizil va ko'k rangdagi qalamlar soni bupalikda nechta bo'lsa, yashil rangdagi qalamlar soni shuncha. Agar qizil qalamlar 3 ta, yashil qalamlar 7 ta bo'lsa, ko'k qalamlar nechta?

192. Oilada 3 nafar farzand bor. Ulardan 2 nafari o'g'il, 1 nafari qiz bola. Birinchi va ikkinchi farzandlaridan biri o'g'il bola. Ikkinchi va uchinchi farzandlaridan biri ham o'g'il. Farzandlardan nechanchisi qiz bola?

193. Bobirda 15 ta daftar bor edi. U daftarlarning bir qismini singlisiga berganda, o'zida qolgan daftarlar singlisiga bergan daftarlar sonidan 3 ta ortiq ekanligi ma'lum bo'ldi. Hobbir singlisiga nechta daftar bergan?

194. Sherzod Bekzoddan 7 sm baland, Zafardan esa 8 sm past. Bolalardan eng balandi qaysi biri? Eng pastichi? Ho'yi eng baland bola eng past boladan necha santimetr baland?

195. Shohidada 1 000 so'm bor edi. U qancha sarflagan bo'lsa, shuncha puli qoldi. Shohidada necha so'm qoldi?

196. Gulnoza va Gulchehraning har birida 4 tadan atirgul bor. Gulnoza va Gulnoraning har birida 3 tadan chinnigul bor. O'zlardagi jami atirgullar 10 ta, chinnigullar 11 ta bo'lsa, qizlarning har birida nechta atirgul va nechta chinnigul bor?

197. Savatda jami 14 ta olma, nok va anor bor. Olmalar soni noklar sonidan 3 ta ortiq. Noklar anorlar sonidan 1 ta ortiq. Savatda nechta olma, nechta nok va nechta anor bor?

198. Uchta guldonda jami 21 ta atirgul bor. Birinchi va ikkinchi guldonda 16 ta, birinchi va uchinchi guldonda 12 ta atirgul bor. Har bir guldonda nechta atirgul bor?

199. 7 ta tovuqning oyoqlari soni 3 ta qo'yning oyoqlari sonidan nechta ortiq?

200. Do'konga konfet va pecheniy keltirildi. Konfet va pecheniyning birgalikdagi og'irligi konfetning og'irligidan 24 kg ortiq, pecheniyning og'irligidan esa 18 kg ortiq. Bozorga nechta kilogramm konfet va necha kilogramm pecheniy keltirilgan?

201. Sobir va uning otasi birgalikda 45 yosh, Sobir va uning onasi birgalikda 42 yosh, Sobir, otasi va onasi birgalikda esa 77 yosh. Ularning har biri necha yoshda?

202. Birinchi bidonda 37 litr, ikkinchisida esa 29 litr sut bor. Ulardagi sut bir xil bo'lishi uchun birinchi bidondan necha litr olib ikkinchisiga quyish kerak?

203. Furqat va uning singlisida 12 tadan daftar bor edi. Furqat daftarlaridan 3 tasini singlisiga berdi. Furqatdagi daftarlar singlisinikidan nechta kam bo'lib qoldi?

204. Bir qatorga olma, olxo'ri va gilos ko'chatlari ekildi. Olma bilan olxo'ri orasidagi masofa 6 m, olxo'ri bilan gilos orasi esa 3 m. Olma bilan gilos orasi eng kamida necha metr bo'lishi mumkin?

205. Surayyoning qo'g'irchog'i uchun onasi 3 xil kofta va 2 xil yupka tikdi. Surayyo shu kofta va yupkalardan foydalanib, qo'g'irchog'ini necha xil usulda kiyintirishi mumkin?

206. Farhod, Furqat, Shavkat va Shuhrat to'rt qavatli uyning turli qavatlarida yashashadi. Farhod Furqatdan yuqori qavatda, lekin Shavkatdan pastki qavatda turadi. Shuhrat esa Furqatning tepasidagi qavatda yashaydi. Bolalarning har biri qaysi qavatda yashaydi?

207. Qalamni qog'ozdan uzmasdan har bir shaklning barcha chiziqlari ustidan yurguzib chiqa olasizmi?

(49-rasm)

(49-rasm)

208. 6 ta vazaning har birida 2 ta qizil va 4 ta sariq olma bor. Vazalarga hammasi bo'lib nechta olma qo'yilgan?

209. 26 ta atirgul sotib olindi. Ulardan 5 tasini guldonga solib qo'yildi. Qolganlaridan 3 ta bir xil guldasta qilindi. Har bir guldastada nechtdan atirgul bor?

210. Savatda 20 ta nok bor edi. Ularni 2 nafar o'g'il bolaga va 3 nafar qiz bolaga bir xilda bo'lib berildi. Bolalarning har biriga nechtdan nok berilgan?

211. 5 ta qalamni 3 ta qalamdonga necha xil tartibda solish mumkin? Masalan, birinchi tartib: 1-qalamdonga – 1 ta, 2-qalamdonga – 1 ta, 3-qalamdonga – 3 ta, ya'ni: 1, 1, 3 tartibda; ikkinchi tartib: 1-qalamdonga – 1 ta, 2-qalamdonga – 3 ta, 3-qalamdonga – 1 ta, ya'ni: 1, 3, 1 tartibda.

212. 6 ta qalamni 3 ta qalamdonga necha xil tartibda solish mumkin?

213. 7 ta qalamni 3 ta qalamdonga necha xil tartibda solish mumkin?

214. Oilada 2 nafar ota, 2 nafar ona, 2 nafar o'g'il va 2 nafar qiz bor. Bu oilada eng kamida necha nafar kishi bo'lishi mumkin.

215. Dasturxonda olma, nok, anor va apelsinlar bor. Noklar soni apelsinlar sonidan ko'p, lekin olmalor sonidan kam. Apelsinlar esa anorlar sonidan ko'p. Hamma mevalar soni 10 ta bo'lsa, dasturxonga har bir meva turidan nechta qo'yilgan.

216. Shunday ikki xonali son topingki, uning raqamlari ayrimdasi sonning o'zidan 9 marta kichik bo'lsin.

217. Uch dugona – Aziza, Laziza va Hafiza bir yilda, lekin turli faslda – bahor, yoz va kuzda tug'ilishgan. Aziza Lazizadan katta emas, Hafiza Azizadan katta emas. Qaysi qiz qaysi faslda tug'ilgan?

218. 2 ta qalamni 5 ta g'aladonga necha xil usulda solish mumkin. Har bir g'aladonga solingan qalam bittadan ortiq bo'lmasin.

219. Qadimiy masala. Podshoning ajoyib bog'i bor ekan. Podshoni davolagan tabib xizmati evaziga bor-yo'g'i bog'dagi olmalardan bir donasini olishga ruxsat so'rabdi. Podsho ruxsat beribdi. Bog' uchta devor bilan o'ralgan bo'lib, bog'ga kirish uchun uchta eshikdan o'tishi kerak ekan. Tabib bog'ga kirish uchun birinchi eshikdan o'tayotganda qorovul: «Bu eshikdan qaytib chiqishingda qo'lingdagi olmalardan yarmisini menga qoldirasan», debdi.

Ikkinchi va uchinchi eshikdan kirishda u yerda turgan ikkala qorovul ham birinchi qorovul aytgan gapni qaytarishibdi.

Tabib bitta olmani qiziga olib borishi uchun u bog'dan nechta olmani olishi kerak?

220. Sinfdagi 35 nafar o'quvchi o'qiydi. O'quvchilarga matematika va ingliz tili to'garagiga yozilish taklif etildi. Har bir to'garakka 12 nafardan o'quvchi yozildi. O'quvchilardan 7 nafari ikkala to'garakka yozilgan bo'lsa, sinfdagi nechta nafar o'quvchi hech bir to'garakka yozilmagan?

221. Daryo bo'yiga 3 nafar dev keldi. Har bir devning 1 nafardan xizmatkori bor. Devlar va ularning xizmatkorlari qayiqda daryodan o'tib olishlari kerak. Lekin qayiqqa ikki nafardan ortiq jonzot chiqishi mumkin emas. Bir devning xizmatkori o'z xo'jayinisiz boshqa devlar bilan qayiqqa chiqishi yoki qirg'oqda qolishi mumkin emas. Chunki xizmatkorni boshqa devlar yeb qo'yadi. Devlar va xizmatkorlarning hammasi qanday qilib eson-omon daryodan o'tib olishlari mumkin?

222. Likopchada olma, nok va apelsin bor. Likopchadan ularni nechta usulda olish mumkin? Mevalarni oldinma-кетин faqat bittadan olish mumkin.

223. Besh nafar o'quvchi yugirish musobaqasida qatnashdilar. Finishga Yusuf Yunusdan, Ergash Yo'ldoshdan, Rustam Yusufdan oldin keldi. Rustam finishga Yo'ldoshdan keyin kelgan bo'lsa, har bir o'quvchi finishga qanday ketma-ketlikda yetib kelgan?

224. a) Qo‘shiluvchilardan biri 8 ta orttirilsa, yig‘indi qancha o‘zgaradi?

b) Ayriluvchi 8 ta kamaytirilsa, ayirma qanday o‘zgaradi?

d) Ko‘payuvchi 4 marta orttirilsa, ko‘paytma qanday o‘zgaradi?

e) Bo‘luvchi 3 marta kamaytirilsa, bo‘linma qanday o‘zgaradi?

225. Bunyod ko‘pboshli ajdaho bilan jang qilibdi. Bunyod birinchi urishida ajdahoning boshlaridan yarmisini uzibdi. Ucharning o‘rniga 3 ta bosh o‘sib chiqibdi. Ikkinchi galda 3 ta boshini olgan ekan, uning o‘rniga 4 ta bosh o‘sib chiqibdi. Bunyod uchinchi hamlasida ajdahoning 6 ta boshini uzib, o‘rniga 4 ta bosh o‘lib bo‘libdi. Ajdahoning dastlab nechta boshi bo‘lgan?

226. Ra‘no, Barno, Zahro, Laylo va Donoda jami 15 ta gul bor. Har bir qizdagi gullar har xil toq sondadir. Laylodagi gullar soni Barnodagi gullar sonidan 3 marta ko‘p, Barnodagi gullar soni Zahrodagi gullardan 2 ta kam. Ra‘nodagi gullar soni Donodagi gullardan ko‘p. Har bir qizda nechta gul bor.

227. Supermarketda mevalardan olma, nok, anor, uzum, sabzavotlardan kartoshka, pomidor va sabzi bor. 1 kg olmaning narxi 2 ming so‘m. 1 kg kartoshka va 1 kg pomidor birgalikda qancha bo‘lsa, 1 kg anorning narxi ham shuncha. Kartoshka va sabzi bir xil narxda. 4 kg sabzi qancha bo‘lsa, 1 kg uzumning narxi shuncha. Pomidor kartoshkadan, uzum olmadan 2 marta qimmat. Mevalarning birgalikdagi narxi sabzavotlarning birgalikdagi narxidan 3 marta ortiq. Har bir meva va sabzavotning narxi qancha?

228. Bolalar futbol o‘ynab, deraza oynasini sindirishdi. Uy egasi chiqib, kim sindirganini so‘radi. Ali oynani Vali sindirganini, Vali esa Soli sindirganini aytdi. Soli esa deraza oynasini o‘zi sindirganini aytdi. Uchala bolaning gapi yolg‘on bo‘lsa, oynani kim sindirgan?

229. Ikki ota va ikki o'g'il kioskadan bittadan gazeta sotib olishdi, lekin uyga uchta gazeta olib kelishdi. Nima uchun?

230. O'rmonga o't ketib, yong'in egallagan maydon har bir soatda ikki marta ortib bormoqda. Bunday yonishda 8 soatda butun o'rmon yonib bo'lishi mumkin. O'rmonning yarmisi necha soatda yonib bo'lishi mumkin?

231. Maktabda o'tkazilgan bayramda jami 100 kishi qatnashdi. Bayramda qatnashgan o'quvchilar soni ota-onalar sonidan ikki marta ortiq, ota-onalar soni esa o'qituvchilar sonidan uch marta ortiq. Bayramda necha nafar o'quvchi necha nafar ota-ona va necha nafar o'qituvchi qatnashgan?

232. Devorga rangli plitkalar quyidagi tartibda yopishtirilmoqda: ko'k, sariq, yashil, qizil va yana boshidan ko'k, sariq, yashil, qizil va hokazo. 27-plitka qaysi rangda bo'ladi?

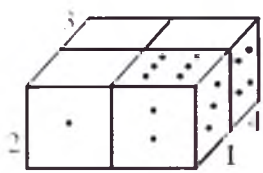
233. 0, 5 va 8 raqamlarini qo'llab, necha xil uch xonali sonni yozish mumkin?

234. 1 dan 8 gacha bo'lgan 8 ta sonni to'rttadan qilib ikkita qutiga solindi. Ikkala yashikdagi sonlar yig'indisi bir-biriga teng. Agar birinchi yashikda 1 va 3 sonlari bo'lsa, shu qutidagi yana ikkita sonni toping.

235. 1 tadan 6 tagacha nuqtalari bo'lgan standart o'yin kubigining qarama-qarshi tomonlaridagi jami nuqtalar soni 7 ga teng. 50-rasmdagi 1-kubikning uchta tomonidagi nuqtalar sonini bilgan holda boshqa uchta tomonidagi nuqtalar sonini aniqlash mumkin. Rasmda 4 ta standart o'yin kubigi

o'zaro bir xil tomonlari bilan qo'yilgan. 3 ta kubikning yuqoriga qaragan tomoni oq rangga bo'yab qo'yilgan. To'rttala kubikning bo'yalgan va ko'rinmaydigan har bir tomondagi nuqtalar sonini toping.

236. Qizchaning og'irligi 24 kg U mushugi bilan birga tortilsa, tarozi 26 kg 500 g ni ko'rsatadi. Agar quyonini qo'lga olsa, qizcha 27 kg bo'lib qoladi. Mushuk bilan quyon birga necha kilogramm?

50 rasm

237. Avaz Ismatdan 2 yosh-u 2 kunga katta. Ismat 2000-yil 2 yanvarda tug'ilgan. Avazning tug'ilgan kunini toping.

238. Qo'ylar bilan tovuqlarning soni teng. Ularning yong'oqlari soni jami nechta bo'lishi mumkin?

a) 14 ta; b) 20 ta; d) 28 ta; e) 42 ta; f) 56 ta.

239. Sarvar maktabda o'qiydi. Uning yoshidagi raqamlar o'zini almashtirilsa, uning 40 dan katta, lekin 50 dan kichik son hosil bo'ladi. Bu son Sarvarning otasi yoshini bildiradi. Sarvar otasidan necha yosh kichik?

240. Chumoli Toshbaqaning ustida 36 minut yurdi. Keyin Qo'ng'izning ustiga chiqib, 4 marotaba ko'p masofani bosib o'tdi. Qo'ng'iz Toshbaqadan 8 marotaba tez yurishi ma'lum bo'lsa, chumoli Toshbaqa ustida necha minut yurgan?

241. Rashid, Fahriddin, Lola, Kumush va Anvar to'garak mehrg'ulotiga kelishdi. Rashid Loladan, Fahriddin Kumushdan keyin keldi. Kumush ikkinchi bo'lib keldi. O'quvchilar qanday ketma-ketlikda kelganlarini toping.

242. Olmaxon 10 ta yong'oqni ekkani edi, ikkitadan tashqari hammasi o'sib chiqdi. Bu yil ikkitadan tashqari hammasi yong'oqlar mevaga kirdi. Bittadan tashqari hammasining mevasi mazali. Mazali yong'oqlar sonini toping.

243. Akmal 6 ta ketma-ket keladigan juft sonlarni yozdi. Akmal diqqat bilan qarasa, birinchi yozilgan son oxirgisidan ikki marta kichik ekan. Bu sonlar qanday sonlar?

244. Yakshanba kuni Sherzod imtihonga tayyorgarlik ko'rish uchun kunduzi soat 10^{30} dan 2^{15} gacha dars qildi. Obid esa undan 1 soat-u 45 minut ko'proq dars qildi. Obid necha soat dars qilgan?

245. Qo'yxonada 29 ta qo'y bor. Ularni 12 tasini shoxi bo'lib, 18 tasini rangi qora. 3 ta qo'yning shoxi ham yo'q, qora ham emas. Qo'yxonada eng kamida nechta qo'yning ham shoxi bor, ham rangi qora?

246. Anvar, Bahodir va Dilshod bilimlar sinovida qatnashib, ular turlicha ball oldilar. Anvar va Bahodir olgan

ballari yig'indisi 64 ballga, Bahodir va Dilshod olgan ballari yig'indisi 70 ballga, Anvar va Dilshod olgan ballari yig'indisi esa 74 ballga teng. O'quvchilarning qay biri eng ko'p, qay biri eng kam ball olgan?

247. Ilmiy kengashda 24 nafar akademik ishtirok etmoqda. Ulardan 10 nafari soqolli, 14 nafari esa mo'ylovli. 4 nafar akademikda soqol ham, mo'ylov ham yo'q. Kamida necha nafar akademikda soqol ham, mo'ylov ham bor.

248. Mahsulotlar yorlig'iga qo'yiladigan shtrix-kod 17 ta qora va oq shtrixdan iborat bo'lib, ular navbatma-navbat joylashgan. Ikki cheti qora shtrix bilan chegaralangan. Qoralari tor va keng shtrixlardan tashkil topgan. Oq shtrixlar soni qora keng shtrixlar sonidan 3 ta ortiq. Tor qora shtrixlar nechta?

249. Feruza uch xil konfet sotib oldi: qizil, sariq va ko'k. Bitta qizil konfet – 4 tanga, sariq konfet – 2 tanga, ko'k konfet – 1 tanga turadi. U 10 ta konfet sotib olib, 16 tanga to'ladi. Feruza har bir rangdagi konfetdan nechtadan sotib olgan?

250. Davron elektron (raqamli) soat ko'rsatayotgan vaqtning raqamlar yig'indisini hisoblashni yaxshi ko'radi. Masalan, soat 12:47 ni ko'rsatayotgan bo'lsa, raqamlar yig'indisi $1 + 2 + 4 + 7 = 14$ bo'ladi. Soat necha bo'lganda Davron hisoblagan yig'indi eng katta songa teng bo'ladi? Bu qanday son?

251. Kitobchanning betlarini qo'yib chiqish uchun 51 ta raqamdan foydalanildi. Bu kitobcha necha betli? Kitobchanning 1- va 2-betlariga, shuningdek, oxirgi betiga raqamlar qo'yilmasligini e'tiborga oling.

252. Uch xonali son ketma-ket ikki marta yozilsa, bu son necha marta ortadi?

253. Yoqib Nasibadan 30 kunga, Nasiba esa Halimadan 30 kunga katta. Lekin uchalasi oynning turli sanalarida, ya'ni Yoqib oynning 18-sanasida, Nasiba 17-sanada, Halima esa

16 sanada tug'ilgan. O'quvchilarning tug'ilgan yili bir xil bo'lsa, ularning har biri qaysi oyda tug'ilgan?

254. 4 nafar qiz qo'shiq kuylab, raqs tushmoqdalar. Navbatma-navbat qizlardan biri raqs tushadi, boshqa 3 nafar qiz jo'r bo'lib, bitta to'rtlik qo'shiq aytishadi. So'ngra qo'shiq aytgan qizlardan biri navbati bo'yicha raqs tushadi, boshqa qizlar bitta to'rtlik qo'shiq aytishadi va hokazo. Qizlardan biri 9 marta, boshqa qizlar esa 8 martadan qo'shiq aytishgan bo'lsa, qizlar jami nechta to'rtlik qo'shiq aytishgan.

255. Guldastadagi gullarning 2 tasidan tashqari hammasi qizil chinnigul, 2 tasidan tashqari hammasi oq chinnigul, 3 tasidan tashqari hammasi pushti chinnigul. Guldastada nechta chinnigul bor?

256. Lift 1-qavatdan 3-qavatga ko'tarilganda 8 m masofani bosib o'tdi. 1-qavatdan 9-qavatga ko'tarilganda lift nechta metr masofani bosib o'tadi?

257. Tarozining bir pallasida 12 ta shaftoli, ikkinchi pallasida esa 2 ta bir xil handalak bor. Shaftolilar turgan pallaga yana bitta shunday handalakni qo'ysak, tarozi pallalari tenglashadi. Bitta handalakning massasi nechta shaftolining massasiga teng?

258. Agar bir songa 7 ni qo'shib, yig'indini 7 ga bo'lib, bo'limgidan 7 ni ayirib, ayirma 7 ga ko'paytirilsa, natija nechta bo'limga teng bo'ladi. Bu qanday son?

259. 9 ta jo'janing oyoqchalari soni 4 ta otning tuyoqlari sonidan nechta ortiq?

260. Aka va ukada jami 100 dona yong'oq bor edi. Aka ukasiga 15 dona yong'oq berganidan keyin aka va ukadagi yong'oqlar soni bir xil bo'lib qoldi. Aka ukasiga bermasdan oldin ularning har birida nechtadan yong'oq bor edi?

261. Bittadan 1, 3 va 5 kg li toshlar bor. Shu toshlardan foydalanib pallali tarozida 500 g, 2 kg, 7 kg guruchni qanday qilib tortish mumkin?

262. O'g'li tug'ilganda otasi 24 yoshda edi. Hozir o'g'lining yoshi otasidan ikki marta kichik. Hozir o'g'li necha yoshda?

263. Ikki va uch g'ildirakli velosipedlarning umumiy soni 5 ta, g'ildiraklari soni esa 12 ta. Ikki va uch g'ildirakli velosipedlarning har biri nechta?

264. Ikki yarimta yog'ochning nechta uchi bo'ladi?

265. Anvar singlisi Umidadan 7 yosh katta. 4 yil oldin Anvar Umidadan ikki marta katta edi. 7 yildan keyin Anvar va Umida necha yoshda bo'lishini toping.

266. Bahodirning otasi 3 yildan keyin o'g'lidan 4 marta katta bo'ladi. Agar otasi hozir 37 yoshda bo'lsa, Bahodir necha yoshda?

267. Agar Nigora do'kondan 4 ta daftar sotib olsa, 100 so'm ortib qoladi. Agar 5 ta sotib olsa, 100 so'm yetmaydi. Daftar necha so'm turadi? Nigorada necha so'm bor?

268. Qutichadagi qo'ng'iz va o'rgimchaklar oyoqlarining umumiy soni 34 ta bo'lsa, qutichada nechta qo'ng'iz va nechta o'rgimchak bor? Bitta qo'ng'izda 6 ta, bitta o'rgimchakda 8 ta oyoq bo'lishini hisobga oling.

269. 24 ta shashka donasini 6 qator qilib shunday qo'yingki, har bir qatorda 5 tadan shashka donasi bo'lsin.

270. 0 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarning har biridan faqat bir marta foydalanib, qo'shishga oid uchta ifoda tuza olasizmi? Ulardan biri quyidagicha: $3 + 5 = 8$

271. Soat bir kunda 5 minutga kech qoladigan bo'lsa, necha kundan keyin 1 soatga kech qoladi?

272. Soat millari 8 dan 35 minut o'tganini ko'rsatmoqda. Soat mili bilan minut milining o'rinlari almashtirib qo'yilsa, soat nechani ko'rsatadi?

273. Bilimlar sinovida qatnashgan Anvar, Bahodir va Dilshodning olgan ballari yig'indisi 100 ga teng chiqdi. Anvar va Bahodirning olgan ballari yig'indisi 64 ga, Bahodir va Dilshodning olgan ballari yig'indisi esa 70 ga teng bo'ldi. Ularning har biri bilimlar sinovida necha ball olgan?

274. Olmaxon birinchi kuni 3 ta yong‘oq topib, iniga olib keldi. Ertasi kuni esa 4 ta yong‘oq topdi. Shu tarzda keyingi har bir kuni oldingi kundagidan 1 ta ortiq yong‘oq topib, iniga olib keldi. Olmaxon 7 kunda iniga nechta yong‘oq tashib kelgan?

275. Asror sport musobaqasida 4 kun ishtirok etib, har bir keyingi kun oldingi kunlari olgan jami ballga teng ball to‘pladi. Agar Asror 4 kunda jami 192 ball to‘plagan bo‘lsa, birinchi kuni necha ball olgan?

276. O‘g‘li tug‘ilganda ota 30 yoshda edi. Hozir ota o‘g‘lidan to‘rt marta katta. Ota va o‘g‘ilning yoshini toping.

277. Shunday sonni topingki, uni 7 ga ko‘paytirib, chiqqan sondan 1 ni ayirsa, 90 hosil bo‘lsin.

278. Savatdagi shaftolilarning yarmini Shuhrat, qolgan shaftolilarning yarmini Umida oldi. Shundan keyin savatda 1 dona shaftoli qoldi. Dastlab savatda necha dona shaftoli bor edi?

279. 3 ta sayohatchining har birida bittadan osma qulf va har bir qulf uchun bittadan kalit bor. Bitta eshikni har bir sayohatchi xohlagan vaqtda kelib ochishi uchun qulflarni qanday osishlari kerak?

280. Qirg‘oqda pichan, qo‘y va bo‘ri bor. Qayiq qayiqchi bilan birga ulardan faqat bittasini ko‘taradi. Qayiqchi qay tarzda ularga ziyon yetkazmasdan daryoning boshqa qirg‘og‘iga o‘tkazishi kerak? Agar bo‘rini olib o‘tsa, qo‘y pichanni, agar pichanni olib ketsa, bo‘ri qo‘yni yeb qo‘yadi. Agar avval qo‘yni, keyin pichanni o‘tkazib qo‘ysa, qo‘y pichanni yeb qo‘yadi. Agar avval qo‘yni, keyin bo‘rini o‘tkazsa, bo‘ri qo‘yni yeb qo‘yadi.

281. Ikki oshiq shahzoda malikaning oldiga kelib, hozirgi tanla deyishibdi. Malika ularga quyidagi shartni qo‘yibdi: «Falon qishloqqa borib, mening oldimga otda ketadizlar. Kimning oti keyin kelsa, o‘sha g‘olib bo‘ladi» – debdi. Shahzodalar qishloqqa borib, biri «sen oldin bor», ikkinchisi «o‘zing oldin bor» deb tortishib qolishibdi. Bu holni

ko'rgan donishmand ularga bir maslahat beribdi. Shundan so'ng ular otlarga qamchi urib, malikaning oldiga ot choptirib ketishibdi. Donishmand qanday maslahat bergan?

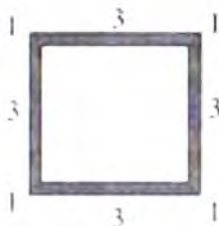
282. To'g'ri to'rtburchak shaklidagi maydon eni bir xil bo'lgan chuqurlik bilan o'ralgan. Maydonga o'tish uchun shu chuqurlik eniga teng bo'lgan uzunlikdagi ikkita taxta berilgan. Shu maydonga qanday o'tsa bo'ladi?

283. Daryo qirg'og'iga yetib kelgan askarlar qayiqda suzib yurgan ikkita bolani ko'rib qolishdi. Ammo qayiq kichkina bo'lib, faqat bitta askarni yoki ikkita bolani ko'tara olar ekan. Lekin yo'lini topib, askarlar qayiqda boshqa qirg'oqqa o'tib olishdi. Bolalar esa qayiqclariga o'tirib, suzishni davom ettirdilar. Askarlar qayiqda qanday qilib boshqa qirg'oqqa o'tib olishgan?

284. Stansiyaga kirib kelgan yuk poyezdiga uni orqasidan kelgan tez yurar poyezd yetib oldi. Endi uni oldinga o'tkazib yuborish kerak. Stansiyada asosiy temir yo'ldan tashqari bitta qo'shimcha yo'lakcha bor. Lekin yo'lakchanning uzunligi juda qisqa bo'lib, hamma yuk vagonlar unga sig'maydi. Qanday qilib tez yurar poyezdni oldinga o'tkazib yuborish mumkin?

285. Daryoda suzib kelayotgan uchta kemaga qarama-qarshi suzib kelayotgan uchta kema to'qnash kelib qoldi. Daryo shunchalik torki, unga yonma-yon ikkita kema sig'maydi, lekin bitta kema sig'adigan ko'rfazcha bor. Qanday qilib bu kemalar o'z yo'llarini davom ettira oladilar?

286. Kapitan 16 ta soqchini qal'a devorlariga 51-rasmda ko'rsatilganidek joylashtirib chiqdi. Mayor kelib,

51-rasm.

har bir devorga 6 tadan joylashtirish kerakligini buyurdi. So'ngra polkovnik kelib, har bir devorga 7 tadan joylashtirish kerakligini buyurdi. Kapitan jami soqchilar sonini oshirmasdan avval mayor buyrug'ini, keyin polkovnik buyrug'ini bajarib, ikki holda soqchilarni qanday joylashtirgan?

187. Soatning sonlar yozilgan sirtini shunday 6 bo'lakka bo'l, lekin, har bir bo'lakdagi sonlar yig'indisi bir xil bo'lsin.

188. 24 ta stulni har qatorida 5 tadan qilib, 6 qatorga joylay olasizmi?

189. Soat millari 12 dan 20 minut o'tganini ko'rsatmoqda. Soat va minut millarining o'zini almashtirilsa, soat nechani ko'rsatayotgan bo'ladi?

190. Alpinist, ya'ni tog'ning cho'qqisiga chiqish bilan shug'ullanadigan sportchi 100 metrli tekis qoyaning tepasidan pastga tushmoqchi. Qoyaning qoq o'rtasida baquvvat daraxt bor. Alpinist 75 metrli arqon va pichoq yordamida pastga tusha oladimi?

191. Bir qizg'anchiq bola faqat 9 gacha sanashni bilar ekan. Shuning uchun u o'zining o'yinchoqlarini boshqa bolalarga bermaslik uchun qutiga 52-rasmda ko'rsatilganidek o'rinchi va har bir qatorida 9 tadan o'yinchoq bo'lgini eslab qolibdi. Hisobni yaxshi biladigan o'rtoqlari esa har gal bildirmasdan 1 tadan o'yinchoqni olib, har bir qatorida 1 tadan o'yinchoqni qo'yishibdi. Ular hammasi bo'lib necha marta va nechta o'yinchoq olishgan?

1	7	1
7		7
1	7	1

52-rasm.

192. Bemor berilgan savollarga ko'zi bilan faqat «yo'q» yoki «ha» deb ishora bilan javob bera oladi. Ikkita savol berish bilan uning to'rt qavatli binoning qaysi qavatida yashashini bilib olish kerak. Bu ikkita savol qanday bo'lishi kerak?

193. Har kuni ertalab soat 9⁰⁰ da Yevropa portidan Amerika porti tomon bitta kema yo'lga chiqadi. Har kuni ekkita shu vaqtda Amerikadan Yevropa tomon bitta kema yo'lga chiqadi. Kemalar qarama-qarshi yo'nalishda harakat qilib, okeanni roppa-rosa 7 sutkada suzib o'tadi. Amerikadan yo'lga chiqqan kema yo'lida Yevropadan kelayotgan nechta kemani uchratadi?

294. Usta shogirdiga hech qanday idish, ip va yog'ochlardan foydalanmasdan bochkadagi to'la suvning qoq yarmisini to'kib tashlashni topshirdi. Shogirdi nima qilishi kerak?

295. Bir shahar atrofiga soqchilar qo'yilib, ularga: «Kim shaharga kirmoqchi bo'lib yolg'on gapirsa, dorga osinglar, rost gapirsa, suvga cho'ktiringlar» deb topshiriq berilibdi. Hech kim shaharga kirish imkoniyatini topa olmay turganda, bir donishmand: «Men shaharga kira olaman» debdi. U soqchilarga bir nima deb gapirsa, soqchilar uni rost gapirdimi, yolg'on gapirdimi, bila olmay, shaharga kiritib yuborishibdi. Donishmand soqchilarga nima degan?

296. 5 ta zanjir bo'lagini bir-biriga ulab, butun zanjir hosil qilish uchun eng kamida nechta halqani ochib ulash kerak (53-rasm)?

53-rasm.

297. Qanday qilib pichoq bilan 3 marta kesib, tortni 8 bo'lakka bo'lish mumkin?

298. Matematikada «+», «-», «·», «:», «=», «>», «<» belgilaridan qaysi biri eng ko'p ishlatiladi?

299. 9 ta tilla tangadan bittasi soxta bo'lib, u faqat og'irligi bilan haqiqiy tangalardan farq qiladi. Ikki pallali oddiy tarozi yordamida 2 marta o'lchash orqali qanday qilib soxta tangani topish mumkin?

300. 27 ta tilla tangadan bittasi soxta bo'lib, u faqat og'irligi bilan haqiqiy tangalardan farq qiladi. Ikki pallali oddiy tarozi yordamida uch marta o'lchash orqali qanday qilib soxta tangani topish mumkin?

301. 10 ta qopda ko'rinishi bir xil tangalar bor. Ammo shu qoplardan birining ichidagi tangalar soxta. Haqiqiy tangalar 10 grammdan, soxta tangalar 9 grammdanligi ma'lum.

1 gramm aniqlikda o'lchaydigan tartozida bir marta o'lchash orqali qaysi qopcha soxta tangalar borligini qanday aniqlash mumkin?

302. Gilamda 7 ta gul bor. Uchta to'g'ri chiziq yordamida gilamni har bir bo'lagida bittadan guli bo'lgan 7 ta bo'lakka bo'la olasizmi (54-rasm)?

54-rasm.

303. 12 ta stulni uch qatorga joylashtiring. Har bir qatorda 5 tadan stul bo'lsin.

304. 12 ta stulni uch qatorga shunday joylashtiringki, bir qatorda 6 ta, qolgan ikkita qatorda 4 tadan stul bo'lsin.

305. 12 ta stulni to'rt qatorga shunday joylashtiringki, har bir qatorda 4 tadan stul bo'lsin.

306. 10 ta stulni xonaning to'rt tomoniga joylashtiring. Har bir tomondagi stullar soni bir xil bo'lsin.

307. Qanday qilib 3 va 5 litrli idishlar yordamida hovuzdan 1 litr suv olish mumkin?

308. Qanday qilib 2 va 5 litrli idishlar yordamida hovuzdan 1 litr suv olish mumkin?

309. 7 ta bankada to'la asal, 7 ta bankada yarmisigacha asal va 7 ta bo'sh banka bor. Qanday qilib uch kishi ularni teng bo'lib olishlari mumkin? Asalni boshqa bankaga quyish mumkin emas.

310. Ikki kishi bochkadagi 8 litr kvasni teng bo'lib olishmoqchi. Ularda 3 va 5 litrli idishlar bor. Shu uchta idish yordamida kvasni teng ikkiga bo'lish mumkinmi?

311. 3 va 5 litrli idishlar yordamida qanday qilib hovuzdan 4 litr suv olish mumkin?

312. Ikki kishi bochkadagi 16 litr kvasni teng bo'lib olishmoqchi bo'lishdi. Ularda 11 va 6 litrli idishlar bor. Shu uchta idish yordamida kvasni teng ikkiga bo'lish mumkinmi?

313. 3, 6 va 7 litrli idishlar bor. Shu uchta idish yordamida qanday qilib hovuzdan 5 litr suv olish mumkin?

314. 6 litrli idishda 4 litr, 7 litrli idishda 6 litr kvas bor, uchinchi 3 litrli idish esa bo'sh. Shu uchta idish yordamida idishlardagi 10 litr kvasni teng ikkiga bo'lish mumkinmi?

315. 5 va 9 litrli chelaklar yordamida hovuzdan qanday qilib 3 litr suv olish mumkin?

316. 5 va 7 litrli idishlardan foydalanib, qanday qilib 12 litrli idishdagi 12 litr sutni teng ikkiga bo'lish mumkin?

317. 11 va 13 litrli idishlar yordamida hovuzdan qanday qilib 12 litr suv olish mumkin?

318. Zamburug'lardan bir turi 1 minutda ikkiga bo'linib ko'payadi. Bir idishga shu zamburug'dan 1 tasi solinsa, 4 soatdan keyin idish limmo-lim to'lishi aniqlandi. Idishning yarmi qancha vaqtda to'ladi?

319. Zamburug'lardan bir turi 1 minutda ikkiga bo'linib ko'payadi. Biror idishga shu zamburug'dan 1 ta solinsa, 1 soatdan keyin idish to'lishi aniqlandi. Agar o'sha idishga 2 ta zamburug' solinsa, idish qancha vaqtda to'ladi? 4 ta solinsa-chi?

320. Sayohat uchun kelgan Sayyora mehmonxonaning 4-qavatidagi dengizga qaragan xonalardan biriga joylashdi. U yangi tanishgan dugonasi Dilbar bilan ovqatlanishga borish uchun tayyorgarlik ko'rib, yuvinish xonasidagi oyna oldiga keldi. Shu vaqt eshik taqillab qoldi. «Dilbar kelgan bo'lsa kerak», deb oylab, Sayyora sumkachasini olib xonaga chiqdi va notanish odam kirib kelganini ko'rdi. Xonani tomosha qilayotgan notanish odam Sayyorani ko'rib: «Kechirasiz, men xonani adashtirib qo'yibman. Men qo'shni xonada yashayman», deb chiqib ketdi. Sayyora darhol qorovullarni chaqirdi va notanish odamni tutib olishdi. U qidiruvdagi o'g'ri ekanligi ma'lum bo'ldi. Notanish odamni aldayotganligini Sayyora qayerdan bildi?

321. Ushbu va keyingi boshqotirmalarda haqiqat kataklarini to'ldirish orqali jumboqlarni yeching. Haqiqat kataklarini to'ldirish uchun keltirilgan ma'lumot to'g'ri bo'lsa katakka 1, noto'g'ri bo'lsa 0 yoziladi.

Yozgi ta'tilda Lola, Nodir, Oysha, Kozim va Aziz o'z otalarini bilan turli yo'nalishda va turli transportda sayohatga borishdi. Quyidagi ma'lumotlar asosida haqiqat kataklarini to'ldirish orqali sayohatga kim qanday transportda borganini toping:

Oysha ketayotgan transport 6 tadan ko'p yo'lovchi tashiydi;

Kozimning otasi transportni o'zi boshqargan;

qizlar kemaga chiqishmagan;

Nodirning onasi samolyot va kemani yoqtirmaydi;

Lola o'tirgan transporti uch o'rinli.

	matiz	motosikl	avtobus	samolyot	kema
Lola					
Nodir					
Oysha					
Kozim					
Aziz					

322. Nargiza, Nabijon, G'ayrat, Aziza va Olim bilimlar sinovidan keyin ovqatlanish uchun oshxonaga kirishdi. Ular o'zlari yoqtiradigan ovqatlardan birini tanlab, 5 xil ovqat – palov, qovurilgan kartoshka, tovuq, baliq va shashlikka buyurtma berishdi. Quyidagi ma'lumotlar asosida haqiqat javbini tuzing, uni to'ldirish orqali kim qanday ovqat buyurtirganini toping:

baliq qizlardan birining yoqimli taomi;

Nargiza tovuq va palovni yoqtiradi;

Nabijon baliq, tovuq va shashlikni yoqtiradi;

G'ayrat qovurilgan kartoshkani, tovuqni va baliqni yoqtiradi;

Olim palov va baliqni yoqtiradi.

323. Alisher, Nigora, Erkin, Yulduz va Nozim 5 xil sport to‘garagiga – shaxmat, velosiped, futbol, stol tennisi va badminton to‘garagiga qatnashadilar. Quyidagi ma’lumotlar asosida haqiqat jadvalini tuzing, uni to‘ldirish orqali kim qanday sport to‘garagiga qatnashishini toping:

– qizlarga o‘zlarining sevimli sport turi bilan shug‘ullanishlari uchun ko‘ptok kerak emas;

– Alisher har yili stol tennisi musobaqasiga qatnashadi;

– qizlardan biri har kuni velosipedda uchadi;

– Erkin futbol o‘ynashni yoqtirmaydi;

– Nozim badminton bilan shug‘illanmaydi;

– Nigora velosiped uchishni bilmaydi.

324. Shahnoza Po‘latdan kichik, Komil Po‘latdan yosh, Tohir Shahnozadan kichik, lekin eng kichigi emas. Ularning ismini yoshiga qarab, kattadan kichik tartibida yozib chiqing.

325. Feruza, Fozil, Shoira, Sherzod va Salima dam olish kuni madaniy hordiq chiqarishga borishibdi. Ulardan biri teatrga, ikkinchisi kinoga, uchinchisi sirkka, to‘rtinchisi hayvonot bog‘iga, beshinchisi muzeyga onasi, xolasi, otasi, akasi yoki opasi bilan birga boribdi. Quyidagi ma’lumotlardan foydalanib kim qayerga kim bilan borganini aniqlang:

– qizlardan biri hayvonot bog‘iga bormoqchi;

– Fozilning akasi birga boramiz deb so‘z bergan;

– Kim opasi bilan borsa, u muzeyni ko‘rib kelmoqchi;

– Feruza kinoga bormaydi;

– Shoira onasi bilan bormaydi;

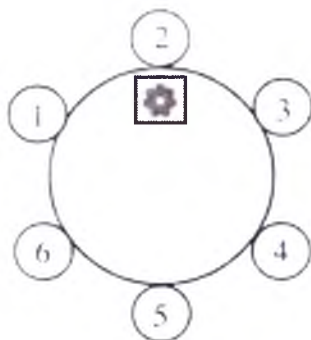
– Salimaning xolasi teatrni yoqtiradi;

– Sherzod otasi bilan sirkka bormaydi.

Javoblarni quyidagi jadvalga yozing:

	qayerga	kim bilan
Feruza		
Fozil		
Shoira		
Sherzod		
Salima		

126. Stol atrofida 3 nafar qiz va 3 nafar o'g'il bola o'tirishibdi (55-rasm). Quyidagi ma'lumotlardan foydalanib, kim qaysi stolda o'tirganligini toping:

55-rasm.

Malika Mahmudning yonida o'tiribdi;

Saodat ikki o'g'il bola yonida o'tiribdi;

Anvar Mahmudning qarshisida o'tiribdi;

Malika Zilolaning o'ng yonida o'tiribdi; bugun Zilolaning tug'ilgan kuni;

Po'lat Mahmudning yonida o'tiribdi.

127. Qadimiy tangalar yig'ishga qiziquvchi sayyoh qadimiy buyumlar sotadigan do'konda «Miloddan avvalgi 130-yilda ishlab chiqarilgan» deb yozilgan tangani ko'rdi. Lekin tanga arzon bo'lishiga qaramay sayyoh tangani sotib olmadi. Nima uchun?

128. Qorovul ertalab o'z xo'jayinini kutib olibdi va unga «Bugun tunda yomon tush ko'rdim. Siz uchmoqchi bo'lgan samolyot halokatga uchraganmish. Shuning uchun bu samolyotda uchmang», debdi. Xo'jayin qorovulning aytganini qilib, o'sha samolyotda uchmapdi. O'sha samolyotning halokatga uchraganini eshitgan xo'jayin qorovulga katta pul mukofot beribdi, lekin uni ishdan bo'shatib yuboribdi. Nima uchun?

129. Men ikki kun avval 10 yoshda edim. Kelasi yil esa men 13 yoshga kiraman. Shunaqa bo'lishi mumkinmi?

130. To'rt do'st Aziz, Bobir, Davron va Ergash arqon tortish o'ynashdi. Bobir va Ergash birgalikda Aziz va Davronni osongina yutishdi. Lekin Aziz va Bobir birgalikda Davron va Ergashni juda qiyinchilik bilan yengishdi. Bobir va Davron birgalikda bo'lganda Aziz va Ergashni eng

olishmadi, kuchlar teng bo'ldi. Do'stlar kuchi bo'yicha qanday o'rinda ekanligini aniqlang.

331. To'rt dugona – Salima, Hakima, Nozima va Xalima birgalikda qo'shiq aytishdi. Har bir qo'shiqni uchtdan bo'lib aytishdi. Salima eng ko'p – 8 ta, Hakima eng kam – 5 ta qo'shiqni aytishda ishtirok etishdi. Nozima va Xalima nechtdan qo'shiq aytishgan? Hammasi bo'lib nechta qo'shiq aytilgan?

332. Ergash amaki odatda uyidan dalahovliga velosipedda borar edi. Do'sti uni yo'lning to'rtidan uch qismigacha avtomobilda velosipeddan 4 marta katta tezlikda olib borishni taklif qildi. Bu holda qolgan yo'lni u piyoda velosipeddan 4 marta kichik tezlikda yurib dalahovliga yetib boradi. Ergash amaki qaysi holda dalahovliga tezroq yetib boradi, butun yo'lni velosipedda bosib o'tgandami yoki avval avtomobilda, keyin piyoda yurgandami?

333. 3 ta oq va 2 ta qora qalpoq bor. Uch donishmandning ikkisiga qora, biriga oq qalpoq kiydirib qo'yishdi. Hech bir donishmand o'zining boshiga qanday qalpoq kiygizishayotganini bilmaydi.

Ulardan qaysi biri boshida qanday qalpoq borligini birinchi bo'lib aytib beradi?

334. 3 ta oq va 2 ta qora qalpoq bor. Uch donishmandning ikkisiga oq va biriga qora qalpoq kiydirib qo'yishdi. Donishmandlar boshida qanaqa qalpoq borligini bilishmaydi. Oq qalpoq kiygan donishmandlardan biri uning boshida oq qalpoq ekanligini biroz o'ylab turib topdi. U qanday mulohaza yuritgan?

335. 3 ta oq va 2 ta qora qalpoq bor. Uch donishmandning uchalasiga oq qalpoq kiydirib qo'yishdi. Donishmandlar boshida qanaqa qalpoq borligini bilishmaydi. Uzoq o'ylab turib, donishmandlardan biri uning boshida oq qalpoq ekanligini topdi. U qanday mulohaza yuritgan?

336. Orolidagi 100 kishidan kamida 1 tasi rostgo'y. Aholigan juftlikni olib qaralsa, ulardan kamida 1 tasi yolg'onchi. Orolida nechta rostgo'y bor?

337. Bir litrli va yarim litrli bonka idishlar yordamida $\frac{3}{4}$ litr suv olish mumkinmi?

338. Bir idishda 2 l suv, ikkinchi idishda 2 l sut bor. Birinchi idishdan 0,5 l suv olib, ikkinchi idishdagi sut ustiga quyib aralashtirildi. Ikkinchi idishda hosil bo'lgan sut va suv aralashmasidan 0,5 l olib, birinchi idishdagi suv ustiga quyildi. Uchinchi idishda sut ko'pmi yoki ikkinchi idishda suv ko'pmi? Hoqiqotirmani yechishda ikkinchi idishdan sof sut emas, balki suv aralashgan sut olib, birinchi idishga quyilganini e'tiborga oling.

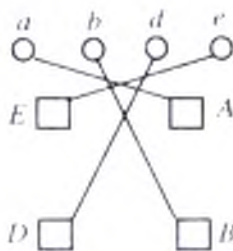
339. 63 ta halqali zanjir bor. Uni shunday bo'laklarga ajratilginki, bu bo'laklardan 1 dan 63 gacha har bir natural sonli halqali, ya'ni 1 ta, 2 ta, 3 ta, 4 ta, 5 ta, ... 63 ta halqali bo'laklarni yig'ish mumkin bo'lsin.

340. Uch sportchi Abror, Bahodir va Sarvar yugurish musobaqasiga qatnashib, bir necha marta yugurishdi. Natqalarni tekshirib ko'rilganida Abror Bahodirdan, Bahodir Sarvardan, Sarvar esa Abrordan tezroq yugurgani ma'lum bo'ldi. Shunday bo'lishi mumkinmi?

341. Uchta uy va uchta quduq bor. To'g'ri tekis yo'l orqali uylarni bir-biri bilan, quduqlarni bir-biri bilan va har bir uyni uchtaidan quduq bilan birlashtirish mumkinmi? Bunda yo'llar bir-biri bilan kesishmasligi kerak.

342. Uchta uy va uchta quduq bor. To'g'ri tekis yo'l bilan uylarni bir-biri bilan va har bir uyni uchtaidan quduq bilan birlashtirish mumkinmi?

343. A, B, D va E uylar o'zlarining a, b, d va e quduqlari bilan kesishuvchi yo'llar orqali birlashtirilgan (56-rasm). Kesma va siniq chiziqlardan

56-rasm.

foydalanib, bu to'rtta yo'lni bir-biri bilan kesishmaydigan qilib o'tkazing. Bunda yo'llar eng qisqa bo'lsin.

344. Sirti to'g'ri to'rtburchakli stol ustida turgan g'ishtning katta diagonalini chizg'ich yordamida qanday qilib o'lchash mumkin?

345. 5 nafar askar ovqatlanib o'tirishgan edi. To'satdan harbiy mashqlar boshlangani haqida xabar keldi. Askarlar shoshilinch ravishda qoziqdagi bosh kiyimlarni olib yugurib ketishdi. Shoshilinchda kim kimning bosh kiyimini olganligi noma'lum. 4 nafar askar o'z bosh kiyimini bir-biri bilan adashtirgan bo'lsa, beshinchi askarning o'z bosh kiyimini olishda adashganligi ehtimolligi qancha?

346. 7 va 11 minutli qum soatlari yordamida chorak soatni o'lchash mumkinmi?

347. Birinchi yashikda 2 ta qora, ikkinchi yashikda 2 ta oq, uchinchisida 1 ta oq va 1 ta qora shar bor. Yashiklar ustiga quyidagi yozuvlari bo'lgan uchta yorliq tayyorlandi: «2 ta qora», «2 ta oq», «1 ta oq va 1 ta qora». Yorliqlarni yopishtirishda adashtirib yuborildi. Natijada hech bir yorliq to'g'ri yopishtirilmadi. Yorliqlar noto'g'riligini bilgan holda yashiklardan biridan 1 ta sharni olib, har bir yashikda qanday sharlar borligini aytib berish mumkinmi?

348. Ikkalamizdagi pul miqdori teng. Men sizga necha so'm bersam sizning pulingiz menikidan 100 so'm ko'p bo'lib qoladi?

349. Ajnaviy savdogar bir buyumni 11 tangaga sotib olib, uni 12 tangaga sotdi. Keyin xuddi o'sha buyumni 13 tangaga sotib olib, 14 tangaga sotib yubordi. U qancha foyda ko'rgan?

350. Birinchi akvariumda ikkinchisiga qaraganda 14 ta baliq ko'p. Birinchi akvariumdan ikkinchisiga nechta baliq o'tkazilsa, ikkalasidagi baliqlar teng bo'lib qoladi?

351. Oq, kulrang va qora quyonni birgalikda taroziga qo'yishgan edi, oq quyon tarozidan sakrab tushib qoldi. Shu

vaqtda tarozi 7 kg ni ko'rsatdi. Keyingi safar uchalasini qo'yishganida kulrang quyon tushib qoldi. Bunda tarozi 6 kg ni ko'rsatdi. Uchinchi gal uchalasini taroziga qo'yishgan edi, qora quyon tushib qoldi. Bunda tarozi 5 kg ni ko'rsatdi. Quyonlar tarozidan tushib qolmaganida, tarozi necha kilogrammni ko'rsatar edi? Har bir quyonning og'irligi qancha?

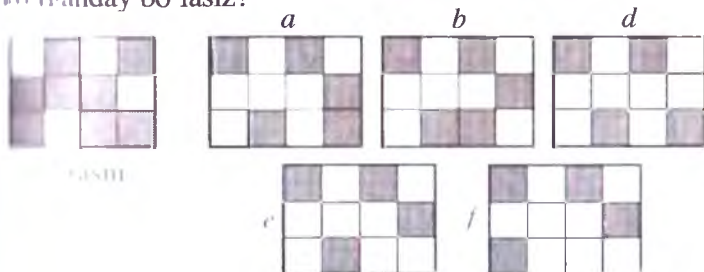
352. G'ayratning bo'yi Botirnikidan baland, ammo Adhamnikidan pastroq. Zokir Dilshoddan baland, lekin G'ayratdan past. Bolalar ichida eng balandini toping.

353. Malika 4 ni qo'shishni, Botir 5 ni ayirishni, Dildora esa 3 ga ko'paytirishni eng yaxshi ko'rishadi. Doskaga 1 yozib qo'yilgan. Bu o'quvchilar oldinma-keyin doskaga chiqib, 1 ning yoniga o'zlari eng yaxshi ko'rgan bitta amal yozib chiqishi kerak. 1 bilan boshlanadigan ifoda natijasi 2 chiqishi uchun o'quvchilarni qaysi tartibda doskaga chiqarish kerak?

354. Futbol bo'yicha musobaqaning uch uchrashuvida komandamiz 3 ta gol urib, 1 ta to'p o'tkazib yuborishdi. Har bir yutuq uchun 3, durrang uchun 1, yutqazilsa 0 ochko to'lanadi. Shu uch o'yinda komandamiz quyidagi ochkolardan qaysilarini olishi mumkin emas?

a) 3; b) 4; d) 5; e) 6; f) 7; g) 8.

355. Faraz qilaylik, sizda oqni qora, qorani oq qilib ko'rsatadigan ko'zoynak bor. Bunday ko'zoynak orqali 57-rasmdagi shaklga qarasangiz, 58-rasmdagi qaysi shaklni ko'rganingiz bo'lasiz?

58-rasm.

356. 59-rasmda ko'rsatilgan kataklar ichidagi quyonlar yonidagi katakka sakrab o'tishi mumkin. Har bir gorizontal, vertikal va diagonallardagi kataklarda ikkitadan quyon bo'lishi uchun ulardan qaysinisi qaysi katakka sakrab o'tishi kerak? Eng kamida nechta quyon sakrashi kerak? Har bir quyon bittadan ortiq sakrashi mumkin emas.

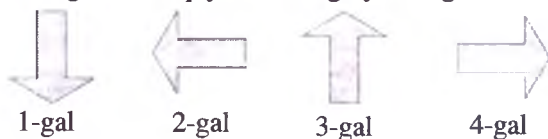
59-rasm.

60-rasm.

357. 60-rasmda ko'rsatilgan kataklar ichidagi quyonlar yonidagi katakka sakrab o'tishi mumkin. Har bir gorizontal, vertikal va diagonallardagi kataklarda uchtdan quyon bo'lishi uchun ulardan qaysinisi qaysi katakka sakrab o'tishi kerak? Eng kamida nechta quyon sakrashi kerak? Har bir quyon bittadan ortiq sakrashi mumkin emas.

358. Nodir har gal strelkani soat millari yo'nalishida 61-rasmda ko'rsatilgani kabi aylantirmoqda. 19-gal aylantirgandan so'ng strelka qaysi tomonga yo'nalgan bo'ladi?

61-rasm.

359. Omborda 3 ta sandiq bor. Har bir sandiq ichida 3 tadan quti, har bir quti ichida 7 tadan tilla tanga bor. Omborxonona eshigiga, barcha sandiq va qutilarga qulf osilgan. Omborxonona kirib 34 ta tanga olib chiqish uchun nechta qulfni ochish kerak?

360. Hovlida ikkita it va ikkita mushuk bor. Mosh ismli mushuk ikkala itdan ham qo'rqadi. Tosh ismli mushuk Olapar ismli itdan qo'rqadi, Qoplon ismli it bilan esa do'st. Quyidagi gaplardan qaysi biri noto'g'ri?

- a) ikkala mushuk qaysidir itdan qo'rqadi;
- b) bitta itdan qo'rqmaydigan mushuk ham bor;
- d) ikkala mushuk qo'rqadigan it bor;
- e) ikkala mushuk qo'rqmaydigan it bor;
- f) ikkala it qaysidir mushukga qo'rqinch soladi.

361. O'tgan kuni Asadning tug'ilgan kuni bo'ldi. indinga shunba. Asadning tug'ilgan kuni haftaning qaysi kuni bo'lgan?

362. Omon va Shavkat ko'l atrofidagi daraxtlarni bir yil davomida yurib sanashmoqda. Lekin ular o'z hisoblarini turli daraxtlardan boshlashdi. Shu sababli Omon uchun yigirma to'rtinchi daraxt, Shavkat uchun oltinchi daraxt bo'ldi. Omon to'rtinchi deb sanagan daraxtni Shavkat uchun ellik to'rtinchi bo'ldi. Ko'l atrofida nechta daraxt bor?

363. Daraxt ostida yxlab yotgan kiyik xursand bo'lib xuy'ondi va o'ynab har tomonga sakray boshladi. U har sakraganida 2 m, 4 m yoki 7 m masofaga sakradi. Kiyik 10 marta sakraganida quyida keltirilganlardan necha metr masofada bo'la olmaydi?

- a) 3 m; b) 13 m; d) 49 m ; e) 62 m; f) 63 m.

364. Uchta olmaxon Salli, Halli va Valli birgalikda 1 ta yong'oq topib oldi. Ularning har biri bitta bo'lsa ham yong'oq topdi, lekin har birining topgan yong'oqlari soni har biri bo'ldi. Salli eng kam, Valli esa eng ko'p yong'oq topdi. Valli nechta yong'oq topdi?

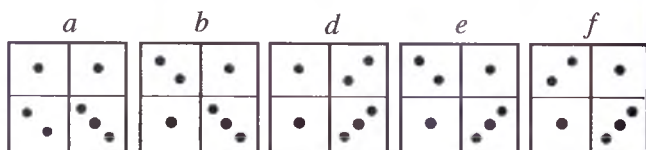
365. Ozoda bilan Zokirning uylari anhor bo'yida joylashgan. Ozodaning uyidan chap tomonda 47 ta, o'ng tomonida 23 ta uy bor. Zokirning chap va o'ng tomonida uylar soni bir-biriga teng. Ozoda va Zokirning uylari orasida nechta uy bor?

366. Qizil, havorang, sariq va oq gul yonma-yon ochilib turibdi. Asalari har bir qulga faqat bir martadan qo‘nish mumkin. U qo‘nishni qizil guldin boshlab, hamma gullarni necha usulda aylanib chiqishi mumkin? Asalari sariq guldin oqiga o‘tishi mumkin emas.

367. Qadimiy qasrga sehrigar kirganida kechasi soat 3⁰⁰ edi. To‘g‘ri ishlab turgan katta osma soat teskari tomonga yura boshladi. Sehrigar soat 4⁴⁵ da ketdi. Shu vaqtda osma soat nechani ko‘rsatayotgan bo‘ladi?

368. 62-rasmdagi shakllardan qaysi biri ortiqcha?

62-rasm.

369. Jumavoy 1 dan 10 gacha bo‘lgan sonlarni yozganida bittasini tushirib qoldirdi. Jumavoy yozgan har bir sonni boshqasi bilan juft qilib olinsa, ulardan biri ikkinchisiga qoldiqsiz bo‘linishini Robinzon Kruzo sezib qoldi. Jumavoy qaysi sonni tushirib qoldirgan?

370. Uydagi xonalar soni ular orasidagi eshiklar sonidan bittadan ko‘p emas. Xonalar soni har bir uydin tashqariga chiqadigan eshiklar sonidan ham bittadan ko‘p emas. Uyda hammasi bo‘lib 12 ta eshik bor. Bu uyda eng kamida nechta xona bor? Xonalarning taxminiy joylashuvini chizib ko‘rsating.

371. Sinfda 35 nafar o‘quvchi bor. 8-mart bilan tabriklab, o‘g‘il bolalar 55 ta gulni qiz bolalarga teng bo‘lib berishganida 1 ta gul ortib qoldi. Sinfda necha nafar o‘g‘il bola bor? Sinfdagi o‘g‘il bola soni qiz bolalar soniga yaqin.

372. 2013 sonidagi raqamlar yordamida hosil qilish mumkin bo‘lgan hamma to‘rt xonali sonlarni o‘shish tartibida yozib chiqing.

373. To'rt bolaning har biri doimo yoki rost, yoki yolg'on gapiradi. Asad Nosirni yolg'onchi deydi. Nosir esa Murodni yolg'onchi deydi. Murod Nosirni yolg'onchi deydi. Tohir esa Asadni yolg'onchi deydi. Ularning necha nafari yolg'onchi?

374. Sakkizburchakning har bir uchiga 1, 2, 3 yoki 4 raqamlardan birini yozish kerak (63-rasm). Uchta raqam hisobida yozilgan. Burchaklarni birlashtiruvchi kesma uchlarida tulli raqamlar bo'lishi uchun 4 raqamini eng ko'pi bilan necha marta yozish mumkin?

63-rasm.

64-rasm.

375. 8 ta qishloq orasida avtobus qatnovi yo'lga qo'yilgan. 64-rasmda har qishloq orasidagi yo'lkira so'm keltirilgan. A shahardan B shaharga borish uchun eng kamida necha so'm to'lash kerak bo'ladi?

376. Baroq, Mosh va Mittivoy ovqatlanishga o'tirishdi. Baroq Moshdan, Mosh esa Mittivoydan ikki baravar tez ovqatlanadi. Mittivoyga 6 ta baliqcha, Baroq va Moshga 12 tadan ana shunday baliqcha berishdi. Baroqvoy o'z ovqatini 1 minutda yeb bo'ldi va Moshga yordamga keldi. Ular ovqatlanib bo'lishgach Mittivoyni qachon ovqatlanib bo'lishini kutishdi. Baroq va Mosh qancha vaqt kutishgan?

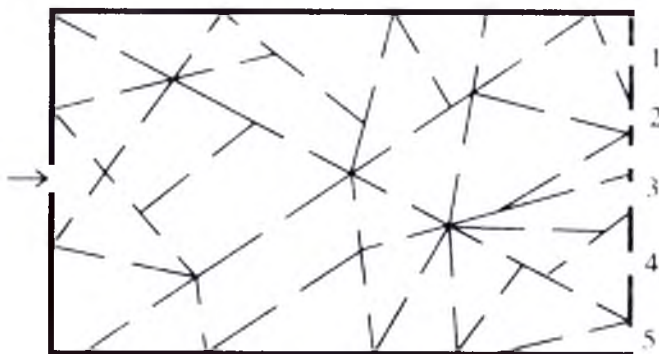
377. Yilning ba'zi oylarida 5 ta shanba va 5 ta yakshanba, lekin 4 ta juma va 4 ta dushanba bo'ladi. Keyingi oyda haftaning qaysi kuni 5 marta bo'ladi?

378. 20513 sonidagi 5 raqamini o'chirib 2013 sonini hosil qilish mumkin. Bitta raqami o'chirilib 2013 sonini hosil qilish mumkin bo'lgan besh xonali sonlar nechta?

379. Uchta kartochkadagi raqamlardan uch xonali sonlar hosil qilish mumkin. Masalan, 689, 986. Hammasi bo'lib nechta uch xonali sonni hosil qilish mumkin?

380. Xonada 12 ta kuchuk bor. Tishlog'ichi 8 ta, to'polonchisi 9 ta. Ulardan nechtasi ham to'polonchi, ham tishlog'ich?

381. Olmaxon 1 ta kirish eshigi va 5 ta chiqish eshigi bo'lgan qafasga kirib qoldi (65-rasm). U faqat qafasning uchburchakli xonalari orqali o'tib, qafasdan chiqib ketdi. Quyong qafasning qaysi raqamli eshigidan chiqib ketgan?

65-rasm.

382. Ikki daraxt orasidagi masofani bolalar o'z qadamlari bilan o'lchashdi. Anvarda 17 qadam, Ahmadda 15 qadam, Shuhratda 14 qadam va Rustamda 18 qadam chiqdi. Kimning qadami eng uzun?

383. To'rt do'st A, B, C va D arqon tortish o'ynashdi. B va D birgalikda A va C ni osongina yutishdi. Lekin A va B birgalikda C va D ni juda qiyinchilik bilan yengishdi. B va C birgalikda bo'lganda A va D ni yenga olishmadi, kuchlar teng bo'ldi. Do'stlar kuchi bo'yicha qanday o'rinda ekanligini aniqlang.

384. Birinchi savatda olma, behi va nok, ikkinchi savatda mandarin va xurmo, uchinchisida esa uzum va shaftoli bor. Har bir savatdan bittadan meva olish usullarini yozib chiqing.

385. Ikkita ota va ikki o'g'il ovga chiqishdi. Ular teng miqdorda quyon ovlashdi. Agar 12 ta quyon ovlangan bo'lsa, ularning har biri nechtadan quyon ovlagan?

386. Oilada 5 o'g'il bo'lib, har birining bittadan singlisi bor. Oilada necha nafar farzand bor?

387. Oilada 5 o'g'il bo'lib, uchtasining ikkitadan, ikkitasining bittadan singlisi bor. Oilada nechta farzand bor?

388. Bir aka, bir uka, ikki o'g'il va ikki jiyani baliq oviga chiqishibdi. Akasi «men sizlarga baliq tutushni o'rgataman» deb, 18 ta baliq tutubdi. Qolganlarning qarmog'iga bir xil miqdorda baliq tushibdi. Jami baliqlar soni 78 ta bo'lsa, qolganlar nechtadan baliq tutishgan?

389. Qurt daraxtning tagidan ko'tarilib, uning uchiga chiqmoqchi bo'libdi. U kechasi 2 m balandlikka chiqar, kunduzi esa 1 m pastga tushar ekan. 9-kechada u daraxtning ustiga chiqib olibdi. Daraxtning balandligi necha metr?

390. Laziz buvisidan so'rabdi:

Buvijon, kichik nabirangiz necha yoshga to'ldi?

Mening yoshim nechada bo'lsa, nabiram shuncha oylik.

Buvijon, sizning yoshingiz nechada?

Nabiram yoshi bilan mening yoshimni qo'shsang, 65 chiqadi. Nabiram yoshini o'zing topaqqol.

391. Qachon 3 ni ko'rib 15 deymiz?

392. 5 va 9 litrli chelaklar yordamida hovuzdan 3 litr suyni qanday qilib olish mumkin?

393. Tep-tekis yerda donlab yurgan uch kaptar «gur» etib o'ramonga ko'tarildi. Ayting-chi ular qachon yana bir tekislikda bo'lishadi?

394. Bir sartaroshni oldiga mijoz kelib sochini oldirgach, sartaroshni pul turadigan qutisidagi pul qancha bo'lsa, shuncha pul tashlab, qutidan 4000 so'm olib ketibdi. Ikkinchi mijoz

ham kelib huddi shunday qilibdi, ya'ni qutida qancha pul bo'lsa shuncha tashlab, qutidan 4000 so'm olib ketibdi. Uchinchi ham yuqoridagi voqeani takrorlagan ekan, sartaroshning qutisida hech narsa qolmabdi. Birinchi mijoz kelganida sartarosh qutisida qancha pul bo'lgan?

395. Soat 5 sekunda 6 marta bong uradi. Soat 12 marta bong urishi uchun qancha vaqt ketadi?

396. 66-rasmni diqqat bilan ko'rib chiqib, javob bering:

- Rasmda necha xil harf bor?
- Qaysi qatorlardagi harflar bir xil?
- Qaysi harf bir marta ishtirok etgan?
- Qaysi harf eng ko'p ishtirok etgan?
- Qaysi qatorda hamma harflar ishtirok etgan?

T	I	T	B	K	A	B	Q
K	B	I	B	Q	K	T	X
X	T	Q	K	B	A	T	I
K	B	I	H	A	Q	X	T
X	T	K	B	Q	T	I	T
T	I	T	T	B	K	A	Q
K	B	A	I	T	I	Q	X
K	B	I	B	Q	K	T	X

66-rasm.

B	M	S	B	S	15
Q	K	Q	K	S	16
K	Q	B	M	Q	16
S	S	S	S	S	10
M	Q	B	B	Q	16
15	13	17	17	11	

67-rasm.

397. 67-rasmdagi har bir katakdagi o'yinchoqning o'z narxi bor. Har bir qatordagi o'yinchoqlar narxlarining yig'indisi o'sha kataklar eni va bo'yiga yozib qo'yilgan. Har bir oyinchoq narxini toping. Bunda B – bayroq, M – mashina, S – samolyot, K – koptok, Q – qo'g'irchoq.

398. Eski soat har bir soatda 20 sekunda orqada qolmoqda. U soat 12.00 da to'g'rilab qo'yilgan bo'lsa, bir sutkadan keyin nechani ko'rsatadi?

399. Shashka bo'yicha musobaqada 108 ta partiya o'ynaldi. Har bir qatnashchi 3 partiya o'ynagan bo'lsa, necha nafar o'quvchi musobaqada qatnashgan?

400. Ko'paytirish jadvalida quyidagi sonlardan qaysi biri 100 ga ko'p uchraydi: 42 ; 56 ; 72 ; 36 ; 64 ?

401. 400 ta musbat butun sonning yig'indisi 401 ga teng. Bu sonlarning ko'paytmasi nechga teng?

402. Istirohat bog'idagi tomosha aylanasidagi kabinalarga tartib raqamlari $1, 2, 3, \dots$ yozib chiqilgan. 25 -kabina eng tepada bo'lganida, 8 -kabina eng pastda bo'ladi. Tomosha aylanasida nechta kabina bor?

403. O'yin kubigining istalgan qarama-qarshi tomonidagi nuqtalar soni yig'indisi 7 ga teng. Ikkita kubik bir-biriga birlashtirib qo'yildi. Qolgan tomonlaridagi nuqtalar soni eng kamida nechta bo'lishi mumkin?

404. O'yin kubigining istalgan qarama-qarshi tomonidagi nuqtalar soni yig'indisi 7 ga teng. Ikkita kubik bir-biriga birlashtirib qo'yildi. Qolgan tomonlaridagi nuqtalar soni eng ko'pi bilan nechta bo'lishi mumkin?

405. O'yin kubigining istalgan qarama-qarshi tomonidagi nuqtalar soni yig'indisi 7 ga teng. Oltita kubik bir-biriga birlashtirib qo'yildi. Qolgan tomonlaridagi nuqtalar soni eng ko'pi bilan nechta bo'lishi mumkin?

406. O'yin kubigining istalgan qarama-qarshi tomonidagi nuqtalar soni yig'indisi 7 ga teng. Oltita kubik bir-biriga birlashtirib qo'yildi. Qolgan tomonlaridagi nuqtalar soni eng kamida nechta bo'lishi mumkin?

407. Tokio bilan Toshkent vaqtlari orasidagi farq 4 soatga teng. Toshkent bilan N'yu-York orasidagi vaqtlar farqi 12 soatga teng. Tokioda soat 14.00 , Toshkentda 1 -yanvar kuni o'zgarishsiz ma'lum bo'lsa, N'yu-Yorkdagi vaqtni toping?

408. 8 nafar basketbolchining o'rtacha bo'yi 2 m 1 sm. Ba'zi basketbolchilarning bo'yi 1 m 98 sm dan past. "Bo'yi past" basketbolchilar eng ko'pi bilan nechta nafar bo'lishi mumkin?

409. $1, 2, 3, 4, 5$ va 6 yozilgan oltita kartochka bor. Ularning yordamida ikkita uch xonali son hosil qilsa bo'ladi. Masalan, 642 va 153 . Ulug'bek bu raqamlardan ayirmasi eng

kichik bo'ladigan ikkita son hosil qildi. Ulug'bek hosil qilgan sonlarni toping.

410. Suvga sakrash musobaqasida har bir ishtirokchi 5 martadan sakradi. Natijani hakamlar 1 dan 20 gacha bo'lgan ballar bilan baholadi. Eng kam ball tashlab yuborilib, jami to'rtta eng yaxshi sakrash natijalari inobatga olindi. Botir 5 ta sakrash natijasida 82 ball to'pladi. U eng kamida necha ball natija olgan bo'lishi mumkin?

411. Shogird devorning chorak qismini bo'yadi. Keyin usta shogirdidan ikki marta tezroq harakat qilib, 15 minut ishladi. Katta ustoz kelib, shogirdidan uch marta tezroq harakat qilib, qolgan ishni 5 minutda yakunladi. Ular jami qancha vaqt ishlashgan?

412. 202 ta butun sonlar ko'paytmasi 105 ga, ularning yig'indisi esa 222 ga teng. Butun sonlar orasida eng katta son nechaga teng?

413. Bolalar kubiklardan oldidan qaralganda 68-rasm, chapdan qaralganda 69-rasm bo'lib ko'rinadigan uychalar yasashdi. Bu uychalarni qurish uchun eng kamida va eng ko'pi bilan nechta kubiklar kerak?

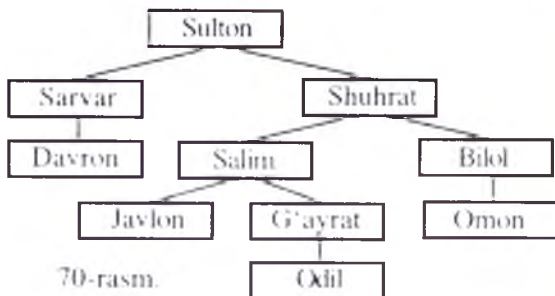

68-rasm.

69-rasm.

414. Odil o'z oilasining shajarasini ko'rib chiqmoqda(70-rasm). Shajarada otadan o'g'illarga bo'lgan yo'nalish ko'rsatilgan. Odilning otasi, shu otaning akasi, shu akaning bobosi, shu boboning akasi, shu akaning o'g'lini aniqlab borib, shu o'g'ilning ismini ayting.

70-rasm.

415. 2 nafar ishchi 2 soatda 2 metr ariq qazidi. 3 nafar ishchi 3 soatda necha metr ariqni qaziydi?

416. 5-A sinf o'quvchisi Farhod va uning 8 nafar maktabdoshi o'rtog'lari sayohatga chiqishdi. Ular orasida har qanday to'rtta sayyoh orasida kamida bir juft sinfdosh, har qanday beshta sayyoh ichida ko'pi bilan uchta sinfdosh topilishi aniqlandi. 5-A sinfdan necha nafar o'quvchi sayohatga borgan?

417. Beshta billiard shari qutida 71-rasmda ko'rsatilgandek joylashgan. Bir yurishda xohlagan ikkita sharning o'rnini o'zaro almashtirish mumkin. Sharlarni 1 dan 5 gacha tartibda joylashtirish uchun necha marta yurish qilish kerak?

1 5 1 3 2

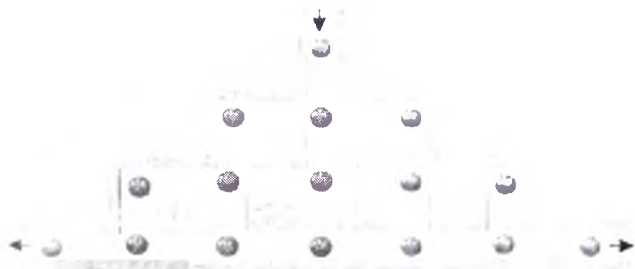
71-rasm.

4 3 7 6 1 5 2

72-rasm.

418. Yettita billiard shari qutida 72-rasmda ko'rsatilgandek joylashgan. Bir yurishda xohlagan ikkita sharning o'rnini o'zaro almashtirish mumkin. Sharlarni 1 dan 7 gacha tartibda joylashtirish uchun necha marta yurish qilish kerak?

419. 73-rasmdagi labirintda 16 ta olma joylashgan. Tipratikan har bir yo'lak va chorrahadan bir marta o'tish mumkin. Tipratikan bu labirintga kirib o'ng yoki chap tomondan chiqquncha eng ko'pi bilan nechta olma yig'ishi mumkin?

73-rasm.

420. Uchta kubik (qarama-qarshi tomondagi jami nuqtalar soni 7 ga teng) biri-biri ustiga shunday qo'yildiki, bir-

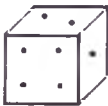

biriga tegib turgan tomonlaridagi nuqtalar soni 5 ga teng bo'ldi. Kubiklarning yon tomonlari bo'yab qo'yilgan (74-rasm). Eng pastdagi kubikning ostki tomonida nechta nuqta bor?

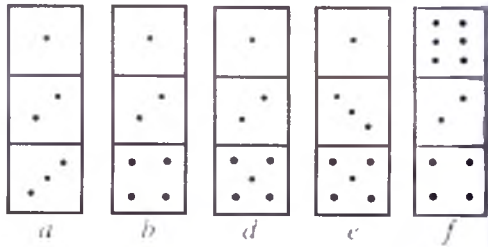

74-rasm.

421. 75-rasmda 1 ta standart o'yin kubigi (qarama-qarshi tomondagi jami nuqtalar soni 7 ga teng) ko'rsatilgan. Shunday kubiklardan 3 tasi bir-birining ustiga shunday qo'yildiki, bir-biriga tegib turgan tomonlaridagi nuqtalar soni o'zaro teng bo'ldi. Kubiklarning oldingi tomonidagi nuqtalar soni 28-rasmda ko'rsatilganlarning qaysi biriga to'g'ri keladi?

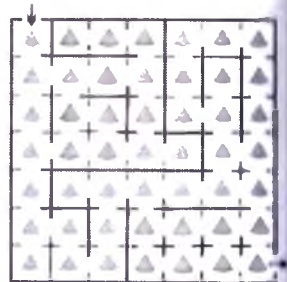

75-rasm.

76-rasm.

422. Sehrli labirintning har bir xonasida bittadan pishloq bor (77-rasm). Sichqoncha labirintga kirib, pishloqlarni yeb chiqmoqchi. U eng ko'pi bilan nechta pishloqni yeyishi mumkin? Bitta xonaga ikki marta kirish mumkin emas.

77-rasm.

423. Har bir viktorina qatnashchisiga avvaldan 10 ball beriladi.

Ular 10 ta savolga javob berishlari kerak. Har bir to'g'ri javob uchun 1 ball beriladi, noto'g'risi uchun 1 ball olinadi. Maxmud 14 ball olgan bo'lsa, u nechta savolga to'g'ri javob bergan?

HIISOBLASHGA DOIR MASHQLAR

424. 1 dan 50 gacha bo'lgan sonlarni yozish uchun nechta raqam ishlatiladi?

425. 1 dan 100 gacha bo'lgan sonlarni yozish uchun nechta raqam ishlatiladi?

426. 1 dan 100 gacha sonlarni yozish uchun 7 raqamidan nechta marta foydalaniladi?

427. Kompyuterda 1 dan 1000 gacha sonlar yozilganda raqamli tugmasi necha marta bosiladi.

428. Sonlar ketma-ketligini davom ettirib, yulduzchalar o'rniga kerakli sonlarni qo'ying:

a) 1, 18, 35, *, *, *, ...

b) 80, 67, 54, *, *, *, ...

d) 1, 4, 12, *, *, *, ...

e) 81, 27, 9, *, *, *, ...

429. Sonlar ketma-ketligida yulduzchalar o'rnida qanday sonlar yetishmaydi?

a) *, 13, 25, 37, *, 61, *, *, *, ...

b) *, *, *, 67, 56, *, 34, *, *, *, ...

d) *, 6, 18, *, 162, *, ...

e) *, *, 64, 32, *, 8, *, *, *, ...

430. Sonlar ketma-ketligini davom ettirib, yulduzchalar o'rniga kerakli sonlarni qo'ying:

a) 1, 2, 4, 7, 11, *, *, *, ...

b) 1, 3, 7, 13, *, *, *, ...

431. Qo'shiluvchilar yozilgan kartochkalar o'rnini almash-tirish orqali tengliklarni to'g'rilang (78-rasm).

$$\boxed{1} \boxed{3} + \boxed{2} \boxed{5} = 47$$

78-rasm.

432. Kamayuvchi va ayriluvchi yozilgan kartochkalar o'zini almashtirish orqali tengliklarni to'g'rilang (79-rasm).

$$\boxed{8} \boxed{4} - \boxed{5} \boxed{6} = \boxed{2} \boxed{3}$$

79-rasm.

433. Qanday ikki sonning yig'indisi ularning ko'paytmasiga teng?

434. Qanday ikki sonning yig'indisi ularning ayirmasiga teng?

435. Qanday ikki sonning ko'paytmasi ularning bo'linmasiga teng?

436. Bir yil 365 kundan iborat bo'lgan yilda 53 ta dushanba bo'lsa, shu yilning 31-dekabri haftaning qaysi kuniga to'g'ri keladi?

437. 2013-yil 1-yanvar seshanba kuni bo'lgan. 2014-yilning 1-yanvari haftaning qaysi kuniga to'g'ri keladi? 2015-yilning 1-yanvari-chi?

438. Qarg'a 100 yil, sigir undan 5 marta kam, qo'y esa sigirdan 10 yil kam yashaydi. Agar sichqon qo'ydan 5 marta kam yashasa, sichqon necha yil umr ko'radi?

439. Sichqon 8 ta bug'doy boshog'ini topib oldi. Har bir boshog'da 50 tadan don bor. Bitta kulcha yopishga 40 ta don sarflanadi. Sichqon topgan boshog'laridan nechta kulcha yopishi mumkin?

440. Farruxdagi telefonning 1-raqami 4-raqamidan 3 marta katta, 2-raqami 1- va 4-raqamlari yig'indisining yarmisiga, 2-raqamini 4-raqamiga bo'linganiga, 5-raqami 3-raqamining yarmisiga, 6-raqami 3- va 5-raqamlari ko'paytmasiga, 7-raqami 3- va 6-raqamlari ayirmasiga teng. Agar 7-raqami 0 ga teng bo'lsa, Farruxning telefoni raqamlarini aytib berolmasizmi?

441. Jahongir onasining tug'ilgan kuniga guldasta sovg'iqildi. Guldastada 2 ta lola, 3 ta chinnigul va 4 ta atirgul bor.

labongir guldasta uchun necha so'm sarflagan? Bunda 2 ta atirgulning narxi qancha bo'lsa, 1 ta lola va 1 ta atirgulning narxi ham shuncha, 1 ta atirgulning narxi 3 ta lolaning narxiga teng ekan. 2 ta lolaning narxi esa 1000 so'mligi ma'lum.

442. 2013-yil yozilgan sondagi raqamlar yig'indisi 6 ga teng. Yana necha yildan keyin raqamlar yig'indisi 6 ga teng bo'lgan yil keladi?

443. Odatda bir oyda yakshanba kuni 4 marta bo'ladi. Lekin ba'zi oylarda yakshanba kuni 5 marta ham keladi. Bir yilda 5 martali oylar nechta bo'lishi mumkin?

444. Ikkita traktor birga ishlasa, yer maydonini 1 soatda haydab bo'ladi. Agar uchta traktor birga ishlasa, shu maydonni qancha vaqtda haydab bo'ladi?

445. 2, 3, 4, 5 va 6 sonlarining barchasiga bo'linadigan eng kichik son qanday?

446. 12, 24, 36, 42 va 54 sonlarining barchasiga bo'linadigan eng katta sonni toping.

447. Arifmetik amallardan foydalanib, 3 ta 5 raqami bilan 7 ni hosil qiling.

448. Arifmetik amallardan foydalanib, 3 ta 5 raqami bilan 4 ni hosil qiling.

449. 60 50 40 30 20 10 sonlari orasiga tegishli talonlarni shunday qo'yingki, natija 70 chiqsin.

450. Maydonni to'rtburchak shaklida o'rash uchun eni 2 m dan bo'lgan 36 ta panjara keltirildi. Panjara bilan o'raladigan maydonning tomonlari qanday bo'lsa, uning yuzi eng katta bo'ladi? Bunda maydonning yuzi necha kvadrat metr ga teng bo'ladi?

451. Uch o'rtoq 100 m ga yugurish bo'yicha musobaqada qatnashdi. Ulardan biri bu masofani 19 sekundda, ikkinchisi 20 sekundda, uchinchisi esa 18 sekundda bosib o'tdi. Agar Azim Salimdan, Olim Azimdan tez yugurgan bo'lsa, ularning har biri masofani qancha vaqtda bosib o'tgan?

452. Shunday to'rtta sonni topingki, bu sonlardan biri 4 ga bo'linganda, ikkinchisi 4 ga ko'paytirilganda, uchinchisi 4 ga ko'paytirilganda, to'rtinchisidan 4 ayirilganda javob bir xil bo'lishi kerak. Bu qanday sonlar?

453. Shunday ikki xonali sonni topingki, uni 7 ga ko'paytirib, chiqqan sondan 1 ayirilganda 90 hosil bo'lsin. Bu qanday son?

454. Shunday 4 ta turli sonlarni topingki, ularni ketma-ket ko'paytirilganda 70 soni hosil bo'lsin.

455. Uy tomiga 35 ta kaptar kelib qo'ndi. Birozdan keyin ulardan 17 tasi uchib ketdi. Shundan so'ng 8 ta kaptar qaytib keldi. So'ngra 14 ta kaptar uchib ketib, 7 tasi qaytib keldi. Tomda nechta kaptar qoldi?

456. 4 ta 3 raqamidan 30 sonini hosil qila olasizmi?

457. 6 ta 3 raqamidan 31 sonini hosil qiling.

458. Nodira akasidan 6 yosh kichik. Akasi 3 yil avval 8 yoshda edi. Hozir Nodira necha yoshda?

459. Qanday 4 ta har xil sonni ketma-ket ko'paytirib, 40 sonini hosil qilish mumkin?

460. Bir sutka davomida soatning minut mili soat mili bilan necha marta ustma-ust tushadi? Bir sutkada ular necha marta o'zaro to'g'ri burchak hosil qiladi?

461. Sonlar orasiga tegishli amal ishoralari va qavslarni qo'yib, tenglikni hosil qiling: $2\ 2\ 2\ 2\ 2 = 7$.

462. 3 ta 2 raqamidan 24 sonini hosil qila olasizmi? 20 sonini-chi?

463. 9 ga bo'lganda qoldiqda 7 chiqadigan eng kichik sonni toping.

464. Sobir 1 dona konfet sotib olsa, unda 200 so'm ortib qoladi. Agar 2 dona olsa, 100 so'm yetmaydi. Konfet necha so'm turadi? Sobirda necha so'm bor?

465. 5 ta 1 raqamidan 21 sonini hosil qila olasizmi? 21 sonini-chi?

466. 3 ta 5 raqamidan 2 sonini hosil qila olasizmi? 20 va 10 sonlarini-chi?

467. 2 ga bo'linganda 1 qoldiq, 3 ga bo'linganda 2 qoldiq, 4 ga bo'linganda 3 qoldiq, 7 ga esa butun bo'linadigan sonni toping.

468. 5 ta 5 yordamida 31 sonini qanday hosil qilishni talab qilasizmi?

469. Sinfdagi o'quvchilarning uchdan bir qismi musiqa to'plamiga, choragi tasviriy san'at to'garagiga qatnashadi. Qolgan 15 nafar o'quvchi hech qaysi to'garakka qatnashmaydi. Sinfda necha nafar o'quvchi bor?

470. a) 4 ta 2 raqamidan 6 sonini hosil qiling.

b) 4 ta 2 raqamidan 9 sonini hosil qiling.

d) 4 ta 2 raqamidan 10 sonini hosil qiling.

e) 4 ta 2 raqamidan 12 sonini hosil qiling.

471. 4 ta bir xil sondan 100 sonini qanday hosil qilish mumkin?

472. a) 4 ta 4 raqamidan 12 sonini hosil qiling.

b) 5 ta 1 raqamidan 14 sonini hosil qiling.

d) 4 ta 3 raqamidan 8 sonini hosil qiling.

473. 4 ta 5 raqamidan foydalanib 3 sonini hosil qila olasizmi?

474. a) 3 ta 2 raqamidan 20 sonini hosil qiling.

b) 3 ta 5 raqamidan 11 sonini hosil qiling.

475. 5 ta 2 soni orasiga to'rt amal ishorasining har biridan foydalan shunday qo'yingki, natijada 2 soni hosil bo'lsin.

476. 5 ta 2 soni orasiga to'rt amal ishorasining har biridan foydalan shunday qo'yingki, natijada 3 soni hosil bo'lsin.

477. 5 ta 2 soni orasiga to'rt amal ishorasining har biridan foydalan shunday qo'yingki, natijada 5 soni hosil bo'lsin.

478. 5 ta 5 raqamidan 49 sonini hosil qila olasizmi?

479. 5 ta 2 orasiga « + » va « : » belgilarini qo'yib, 7 sonini hosil qiling.

480. 3 ta 3 raqamidan foydalanib 30 sonini hosil qila olasizmi? 3 ta 3 raqamidan 0, 2, 6 va 11 sonlarini ham hosil qilishga harakat qiling.

481. 3 ta 6 raqamidan foydalanib 5 sonini hosil qila olasizmi? 11 va 30 sonlarini-chi?

482. 123456789* sonidagi yulduzcha o'rniga qanday raqam qo'yilsa, bu son 2, 3, 5 va 9 sonlariga bo'linadi. Bu son 4 ga bo'linishi uchun yulduzcha o'rniga qaysi raqamni qo'yish kerak?

483. Agar bitta daftar 400 so'm, ruchka 300 so'm, qalam 200 so'm tursa, 4 000 so'mga jami 14 dona o'quv quroli olish uchun ularning har biridan nechta olish kerak?

484. Bir sutkaning chorak qismi uyquga sarflansa, qanchi vaqt uxlagan bo'linadi? Uchdan biri sarflansa-chi?

485. Qopdagi 40 kg shakar 2 kg va 3 kg qilib xaltachalarga solindi. Agar 2 kg li va 3 kg li xaltachalar soni teng bo'lsa, shakar solingan hamma xaltachalar nechta?

486. Sotuvchi ikki pallali tarozida 1 kg li tosh yordamida xaridorga yarim kilogramm guruchni qanday o'lchab berishi mumkin?

487. Ikki pallali tarozi yordamida 1 kg dan 13 kg gacha bo'lgan har bir kilogrammli yukni o'lchash uchun eng kamida nechta tarozi toshlari kerak? Bu toshlar necha kilogrammli bo'lishi kerak?

488. Ikki pallali tarozida 1 kg va 5 kg li toshlar yordamida 4 kg mahsulotni qanday o'lchash mumkin?

489. Ikki pallali tarozi va 1 kg, 2 kg, 3 kg, 5 kg li toshlarning har biridan bittadan bor. Shu toshlar yordamida 4 kg, 6 kg, 7 kg, 8 kg, 9 kg, 10 kg, 11 kg li mahsulotlarni tortish uchun qaysi toshlarni qo'yish kerak?

490. Sotuvchida ikki pallali tarozi hamda tarozining 1 kg, 2 kg, 5 kg li toshlari bor. Shu toshlar yordamida qanday og'irliklardagi mahsulotni o'lchash mumkin?

491. Yutqazgan chiqib ketadi sharti bilan o'tkazilgan shaxmat musobaqasida 15 nafar o'quvchi qatnashdi. Birinchi kuni 5 ta, ikkinchi kuni 6 ta o'yin o'tkazildi. Uchinchi kuni musobaqa tugadi. Uchinchi kuni nechta o'yin o'ynalgan?

492. Palov tayyorlash uchun guruch va sabzi baravar miqdorda bo'lishi kerak. Go'sht guruchdan 2 marta kam, yog' guruchdan 4 marta kam, piyoz esa guruchdan 8 marta kam solinadi. 8 kg guruch solib, palov damlash uchun qancha sabzi, qancha go'sht, qancha yog' va qancha piyoz kerak?

493. Uch to'plamda sonlar keltirilgan. Ikkita to'plamdan foydalanib, uchinchi to'plamdagi yulduzcha o'rni qanday son bo'lishi kerakligini toping: (6, 11, 7) : 4

(8, 4, 12) : 3

(10, 55, 15) : *

494. Ko'p qavatli binoda yashovchi ikki qo'shning biri 7 qavatdagi 81-xonadonda, ikkinchisi boshqa yo'lakka to'g'ri 3-qavatdagi 168-xonadonda istiqomat qiladi. Agar har bir yo'lakning har bir qavatida ikkitadan xonadon bo'lsa, binoning nechta qavatli bino?

495. Har bir kulcha nonni teng 6 bo'lakka bo'lmasdan, 7 ta kulchani 6 ta bolaga bo'lib bering.

496. Har bir kulcha nonni teng 10 bo'lakka bo'lmasdan, 7 ta kulchani 10 ta bolaga bo'lib bering.

497. Har bir kulcha nonni teng 10 bo'lakka bo'lmasdan, 9 ta kulchani 10 ta bolaga bo'lib bering.

498. Har bir kulchani teng 10 bo'lakka bo'lmasdan, 11 ta kulchani 10 ta bolaga bo'lib bering.

499. Har bir kulcha nonni teng 10 bo'lakka bo'lmasdan, 14 ta kulchani 10 ta bolaga bo'lib bering.

500. Har bir kulcha nonni teng 12 bo'lakka bo'lmasdan, 7 ta kulchani 12 ta bolaga bo'lib bering.

501. Har bir kulcha nonni teng 12 bo'lakka bo'lmasdan, 11 ta kulchani 12 ta bolaga bo'lib bering.

502. Har bir kulcha nonni teng 12 bo'lakka bo'lmasdan, 14 ta kulchani 12 ta bolaga bo'lib bering.

503. Har bir kulcha nonni teng 14 bo'lakka bo'lmasdan, 9 ta kulchani 14 ta bolaga bo'lib bering.

504. Har bir kulcha nonni teng 14 bo'lakka bo'lmasdan, 11 ta kulchani 14 ta bolaga bo'lib bering.

505. Har bir kulcha nonni teng 14 bo'lakka bo'lmasdan, 13 ta kulchani 14 ta bolaga bo'lib bering.

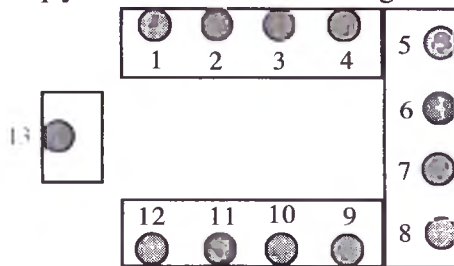
506. Raqamlar yig'indisi 2 ga teng bo'lgan nechta son bor?

507. Xonada ko'pgina mushuk va kuchuklar bor. Mushuklar oyoqchalari soni kuchuklar burunlari sonidan ikki marta ko'p. Xonadagi kuchuklar soni mushuklar sonidan necha marta ko'p?

508. Alisherning opalari nechta bo'lsa, akalari ham shuncha. Katta opasining ukalari soni singillari sonidan 2 marta ko'p. Bu oilada nechta o'g'il bola va nechta qiz bola bor?

509. Jamshidning opalari nechta bo'lsa, akalari ham shuncha. Katta opasining ukalari soni singillari sonidan 3 marta ko'p. Bu oilada nechta o'g'il bola va nechta qiz bola bor?

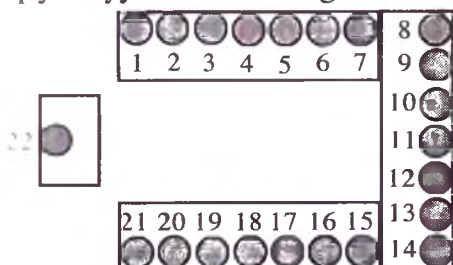
510. Ovqatlanish uchun kirgan 12 ta sayyoh 4 tadan uchta stolga o'tirib, to'rtinchi stolga oshxona xo'jayini joylashdi (80-rasm). Ovqat yeb bo'lishgach, ular shunday kelishib olishdi: soat strelkasi yo'nalishi bo'yicha aylantirib sanalganda har yettinchi o'rindan turib ketadi va boshqa sanashda ishtirok etmaydi. Oxirida qolgan xo'randa hamma uchun pul to'laydi. Sayyohlar shunday sanashdiki, oshxona xo'jayini pul to'ladi. Ular hisobni qaysi xo'rindadan boshlashgan?

80-rasm.

511. Ovqatlanish uchun kirgan 21 ta sayyoh 7 tadan uchta stolga o'tirib, to'rtinchi stolga oshxona xo'jayini joylashdi (81-rasm). Ovqat yeb bo'lishgach, ular shunday kelishib olishdi: soat strelkasi yo'nalishi bo'yicha aylantirib sanalganda har yettinchi o'rindan turib ketadi va boshqa sanashda ishtirok

qolmaydi. Oxirida qolgan hamma uchun pul to'laydi. Sayyohlar shunday sanashdiki, oshxona xo'jayini pul to'ladi. Ular hisobni qaysi sayyohdan boshlashgan?

81rasm.

512. Sarvar tir nishoniga 5 marta o'q otib, 100 ochko to'pladi. U har bir o'q otganda nechtdan ochko olgan? Javob necha xil bo'lishi mumkin (82-rasm)?

82-rasm.

513. 0 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarning har biridan faqat bir marta foydalanib, qo'shishga oid uchta tenglik tuzing.

514. 0 dan 9 gacha bo'lgan raqamlardan foydalanib, ko'paytirishga oid ikkita tenglik tuzing.

515. $3 + 3 \cdot 3 = x$ bo'lsa, x ni toping.

516. 5; 15; 25; 35; 45; 55; 65; 75; 85; 95; 105 sonlarining kvadratlarini tez hisoblashni bilasizmi? Oxiri 5 bilan ko'paydigan ikki xonali sonlarni kvadratga oshirish uchun o'nli raqamni undan bitta birlikka katta bo'lgan songa ko'paytirib, ko'paytma oxiriga 25 sonini yozib qo'yish kerak. Masalan:

$$35^2 = 1225,$$

$$75^2 = 5625.$$

Nima uchun shunday, tushuntirib bera olasizmi?

517. 1 dan boshlab ketma-ket joylashgan toq sonlar yig'indisi ular sonining kvadratiga teng. Masalan:

$$1 = 1^2$$

$$1 + 3 = 4 = 2^2$$

$$1 + 3 + 5 = 9 = 3^2$$

$$1 + 3 + 5 + 7 = 16 = 4^2$$

Bu qonuniyat formulasini qanday ifodalash mumkin.

518. 82 ning kvadratidan 18 ning kvadratini ayirib tashlasak, necha qoladi?

519. Ikki yildan keyin men sendan uch marta katta bo'laman. Hozir men 49 yoshda bo'lsam, sening yoshing nechada?

520. Birinchi yashikka hamma olmaning $\frac{2}{5}$ qismi, ikkinchi yashikka qolgan olmaning $\frac{3}{4}$ qismi, uchinchi yashikka qolgan olmaning $\frac{2}{3}$ qismi solinganda 1 kilogramm olma ortib qoldi. Hamma olma necha kilogramm edi?

521. Yer maydonini birinchi traktor 1 soatda, ikkinchi traktor 2 soatda haydab chiqadi. Agar ular birga ishlasa, yer maydoni qancha vaqtda haydaladi?

522. Usta ishni 20 kunda, shogird esa 30 kunda bajaradi. Agar ular birga ishlasa ishni qancha vaqtda bajarishadi?

523. 20 nafar o'quvchi avtobusda sayohatga chiqish uchun pul yig'ishmoqchi bo'lishdi. Ular safiga yana 10 nafar o'quvchi qo'shilgan edi, yo'lkira haqi har bir o'quvchiga 9 000 so'mga arzonlashdi. Avtobus uchun hammasi bo'lib necha pul yig'ishmoqchi edi?

524. 112 kilogramm olma 2 va 3 kilogrammli yashiklarga solindi. Agar 2 kilogrammli yashiklar soni 3 kilogrammli yashiklardan ikki baravar ko'p bo'lsa, har qaysi yashiklarning sonini toping.

525. 20% arzonlashgan tovar narxi yana 20% kamaydi. Hammasi bo'lib tovar narxi necha foizga kamaygan?

526. Mahsulotning narxi avval 10% ga, keyin 20% ga oshirildi. Mahsulotning narxi hammasi bo'lib necha foizga ko'tarildi?

527. Biror buyumning narxi 10% ga oshirilib, keyin 10% ga kamaytirilsa, buyumning narxi o'zgaradimi?

528. Suv muzlaganda uning hajmi $\frac{1}{11}$ qismga ortadi. Muz eriganda, hosil bo'lgan suvning hajmi muz hajmiga nisbatan qanchaga kamayadi?

529. Kurant soatning bonglari soat necha bo'lsa, shuncha marta bong uradi. Bir sutkada necha marta bong ovozi eshitiladi?

530. Iki oldidagi yo'lakda bir metr oralab qo'yib chiqilgan 100 ta yong'oqni terib olish uchun olmaxon necha metr yo'l to'rtish kerak? Olmaxon har bir yong'oqni uyga olib ketish uchun bir martadan qatnaydi.

531. Ikki sonning yig'indisi 640 ga teng. Shu sonlardan kattasini kichigiga bo'linsa, natijada 3 butun, qoldiqda 60 qoladi. Bu sonlarni toping.

532. Birinchi maktabda 840 nafar o'quvchi o'qiydi. Ikkinchi maktabda birinchi maktabdagi o'quvchilarga qaraganda $1\frac{1}{7}$ marta ko'p, uchinchi maktabda ikkinchi maktabdagi o'quvchilarning $\frac{5}{6}$ qismi va to'rtinchi maktabda ikkinchi maktabdagi o'quvchilarning $\frac{3}{10}$ qismi o'qiydi. To'rtinchi maktabda hammasi bo'lib necha nafar o'quvchi o'qiydi?

533. 2 ga bo'linganda 1 qoldiq, 3 ga bo'linganda 2 qoldiq, 4 ga bo'linganda 3 qoldiq, 5 ga bo'linganda 4 qoldiq, 6 ga bo'linganda 5 qoldiq va 7 ga butun bo'linadigan sonni toping?

534. Sotish uchun olib ketilayotgan savatdagi tuxumlarni bir yo'lovchi turtib sindirib qo'ydi. U hamma tuxumlarning ta'mini to'lash uchun tuxumlar sonini so'ragan edi, tuxum egasi: «Nechtaligini bilmayman, lekin savatga har gal ikkitadan, uchitadan, to'rttadan, beshtadan yoki oltitadan taxlaganimda, bitta tuxum ortib qolar edi. Yettitadan qo'yganimda ortib qolmas edi», – dedi. Savatda nechta tuxum bo'lgan?

535. Botir, Qahramon va bir musofir ovqatlanish uchun o'tirishdi. Botir 7 ta kabobga, Qahramon esa 5 ta kabobga pul to'ladi. Ularning har biri 4 tadan kabob yeyishdi. Hammalari ovqatlanib bo'lishgach, musofir ularga 6000 so'mni

qoldirib ketdi. Botir bilan Qahramon pulni qanday bo'lib olishlari kerak?

536. Uchta musofir somsaga buyurtma berib, o'zlari uxlab qolishdi. Birinchi musofir uyg'onib qarasa, somsalar tayyor ekan. Somsalarning uchdan birini yeb, yana uxlab qoldi. Ikkinchi musofir uyg'onib, u ham somsalarning uchdan birini yeb uxlab qoldi. Bundan bexabar uchinchi musofir ham somsalarning uchdan birini yeb uxlab qoldi. Stolda 8 ta somsa qolgan bo'lsa, boshida qancha somsa keltirilgan va har bir musofir yana qancha somsa yeyishi kerak?

537. Pulini oson yo'l bilan ko'paytirmoqchi bo'lgan sodda odamga sherigi: «Har gal ko'prikdan o'tishda pulingni ikki baravar ko'paytirib beraman va buning evaziga har gal menga 24 000 so'm pul berasan», – deb shart qo'ydi. Birinchi marta o'tganida puli ikki marta ko'paydi va sodda odam 24 000 so'm pul berdi. Ikkinchi marta ham bu hol takrorlandi. Amm u uchinchi marta o'tganida sodda odamda faqat sherigiga beradigan 24 000 so'm pul qoldi. Sodda odamda birinchi marta o'tishidan oldin qancha puli bo'lgan?

538. Ikki cho'pon uchrashib qolishdi. Birinchisi ikkinchisiga: «Agar sen menga bitta qo'yingni bersang, mening qo'yim senikidan ikki marta ko'p bo'ladi», – dedi. Ikkinchisi birinchisiga: «Yaxshisi sen menga bitta qo'yingni ber. Shunda qo'yimiz teng bo'ladi», – dedi. Ularda nechtdan qo'y bo'lgan?

539. Menga 8 tanga bersang, mening tangalarim senikidan ikki baravar ko'p bo'ladi. Agar men senga 8 tanga bersam, ikkalamizning tangalarimiz teng bo'ladi. Ikkalamizda qanchadan tanga bor?

540. Bir odamning 17 tuyasi bor edi. U katta o'g'liga tuyalarning yarmini, o'rtanchasiga uchdan birini va kenjasiga to'qqizdan birini vasiyat qilib qoldirdi. O'g'illari tuyalarni qanday qilib bo'lib olishni bilmay turganlarida tuya mingan donishmand kelib qoldi. Donishmand tuyalarni o'g'illarga bo'lib berdi. Qanday qilib?

541. Ota 40 000 so‘m pulni to‘rtta o‘g‘liga bo‘lib berib, pul ishlab kelish uchun yubordi. Birinchi o‘g‘li 2 000 so‘m pul ishladi. Ikkinchisi 2 000 so‘m zarar ko‘rdi. Uchinchisi qancha puli bo‘lsa, yana shuncha pul ishladi. To‘rtinchisida esa pulining yarmisi qoldi. O‘g‘illar uyga kelib sanashsa, hammalarining puli teng bo‘lib qolibdi. Ota o‘g‘illarining har biriga necha so‘mdan bergan?

542. To‘rtta ketma-ket natural sonlar ko‘paytmasi 358 000 ga teng. Shu sonlarni toping.

543. Ketma-ket joylashgan ikki natural sonning ko‘paytmasi shu ikki son kichigining kvadratidan 18 ta kam. Shu sonlarni toping.

544. Otaning yoshi o‘g‘linikidan uch marta katta. 13 yildan keyin ota o‘g‘lidan ikki marta katta bo‘ladi. Ota va o‘g‘ilning yoshini toping.

545. Aka ukasidan 7 yosh katta. 4 yil oldin u ukasidan ikki marta katta edi. 7 yildan keyin ularning birgalikdagi yoshini toping.

546. To‘rt aka-ukaning yoshi bir-biridan 4 yoshga farq qiladi. To‘ng‘ich aka kenjatoy ukasidan 3 marta katta bo‘lsa, aka ukalarning yoshini toping?

547. Ota 45 yoshda, uning bir o‘g‘li 15 yoshda, ikkinchisi 11 yoshda, uchinchisi 7 yoshda. Necha yildan keyin otaning yoshi uning o‘g‘illari yoshining yig‘indisiga teng bo‘lib qoladi?

548. Agar faqat sovuq suv krani ochilsa, vanna 8 minutda, faqat issiq suv krani ochilsa, 10 minutda to‘lar edi. Po‘kak tiqin olib qo‘yilsa, to‘la vannadan suv 5 minutda oqib chiqib ketadi. Vannani to‘ldirish uchun sovuq va issiq suv krani ochildi, lekin po‘kak tiqinni qo‘yish esdan chiqib qoldi. Vanna suvga to‘lishi uchun qancha vaqt kerak bo‘ladi?

549. Kub shaklidagi jismning hamma tomonlari 3 marta kamaytirildi. U qanchaga yengillashdi?

550. Biologiya to‘garagi qutisida hamma qo‘ng‘iz va o‘t pichaklar soni 9 ta. Ularning oyoqlari esa 62 ta. Bitta

qo'ng'izning oyoqlari 6 ta, o'rgimchakning oyoqlari 8 ta bo'lsa, qutida nechta qo'ng'iz va nechta o'rgimchak bor?

551. Bobo, o'g'il va nabiradan yoshlarini so'rashdi. Bobo: «Uchalamizning yoshimizni qo'shib sanalsa, 100 yoshmiz», – dedi. O'g'il: «O'g'lim bilan birgalikda 45 yoshmiz», – dedi. Nabira: «Men otamdan 35 yosh kichkinaman», – dedi. Bobo, o'g'il va nabiraning yoshlarini toping?

552. Bobo, o'g'il va nabiradan yoshlarini so'rashdi. Bobo: «Uchalamizni yoshimizni qo'shib sanalsa, 121 yoshmiz», – dedi. O'g'il: «O'g'lim bilan birgalikda 44 yoshmiz», – dedi. Nabirasi: «Men otamdan 28 yosh kichkinaman», – dedi. Bobo, o'g'il va nabira yoshlarini toping?

553. Aka-uka 90 ta tangani bo'lib olishdi. Agar uka akaga 10 ta tanga bersa, akada ukadan ikki baravar ko'p tanga bo'ladi. Ular tangalarni qanday bo'lib olishgan?

554. Uchta aka-uka olma terishdi. To'ng'ich aka 2 savat, o'rtanchasi 1 savat, kenjatoy ukasi faqat 10 dona olma terishdi. Hamma olmalar 100 donaligi ma'lum bo'lsa, 1 savatda qancha olma bo'lgan?

555. O'g'li tug'ilganida otasi 24 yoshda edi. Hozir o'g'lining yoshi otasidan ikki baravar kichik. O'g'li hozir necha yoshda?

556. Akaning qo'ylari ukanikidan ikki marta ko'p. Agar hamma qo'ylar soni 81 ta bo'lsa, ularning har birida nechtdan qo'y bor?

557. O'g'li otasidan 3 marta kichik. Ota va o'g'il yoshlarining yig'indisi 68 ga tengligi ma'lum bo'lsa, ularning har biri necha yoshda?

558. Birinchi guruh 1 ta, ikkinchi guruh 2 ta va uchinchi guruh 3 ta xonani ta'mirladi. Ularning ish haqqi uchun hammasi bo'lib 18 tanga pul berildi. Uchta guruh tangalarni nechtdan bo'lib olishadi?

559. Zokir ukasidan ikki marta katta, akasidan esa ikki marta kichik. Ularning birgalikdagi yoshi 28 ga teng bo'lsa, aka-ukalarning yoshini toping?

<p>560. Bir o'quvchi 40 ni 8 ga quyidagicha bo'ldi va bajargan amalni tekshirdi:</p>	<p>Yechish:</p> $\begin{array}{r} 40 \overline{) 8} \\ - 32 \overline{) 41} \\ \hline 8 \\ - 8 \\ \hline 0 \end{array}$	<p>Tekshirish:</p> $\begin{array}{r} \times 8 \\ \hline 41 \\ \hline 8 \\ + 32 \\ \hline 40 \end{array}$
---	---	--

O'quvchining xatosini ko'rsating.

561. Ishchilar qilgan mehnatlari uchun kumush tangalar olishdi. Har bir ishchi bittadan tanga olsa, bitta ishchiga tanga yetmay qoladi. Ikkita ishchi bittadan tanga olishsa, bitta tanga ortib qoladi. Ishchilar soni nechta edi va ular nechta kumush tanga olishgan?

562. Galadagi qushlar har bitta daraxtga bittadan qo'nishgan edi, 4 ta qushga daraxt yetmay qoldi. Har bir daraxtga ikkitadan qo'nishgan edi, qush qo'nmagan bitta daraxt ortib qoldi. Nechta qush va nechta daraxt bo'lgan?

563. Shashka doskasida (64 ta katak) bo'sh kataklar soni shashkasi bor kataklardan 3 marta ko'pligi va oq shashkalar soni qora shashkalardan 2 ta kamligi ma'lum. Oq va qora shashkalar sonini toping?

564. O'rmon chekkasida ikkita yo'lovchi ovqatlanmoqchi edi, yana bitta yo'lovchi ularga sherik bo'ldi. Birinchi yo'lovchi bitta, ikkinchisi esa ikkita non chiqardi. Uchalasi ovqatlanib bo'lishgach, uchinchi yo'lovchi 5 ta tanga berib ketdi. Uchalasi hiam bir xil miqdorda ovqatlanishgan bo'lsa, non chiqargan yo'lovchilar tangalarni qanday bo'lib olishlari kerak?

565. O'rmon chekkasida ikki yo'lovchi ovqatlanmoqchi edi, yana bitta yo'lovchi ularga sherik bo'ldi. Birinchi yo'lovchi uchta, ikkinchisi esa to'rtta non chiqardi. Uchalasi ovqatlanib bo'lishgach, uchinchi yo'lovchi 7 tanga berib ketdi. Uchalasi ham bir xil miqdorda ovqatlanishgan bo'lsa, non chiqargan yo'lovchilar tangalarni qanday bo'lib olishlari kerak?

566. O'rmon chekkasida ikkita yo'lovchi ovqatlanmoqchi edi, yana ikkita yo'lovchi ularga sherik bo'lishdi. Birinchi yo'lovchi ikkita, ikkinchisi esa uchta non chiqardi. To'rttalasi ovqatlanib bo'lishgach, uchinchi va to'rtinchi yo'lovchi 5 tangadan berib ketishdi. To'rttalasi ham bir xil miqdorda ovqatlanishgan bo'lsa, non chiqargan yo'lovchilar tangalarni qanday bo'lib olishlari kerak?

567. Akaning o'yinchog'i ukanikidan 5 marta qimmat turadi. Agar shu ikkala o'yinchoq 48 tangaga olingan bo'lsa, har bir o'yinchoqning narxi qancha?

568. Aka va ukada jami 100 ta marka bor edi. Aka ukaga 15 ta marka sovg'a qilganidan keyin, ularning markalarini soni bir xil bo'lib qoldi. Sovg'a qilinishidan oldin ularning har birida nechtdan marka bor edi?

569. Anvarning akasi va ukasi bor. Uchalasining yoshi qo'shib hisoblanganda 17 yosh. 6 yildan keyin ularning birgalikdagi yoshi qancha bo'ladi?

570. 200 tangaga bitta qo'y, ikkita sigir va bitta ot sotib olindi. Agar sigir qo'ydan 4 marta, ot esa sigirdan 4 marta qimmat tursa, har bir jonivorning narxini toping?

571. Ikki aka-uka 240 tangani bo'lib olishdi. Agar uka akaga 25 tanga bersa, akaning tangalari ukaning tangalaridan ikki baravar ko'p boladi. Aka-ukalar tangalarni nechtdan bo'lib olishgan?

572. Kozimda, uning akasida, otasida va bobosida hammasi bo'lib 1000 tanga bor. Akasidagi tangalar Kozimnikidan uch marta ko'p. Otasining tangalari akasinikidan uch baravar, bobosiniki otasinikidan uch baravar ko'p. Kozimda nechta tanga bor?

573. Hasan bir sutkaning $\frac{1}{3}$ qismini uyqu bilan o'tkazadi. Husan esa sutkaning $\frac{3}{8}$ qismida uxlaydi. Ular 72 yoshga kirishganida qancha vaqt uxlagan bo'lishadi?

574. Ota 37 yosh bo'lganida o'g'li 3 yosh edi. Hozir o'g'li otadan uch marta kichik. Ota va o'g'ilning yoshlarini toping?

575. Bobo 56 yoshda, nabirasi 14 yoshda. Necha yildan keyin bobo nabirasidan ikki marta katta bo'ladi?

576. Asror 4 kun musobaqada ishtirok etib, 208 ball to'pladi. Uning mahorati oshib borib, har kuni oldingi kunlari yig'gan jami ballga teng ball yig'di. U birinchi kuni necha ball yig'gan?

577. Soat buzilib, bir kunda 6 minutga kech qoladigan to'lib qolsa, necha kundan keyin 1 soatga kech qoladi?

578. Soat buzilib, bir kunda 6 minutga kech qoladigan to'lib qolsa, qancha vaqtdan keyin to'g'ri vaqtni ko'rsatadi?

579. Ota yong'oqlarni 5 ta o'g'liga bir xil qilib bo'lib berdi. Uchta katta o'g'lining har biri 5 tadan yong'oqni yeb qo'yishdi. Keyin sanab ko'rishsa, bu uchlasining qolgan yong'oqlari soni ikkita ukasining yong'oqlari bilan bir xil to'lib qolibdi. Ota o'g'illariga nechta yong'oq bergan?

580. 35 yoshli otaning 4 ta farzandi yoshining yig'indisi 20 ga teng. Necha yildan keyin otaning yoshi farzandlari yoshining yig'indisiga teng bo'ladi?

581. Bir ishchi necha kun ishlasa, kuniga shuncha tanga oladi. Ikkinchi ishchi kuniga birinchi ishchidan 1 tanga ko'p oladi, lekin 1 kun kam ishladi. Qaysi ishchi ko'p tanga olgan?

582. Asqarning yoshi otasinikidan 3 marta kichik, lekin ukasnikidan 3 marta katta. Ukasi otasidan 40 yosh kichik. Agar necha yoshda?

583. Mening hozirgi yoshim yarmisiga 8 ni qo'shsangiz, mening 12 yil oldingi yoshimni topasiz. Mening yoshimni toping?

584. Chelakda va savatda olmalar bor. Agar chelakdan 2 ta olmani savatga solsak, savatdagi olmalar chelakdagi olmalardan 5 marta ko'p bo'lib qoladi. Agar savatdan 5 ta olmani chelakga solsak, chelakdagi olmalar savatdagi olmalardan 3 marta ko'p bo'lib qoladi. Chelakda va savatda nechta olma bor?

585. Ota bilan o'g'ilning yoshini qo'shib hisoblaganda 41 yosh. 4 yildan keyin ularning jami yoshi qancha bo'ladi?

586. Oiladagi har bir qizning opa-singillari soni aka-ukalari soniga teng. Har bir o'g'il bolalarning esa opa-singillari soni aka-ukalari sonidan 2 marta ko'p. Bu oilada nechta qiz va nechta o'g'il bolalar bor?

587. Dangasa bola bir sutkaning yarmini uxlashga, uchdan birini o'yin o'ynashga va oltidan bir qismini televizor ko'rishga sarfladi. Sutkaning qolgan qismida dars tayyorladi. U nechta soat dars tayyorlagan?

588. Ko'paytirilayotgan ikkita 12 va 34 sonlardagi raqamlarning o'rnini o'zgartirib, eng katta ko'paytma chiqadigan sonlarni toping.

589. Quyidagi yig'indilardan qaysi biri katta?

$$321 + 021 + 001 = ? \quad 123 + 120 + 100 = ?$$

590. Sinf o'quvchilarining yarmi texnik kollejlarga, choragi tibbiyot kollejlariga, yettidan bir qismi chet tillar litseyiga kirishmoqchi. Qolgan 3 nafar o'quvchi qayerga kirishni aniq bilmaydi. Sinfda nechta o'quvchi bor?

591. Ota bilan o'g'ilning yoshini qo'shib hisoblaganda 42 yosh bo'ladi. 4 yildan keyin ularning jami yoshi qancha bo'ladi? 10 yildan keyin-chi?

592. Dilnozaning akasi 3 yil avval 8 yoshda edi. Dilnoza akasidan 6 yosh kichik. Dilnoza hozir necha yoshda?

593. Erkin akasidan 4 yosh kichik, singlisidan esa 3 yosh katta. Agar singlisi 7 yoshda bo'lsa, Erkinning akasi nechta yoshda?

594. Karim o'tloqda 18 ta quloq sanadi. O'tloqda nechta qo'y o'tlab yuribdi?

595. 60 50 40 30 20 10 sonlari orasiga qo'shish yoki ayirish belgilarini shunday qo'yingki, natija 70 chiqsin.

596. Shunday to'rtta sonni topingki, bu sonlardan biri 4 ga bo'linganda, ikkinchisi 4 ga ko'paytirilganda, uchinchisiga 4 qo'shilganda, to'rtinchisidan 4 ayirilganda javob bir xil – 4 bo'lishi kerak. Bu qanday sonlar?

597. Shunday ikki xonali sonni topingki, uni 7 ga ko'paytirib, chiqqan sondan 1 ni ayirsa, 90 hosil bo'lsin.

598. 60 sonini ketma-ket 1, 2, 3, 5 sonlariga bo'lingach, qanday son hosil bo'ladi?

600. Agar bir songa 7 ni qo'shib, yig'indini 7 ga bo'lib, natijadan 7 ni ayirib, ayirma 7 ga ko'paytirilsa, natija 7 chiqadi. Bu qanday son?

600. Shavkat ko'p qavatli uyning birinchi yo'lagidagi xonadonda yashaydi. Yo'lakning har bir qavatida 4 tadan xonadon bor. Shavkat 33-xonadonda yashaydi. Uning xonadoni nechanchi qavatda joylashgan?

601. Har bir keyingisi oldingisidan 5 ta ortiq bo'lgan 5 ta sonning yig'indisi 100 ga teng. Shu sonlarni toping.

602. Bir sutka davomida soatning minut mili soat mili bilan necha marta ustma-ust tushadi? Shu muddatda ular necha marta o'zaro to'g'ri burchak hosil qiladi?

603. 9 ga bo'lganda qoldiqda 7 chiqadigan eng kichik sonni toping.

604. Agar Sobir 1 ta konfet sotib olsa, 200 so'm ortib qoladi. Agar 2 ta olsa, 100 so'm yetmaydi. Konfet necha so'm turadi? Sobirda necha so'm pul bor?

605. Anvar shunday dedi: «Uch yildan keyin otam mendan necha marta katta bo'ladi». Agar hozir Anvar 9 yoshda bo'lsa, otasi necha yoshda?

606. Tovuq va qo'ylarning umumiy soni 6 ta, ularning oyoqlari soni esa 18 ta. Tovuqlar nechta? Qo'ylar-chi?

607. 29, 6, 23, 4, 19, 3, *. Yulduzcha o'miga tegishli sonni toping.

608. 7, 8, 10, 13, 17, ... ketma-ketlikni davom ettiring.

609. 15, 9, 13, 7, 11, 5, *, *. Yulduzchalar o'miga sonlar qo'ying.

610. 2, 3, 5, 8, 12, ... ketma-ketlikni davom ettiring.

611. 1, 4, 7, ... ketma-ketlikni davom ettiring.

612. 2, 8, 18, 32, ... ketma-ketlikni davom ettiring.

613. Matematikada o'rganilgan turli amallarni qo'llab, 5 ta soni yordamida 1 sonini keltirib chiqara olasizmi?

614. 3 ta 5 yordamida 4 chiqara olasizmi?

615. 3 ta 5 yordamida 0 chiqara olasizmi?

616. Sonlar o'rtasiga tegishli amal ishoralari va qavslarni qo'yib, tenglikni hosil qiling:

$$1\text{-variant: } 2 \quad 2 \quad 2 \quad 2 \quad 2 = 7$$

$$2\text{-variant: } 2 \quad 2 \quad 2 \quad 2 \quad 2 = 7$$

617. 3 ta 6 sonidan 30 sonini hosil qiling.

618. 3 ta 2 raqamidan 24 sonini hosil qiling.

619. 5 ta 3 raqamidan 31 sonini hosil qilish mumkinmi?

620. 6 ta 3 raqamidan 31 sonini hosil qilish mumkinmi?

621. 4 ta bir xil raqamdan 100 sonini hosil qilish mumkinmi?

622. 4 ta 4 raqamidan 12 sonini hosil qiling.

623. 5 ta 1 raqamidan 14 sonini hosil qiling.

624. 5 ta 1 raqamidan 23 sonini hosil qiling.

625. 4 ta 3 raqamidan 8 sonini hosil qiling.

626. 4 ta 3 raqamidan 30 sonini hosil qiling.

627. 4 ta 2 raqamidan 9 sonini hosil qiling.

628. 4 ta 2 raqamidan 12 sonini hosil qiling.

629. Shaxmat o'yini Hindistonda ixtiro qilinganligi ma'lum. Hindiston shohi Sheram shaxmatni o'ylab topgani uchun donishmand Setani mukofotlar bilan taqdirlamoqchi bo'libdi. Shu maqsadda shoh donishmandni saroyga taklif etib:

– Mening boyligim bitmas-tuganmasdir. Nimani tilasang, shuni muhayyo qilaman. Tila tilagingni, – debdi.

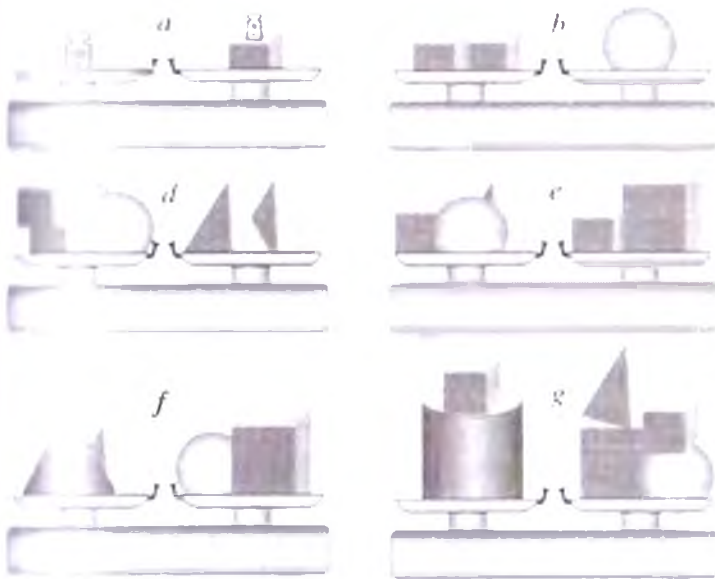
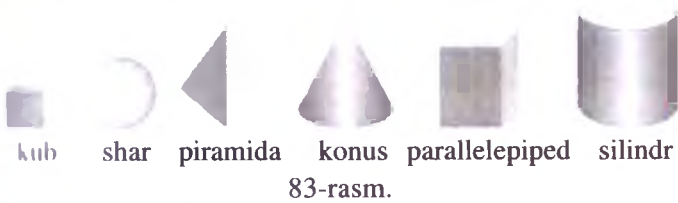
– Shaxmatda 64 ta katak bor. Shaxmatning har bir katagiga bug'doy donini shunday qo'yib chiqaylikki, keyingi katakdagi donlar soni oldingi katakdagi donlar sonidan ikki marta ko'p bo'lsin. Masalan, 1-katakka 1 ta, 2-katakka 2 ta, 3-katakka 4 ta, 4-katakka 8 ta don qo'yib chiqaylik. Shu tarzda hisoblaganda shaxmatning 64 ta katagiga nechta don to'g'ri kelsa, shuncha don berishungizni so'rayman, – debdi donishmand.

Shoh donishmand meni ham, davlatimni ham mensimasdan arzimas narsani so'radi, degan xayolda jahli chiqibdi va

Shaxmatkorga so‘ragan donni uning uyiga eltib berishni buyuribdi. Lekin donni ertasiga ham, keyingi kunlari ham olib kelmabдилar. Chunki donishmand so‘ragan don shunchalik ko‘p ekaniki, na faqat saroy omboridagi, balki boshqa mamlakatlardagi barcha donlarni yig‘ganda ham kamlik qilar ekan.

Shaxmatning 64 ta katagiga to‘g‘ri keladigan donlar soni shunchalik kattami? Bu sonni hisoblashga harakat qiling.

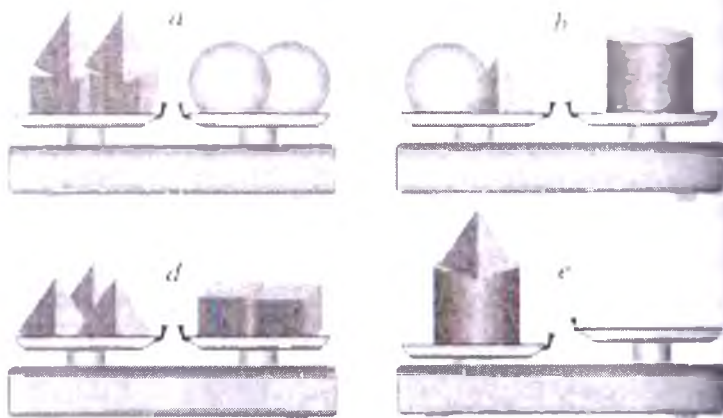
6.40. 83-rasmdagi jismlarning har biri og‘irligini 84-rasmdagi tartozilarning pallalariga shu jismlardan qaysilari nechtadan qo‘yilganiga qarab toping:

84-rasm.

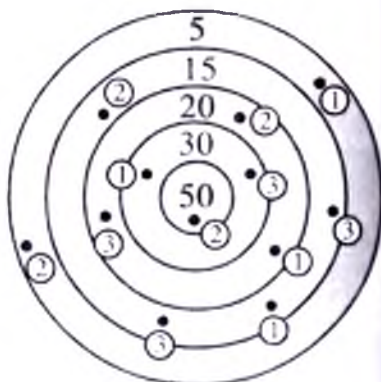

631. 85-e rasmdagi tarozi pallalari muvozanatga kelishi uchun ikkinchi pallasiga nechta kub qo'yish kerak?

85-rasm.

632. Zokir, Botir va Tohir drotik o'yinida musobaqalashdi. Zokir g'olib chiqib, Botir yutqazib qo'ydi. 86-rasmdagi qaysi raqamli drotik kimga tegishli ekanligini toping.

86-rasm.

633. Anvar drotik o'yinida 4 marta otib, turli xil nishonga tegdi va 100 ball yig'di. Uning drotiklari qaysi nishonlarga tekkan?

634. Rashid drotik o'yinida 3 marta otib, turli xil nishonga tegdi va 100 ball yig'di. Uning drotiklari qaysi nishonlarga tekkan?

635. Farhod drotik o'yinida 3 marta otib, turli xil nishonga tegdi va 85 ball yig'di. Uning drotiklari qaysi nishonlarga tekkan?

636. Furqat drotik o'yinida 4 marta otishda 50 ball yig'di. Har bir otishda uning drotiklari qaysi nishonlarga tekkan?

637. Shavkat drotik o'yinida 5 marta otishda 90 ball yig'di. Har bir otishda uning drotiklari qaysi nishonlarga tekkan?

638. Uzunligi 36 m va balandligi 1 m bo'lgan devorni to'rt nafar bo'yoqchi ikki kunda bo'yadi. Balandligi 1 m va uzunligi 63 m bo'lgan devorni ikki nafar bo'yoqchi necha kunda bo'yaydi?

639. Qorboboda 44 ta sovg'a bor edi. Ahmad Tohirdan 5 ta ko'p sovg'a oldi. Kamola Mansurdan 11 ta kam sovg'a oldi. Tohir olgan sovg'alar Kamolaniki bilan baravar. Bahrom Mansurdan ikki baravar kam sovg'a oldi. Agar Bahromga tekkan sovg'a 5 ta bo'lsa, qorboboda yana nechta sovg'a qoldi?

640. Sonlar orasida qanday son tushirib qoldirilgan?

1, 7, ..., 11, 9, 15, 13, 19, 17, 23, ...

641. Sonlar orasida qanday son tushirib qoldirilgan?

2, 6, 3, 9, ..., 18, 15, 45, 42, ...

642. Sonlar orasida qanday son tushirib qoldirilgan?

2, 3, 5, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 16, ..., 19, ...

643. Sonlar orasida qanday son tushirib qoldirilgan?

4, 12, 5, 15, 8, 24, 17, 51, 44, ..., 125, ...

644. 4 ta o'rgimchak va 3 ta qo'ng'izning jami oyoqlari soni 50 ta. Har bir o'rgimchakning oyoqlari soni qo'ng'iznikidan 2 ta ko'pligi ma'lum bo'lsa, bitta o'rgimchakning oyoqlari nechta?

645. Agar tortning chorak qismi va yana 600 g ga teng bo'lgan qismi birgalikda butun tortning og'irligiga teng bo'lsa, tortning og'irligi qancha?

646. Agar tortning beshdan ikki qismi va yana 400 g birgalikda butun tortning og'irligiga teng bo'lsa, tortning og'irligi qancha?

647. Agar tortning oltidan bir qismi va yana 600 g birgalikda butun tortning og'irligiga teng bo'lsa, tortning og'irligi qancha?

648. G'ayrat Bahodirdan bir yosh katta va Doniyordan 2 yosh kichik. Bahodir eng katta boladan 4 yosh kichik. Doniyor kelgusi yilda 12 yosh bo'ladi. Sulton Doniyordan bir yosh katta bo'lib, to'rtta bola orasida eng kattasi. Bolalarning yoshini toping.

649. Tegishli ishora va qavslardan foydalanib, tenglik hosil qiling: $9\ 9\ 9\ 9\ 9\ 9 = 1\ 0\ 0$.

650. To'rtta 7 raqami yordamida 4 ni hosil qiling.

651. To'rtta 8 raqami yordamida 19 ni hosil qiling.

652. Beshta 1 raqamidan 21 sonini hosil qiling.

653. Bitta qovun – 3 kg, tarvuz – 5 kg, qovoq – 8 kg. Jami 22 kg bo'lishi uchun ularning har biridan nechta olish kerak?

654. Meva va sabzavotlar narxi quyidagicha:

– 2 kg piyoz va 2 kg pomidorning narxi 1 kg banan narxiga teng;

– 3 kg sabzining narxi 1 kg uzum narxi bilan bir xil;

– piyoz pomidordan 4 marta arzon;

– uzum olmadan 2 marta qimmat;

– sabzi pomidordan 1 000 so'm arzon.

Agar piyozning narxi 500 so'm bo'lsa, qolgan meva va sabzavotlar narxini toping.

655. 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlardan shunday ikkitasini olib tashlangki, qolganlarining yig'indisi 32 ga teng bo'lsin.

656. Ikki pallali tarozida 1 kg, 2 kg, 3 kg va 4 kg li mahsulotlarni tortish kerak. Buning uchun 2 ta tarozi toshlari yetarli bo'ladimi?

657. $x + 12 = x + x + x + x + x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

658. $x + 12 = x + x + x + x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

659. $x + x + 18 = x + x + x + x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

660. $8 - x = 12 + x + x + x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

661. $2000 : 20 + 20 : 2 + 2 \cdot 0 = x$ tenglamada x eng kichik qiymat olishi uchun qavsni qayerda ochish va qayerda bəkitish kerak?

662. Quyidagi ikki kasrdan qaysi biri katta? $\frac{1}{2}$ yoki $\frac{1}{3}$

663. Yuzoyoq bozordan 18 juft tufli sotib oldi. Shunga qaramay, uning 12 ta oyog'ida tufli yo'q edi. Yuzoyoq bozorga borishidan oldin nechta oyog'ida tufli bor edi?

664. Qirqoyoq bozordan 8 juft tufli sotib oldi. Shunga qaramay, uning yana 12 ta oyog'ida tufli yo'q edi. Qirqoyoq bozorga borishidan oldin nechta oyog'ida tufli bor edi?

665. Mingoyoq bozordan 58 juft tufli sotib oldi. Shunga qaramay, uning 112 ta oyog'ida tufli yo'q edi. Mingoyoq bozorga borishidan oldin nechta oyog'ida tufli bor edi?

666. Alisher jadvaldagi yulduzchalar o'rniga shunday sonlarni yozdiki, har bir qatordagi sonlar yig'indisi o'zaro teng bo'lib qoldi. U yozgan sonlar ayirmasi nimaga teng?

1	23	57	68	36	54	*
11	33	47	58	26	44	*

667. Bir xil tezlikda ketayotgan velosipedchi birinchi stolba bilan o'ninchi stolba oralig'ini 50 sekundda bosib o'tdi. U birinchi stolba bilan o'n to'qqizinchi stolba oralig'ini necha sekundda bosib o'tadi?

668. Kutubxonadan ikki o'g'il bola olgan kitoblar sonining yig'indisi ikki qiz bolaning olgan kitoblari sonining ko'paytmasiga teng. Xuddi shunday, ikki qiz bola olgan kitoblari sonining yig'indisi ikki o'g'il bola olgan kitoblar sonining ko'paytmasiga teng. O'quvchilarning har biri turli miqdorda kitob olishgan bo'lsa, ular jami nechta kitob olishgan?

669. Kitob varaqlarini sahifalab chiqish uchun 1500 ta raqam ishlatildi. Bu kitobda nechta sahifa bor?

670. 87-rasmdagi uchta kubning ko'rinmaydigan tomonlaridagi ochkolar yig'indisini toping.

671. Birida 12 ta, ikkinchisida 54 ta tishi bo'lgan ikkita tishli g'ildirak bir-biri bilan bog'langan holda aylanadi. Ikkalasi aylanishni boshlagan paytda bir-biri bilan uchrashishgan ikki tish ikkinchi marta uchrashishguncha g'ildiraklarning har biri necha marta aylanib chiqadi? Agar g'ildiraklardan birida 18 ta, ikkinchisida 64 ta tishi bo'lsa-chi?

672. Bir-biri bilan bog'langan 13 ta bir xil tishli g'ildirak aylanmoqda. 1-g'ildirakning tishlari 13-g'ildirakning tishlariga ulab qo'yilsa, sistema ishlaydimi? 1-g'ildirak 12-g'ildirakka ulansa-chi?

673. Polizdagi bir-biridan 3 m uzoqlikda turgan 11 ta tarvuzni bittadan tashib, birinchi tarvuz turgan joyga to'plash uchun necha metr yurish kerak? Tarvuzlarning barchasi bitta to'g'ri chiziq bo'ylab joylashgan.

674. Sport maydonida 16 nafardan ko'p, lekin 32 nafardan kam o'quvchi ikki qatorda juft-juft bo'lib kelishmoqda. Har bir qatordagi qiz bolalar va o'g'il bolalar soni teng. Bir jinsli juftliklar soni turli jinsli juftliklar soniga teng. Sport maydonida necha nafar o'quvchi bor?

675. Barmoqlar yordamida ixtiyoriy bir xonali sonni 9 ga ko'paytirgandagi ko'paytmani topish mumkin. Masalan, 7 ni 9 ga ko'paytirish kerak bo'lsin. Buning uchun o'ntala barmog'ingizni stol ustiga qo'ying. Chapdan o'ngga qarab 7-barmog'ingizni, ya'ni o'ng qo'lingizdagi ko'rsatkich barmog'ingizni ko'taring. Bu barmoqdan chapdagi har bir barmoqni o'nlik deb, o'ngdagi har bir barmoqni esa birlik deb oling. U holda ko'targan barmog'ingizning chap tomonida

87-rasm.

60), o'ng tomonida esa 3 soni, jami 63 soni hosil bo'ldi. Lekin, $7 \cdot 9 = 63$. Bu usulning mohiyatini tushuntirib bering.

676. Barmoqlardan boshqacha usuldan foydalanib, 6 dan 9 gacha bo'lgan sonlarni bir-biriga ko'paytirishni bajarish mumkin. Buning uchun 4 gacha bo'lgan sonlarni bir-biriga ko'paytirishni va bir xonali sonni 10 ga ko'paytirishni bilish kerak. Masalan, 6 ni 7 ga ko'paytiraylik. Bu ikki sonning 5 dan ortgan qismlarini, ya'ni $6 - 5 = 1$ va $7 - 5 = 2$ sonlarini ikki qo'lingizdagi ana shuncha barmoqlarni bukib belgilab olasiz. Chap qo'lingizdagi 1 ta barmoq, o'ng qo'lingizdagi 2 ta barmoq bukiladi. Buklangan barmoqlar birliklar bo'lib, ular qo'shiladi: $10 + 20 = 30$. Buklanmagan barmoqlar soni birliklar bo'lib, ular ko'paytiriladi: $4 \cdot 3 = 12$. Endi bu sonlar qo'shilsa, izlangan ko'paytma chiqadi: $30 + 12 = 42$. Ko'paytirishning bu usuli nima uchun to'g'ri natija berishini tushuntirib bering.

677. Tez ko'payadigan suv o'simligi kuniga ikki marta ko'payadi. Bir dona shunday o'simlik kundan kunga ko'payib, hovuz yuzini 32 kunda to'ldirib qo'yadi. Shunday tarzda o'simlik hovuz yuzini necha kunda to'ldiradi?

678. Eng kamida nechta 1 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

679. Eng kamida nechta 2 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

680. Eng kamida nechta 3 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

681. Eng kamida nechta 4 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

682. Eng kamida nechta 5 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

683. Eng kamida nechta 6 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

684. Eng kamida nechta 7 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

685. Eng kamida nechta 8 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

686. Eng kamida nechta 9 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin?

687. 4 ta ketma-ket keladigan juft sonlarning eng kichigi eng kattasidan ikki marta kichik. Shu eng katta juft sonni toping.

688. 5 ta ketma-ket keladigan juft sonlarning eng kichigi eng kattasidan ikki marta kichik. Shu eng kichik juft sonni toping.

689. 4 ta ketma-ket keladigan toq sonlarning eng kichigi eng kattasidan uch marta kichik. Shu eng kichik toq sonni toping.

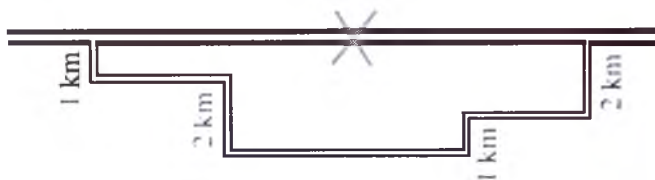
690. O'nlik xonadagi raqami birlik xonadagi raqamidan kichik bo'lgan nechta ikki xonali son bor?

691. Bozordagi har bir qop piyoz – 30 kg, sabzi – 40 kg, un – 60 kg, guruch – 70 kg. Aravaga 140 kg yukni necha usulda ortish mumkin?

692. 2013-yilda har yili o'tkaziladigan ko'rik-tanlovning 15 yilligi nishonlandi. Zokir birinchi marta 10 yoshida 11-ko'rikda qatnashgan edi. Zokir nechanchi yilda tug'ilgan?

693. Quyidagilardan qaysi biri boshqalariga teng emas: 20 ta 30; 6 ta 100; 60 ta 10; 100 ta 60; 600 ta 1?

694. Ta'mirlash ishlari olib borilayotgan yo'lga quyidagi aylanma yo'l tarxi (plani) osilgan (88-rasm). Tarxga qarab yo'l necha kilometrga uzayganligini bilsa bo'ladimi?

88-rasm.

695. Ikki son yig'indisi birinchi sondan 5 ga, ikkinchisidan 7 ga katta bo'lsa, yig'indining o'zi nechaga teng?

696. Uch aka-ukaning birgalikdagi og'irligi 74 kg. Uchining og'irligi ikkala ukasining birgalikdagi og'irligiga teng. Uch necha kilogramm ekanligini toping?

697. To'rtta bir xil yashikda to'rt xil meva keltirildi. Birinchisida to'la olma, ikkinchining yarmisida nok, uchinchining choragida gilos, to'rtinchining yarmisida shaftoli bor. Qaysi yashikdagi mevalar soni eng ko'p?

698. 2013-yilda har yili o'tkaziladigan kubok musobaqasining 15 yilligi nishonlanadi. Birinchi musobaqa nechanchi yilda o'tkazilgan?

699. Ikki xonali sonning raqamlari bir-biriga ko'paytildi va hosil bo'lgan ko'paytmadagi raqamlar bir-biriga qo'shildi. U ko'p katta yig'indini toping? Bu ikki xonali son qaysi son?

700. 2005-yildan 2015-yilgacha bo'lgan davrda oy qaysi hafta kunidan boshlansa, o'sha hafta kuni bilan tugaydigan oylar soni nechta?

701. Yozgi oromgohda Avaz har kuni 4 ta, Dilshod esa 6 ta masalani yechadi. Avaz hamma masalani 3 kunda yechib bo'ladi. Dilshod bu masalalarni necha kunda yechib bo'ladi?

702. Nodir otasi, onasi va ukasi bilan yashaydi. Ularning uyida yana 1 ta kuchuk, 3 ta qo'y, 2 ta to'ti va 6 ta baliq bor. Hammasi bo'lib bu uyda yashaydiganlarning nechta oyog'i bor?

703. Ikkita ko'paytirilayotgan sonlarning birini 30 marta ko'paytirib, ikkinchisini 10 marta kamaytirsak, ko'paytmada nechaga o'zgaradi?

$$704. 200 + 13 + 200 \cdot 9 = ?$$

705. Besh qavatli binoning birinchi qavatida 3 ta, qolgan qavatlarida 4 tadan xonadon bor. 65-xonadon nechanchi qavatda joylashgan?

706. Ko'paytirish jadvalida ikki sonning ko'paytmasi quyidagi sonlardan qaysi biri bo'lishi mumkin emas?

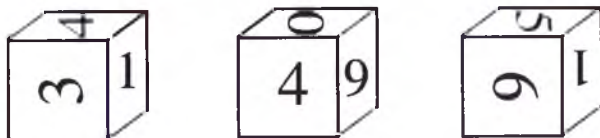
- a) 27;   b) 14;   d) 51;   e) 13;   f) 21.

707. Raqamlar yig'indisi 2 ga teng bo'lgan nechta uch xonali son bor?

708. Sport to'garagining ochilishida 25 ta o'g'il bola va 19 ta qiz bola bor edi. Har haftada 2 ta o'g'il bola va 4 ta qiz bola to'garakka kelib qo'shilmoqda. Necha haftadan keyin to'garakdagi o'g'il bolalar va qiz bolalar soni tenglashadi?

709. Xonada ko'pgina mushuk va kuchuklar bor. Mushuklar oyoqchalari soni kuchuklar burunlari sonidan ikki marta ko'p. Xonadagi kuchuklar soni mushuklar sonidan necha marta ko'p?

710. 89-rasmda uchta kubik keltirilgan. Har bir kubik tomonlariga 0, 1, 3, 4, 5 va 6 raqamlari yozilgan. Kubiklarning osti tomonidagi raqamlar yig'indisi nechaga teng?

89-rasm.

711. «Bilimlar sinovi» har yili mart oyining uchinchi payshanbasida o'tkaziladi. Bu bellashuvning eng erta o'tkazilgan sanasi mart oyining nechanchi kuniga to'g'ri keladi?

712. Shavkat 24-fevralda tug'ilgan. U yangi yil boshlanganidan necha kun keyin tug'ilgan?

713. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 va 8 sonlari to'plamidan shunday uchta sonni ajratib olingki, ularning yig'indisi qolganlarining yig'indisiga teng bo'lsin. Necha usulda ajratib olish mumkin?

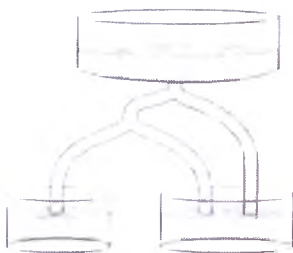
714. Avaz payshanba kuni MATEMATIKA so'zini yoza boshladi. Har kuni bittadan harf yozilsa, u haftani qaysi kuni oxirgi harfni yozadi?

715. Kiyik yarim minutda yarim kilometr yuguradi. U bir soatda necha kilometr masofani bosib o'tadi?

716. Ikkilangan 3 sonining uchdan bir ulushining yarmi nechaga teng?

717. 140 l suv *A* idishdan tubalar orqali *B* va *D* idishlarga quyildi (90-rasm). Trubaning har bir tarmoqlagan joyida suv oqimi teng ikki bo'linadi. *D* idishga qancha suv quyilgan?

90-rasm.

718. Ikki sonning yig'indisiga ularning ayirmasi qo'shilsa, qanday son hosil bo'ladi?

719. 2013-yil 9-noyabrni uchta toq sonni ketma-ket o'sib borish tartibida 09.11.13 ko'rinishida yozish mumkin. XXI asrda bunday xususiyatga ega bo'lgan kunlar yana nechta bor?

720. *a* soni *b* sonidan bir yarim marta ortiq. *a* soni *b* sonidan necha foiz katta?

721. Uchta o'yinda bizning futbol komandamiz o'z darvozalariga 1 ta to'p o'tkazib yuborishdi va raqiblar darvozasiga 3 ta to'p urishdi. Bitta o'yinda yutqazilgan, bitta o'yin durrang va bittasida g'alaba qozonilgan bo'lsa, g'alaba qozonilgan o'yinda hisob qanday bo'lgan?

722. Raqamlar yig'indisi 10 dan kichik bo'lmagan, ko'paytmasi 10 dan katta bo'lmagan nechta uch xonali son bor?

723. Yig'indisi 5 ga bo'linadigan hamma sonlar o'sish tartibida yozilmoqda. Bu qatorda qo'shni sonlar farqi eng kichik bo'ladigan ayirma nechaga teng?

$$724. 2 \cdot 0 \cdot 11 + 20 \cdot 11 - 22 \cdot 10 = ?$$

725. Elektron soatda vaqt raqamlar orqali aniqlanadi. Elektron soat 7^{00} dan 23^{00} ga qadar necha marta to'rtta bir xil sonni ko'rsatadi?

726. Ko'zada choynakdagiga nisbatan 2 marta suv ko'p. Choynakda esa ko'zaga qaraganda 8 piyola suv kam. Ko'za va choynakda jami necha piyola suv bor?

727. Nozim erinmasdan hamma uch xonali sonlarni kamayib borish tartibida yozib chiqdi. Bu sonlar ichida eng kattasi bilan eng kichigi orasidagi farq nechaga teng?

728. Nafisa 36 ta bir xil kubik yordamida kvadrat maydonni o‘rab chiqdi. Shu kvadrat ichini to‘ldirish uchun yana nechta kubik kerak?

729. 5 ta 2 soni orasiga to‘rttala arifmetik amallarni bittadan qo‘llab, navbatma-navbat 2, 3 va 5 sonlarini hosil qiling.

730. $x - 6 = 9 - x - x - x - x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

731. $x - 8 = 4 - x - x - x - x - x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

732. $x + x - 20 = x - x - x - x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

733. $x + x - 16 = x - x - x - x$ tenglamadagi x belgisi ostida qaysi son yashiringan?

734. $200 : 10 + 200 : 20 + 200 \cdot 0 = x$ tenglamada x eng kichik qiymat olishi uchun, ikkita qavsni qayerga qo‘yish kerak?

735. Bir yashik olma 12 kg. Bir yashik nok undan x kg yengil. Bir yashik olma va bir yashik nok birgalikda nechta kilogrammga teng?

736. Azizda 8 ta, Dilbarda undan x ta ortiq daftar bor. Aziz va Dilbarda jami nechta daftar bor?

737. Ruchka x so‘m, qalam undan 100 so‘m arzon, daftar esa ruchkadan 100 so‘m qimmat. Ruchka, qalam va daftardan bittadan sotib olinsa, jami necha so‘m bo‘ladi?

738. Bodringning narxi x so‘m, pomidor undan 2 baravar, uzum esa 3 baravar qimmat. Ularning har biridan bir kilogrammdan olinsa, necha so‘m to‘lash kerak bo‘ladi?

739. Do‘ppi a so‘m, chopon esa undan 3 marta qimmat. Do‘ppi va choponning birgalikdagi narxi qancha?

740. Tarvuz x kg, qovun esa undan 3 kg yengil. Tarvuz bilan qovun birgalikda necha kg?

741. Bidonga b litr, chelakka esa undan 4 marta kam suv quyildi. Bidonning hajmi chelaknikidan qancha katta?

742. Matoning uzunligi d metr. Bu matodan har biriga n mordan sarflab 7 ta ko‘ylak tikildi. Necha metr mato qirqimi ortib qoldi?

743. Uchala raqami bir xil bo‘lgan uch xonali sonlar nechta? Ularni yozib chiqing.

744. Yozgi oromgohda 54 litr olma va 87 litr gilos sharbati tayyorlandi. Nonushtaga 18 litr, tushlikka esa undan ikki marta ko‘p sharbat iste‘mol qilindi. Yana qancha sharbat ortib qoldi?

745. Nodir n ta baliq boqadi. Bu Alisherning baliqlaridan 1 marta kam. Alisher nechta baliq boqadi?

746. Ra‘noda a ta daftar bor. Singlisida esa unikiga qaraganda b ta kam. Opa-singillarda jami nechta daftar bor?

747. Tohir m ta yong‘oq terdi. Singlisiga k ta, buvisiga esa singlisiga qaraganda 2 marta ko‘p yong‘oq berdi. Tohirda nechta yong‘oq qoldi?

748. x ta oq va y ta qizil atirgullardan har birida 5 tadan iborat guldastalar tayyorlandi. Guldastalar sonini toping?

749. Onasi bayramga x ta konfet sotib oldi. Undan yilbomni likopchalarga solib, qolganini 2 ta bolalariga teng qilib berdi. Bolalarning har biriga nechtdan konfet tegdi?

750. Qopda d kg un bor edi. Undan b kg ishlatildi va qolganini ikkita xaltaga teng qilib solindi. Har bir xaltada necha kg un bor?

751. Bir ko‘chadagi uylardan 21 tasi bir qavatli, qolganlari ikki qavatli. Agar ikki qavatli uylar bir qavatli uylardan 7 marta kam bo‘lsa, ikki qavatli uylar nechta? Bo‘luvchini topishga shart tenglama tuzing va uni yeching.

752. Bir ko‘chadagi uylardan 3 tasi ikki qavatli, qolganlari bir qavatli. Agar bir qavatli uylar ikki qavatli uylardan 7 marta ko‘p bo‘lsa, bir qavatli uylar nechta? Tenglama tuzing va uni yeching.

753. Bir uyda ikkinchi uydagidan 3 marta kam xonadon bor. Agar ikkala uyda 64 ta xonadon bo'lsa, har qaysi uyda nechta xonadon bor? Tenglama tuzing va uni yeching.

754. Bir binoda 96 ta xonadon bor. Ikkinchisida undan 3 marta kam. Birinchi binoda ikkinchisiga qaraganda nechta xonadon ko'p? Tenglama tuzing va uni yeching.

755. Beshta bankada 15 kg asal bor. 18 banka asal solingan bo'chkada qancha asal bor? Tenglama tuzing va uni yeching.

756. Ikkita uyni qurish uchun 110 m^3 taxta kerak bo'ladi. 440 m^3 taxta xuddi shunday nechta uyni qurishga yetadi? Tenglama tuzing va uni yeching.

757. To'rtta bir xil yashikda a kg bodom bor. 28 ta shunday yashikda qancha bodom bor?

758. k dona kompyuter tayyorlash uchun 25 kg plastmassa kerak. b dona kompyuter tayyorlash uchun qancha plastmassa kerak?

759. Odina a ta, singlisi b ta pecheniy pishirdi. Ularni n ta likopchaga bir xil qilib qo'yib chiqishdi. Har bir likopchada nechtadan pecheniy bor?

760. n ta bankada m litr yog' bor. k ta shunday bankada necha litr yog' bor?

761. Xaltada n ta konfet bor edi. m ta bola k tadan konfet olishdi. Xaltada nechta konfet qoldi?

762. Savatda a dona nok bo'lib, olma undan n marta ko'p, shaftoli esa olmadan s ta kam. Savatdagi hammasi bo'lib necha dona meva bor?

763. Ko'pqavatli uyning k ta yo'lagida n ta xonadon bor. O'sha uyning m ta yo'lagida nechta xonadon bor?

764. Uyning h ta qavatida k ta deraza bor. Uyning l ta qavatida nechta deraza bor?

765. Salim bilan Omonda 30 ta kitob bor edi. Omon Salimga 10 ta kitob berganidan so'ng, ularda jami nechta kitob bo'lib qoldi?

766. Omon Salimga 10 ta kitob berganidan so'ng, Omondagi kitoblar soni 30 bo'lib qoldi. Kitob berishidan oldin Omonda kitoblar nechta edi?

767. Salimdan 10 ta kitob olganidan so'ng, Omondagi kitoblar 30 ta bo'lib qoldi. Omonda nechta kitob bor edi?

768. 1 km masofaga yugurish musobaqasida Mittivoy 964 m yugurdi, 346 dm yurdi va 940 mm sudralib borib, harchaganidan to'xtab qoldi. Uning marraga yetib olishiga yana qancha masofa qolgan?

769. Agar Botir olimpiadada Dilshoddan 8 ball ko'p olganida, ikkalasining jami olgan ballari 156 bo'lar edi. Lekin Botir Dilshoddan 8 bal kam oldi. Botir necha ball olgan?

770. Quyidagi sonlardan qaysilari o'ngdan chapga tomon o'qilsa, kamayadi?

1221, 4545, 6776, 3131, 8778, 4343, 1234, 9876.

771. x soniga 2 qo'shilsa, u 3 marta oshadi. Agar x ni 6 ga ko'paytirilsa, u nechtaga oshadi?

772. 200 g asalga 100 g limon suvi, 50 g yalpiz, 500 g suv va 150 g moychechak o'ti qo'shildi. Bu aralashmada moychechak o'ti necha foizni tashkil etadi?

773. Raqamlari turlicha bo'lgan uch xonali sonlar yozildi. Ularning ichida eng kattasi bilan eng kichigi orasidagi farq nechaga teng?

774. Kompyuter virusi birinchi sekundda hamma ma'lumotlarning yarmisini, ikkinchi sekundda qolgan ma'lumotlarning uchdan bir qismini, uchinchi sekundda qolgan ma'lumotlarning choragini ishdan chiqardi. Shu vaqtda kuchli antivirus yetib keldi. Ma'lumotlarning qancha qismi saqlanib qoldi?

775. 1, 2, 3, 4 va 5 sonlarini ikkitalab qo'shib, necha xil yig'indi hosil qilish mumkin?

776. Anvar 10 ga bo'linmaydigan ikki xonali son olib, uning raqamlari o'rnini almashtirdi va bu ikki son ayirmasini hisoblabdi. Eng katta ayirma nechaga teng bo'lishi mumkin?

SONLI REBUSLAR

Rebuslarning turi ko'p. Sonli rebuslar – odatda oddiy arifmetik amallarni (qo'shish, ayirish, bo'lish va ko'paytirishni) bajarishga bag'ishlangan misollar bo'lib, raqamlarning hammasi yoki bir qismi yulduzcha, doira yoki kvadratlar bilan almashtirilgan bo'ladi. Harfli rebuslarda har bir harf o'ziga tegishli aniq bitta raqamni, yulduzcha, doira yoki kvadratlil rebuslarda har bir belgi 0 dan 9 gacha bo'lgan o'nta raqamdan birini ifodalaydi. Bitta raqam bir necha marta ishlatilishi, ba'zilar esa mutlaqo ishlatilmasligi mumkin. Rebusni yechish – bu misolning boshlang'ich ko'rinishini tiklash demakdir.

777. Harflar o'rniga raqamlar qo'yib yig'indini toping:

$$\begin{array}{r}
 ab8 \\
 + aba \\
 \hline
 5b0
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 a3ba \\
 + 3a5b \\
 \hline
 10000
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 ab75 \\
 + 6ba \\
 \hline
 3007
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 abc \\
 + cba \\
 \hline
 888
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 aa \\
 + a2 \\
 \hline
 bab
 \end{array}$$

778. 1 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarning har birini bir martadan ishlatib, ko'paytmaga oid quyidagi tenglik tuzilgan $SEN \times VA = 7632$. Bu harfli rebusni yecha olasizmi?

779. Ikki xonali sonni ikki xonali songa ko'paytirilsa, ko'paytmada birinchi raqami 9 bo'lgan to'rt xonali son hosil bo'lgan quyidagi rebusni yeching:

$$\begin{array}{r}
 ** \\
 \times \\
 ** \\
 \hline
 ** \\
 + \\
 *** \\
 \hline
 9***
 \end{array}$$

Bu misolning boshlang'ich ko'rinishini tiklay olasizmi?

780. Sonli rebusda bir xil harflar bir xil sonni, har xil harflar har xil sonni ifodalaydi. Quyidagi rebuslarni yeching:

a) $KUB = B^3$;

- b) $AB \times CD = BBB$;
 d) $DRAMA + DRAMA = TEATR$;
 e) $BOL : OL = OL$;
 f) $OT + OT + OT = MOT$;
 g) $TILAK \times 4 = KALIT$;
 h) $VAGON + VAGON = SOSTAV$.

$$\begin{array}{r} j) \quad IT \\ \quad BIT \\ + \quad OBIT \\ \hline \quad SOBIT \\ \quad VOSIT \end{array}$$

781. X harfi eng kamida qanday raqamni ifodalashi mumkin?

$$\begin{array}{r} NNN \\ + UUX \\ \hline XXX \\ 2005 \end{array}$$

782. Agar B harfi ikkiga teng bo'lsa, ko'paytmadagi N o'rnida qanday son bo'lishi mumkin?

$$\begin{array}{r} \quad BER \\ \times \quad X \\ \hline \quad NON \end{array}$$

783. Yulduzcha o'rnida qanday son bo'lishi mumkin?

$$* \times A = *A?$$

784. KENGURU so'zida har bir harf bitta raqamni, turli harflar turli raqamlarni ifodalaydi. KENGURU + KENGURU natijada toq sonlar eng ko'pi bilan nechta bo'lishi mumkin?

785. Yulduzchalar o'rniga tegishli raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} *7 \\ + 1* \\ \hline **5 \end{array} \quad \begin{array}{r} *2 \\ - 3* \\ \hline 6 \end{array} \quad \begin{array}{r} ** \\ \times 9 \\ \hline 19* \end{array} \quad \begin{array}{r} ** \\ \times 9 \\ \hline 57* \end{array}$$

786. Yulduzchalar o'rniga qanday raqamlar qo'yilsa, amallar to'g'ri bajarilgan bo'ladi?

$$\begin{array}{r} 2* \\ + 35 \\ \hline *8 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3* \\ + 56 \\ \hline *4 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5* \\ + 27 \\ \hline *3 \end{array} \quad \begin{array}{r} *3 \\ + 46 \\ \hline 8* \end{array} \quad \begin{array}{r} *5 \\ + 27 \\ \hline 7* \end{array} \quad \begin{array}{r} *7 \\ + 58 \\ \hline *3* \end{array}$$

787. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} *5 \\ + 2* \\ \hline 69 \end{array} \quad \begin{array}{r} *7 \\ + 4* \\ \hline 78 \end{array} \quad \begin{array}{r} *4 \\ + 3* \\ \hline 52 \end{array} \quad \begin{array}{r} *7 \\ + 5* \\ \hline 85 \end{array} \quad \begin{array}{r} *3 \\ + 2* \\ \hline 92 \end{array} \quad \begin{array}{r} *7 \\ + 6* \\ \hline *23 \end{array}$$

788. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} + 53 \\ + 1* \\ *7 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 26 \\ + 3* \\ *9 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 43 \\ + 2* \\ *1 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 34 \\ + 3* \\ *1 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 56 \\ + 2* \\ *2 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 58 \\ + 4* \\ **3 \end{array}$$

789. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} + 53 \\ + *6 \\ 7* \end{array} \quad \begin{array}{r} + 26 \\ + *4 \\ 8* \end{array} \quad \begin{array}{r} + 37 \\ + *4 \\ 6* \end{array} \quad \begin{array}{r} + 45 \\ + *6 \\ 7* \end{array} \quad \begin{array}{r} + 58 \\ + *9 \\ 9* \end{array} \quad \begin{array}{r} + 79 \\ + *7 \\ *2* \end{array}$$

790. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} - 57 \\ - 2* \\ *4 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 66 \\ - 4* \\ *2 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 78 \\ - 3* \\ *0 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 84 \\ - 2* \\ *9 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 85 \\ - 3* \\ *6 \end{array} \quad \begin{array}{r} *03 \\ *5 \\ *6 \end{array}$$

791. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} - 4* \\ - *2 \\ 13 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 5* \\ - *7 \\ 30 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 6* \\ - *7 \\ 23 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 7* \\ - *9 \\ 56 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 9* \\ - *8 \\ 48 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 12* \\ - *8 \\ 36 \end{array}$$

792. Yulduzchalar o'rniga shunday raqamlarni qoyingki, tenglik to'g'ri bo'lsin: $* + * = *8$.

793. $45 \times *3 = 3***$ da raqamlar o'rniga yulduzchalar qo'yilgan. Bu raqamlar yig'indisi qanday sondan kichik emas?

794. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} 25* \\ + 5*7 \\ *89 \end{array} \quad \begin{array}{r} *47 \\ + 3*8 \\ 75* \end{array} \quad \begin{array}{r} 86* \\ - 2*4 \\ *37 \end{array} \quad \begin{array}{r} *38 \\ - 2*5 \\ 47* \end{array}$$

795. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} **8 \\ + 6* \\ 707 \end{array} \quad \begin{array}{r} *4* \\ - *7 \\ 783 \end{array} \quad \begin{array}{r} 4** \\ + *94 \\ *156 \end{array} \quad \begin{array}{r} *0*7 \\ - *5* \\ 89 \end{array}$$

796. Yulduzchalar o'rniga mos raqamlarni qo'ying:

$$\begin{array}{r} * 0 \\ \times 9 \\ * * \end{array} \quad \begin{array}{r} * * \\ \times 9 \\ *48 \end{array} \quad \begin{array}{r} * * \\ \times 9 \\ *86 \end{array} \quad \begin{array}{r} * * \\ \times 9 \\ *9 \end{array} \quad \begin{array}{r} * * \\ \times 9 \\ *62 \end{array}$$

797. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{9} \\ \hline 6*4 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{***}{9} \\ \hline 45*9 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{***}{9} \\ \hline 64*0 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{9} \\ \hline 28* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{8**}{9} \\ \hline *3*9 \end{array}$$

798. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 4*2 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{8} \\ \hline *8 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{8} \\ \hline 50* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{6} \\ \hline 8* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 66* \end{array}$$

799. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 69* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{8} \\ \hline 58* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 50* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 10* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{8} \\ \hline 67* \end{array}$$

800. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{3} \\ \hline *31 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{*4}{6} \\ \hline *2* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{32}{*} \\ \hline 9* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{15*}{*} \\ \hline 92* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{86}{*} \\ \hline 7** \end{array}$$

801. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} 14 \\ \times \quad \overset{*}{*} \\ \hline 12* \end{array} \quad \begin{array}{r} 81 \\ \times \quad \overset{*}{*} \\ \hline 1** \end{array} \quad \begin{array}{r} 6* \\ \times \quad \overset{*}{*} \\ \hline 45* \end{array} \quad \begin{array}{r} 76*8 \\ \times \quad \overset{*}{4} \\ \hline **47* \end{array} \quad \begin{array}{r} ** \\ \times \quad \overset{*}{6} \\ \hline 17* \end{array}$$

802. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times \quad \overset{*}{7} \\ \hline 19* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{6} \\ \hline 17* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 52* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{7} \\ \hline 20* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{***}{8} \\ \hline *80 \end{array}$$

803. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{8} \\ \hline 70* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{4} \\ \hline 9* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{4} \\ \hline 10* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{4} \\ \hline 27* \end{array}$$

804. Yulduzchalar o‘miga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} 7* \\ \times \quad \overset{*}{8} \\ \hline \cdot 1 \cdot \end{array} \quad \begin{array}{r} \times \quad \overset{**}{6} \\ \hline *4 \end{array} \quad \begin{array}{r} 53*6 \\ \times \quad \overset{*}{7} \\ \hline *63* \end{array} \quad \begin{array}{r} **31 \\ \times \quad \overset{*}{*} \\ \hline 84*3 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3*07 \\ \times \quad \overset{*}{*} \\ \hline *34*2 \end{array}$$

805. Yulduzchalar o‘rniga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} \times 3*8 \\ * \\ \hline 73* \end{array} \quad \begin{array}{r} *27 \\ * \\ \hline 9*1 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times *62 \\ * \\ \hline 97* \end{array} \quad \begin{array}{r} \times *5* \\ * \\ \hline 608 \end{array} \quad \begin{array}{r} \times 1*5 \\ * \\ \hline *4* \end{array}$$

806. Yulduzchalar o‘rniga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} + 2*4 \\ + 35* \\ \hline *87 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 3*7 \\ + 46* \\ \hline *21 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 65* \\ + 2*7 \\ \hline *25 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 4*6 \\ + *6* \\ \hline 714 \end{array} \quad \begin{array}{r} + *5* \\ + 2*7 \\ \hline 925 \end{array}$$

807. Yulduzchalar o‘rniga mos raqamlarni qo‘ying:

$$\begin{array}{r} - 4*9 \\ - 13* \\ \hline *21 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 7*8 \\ - 35* \\ \hline *82 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 92* \\ - 6*8 \\ \hline *47 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 8** \\ - *64 \\ \hline 549 \end{array} \quad \begin{array}{r} - 6*4 \\ - *8* \\ \hline 117 \end{array}$$

808. Yulduzchalar o‘rniga mos raqamlarni qo‘ying:

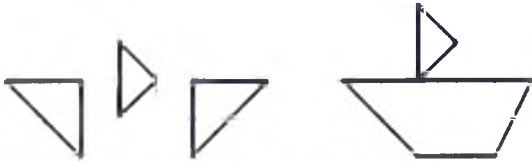
$$\begin{array}{r} *1* \\ \times 3*2 \\ *3* \\ \hline + 3*2* \\ *2*5 \\ \hline 1*8*30 \end{array} \quad \begin{array}{r} **5 \\ \times 1** \\ 2**5 \\ \hline + 13*0 \\ *** \\ \hline 4*77* \end{array} \quad \begin{array}{r} *2* \\ \times 57 \\ 22*8 \\ \hline + *6** \\ ***** \end{array}$$

809. Yulduzchalar o‘rniga mos raqamlarni qo‘ying:

$$**01* \left| \begin{array}{r} 19 \\ \hline 200* \end{array} \right. \quad - \quad 12*1 \left| \begin{array}{r} * \\ \hline *83 \end{array} \right.$$

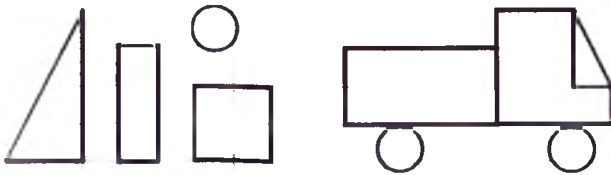
GEOMETRIK SHAKLLARGA DOIR MASHQLAR

810. Keltirilgan shakllardan o'ng tomondagi qayiqni yig'ish uchun qanday shakllar yetishmaydi (91-rasm)?

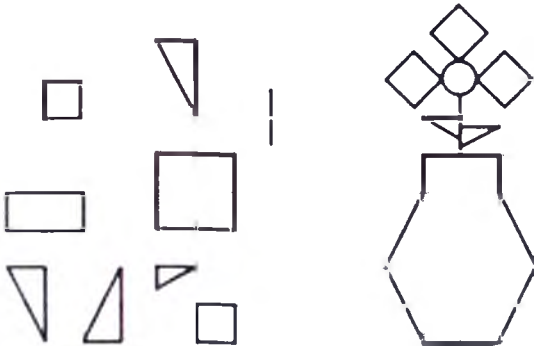
91-rasm.

811. O'ng tomondagi mashinani yig'ish uchun qanday shakllar yetishmaydi (92-rasm)?

92-rasm.

812. O'ng tomondagi gul va guldonna yig'ish uchun yetishmaydigan shakllarni toping (93-rasm).

93-rasm.

813. 94-rasmdagi shakllarning har birida nechta uchburchak bor?

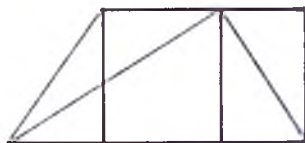

94-rasm.

814. 95-rasmdagi shaklda nechta xil ko'pburchak bor? Ularning har biri nechtadan? Shaklda to'g'ri to'rtburchaklar nechta?

95-rasm.

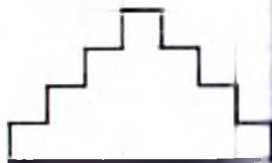
96-rasm.

815. 96-rasmdagi shaklda nechta uchburchak, nechta to'rtburchak va nechta beshburchak bor?

816. 97-rasmda keltirilgan har bir shaklni to'g'ri chiziq bo'ylab bir marta shunday qirqingki, ularni birlashtirib kvadrat hosil qilish mumkin bo'lsin.

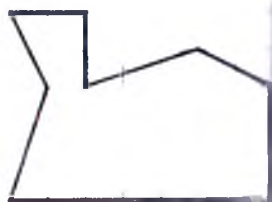
a

b

d

e

97-rasm.

817. Shuhrat tomonlari 7 sm dan iborat bo'lgan kvadrat qog'ozni qirqib, ikkita to'g'ri to'rtburchak hosil qildi. Ulardan buning perimetri 18 sm ga teng. Har bir to'rtburchakning tomonlarini toping. Ikkinchi to'rtburchakning perimetri qancha?

818. O'lchamlari 18×18 sm bo'lgan kvadrat shaklidagi ikki sochiq bir-biri ustiga qo'yilib, 18×25 sm li to'g'ri to'rtburchak hosil qilindi. Sochiqlarning ikki qavatli qismining yuzi qancha?

819. To'g'ri to'rtburchakni 2 ta to'g'ri chiziq bilan shunday bo'lingki, 8 ta uchburchak hosil bo'lsin.

820. Uchburchakning bitta burchagi o'tmas burchak bo'lsa, qolgan ikkitasi qanday burchak bo'lishi mumkin?

821. a) To'g'ri to'rtburchakning bo'yi 2 marta orttirilsa, uning yuzi necha marta ortadi? b) Kvadratning tomoni 3 marta orttirilsa, yuzi necha marta ortadi?

822. Kvadratni 4 ta uchburchakka va 1 ta kvadratga ajratib qirqing. Hosil bo'lgan bo'laklardan 1 ta katta va 2 ta bir xil kichik kvadrat hosil qiling.

823. Kvadratni 1 ta kvadrat va 4 ta bir xil uchburchakka ajratib qirqing. Hosil bo'lgan bo'laklardan 3 ta bir xil kvadrat hosil qiling.

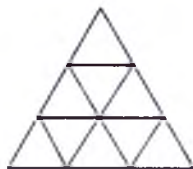
824. Tomonlari 1 sm, 1,5 sm va 3 sm bo'lgan 3 ta kvadrat berilgan. To'g'ri chiziq bo'ylab qirqish orqali ulardan tomoni 1,5 sm bo'lgan 1 ta kvadrat hosil qiling. Bunda qirqish uzunligi qancha qisqa bo'lsin.

825. 98-rasmdagi shaklda nechta to'g'ri to'rtburchak va nechta kvadrat bor?

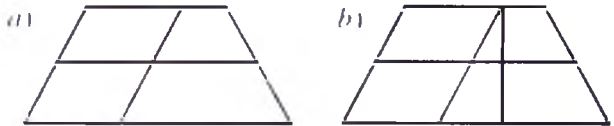
826. 99-rasmdagi shaklda nechta uchburchak va nechta to'rtburchak bor?

98-rasm.

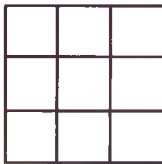
99-rasm.

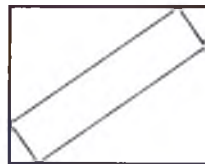
100-rasm.

827. 100-rasmdagi shakllarning har birida nechta to'rtburchak bor?

828. 101-rasmdagi shaklda nechta to'g'ri to'rtburchak va nechta kvadrat bor?

101-rasm.

102-rasm.

829. 102-rasmdagi shaklda nechta to'rtburchak bor?

830. 103-rasmdagi shaklda nechta to'rtburchak bor?

103-rasm.

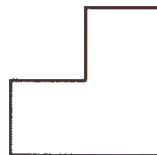
104-rasm.

831. 104-rasmdagi 1- va 2-shakllar nimasi bilan bir-biriga o'xshaydi? Nimasi bilan farq qiladi? Agar 1-shaklning tomoni 2 m bo'lsa, uning perimetri qancha bo'ladi? Agar 2-shaklning tomonlari 5 m va 3 m bo'lsa, uning perimetri qancha bo'ladi?

832. 105-rasmdagi shaklda nechta uchburchak va nechta to'rtburchak bor?

105-rasm.

106-rasm.

833. 16-rasmdagi shaklni ikki bo'lakka shunday ajratib qurqinki, ularni yig'ganda o'rtasida kvadrat shaklidagi teshik hosil bo'lsin. Yig'ilgan shaklning tashqi chegarasi ham kvadrat ko'rinishda bo'lsin.

834. Bo'yi 4 katak va eni 9 katak bo'lgan to'g'ri to'rtburchakni ikki bo'lakka shunday ajratingki, bu bo'laklardan kvadrat yig'ish mumkin bo'lsin.

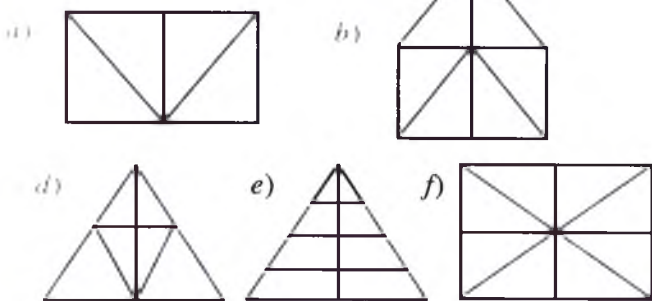
835. To'g'ri to'rtburchakni shunday ikkiga bo'lingki, bu bo'laklardan teng yonli uchburchak hosil qilish mumkin bo'lsin.

836. To'rtburchakning uchta burchagi to'g'ri bo'lsa, bu to'rtburchakni to'g'ri to'rtburchak deyish mumkinmi?

837. To'rtburchakning ikkita burchagi to'g'ri bo'lsa, bu to'rtburchakni to'g'ri to'rtburchak deyish mumkinmi?

838. Maydonni to'rtburchak shaklida o'rash uchun uzunligi 2 m bo'lgan 36 ta panjara keltirildi. Maydonning yuzi eng katta qilib o'rash uchun panjaralarni qanday o'rnatish kerak?

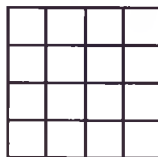
839. 107-rasmdagi shakllarning har birida nechta uchburchak, nechta to'rtburchak bor?

107-rasm.

840. 108-rasmdagi shaklda nechta kvadrat bor?

841. To'g'ri to'rtburchakni ikkita kesma bilan shunday bo'linki, 8 ta uchburchak hosil bo'lsin.

108-rasm.

842. 109-rasmdagi kvadrat qismlaridan 110-rasmdagi odamcha yasalgan. Odamchanning har bir qismi kvadratning qaysi qismiga to'g'ri kelishini mos raqamlar bilan belgilab chiqing. Qalin qog'ozga berilgan kvadrat qismlarini chizing va undan 110-rasmda ko'rsatilgan odamchani yasang.

109-rasm.

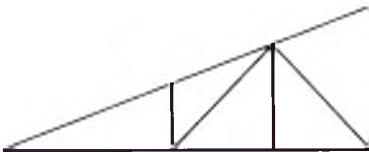
110-rasm.

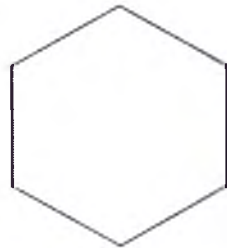
111-rasm.

843. 109-rasmdagi kvadrat qismlaridan 111-rasmda ko'rsatilgan xo'roz yasalgan. Xo'rozning har bir qismi kvadratning qaysi qismiga to'g'ri kelishini mos raqamlar bilan belgilab chiqing. Qalin qog'ozga berilgan kvadrat qismlarini chizing va undan 111-rasmda ko'rsatilgan xo'rozni yasang.

844. 112-rasmdagi shaklda nechta uchburchak bor?

112-rasm.

113-rasm.

845. Muntazam, ya'ni hamma tomoni teng oltiburchak berilgan (113-rasm). Uni 7 ta bo'lakka shunday ajratib qirqingki, hosil bo'lgan bo'laklardan ikkita muntazam oltiburchak hosil qilish mumkin bo'lsin.

846. Dalahovlining A, B, C va D bilan belgilangan to'rt joyiga 4 ta daraxt ko'chati ekildi. Bunda daraxtlar orasi $AB = BD = DE = AE = BE = 10$ m. Ko'chatlar ekilgan A, B, C va D nuqta bir-biri bilan tutashtirilsa, qanday shakl hosil bo'ladi? A va D ko'chatlarning orasi necha metrga teng?

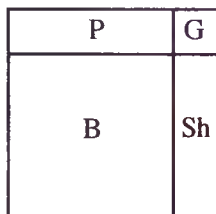
847. Dalahovlining A, B, C va D bilan belgilangan to'rt joyiga 4 ta daraxt ko'chati ekildi. Bunda daraxtlar orasi: $DI = 20$ m, $BD = 30$ m, $AD = 40$ m, $BE = 50$ m, $AE = 60$ m. Ko'chatlar ekilgan A, B, C va D nuqta bir-biri bilan ulashtirilsa, qanday shakl hosil bo'ladi? A va B ko'chatlarning orasi necha metrga teng?

848. Bir varaq qog'ozdagi nuqtadan 4 ta to'g'ri chiziq o'tkazilgan. Bu chiziqlar qog'oz varag'ini necha bo'lakka bo'lgan?

849. 1 metr tomonli kvadrat plitkalardan eni 1 m bo'lgan 11 metrli yo'lak qilingan. Plitkalarining markazi to'g'ri chiziq bilan birlashtirildi. Bu to'g'ri chiziqning uzunligini toping?

850. Sarvarda 6 ta, Kozimda 20 ta, Dilshodda 8 ta, Tabirida 12 ta o'yinchoq kubik bor. Qaysi bola o'z kubiklaridan kub yasay oladi?

851. Kvadrat shakldagi yer maydoni to'rt bo'lakka bo'lingan (114-rasm). Hog' (B) va gulzor (G) kvadrat shaklda. Hog'ning perimetri – 88 m, gulzorni eni 24 m. Poliz (P) va shiypon (Sh)ning perimetrini toping?

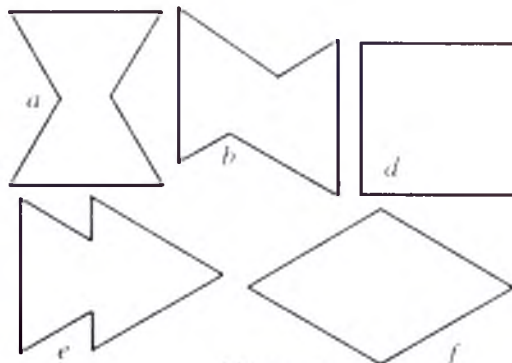

114-rasm.

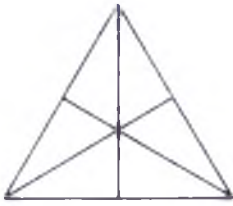
852. 115-rasmda ikkita bir xil uchburchak keltirilgan. Bu ikkala uchburchakni qog'oz ustiga bir-biriga nisbatan turli usulda qo'yib 116-rasmda ko'rsatilgan barcha shakllarni chizish mumkinmi?

115-rasm.

116-rasm.

117-rasm.

118-rasm.

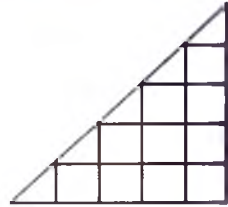
853. 117-rasmdagi shaklda nechta uchburchak bor?

854. To'g'ri to'rtburchak shaklidagi maydon atrofiga yo'lak qilindi (118-rasm). Yo'lakning tashqi chegarasi uzunligi ichki chegarasidan 8 m uzun. Yo'lakning enini toping.

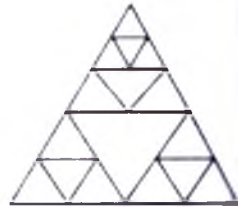
855. 119-rasmdagi shaklda kvadratlar soni uchburchaklar sonidan nechta kam?

856. 120-rasmda nechta uchburchak bor?

857. 121-rasmdagi shaklda nechta uchburchak bor?

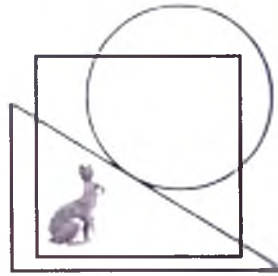
119-rasm.

120-rasm.

121-rasm.

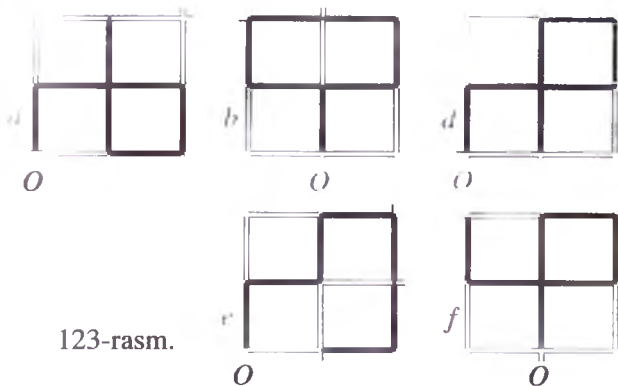
122-rasm.

858. Quyon qayerda o'tiribdi (122-rasm)?

859. 4 ta kubikda nechta uch bor? Tomoni va qirasi-chi?

860. Shaharda kvadrat shaklidagi ko'chalar bor (123-rasm). Avtomobil O nuqtadan harakatini boshlab,

123-rasm. Burchi chorrahada o'ngga burildi, keyingi uchta chorrahada ketma-ket chapga, undan keyin ikkita chorrahada ketma-ket o'ngga burildi. Qaysi rasmda avtomobilning harakat yo'nalishi to'g'ri ko'rsatilgan?

123-rasm.

861. 124-rasmdagi to'g'ri to'rtburchak uch turdagi kvadratlardan yasalgan. Eng kichik kvadratning tomoni 5 mm ga teng. Ajratib chizilgan chiziqning uzunligi necha santimetrga teng?

124-rasm.

862. Maxmudda 2 ta ko'k va 1 ta qizil kubiklar bor. U uchta kubik balandligidagi ustunlarni necha usulda yasashi mumkin?

863. Eni 120 m bo'lgan daryodan o'tish uchun ko'priq qurildi. Ko'prikning chorak qismi chap qirg'oq ustida, to'rttdan bir qismi o'ng qirg'oq ustida joylashgan. Ko'prikning uzunligini toping?

864. O'lchamlari $30 \times 30 \times 50$ bo'lgan yashik bor. Bu yashikni liq to'ldirish uchun eng kamida nechta bir xil kubiklar kerak?

865. Sonlar o'qida birlik uzunlikning $1/4$ va $2/3$ qismlari ko'rsatilgan (125-rasm). $1/2$ qismni ifodalovchi nuqtani toping?

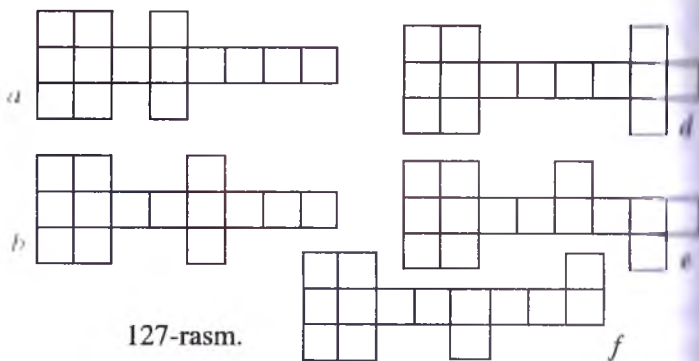
125-rasm.

866. Kvadrat shaklidagi qog'oz to'g'ri chiziq bo'ylab qirqildi. Quyidagi shakllardan qaysi birini hosil qilib bo'lmaydi? a) uchburchak; b) to'rtburchak; d) beshburchak; e) oltiburchak; f) hammasini hosil qilsa bo'ladi.

867. Qog'ozdan 126-rasmda ko'rsatilgan shakl yasalgan. Bu shaklning qirralari bo'yicha qirqib va yoyib, 127-rasmdagi shakllardan qaysi birini hosil qilish mumkin emas?

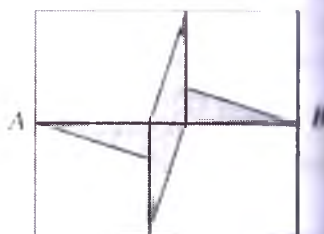

126-rasm.

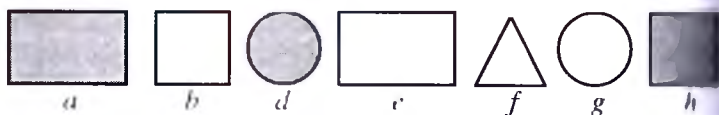
127-rasm.

868. $3\text{ sm} \times 3,5\text{ sm}$ o'lchamli to'g'ri to'rtburchak ichida 4 ta bir xil to'g'ri burchakli uchburchak joylashgan (128-rasm). *A* va *B* nuqtalar to'g'ri to'rtburchak tomonlarining o'rtasini tashkil etadi. Bo'yalgan shakl yuzini toping?

128-rasm.

869. 129-rasmdagi shakllarni ko'rgan Mahmud: «U kvadrat ham emas, oq ham emas, u uchburchak yoki aylana» – dedi. U qaysi shakl?

129-rasm.

870. Tomonlari 2 sm va 6 sm bo'lgan to'g'ri to'rtburchak bo'linan. Perimetri xuddi shunday bo'lgan kvadrat chizish uchun uning tomoni qancha bo'lishi kerak?

871. Tomonlari 3 sm va 8 sm bo'lgan to'g'ri to'rtburchakning 3 sm li tomoni 2 marta oshirilsa, uning perimetri va yuzi qanday o'zgaradi?

872. Tomonlari 3 sm va 8 sm bo'lgan to'g'ri to'rtburchakning har ikkala tomoni 2 marta oshirilsa, uning perimetri va yuzi qanday o'zgaradi?

873. To'g'ri to'rtburchakning qarama-qarshi tomonlari 2 marta oshirilsa, uning yuzi qanday o'zgaradi?

874. To'g'ri to'rtburchakning hamma tomonlarini 2 marta oshirilsa, uning perimetri va yuzi qanday o'zgaradi?

875. Kvadratning tomonini 1,5 marta oshirilsa, uning perimetri va yuzi qanday o'zgaradi?

876. Tomonlari a , b va c bo'lgan parallelepipedning hamma qirralari uzunligi, hamma tomonlari yuzining yig'indisi (to'liq yuzi) va hajmi nimaga teng?

877. Tomonlari a , b va c bo'lgan parallelepipedning har bir tomonini 1,5 marta oshirilsa, uning qirralari uzunligi, to'liq yuzi va hajmi qancha bo'lib qoladi?

878. Tomonlari a , b va c bo'lgan parallelepipedning har bir tomonini n marta oshirilsa, uning qirralari uzunligi, to'liq yuzi va hajmi qancha bo'lib qoladi?

879. Tomonlari 20 m va 30 m bo'lgan yer uchastkasining 40 m li tomonidan 14 m kesib imorat qurish va hovli uchun ajratildi. Qolgan qismi esa bog' qilindi. Imorat va hovli uchun qancha bog' uchun qancha yer maydoni ajratilgan?

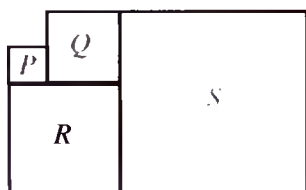
880. 879-mashqdagi bog' uchun ajratilgan maydonga kvadrat shaklidagi qatorlar hosil qilinib, mevali daraxtlar ekilmoqchi bo'ldi. Har bir qatordagi daraxtlar orasini 4 m dan qilib ekish uchun nechta ko'chat kerak bo'ladi? Daraxt ko'chatlarini shunday ekish kerakki, chekka qatordagi daraxtlar bog' chegarasidan 2 m ichkarida bo'lishi lozim.

881. Teng tomonli ikkita bir xil uchburchaklarni shunday joylashtiringki, ularning kesishishidan: a) teng tomonli uchburchak; b) teng tomonli to'rtburchak; d) teng tomonli oltiburchak hosil bo'lsin.

882. Perimetri 31 sm bo'lgan to'rtburchakning diagonalini uni perimetrlari 30 sm va 21 sm bo'lgan ikkita uchburchakka ajratadi (130-rasm). Diagonalning uzunligini toping.

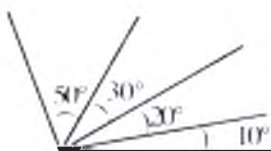
130-rasm.

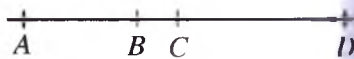
131-rasm.

883. P , Q , R va S shakllar kvadrat. P kvadratning perimetri 16 sm (131-rasm). Q kvadratning perimetri 24 sm. S kvadratning perimetri nechaga teng?

884. 132-rasmdagi shaklda hammasi bo'lib nechta burchakni ko'rish mumkin?

132-rasm.

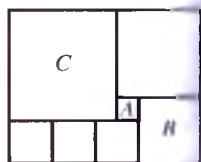

133-rasm.

885. 133-rasmdagi kesmalarning uzunligi: $AC = 10$ sm, $BD = 15$ sm, $AD = 22$ sm. BC kesmaning uzunligini toping.

886. Katta to'g'ri to'rtburchak 7 ta kvadratdan tashkil topgan (134-rasm). A kvadratning tomoni 1 sm, B kvadratniki 3 sm ga teng. C kvadratning yuzini toping.

887. 1 sm, 2 sm, 3 sm, 4 sm, 5 sm va 6 sm uzunlikdagi 6 ta cho'p bor. 3 ta cho'p yordamida necha xil uchburchaklar yasash mumkin?

134-rasm.

KATAK VA DOIRACHALAR ICHIDAGI SONLARGA DOIR MASHQLAR

888. Har bir katakdagi son bir marta ishtirok etgan holda 12 ta sonni qo‘shib, 3 marta 12 sonini hosil qiling (135-rasm).

889. Har bir katakdagi son bir marta ishtirok etgan holda 12 ta sonni qo‘shib, 3 marta 13 sonini hosil qiling (136-rasm).

6	2	5
1	3	7
4	5	3

135-rasm.

2	8	1
3	6	5
4	3	7

136-rasm.

7	4	5
3	5	1
8	6	3

137-rasm.

4	8	1
6	7	5
3	9	2

138-rasm.

890. Har bir katakdagi son bir marta ishtirok etgan holda 14 ta sonni qo‘shib, 3 marta 14 sonini hosil qiling (137-rasm).

891. Har bir katakdagi son bir marta ishtirok etgan holda 14 ta sonni qo‘shib, 3 marta 15 sonini hosil qiling (138-rasm).

892. Kataklar ichidagi sonlardan 3 tasini qo‘shib, 5 marta 15 sonini hosil qila olasizmi (139-rasm)?

893. Kataklar ichidagi sonlardan 3 tasini qo‘shib, 5 marta 17 sonini hosil qila olasizmi (140-rasm)?

894. Kataklar ichidagi sonlardan 3 tasini qo‘shib, 5 marta 19 sonini hosil qila olasizmi (141-rasm)?

3	6	8	2
8	5	7	1
6	9	1	9
2	4	5	8

139-rasm.

7	9	2	8
5	6	4	1
9	3	5	3
8	4	6	7

140-rasm.

6	8	5	9
9	3	6	5
4	6	2	7
8	4	7	8

141-rasm.

895. Bo‘sh kataklarga shunday sonlarni qo‘yingki, har bir kvadratda gorizontal, vertikal va diagonallari bo‘yicha uchta sonni yig‘indisi bir xil bo‘lsin (142-rasm).

3	8	
	6	
	4	

6	8	10
11		

7		5
	8	10
11		

	24	
12		
22	8	18

142-rasm.

896. Bo'sh kataklarga kerakli sonlarni qo'ying (143-rasm).

9	6	2	13	5
6	8	11		7
2	3	4	3	

5	9	1	7	
8	7		2	6
7	4	9		8

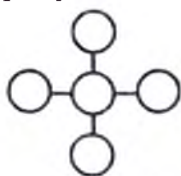
143-rasm.

897. 1, 2 va 3 sonlarni bo'sh kataklarga shunday joylashtiringki, har bir qator, ustun va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi 6 ga teng bo'lsin (144-rasm).

898. 1 dan 5 gacha sonlarni doirachalarga shunday joylashtiringki, har bir to'g'ri chiziq bo'yicha sonlar yig'indisi 8 ga teng bo'lsin (145-rasm).

1	2	
3		

144-rasm.

145-rasm.

899. 1 dan 5 gacha sonlarni doirachalarga shunday joylashtiringki, har bir to'g'ri chiziq bo'yicha sonlar yig'indisi 9 ga teng bo'lsin (146-rasm).

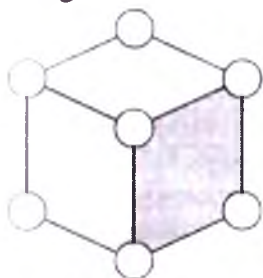
900. 1 dan 5 gacha sonlarni doirachalarga shunday joylashtiringki, har bir to'g'ri chiziq bo'yicha sonlar yig'indisi 10 ga teng bo'lsin (146-rasm).

901. 146-rasmda kubning 6 ta tomonidan 3 ta tomoni, 8 ta uchidan 7 ta uchi ko'rsatilgan. Shu 7 ta uchidagi doirachalarga 1 dan 7 gacha bo'lgan sonlarni joylashtirib chiqing. Bunda kubning ko'rinib turgan har bir tomondagi 4 ta doiracha uchlaridagi sonlar yig'indisi har gal 13 ga teng bo'lsin.

902. 146-rasmdagi kubning 7 ta uchidagi doirachalarga 1 dan 7 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtirib chiqingki, ko'rinib turgan har bir tomon uchlaridagi sonlar yig'indisi har gal 14 ga teng bo'lsin.

143. 146-rasmdagi kubning 7 ta uchidagi doirachalarga 1 dan 7 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtirib chiqingki, har bir turgan har bir tomon uchlaridagi sonlar yig'indisi har gal 15 ga teng bo'lsin.

144. 146-rasmdagi kubning 7 ta uchidagi doirachalarga 1 dan 7 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtirib chiqingki, har bir turgan har bir tomon uchlaridagi sonlar yig'indisi har gal 16 ga teng bo'lsin.

146-rasm.

16		3	13
5	11		
	7		12
4		15	

147-rasm.

145. Bo'sh kataklarga shunday sonlarni joylashtiringki, har bir gorizontal, vertikal va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi 34 ga teng bo'lsin (147-rasm).

146. Bo'sh kataklarga shunday sonlarni joylashtiringki, har bir gorizontal, vertikal va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi 85 ga teng bo'lsin (148-rasm).

22			11	19
6	14		25	
	23	1		12
		15		21
13	16			10

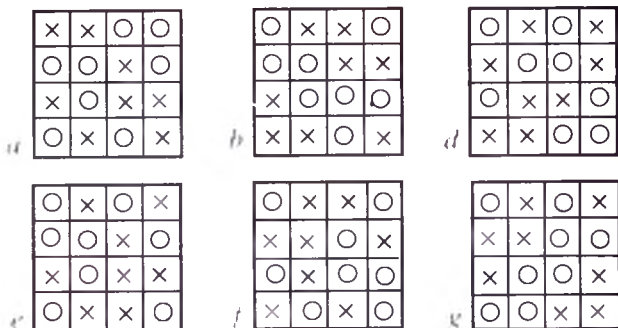
148-rasm.

35	1			19	24
	32	7		23	
31		2	22		20
8	28			10	15
30		34	12	14	
4	36		13		11

149-rasm.

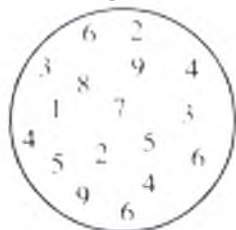
147. Bo'sh kataklarga shunday sonlarni joylashtiringki, har bir gorizontal, vertikal va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi 111 ga teng bo'lsin (149-rasm).

908. Keltirilgan 6 ta kvadrat $\circ$ va $\times$ belgilarining joylashishiga ko'ra 3 xildir (150-rasm). Aylantirish orqali bir xil bo'lgan kvadratlar juftini toping.

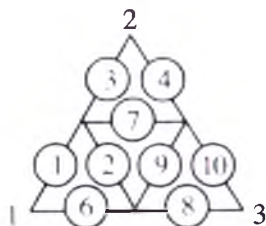

150-rasm.

909. Doirani to'rt bo'lakka shunday bo'lingki, har bir bo'lakdagi sonlar yig'indisi 21 ga teng bo'lsin (151-rasm).

151-rasm.

152-rasm.

153-rasm.

910. Uchburchakning 1-uchidan 3-uchigacha turli yo'llar bilan yurib, necha marta 25 sonini yig'a olasiz (152-rasm)? Har bir yurishda shu yo'ning biror qismidan qayta yurish mumkin emas.

911. Bo'sh kataklarga 70, 71, 72, 75, 76, 77 va 78 sonlarni shunday joylashtiringki, har bir gorizontal, vertikal va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi 222 ga teng bo'lsin (153-rasm).

912. 154-rasmdagi har bir qator va ustundagi kataklarga 1, 2 va 3 sonlarini bir martadan qo'yish mumkin. Yulduzcha o'rnida qanday son bo'lishi mumkin?

1	*	
2	1	

154-rasm.

	1	
1	2	
		1

155-rasm.

156-rasm.

913. 155-rasmdagi kvadratning bo‘sh kataklariga 2 ta 2, 3 ta 3 sonini shunday joylashtiringki, har bir gorizont, vertikal va diagonal bo‘yicha hisoblaganda har gal yig‘indi 6 chiqsin.

914. Katalarga 1, 2 va 3 sonlarini shunday joylashtiringki, kvadratning har bir gorizont, vertikal va diagonal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 6 ga teng bo‘lsin (156-rasm). 1, 2 va 3 sonlarini har bir gorizont va vertikal bo‘yicha bir martadan qo‘yish mumkin.

915. Katalarga 2, 3 va 4 sonlarini shunday joylashtiringki, kvadratning har bir gorizont, vertikal va diagonal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 9 ga teng bo‘lsin (156-rasm). 2, 3 va 4 sonlarini har bir gorizont va vertikal bo‘yicha bir martadan qo‘yish mumkin.

916. Katalarga 0 dan 8 gacha sonlarni shunday joylashtiringki, kvadratning har bir gorizont, vertikal va diagonal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 12 ga teng bo‘lsin (156-rasm).

917. 1 dan 9 gacha bo‘lgan 9 ta sonni 9 ta katakdan iborat kvadratga shunday joylashtiringki, har bir gorizont, vertikal va diagonal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 15 ga teng bo‘lsin (156-rasm).

918. 2 dan 10 gacha bo‘lgan 9 ta sonni 9 ta katakka shunday joylashtiringki, har bir gorizont, vertikal va diagonal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 18 ga teng bo‘lsin (156-rasm).

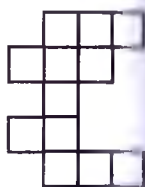
919. Bo‘sh katalarga 4 yoki 5 sonlarni qo‘ying. Har bir gorizont va vertikal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 13 bo‘lsin (156-rasm).

920. Bo‘sh katalarga 4 yoki 5 sonlarini qo‘ying. Har bir gorizont va vertikal bo‘yicha sonlar yig‘indisi 14 chiqsin (156-rasm).

921. Bo'sh kataklarga 5 yoki 6 sonlarini qo'ying. Har bir gorizontaal va vertikalidagi sonlar yig'indisi 16 chiqsin (156-rasm).

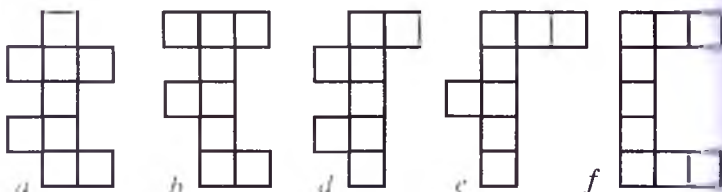
922. Bo'sh kataklarga 5 yoki 6 sonlarini qo'ying. Har bir gorizontaal va vertikalidagi sonlar yig'indisi 17 chiqsin (156-rasm).

923. 1 dan 9 gacha bo'lgan 9 ta sonni 9 ta katakka shunday joylashtirilganki, har bir gorizontaal, vertikal va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi har xil bo'lib, bir-birini takrorlamasin (156-rasm).

157-rasm.

924. 157-rasmdagi shaklni qirqib, 158-rasmdagi qaysi shakllarni yasab bo'lmaydi?

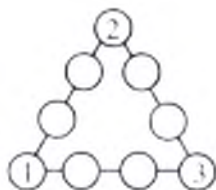
158-rasm.

925. 1 dan 7 gacha bo'lgan sonlarni doirachalarga shunday qo'yib chiqingki, har bir to'g'ri chiziq bo'ylab uchta doirachadagi sonlar yig'indisi bir xil bo'lsin (159-rasm). Doirachalarni necha variantda shunday to'ldira olasiz?

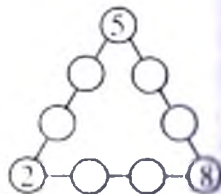
926. 4 dan 9 gacha bo'lgan sonlarni bo'sh doirachalarga shunday qo'yib chiqingki, uchburchakning har bir tomonidagi sonlar yig'indisi 17 ga teng bo'lsin (160-rasm).

159-rasm.

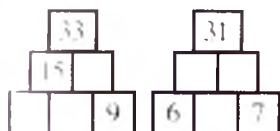
160-rasm.

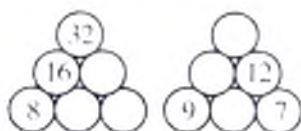
161-rasm.

927. 1 dan 9 gacha bo'lgan sonlardan qolgan 6 ta sonni ham bo'sh doirachalarga shunday joylashtiringki, har bir qator bo'yicha doirachalar ichidagi 4 ta son yig'indisi 20 ga teng bo'lsin (161-rasm).

928. Sonli piramidani to'ldiring. Bunda bo'sh kataklarga shunday sonlarni qo'yingki, har bir yuqoridagi katak ichidagi son uning ostidagi ikki sonning yig'indisiga teng bo'lsin (162-rasm).

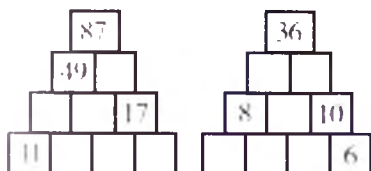
162-rasm.

163-rasm.

929. Sonli piramidani to'ldiring (163-rasm).

930. Sonli piramidani to'ldiring (164-rasm).

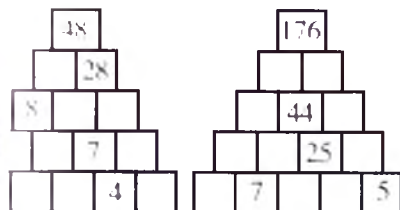
164-rasm.

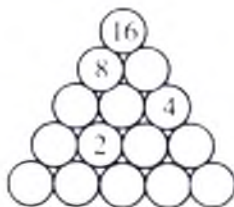
165-rasm.

931. Sonli piramidani to'ldiring (165-rasm).

932. Sonli piramidani to'ldiring (166-rasm).

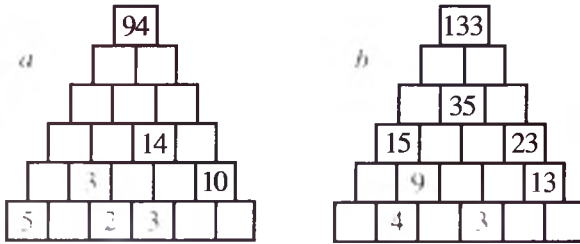
166-rasm.

167-rasm.

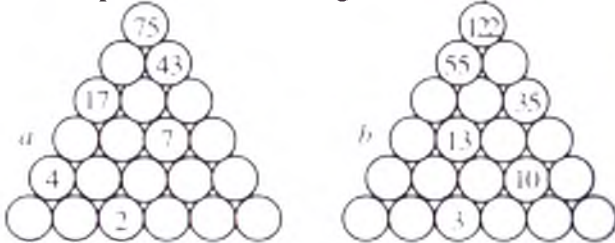
933. Sonli piramidani to'ldiring (167-rasm).

934. Sonli piramidani to'ldiring (168-rasm).

168-rasm.

935. Sonli piramidani to‘ldiring (169-rasm).

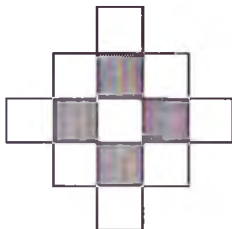

169-rasm.

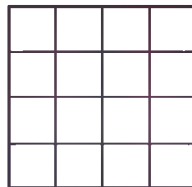
936. 1 dan 9 gacha bo‘lgan 9 ta sonni 170-rasmdagi bo‘sh kataklarga shunday joylashtiringki, natijada unda har bir gorizontaal qator, har bir vertikal qator va oltita diagonal qatordagi uchta son yig‘indisi har gal bir xil bo‘lsin.

937. 1 dan 16 gacha bo‘lgan 16 ta sonni 16 ta katakdan iborat kvadratga shunday joylashtiringki, har bir gorizontaal va vertikal bo‘yicha sonlar yig‘indisi bir xil bo‘lsin (171-rasm).

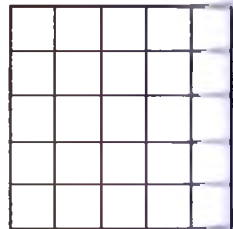
938. 1, 2, 3, 4 raqamlarni 171-rasmdagi kataklarga shunday joylashtiringki, har bir qator va ustunda shu raqamlar faqat bir marta uchrasin.

170-rasm.

171-rasm.

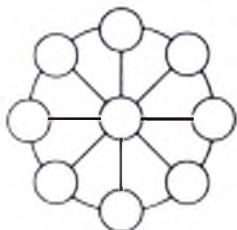
172-rasm.

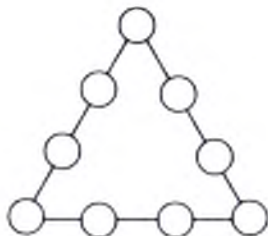
939. 1, 2, 3, 4, 5 raqamlarini 172-rasmdagi kataklarga shunday joylashtiringki, har bir gorizontal va vertikalda shu raqamlar faqat bir marta uchrasin.

940. *a, b, d, e, f* harflarini 172-rasmdagi kataklarga shunday joylashtiringki, har bir gorizontal va vertikalda shu harflar faqat bir marta ishtirok etsin.

941. 1 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarni g'ildirak doiralari bilan shunday joylashtiringki, har bir to'g'ri chiziq bo'ylab joylashgan 3 ta doirachadagi sonlar yig'indisi 15 ga teng bo'lsin (173-rasm).

173-rasm.

174-rasm.

942. 1 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarni 9 ta doirachaga shunday joylashtiringki, har bir qatordagi 4 ta doirachadagi sonlar yig'indisi 23 ga teng bo'lsin (174-rasm).

943. Jadvalni shunday ikki bo'lakka bo'lingki, har bir bo'lakda 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlar bo'lsin (175-rasm).

7	6	7	1
1	2	6	8
2	5	3	3
8	4	4	5

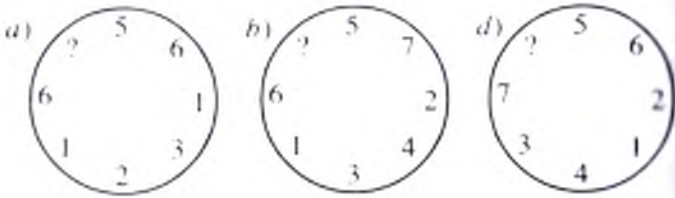
175-rasm.

1	0	1	0	1	1
0	0	1	1	1	0
1	0	1	0	0	0
0	0	1	1	0	1
1	1	0	1	1	0
0	1	0	0	1	0

176-rasm.

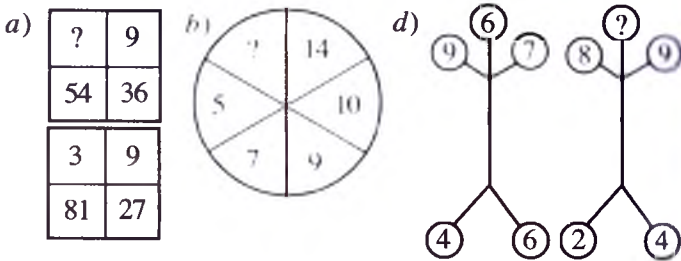
944. Jadvalni shunday gorizontal va vertikal 18 ta bo'lakka bo'lingki, har bir bo'lakda bitta 0 va bitta 1 bo'lsin (176-rasm).

945. Doira ichidagi so‘roq belgisi o‘rniga qanday son qo‘yilishi kerak (177-rasm)?

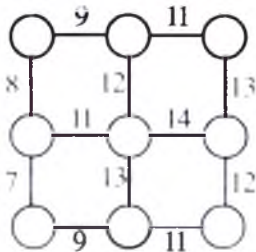
177-rasm.

946. Yetishmayotgan sonni toping (178-rasm).

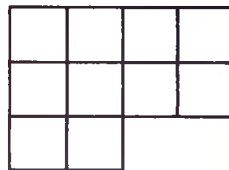

178-rasm.

947. 9 ta doiraga 1 dan 9 gacha bo‘lgan sonlarni shunday joylashtiringki, har bir ikki qo‘shni doiradagi sonlar yig‘indisi ular orasidagi songa teng bo‘lsin (179-rasm).

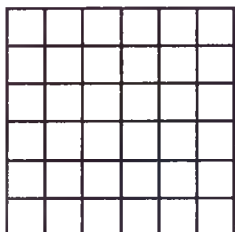
179-rasm.

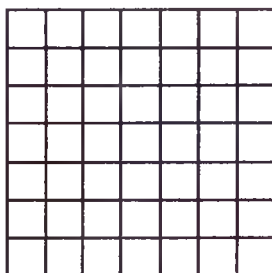
180-rasm.

948. Berilgan 10 ta kvadratni shunday ikkiga ajratingki, bu shakllar ustma-ust tushsin (180-rasm).

949. 181-rasmda berilgan 2×2 , 3×3 va 6×6 o'lchamli uchta kvadratdan 7×7 o'lchamli bitta kvadrat hosil qiling. Qo'yish uzunligi eng qisqa bo'lsin.

181-rasm.

182-rasm.

950. Bitta katagi olib tashlangan 7×7 o'lchamli kvadratni uchta bir xil bo'lakka ajratib qirqing (182-rasm).

951. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (183-a rasm). Bunda kvadratning har bir qatori, har bir ustuni va har bir diagonalida 1 dan 5 gacha raqamlar bittadan bo'lsin.

Ko'rsatma. Bo'sh kataklarni quyidagicha to'ldirib boramiz: F qatorga 4 raqamini faqat b ustunga qo'yish mumkin (183- b rasm). Chunki ikkala diagonalda 4 borligi uchun Bb va Eb katakka 4 ni qo'yish mumkin emas.

Ib katakka 1 soni qo'yiladi, chunki boshqa diagonalda 1 bor. Endi Bb katakka 3 qo'yiladi.

I ustunda 5 soni bo'lgani uchun, uni $Aa-Ff$ diagonal bo'yicha faqat Ee katakka qo'yish mumkin (183- d rasm).

I holda Ff katakka 2 soni qo'yiladi.

1	2	3	4	5
2	5	4		

a

	a	b	d	e	f
A	1	2	3	4	5
B		3			
D	2	5	4		
E		1			
F		4			

b

	a	b	d	e	f
A	1	2	3	4	5
B		3		2	
D	2	5	4		
E		1	2	5	
F	3	4	5		2

d

183-rasm.

a ustunda 2 soni bo'lgani uchun, uni *Fa–Af* diagonal bo'yicha faqat *Be* katakka qo'yish mumkin. U holda *Fa* katakka faqat 3 ni qo'yish mumkin.

e ustunda 5 bo'lgani uchun uni *Fd* katakka qo'yiladi.

Shu tarzda davom ettirib, boshqa kataklarni ham to'ldiring.

952. 184-rasmda keltirilgan kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring. Bunda kvadratning har bir qatori, har bir ustuni va har bir diagonalida 1 dan 5 gacha raqamlar bittadan bo'lsin.

1	2	3	4	5
	3	4	5	

184-rasm.

1	2	3	4	5
		2	5	1

185-rasm.

1	2	3	4	5
4	3	5		

186-rasm.

953. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (185-rasm). To'ldirish sharti 952-mashqda keltirilgan.

954. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (186-rasm). To'ldirish sharti 952-mashqda keltirilgan.

955. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (187-rasm). To'ldirish sharti 952-mashqda keltirilgan.

1	2	3	4	5
	1	4	5	

187-rasm.

1	2	3	4	5
		1	5	3

188-rasm.

956. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (188-rasm). To'ldirish sharti 952-mashqda keltirilgan.

957. 189-rasmda keltirilgan kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring. Bunda kvadratning har bir qatori, har bir ustuni va har bir diagonalida 1 dan 6 gacha raqamlar bittadan bo'lsin.

3	4	5	6
4			
2	3	5	

189-rasm.

1	2	3	4	5	6
6	5	4			
			6	2	1

190-rasm.

1	2	3	4	5	6
		2	5	1	
			1	3	2

191-rasm.

958. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (190-rasm).

to'ldirish sharti 957-mashqda keltirilgan.

959. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (191-rasm).

to'ldirish sharti 957-mashqda keltirilgan.

960. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (192-rasm).

to'ldirish sharti 957-mashqda keltirilgan.

3	4	5	6
	1	3	4
5			

192-rasm.

1	2	3	4	5	6
			5	6	3
3	6	1			

193-rasm.

1	2	3	4	5	6
			1	3	2
		5	6	2	

194-rasm.

961. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (193-rasm).

to'ldirish sharti 957-mashqda keltirilgan.

962. Kvadratning bo'sh kataklarini to'ldiring (194-rasm).

to'ldirish sharti 957-mashqda keltirilgan.

963. 9×9 o'lchamli kvadratlar kataklarining har bir qatorida va ustunida 1 dan 9 gacha raqamlar bittadan bo'lishi kerak. Undan tashqari, ajratilgan 3×3 o'lchamli har bir kvadrat ichidagi 9 ta katakda ham 1 dan 9 gacha bo'lgan raqamlar bittadan bo'lishi talab etiladi. Ushbu qoidalarga amal qilingan holda 195-rasmdagi kvadratlarning bo'sh kataklarini to'ldiring.

2		1		7			3	
4			2		8			
		9				2		5
	3			5			1	
5			1		4			3
	9			2			4	
8	3			6		7		
			4		5			9
	2			1		6	8	

a

	1	9		4				3
3			8		1	2	4	
7			3		5		8	
	5	6			8	3	7	
2				7				4
	8	7	2			6	1	
	7		9		4			6
	2	8	1		7			9
1						7	5	

b

195-rasm.

94. Bo'sh kataklarga yetishmaydigan sonlarni va arifmetik ishoralami qo'yib chiqing (196-rasm).

			=	
		.		+
9			=	5
=		=		=
29			=	9

196-rasm.

		5	=	4
+		.		+
9	-		=	
=		=		=
	-	20	=	

197-rasm.

		:		=	9
-		.		+	
	-		=		
=		=		=	
27			=		15

198-rasm.

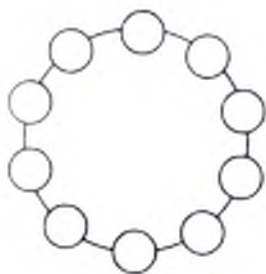
95. Bo'sh kataklarga yetishmayotgan sonlarni va arifmetik ishoralami qo'yib chiqing (197-rasm).

96. Bo'sh kataklarga yetishmayotgan sonlarni va arifmetik ishoralami qo'yib chiqing (198-rasm).

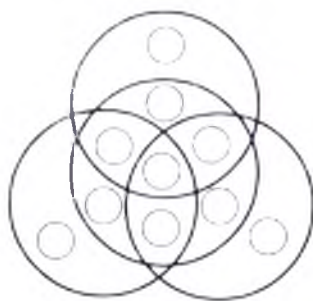
97. Quyidagi sonlarni kataklarga shunday qo'yib chiqingki, bo'yiga, eniga va diagonal bo'yicha sonlar yig'indisi 100 bo'lsin (199-rasm): 27, 29, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38.

199-rasm.

98. 1 dan 10 gacha bo'lgan sonlarni 10 ta doirachaga shunday joylashtiringki, ikkita yonma-yon joylashgan sonlar yig'indisi 3 ga ham, 5 ga ham, 7 ga ham bo'linmasin (200-rasm).

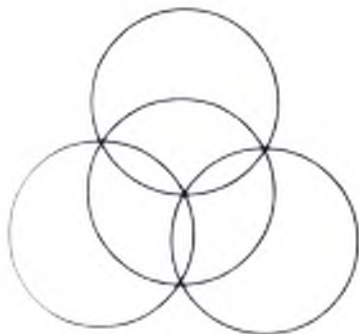
200-rasm.

201-rasm.

969. 1 dan 10 gacha bo'lgan sonlarni 10 ta doirachaga shunday joylashtiringki, har bir to'rttala aylana ichidagi sonlar yig'indisi bir xil bo'lsin (201-rasm).

970. To'rtta aylana bir-biri bilan kesishib, 9 ta bo'lakni hosil qilgan (202-rasm). Har bir bo'lak ichiga 1 dan 9 gacha sonlarni bittadan shunday joylashtiringki, chetdagi har bir to'rtta aylana ichidagi sonlar yig'indisi bir xil bo'lsin. Bu yig'indi qanday son bo'ladi?

202-rasm.

×				7
				56
		36	8	
		27	6	
6	18			42

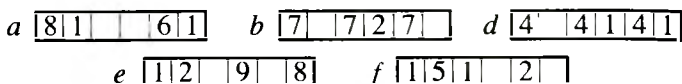
203-rasm.

971. 203-rasmda keltirilgan jadvaldagi bo'sh kataklar o'rniga shunday sonlarni qo'yingki, natijada ayrim sonlarni ko'paytirish jadvali hosil bo'lsin.

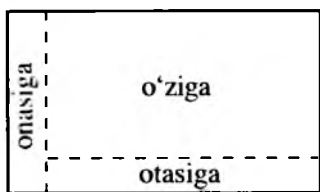
972. Olti xonali sondagi toq o'rinda turgan raqamlar yig'indisi juft o'rinda turgan raqamlar yig'indisiga teng bo'lsa, bunday sonlar baxtli son deyiladi. Bo'sh kataklarni to'ldirib,

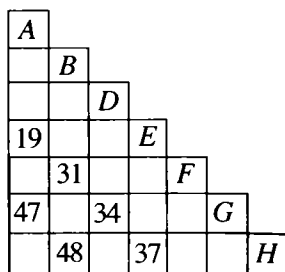
quyidagi kataklarning qaysi birida baxtli sonni hosil qilish mumkin?

973. Shokolad plitkasi bir xil bo'laklardan iborat. Kichkina Shokir bu plitkani o'zicha hammaga bo'lib berdi. Avval 5 ta bo'lagini sindirib oyisiga, keyin 7 ta bo'lagini sindirib otasiga berdi (204-rasm). Uning o'ziga nechta bo'lak qoldi?

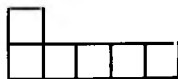
204-rasm.

205-rasm.

974. 3×3 o'lchamli kvadrat kataklariga raqamlarni shunday joylashtiringki, har bir ustun va har bir qator bo'yicha raqamlar yig'indisi har xil bo'lsin. Raqamlar yig'indisi eng kamida nechta teng bo'lishi mumkin?

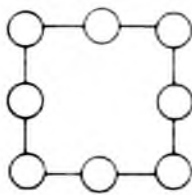
975. Katta yo'l bo'ylab ketma-ket keladigan A, B, D, E, F, G va H qishloqlar joylashgan. Bu qishloqlar orasidagi ba'zi masofalar 205-rasmdagi kataklarda keltirilgan. Masalan, A qishloqdan E qishloqgacha masofa 19 km ga teng, ya'ni $AE = 19$ km. Shunga o'xshash: $AG = 47$ km, $BF = 31$ km, $BH = 48$ km, $DG = 34$, $EH = 37$ km. Keltirilgan ma'lumotlardan foydalanib, har bir qishloq orasidagi masofani toping va bo'sh kataklarni to'ldiring.

205-rasm.

976. 205-rasmdagi shakl 6 ta kichik kvadratdan iborat. Shu shakl ustiga nechta

kichik kvadrat qo'ysa, katta kvadrat hosil bo'ladi?

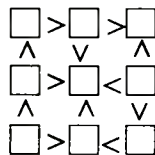
206-rasm.

977. 206-rasmdagi doirachalar ichiga 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtiringki, kvadratning har bir tomonidagi sonlar yig'indisi 12 ga teng bo'lsin.

978. 206-rasmdagi doirachalar ichiga 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtiringki, kvadratning har bir tomonidagi sonlar yig'indisi 13 ga teng bo'lsin.

979. 206-rasmdagi doirachalar ichiga 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtiringki, kvadratning har bir tomonidagi sonlar yig'indisi 14 ga teng bo'lsin.

980. 206-rasmdagi doirachalar ichiga 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlarni shunday joylashtiringki, kvadratning har bir tomonidagi sonlar yig'indisi 15 ga teng bo'lsin.

207-rasm.

981. 1 dan 9 gacha bo'lgan raqamlarni ko'rsatilgan munosabatlarni qanoatlantira oladigan tartibda katakchalarga joylashtiring (207-rasm).

982. Har bir qatordagi to'rtta katak o'niga 10, 11, 13 va 14 sonlarini shunday qo'yingki, tenglik to'g'ri bo'lsin:

$$\square + \square = \square + \square \quad \square - \square = \square - \square$$

983. Har bir qatordagi to'rtta katak o'rniga 10, 11, 13 va 14 sonlarini shunday qo'yingki, tengsizliklar haqiqiy bo'lsin:

$$\square - \square > \square - \square \quad \square + \square > \square + \square$$

O'YINGA DOIR MASHQLAR

984. Shunday uch xonali sonni o'ylangki, uning yuzliklar xonasidagi son birliklar va o'nliklar xonasidagi sonlardan katta bo'lsin. Masalan, 837 sonini o'ylaylik.

O'ylangan 835 sonidan shu sonning teskarisiga yozilgan 538 qiymatini ayiring: $835 - 538 = 297$.

Hosil bo'lgan 297 songa shu sonning teskari 792 qiymatini qo'shing: $297 + 792 = 1\ 089$.

Boshqa sonlar o'ylasangiz ham har doim natija 1 089 chiqaveradi. Buni tekshirishingiz mumkin.

Natija 1 089 chiqishini bilgan holda o'yin ishtirokchilarini lol qoldirish mumkin.

985. Ikkita son o'yladim. Bu sonlarning yig'indisi 14 ga, ko'paytmasi esa 24 ga teng. O'ylagan sonlarimni toping.

986. Ikki o'quvchidan biri $\times$ (krest) ni, ikkinchisi 0 (nol)ni tanlaydi. 208-rasmda ko'rsatilgan katakka navbatma-navbat tanlagan o'z belgisini qo'yib borishadi. Qator, ustun yoki diagonal bo'yicha kim 3 ta o'zining belgisini qo'ysa, o'sha yutadi. O'yin yakunidagi bo'lishi mumkin bo'lgan holatlardan biri 209-rasmda keltirilgan.

208-rasm.

$\times$		$\times$
0	$\times$	
$\times$	0	0

209-rasm.

987. Ikki o'yinchi navbat bilan faqat 1, 2 yoki 3 sonlaridan xohlagan birini aytadi. Aytilgan sonlar qo'shib boriladi. Kim aytgan navbatdagi son qo'shilganda yig'indi 21 chiqsa, o'sha yutadi.

988. Ikki o'yinchi faqat 1 dan 5 gacha bo'lgan sonlar ichidan xohlaganini navbati bilan aytib, ketma-ket qo'shib borishadi. Kim 50 sonini aytsa, o'sha yutadi.

989. Ikki o'yinchi faqat 1 dan 8 gacha bo'lgan sonlar ichidan xohlaganini navbati bilan aytib, ketma-ket qo'shib borishadi. Kim 100 sonini aytsa, o'sha yutadi.

990. Ikki o'yinchi faqat 1 dan 9 gacha bo'lgan sonlar ichidan xohlaganini navbati bilan aytib, ketma-ket qo'shib borishadi. Kim 100 sonini aytsa, o'sha yutadi.

991. Ikki o'yinchi faqat 1 dan 10 gacha bo'lgan sonlar ichidan xohlaganini navbati bilan aytib, ketma-ket qo'shib borishadi. Kim 100 sonini aytsa, o'sha yutadi.

992. Ikki xonali son o'ylang. Shu sonlardagi raqamlar o'rmini almashtiring. Shu ikki sonlarning kattasidan kichigini ayirib tashlang. Ayirmaning oxirgi raqami nechaga tengligini aytsangiz, men uni oldidagi raqamni aytaman. Bu raqam qanday topiladi?

993. Birinchi va uchinchi raqamlari bir-biridan farq qiladigan uch xonali son yozing. Birinchi va uchinchi raqamlarning o'rmini almashtiring. Shu ikki sonlarning kattasidan kichigini ayiring. Hosil bo'lgan sonni 99 ga bo'ling. Qanday qilib bo'linmaning nechaga tengligini tez hisoblab berish mumkin?

994. Birinchi va uchinchi raqamlari bir-biridan 1 dan ko'proqqa farq qiladigan uch xonali son yozing. Birinchi va uchinchi raqamlarning o'rmini almashtiring. Shu ikki sonning kattasidan kichigini ayirib tashlang. Ayirmadagi birinchi va uchinchi raqamlarning o'rmini yana almashtiring. Hosil bo'lgan sonni birinchi ayirmaga qo'shing. Natijada 1089 hosil bo'ladi. Nima uchun?

995. Biror son o'ylang. Uni ikkiga ko'paytiring. Ko'paytmaga 5 ni qo'shing. Uni beshga ko'paytiring. 10 ni qo'shing. Yig'indini 10 ga ko'paytiring. Ko'paytmadan 350 ni ayirib

tashlang. Ayirmani 100 ga bo'lsangiz siz o'ylagan son hosil bo'ladi. Nima uchun?

996. Birinchi o'quvchi ikkinchi o'quvchiga aytadi: «Biyor son o'ylang. O'ylagan soningizni va amallarni hisoblash natijalarini menga aytmang. Endi o'ylagan soningizni 4 ga ko'paytiring, natijani 2 ga bo'ling, natijani 5 ga ko'paytiring, natijani o'ylagan soningizga bo'ling».

Birinchi o'quvchi ham ichida biror sonni o'ylashi va ikkinchi o'quvchi bilan bir vaqtda o'zi ham hisoblab borishi kerak. Masalan, birinchi o'quvchi 3 sonini o'yladi. U holda: $3 \cdot 4 = 12$; $12 : 2 = 6$; $6 \cdot 5 = 30$; $30 : 3 = 10$. Bunda kim necha sonni o'ylashidan qat'i nazar faqat 10 soni chiqadi.

O'yinni qizitish uchun birinchi o'quvchi ikkinchi o'quvchiga ichida (ovoz chiqarmasdan) hisoblashni davom ettirishni so'rab, yana 5–6 ta amalni aytadi, masalan: «Natijaga 5 ni qo'shing, natijani 3 ga bo'ling, natijadan 2 ni ayiring, natijaga 4 ni ko'paytiring, natijaga 8 ni qo'shing, natijani 5 ga bo'ling».

Shu bilan bir vaqtda birinchi o'quvchining o'zi ham ichida shu amallarni bajarib borishni davom ettiradi. Masalan: $10 + 5 = 15$; $15 : 3 = 5$; $5 - 2 = 3$; $3 \cdot 4 = 12$; $12 + 8 = 20$; $20 : 5 = 4$.

Endi birinchi o'quvchi ikkinchi o'quvchining ichida hisoblagandagi natija 4 ekanligini aytadi. Bu ikkinchi o'quvchini hayratda qoldiradi.

Nima uchun shunday bo'lishini tushuntirib bering.

997. Birinchi o'quvchi ikkinchi o'quvchiga aytadi: «O'ylagan soningizni aytib bera olaman. Buning uchun biror sonni o'ylang, o'ylagan soningizni 4 ga ko'paytiring, natijani 2 ga bo'ling, natijani 5 ga ko'paytiring, endi natijani menga ayting».

Ikkinchi o'quvchi natijani aytadi. Birinchi o'quvchi bu natijani 10 ga bo'ladi. Chiqqan natija ikkinchi o'quvchi o'ylagan songa teng bo'ladi.

Nima uchun shunday bo'lishini tushuntirib bering.

998. 5×5 katakli shaxmat doskasining bir chetidagi katakda ot donasi turibdi. Shu otni doskaning 25 ta katagiga ketma-ket yura olasizmi? Bir marta yurgan katakka boshqa yurish mumkin emas.

999. Shaxmat doskasining bir chetidagi katakda ot donasi turibdi. Shu otni shaxmat doskasining 64 ta katagiga ketma-ket yura olasizmi? Bir marta yurgan katakka boshqa yurish mumkin emas.

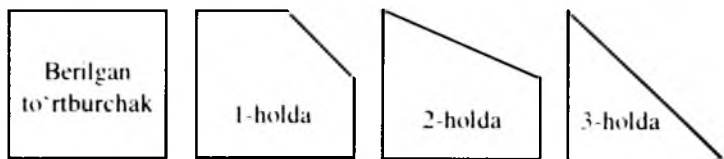
1000. Shaxmat doskasida 8 ta ferzini shunday joylash-tiringki, hech qaysi ferz bir-birining yo'lida turmasin.

1001. Bir son o'yladim. Uni 7 ga bo'lib, keyin 7 qo'shib, 7 ga ko'paytirsam 77 soni paydo bo'ldi. Men nechki sonini o'ylagan edim?

34. Mumkin, agar zanjirning ikkinchi uchi biron joyga bog'lab qo'yilmagan bo'lsa.

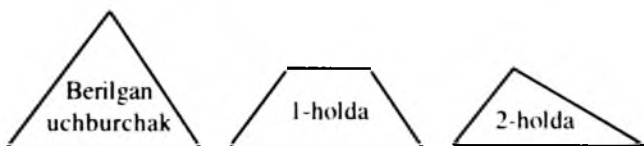
35. Mumkin, agar siz suv osti kemasida bo'lsangiz.

36. Nechta burchakli bo'lib qolishi to'rtburchakni qanday kesishga bog'liq: 1-holda – 5 ta, 2-holda – 4 ta, 3-holda – 3 ta burchakli shakl hosil bo'ladi (211-rasm).

211-rasm.

37. Nechta burchakli bo'lib qolishi uchburchakni qanday kesishga bog'liq: 1-holda – 4 ta burchak, 2-holda – 3 ta burchakli shakl hosil bo'ladi (212-rasm).

212-rasm.

38. Har bir oynaning ikki tomoni, ko'zguning esa bir tomoni yuviladi. Shuning uchun bitta oynani ikkita ko'zgu deb olish mumkin. Demak, 30 ta oyna 60 ta ko'zguga teng. 60 ta ko'zgu 6 soatda yuvilsa, 10 ta ko'zgu 1 soatda yuviladi.

39. Ko'pchilik aylanani sinf poliga chizishni o'ylaydi. Aslida masala shartida aylanani chizish joyi aniq ko'rsatilmagan. Shuning uchun kamarni belga taqib olib, aylanani o'sha kamarga chizib olib, masala shartidagi topshiriqni bajarishingiz mumkin.

40. 4 kunda 12 m ga ko'tarilib, 5-kuni chiqib ketadi.

41. Yana 54 ta zinani bosib o'tishi kerak.

42. 4 ta bo'lakning har biri 3 metrdan bo'ladi.

43. 4 marta uzun.

44. 8 ta o'yinchoq yasaydi.

45. 18 ta o'yinchoq yasaydi.
46. Qoshiq ushlagan qo'limizda.
47. 4 yosh katta bo'ladi.
48. Ota o'g'illariga va qiziga nok bermagan.
49. 100 ta tovuq 100 ta tuxumni 2 kunda qiladi?
50. Chunki yomg'ir yog'magan.

51. Rim raqamlarida 2 ta cho'pdan 5 ni yozish mumkin. Shu 2 ta cho'p olib tashlansa, hech narsa qolmaydi, ya'ni 0 qoladi.

52. Rim raqamlarida 4 ta cho'pdan 7 soni (5 va 2 raqamlar) yoziladi. 5 yozilgan 2 ta cho'p olib tashlansa, 2 soni qoladi.

53. Rim raqamlari yordamida 4 ta cho'pdan 12 soni (10 va 2) yoziladi. 10 yozilgan 2 ta cho'p olib tashlansa, 2 soni qoladi.

54. Mumkin, buning uchun 12 ni rim raqamlari bilan yozib, gorizontaal chiziq bilan o'rtasidan ikkiga bo'linsa, yuqori qismida yetti hosil bo'ladi (213-rasm).

$$\begin{array}{c} \text{---} \text{XII} \text{---} \\ 213\text{-rasm.} \end{array}$$

55. Mumkin, buning uchun 20 ni rim raqamlari bilan yozib, 22 ni arab raqamlari bilan yozish kerak (214-rasm).

$$\begin{array}{r} \text{---} \text{XX} \\ \text{---} \text{22} \\ \hline \text{88} \end{array}$$

56. Jami cho'plar 15 ta bo'ladi.

57. Har bir mushuk 1 ta sichqonni tutish uchun 3 minut sarflasa, 30 ta mushuk ham 30 ta sichqonni tutishga 3 minut sarflaydi.

214-rasm.

58. Vergul qo'yib o'nli kasrga aylantirish kerak: 2,3.

59. Bo'sh idishdan ovqat yeb bo'lmaydi.

60. Shokir amakining boshida sochi yo'q.

61. 8 ni belidan ikkiga bo'lsa, ikkita 0 hosil bo'ladi, vertikal ravishda o'rtasidan ikkiga bo'lsa, ikkita 3 hosil bo'ladi.

62. Hozir soat 18:15.

CHO'PLAR BILAN MASHQLAR

63. Rim raqamlarida 2 ta cho'pdan 5 va 10 sonlarini rim raqamlarida hosil qilish mumkin (215-rasm).

215-rasm.

216-rasm.

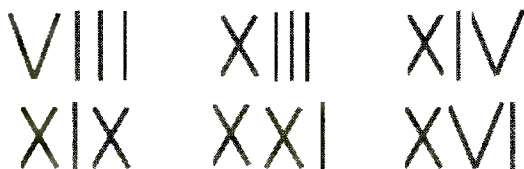
64. Javob 216-rasmda keltirilgan.

65. Javob 217-rasmda keltirilgan.

217-rasm.

66. 5 ta cho'pdan 8, 13, 14, 16, 19 va 21 sonlarini hosil qilish mumkin (218-rasm).

218-rasm.

67. Javob 219-rasmda keltirilgan.

68. Javob 220-rasmda keltirilgan.

219-rasm.

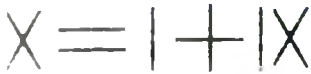

220-rasm.

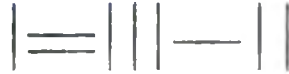
221-rasm.

69. Javob 221-rasmda keltirilgan.

70. Rim raqamlarida keltirilgan ifodani qog'ozga yozing va yarim aylana (180° ga) aylantirib, teskari tomondan o'qisangiz tenglik to'g'ri bo'lib ko'rinadi (222-rasm).

222-rasm.

223-rasm.

71. Javob 223-rasmda keltirilgan.

72. Javob 224-rasmda keltirilgan.

73. Javob 225- va 226-rasmlarda keltirilgan.

224-rasm.

225-rasm.

226-rasm.

74. Javob 226-rasmda keltirilgan.

75. Javob 227- va 228-rasmlarda keltirilgan.

227-rasm.

228-rasm.

76. Javob 229-rasmda keltirilgan.

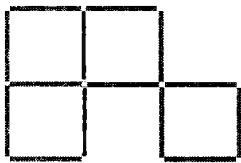
229-rasm.

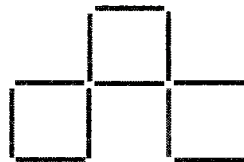
230-rasm.

77. Javob 230-rasmda keltirilgan.

78. Javob 231-rasmda keltirilgan.

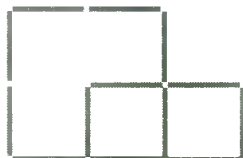
231-rasm.

232-rasm.

79. Javob 232-rasmda keltirilgan.

80. Javob 233-rasmda keltirilgan.

233-rasm.

234-rasm.

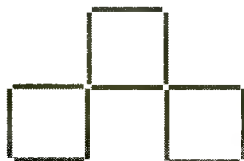

235-rasm.

81. Javob 234-rasmda keltirilgan.

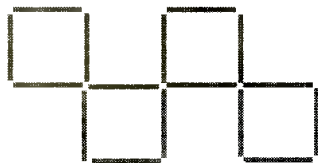
82. Javob 235-rasmda keltirilgan.

83. Cho'plar soni 16 ta. Ulardan alohida 1 ta cho'p 2 ta kvadrat yasashda ishtirok etmaydigan 4 ta kvadrat yasash mumkin. Demak, har bir cho'p faqat bitta kvadrat yasashda qatnashadigan qilish kerak (236-rasm).

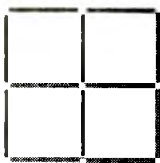

236-rasm.

84. Javob 237-rasmda keltirilgan.

237-rasm.

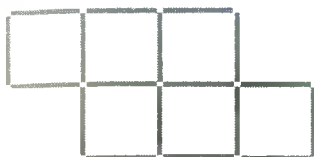

238-rasm.

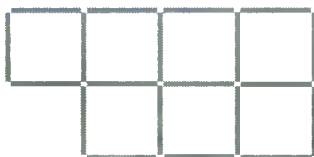
85. Topshiriq shartida kvadratlar bir xil bo'lishi talab qilinmaganligiga ahamiyat berish kerak. 2 ta cho'pning o'mini almashtirib, hosil qilingan kvadratlardan 5 tasi bir xil, 1 tasi katta. Katta kvadrat 4 ta bir xil kvadratni o'z ichiga oladi (238-rasm).

86. Javob 239-rasmda keltirilgan.

87. Javob 240-rasmda keltirilgan.

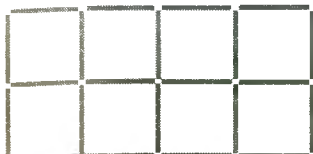

239-rasm.

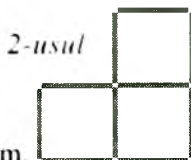

240-rasm.

88. Javob 241-rasmda keltirilgan.

241-rasm.

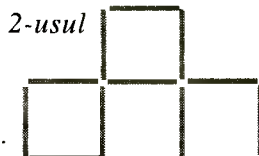
242-rasm.

89. 3 ta alohida kvadrat yasash uchun 12 ta cho'p kerak bo'ladi. 10 ta cho'pdan 3 ta kvadrat yasash uchun 2 ta cho'p qo'shni kvadratlar bilan umumiy qilib olinadi (242-rasm).

90. 1 ta cho'pni qo'shni kvadratlar bilan umumiy qilib 11 ta cho'pdan 3 ta kvadrat yasash mumkin (243-rasm).

243-rasm.

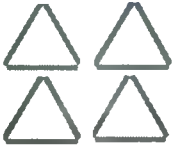

244-rasm.

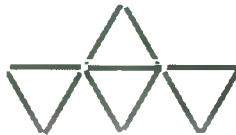
91. 12 ta cho'pdan bir-biriga bog'liq bo'lmagan alohida 3 ta kvadrat yasash mumkin (244-rasm).

92. 1 ta uchburchak yasashga 3 ta cho'p kerak. Demak, 12 ta cho'pdan alohida 4 ta alohida uchburchak yasash mumkin (245-rasm).

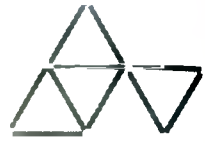
93. 11 ta cho'pdan 4 ta uchburchak yasash uchun 1 ta cho'pni umumiy qilib olish kerak (246-rasm).

245-rasm.

246-rasm.

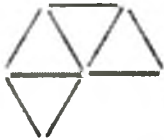

247-rasm.

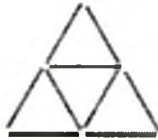
94. 10 ta cho'pdan 4 ta uchburchak yasash uchun 2 ta cho'pni umumiy qilib olish kerak (247-rasm).

95. 9 ta cho'pdan 4 ta bir xil uchburchak yasash uchun 3 ta cho'pni umumiy qilib olish kerak (248-rasm).

96. 9 ta cho'pdan 4 ta bir xil va 1 ta katta, jami 5 ta uchburchak yasash mumkin (249-rasm).

248-rasm.

249-rasm.

250-rasm.

251-rasm.

97. 4 ta uchburchak uchun 12 ta cho'p kerak. Demak, 6 ta cho'pning har biri 2 ta uchburchak yasashda ishtirok etishi kerak. Bu juda qiyin masala. Uni faqat fazoviy shakl yasab, amalga oshirish mumkin. Avval 3 ta cho'pdan uchburchak yasaladi. Keyin qolgan 3 ta cho'pni olib, har birining uchini uchburchak uchlariga qo'yib, ikkinchi uchini bir joyga to'plash kerak. Natijada to'rt tomonli piramida hosil bo'ladi (250-rasm).

98. Javob 251-rasmda keltirilgan.

99. 10 ta cho'pdan 2 xil alohida to'g'ri to'rtburchak yasash mumkin (252-rasm).

252-rasm.

100. 12 ta cho'pdan 3 xil to'g'ri to'rtburchak yasash mumkin (tomonlar: 1×5 ; 2×4 ; 3×3).

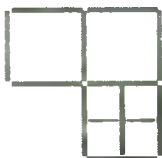
101. 14 ta cho'pdan 3 xil to'g'ri to'rtburchak yasash mumkin.

102. Javob 253-rasmda keltirilgan.

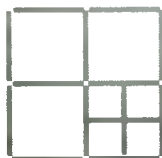
103. Javob 254-rasmda keltirilgan.

253-rasm.

254-rasm.

255-rasm.

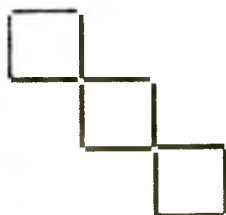
104. Javob 255-rasmda keltirilgan.

105. Javob 256-rasmda keltirilgan.

106. Javob 257-rasmda keltirilgan.

256-rasm.

257-rasm.

258-rasm.

107. Javob 258-rasmda keltirilgan.

108. Javob 259-rasmda keltirilgan.

259-rasm.

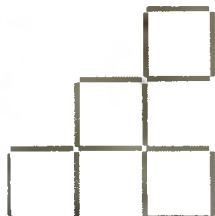

260-rasm.

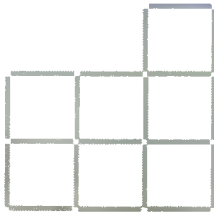
109. Javob 260-rasmda keltirilgan.

110. Javob 261-rasmda keltirilgan.

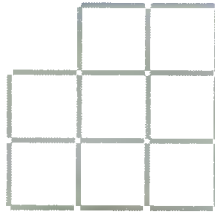
111. Javob 262-rasmda keltirilgan.

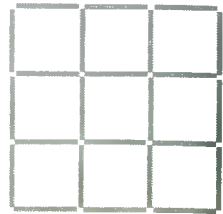
261-rasm.

262-rasm.

263-rasm.

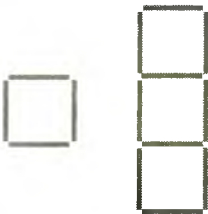

264-rasm.

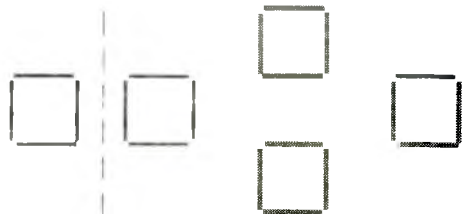
112. Javob 263-rasmda keltirilgan.

113. Javob 264-rasmda keltirilgan.

114. Javob 265-rasmda keltirilgan.

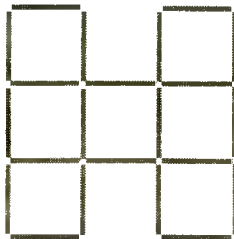
265-rasm.

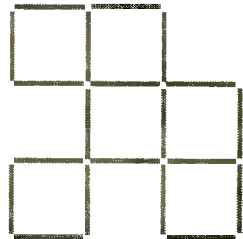
266-rasm.

115. Javob 266-rasmda keltirilgan.

116. Javob 267-rasmda keltirilgan.

267-rasm.

268-rasm.

117. Javob 268-rasmda keltirilgan.

118. Javob 264-rasmda keltirilgan.

119. Javob 269-rasmda keltirilgan.

120. Javob 263-rasmda keltirilgan.

121. Javob 270-rasmda keltirilgan.

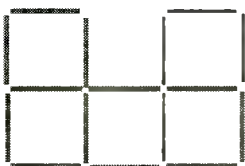
269-rasm.

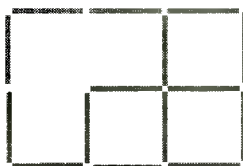
270-rasm.

122. Javob 264-rasmda keltirilgan.

123. Javob 271-rasmda keltirilgan.

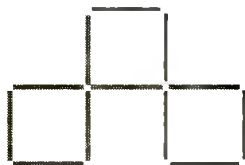
271-rasm.

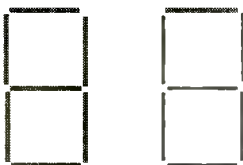
272-rasm.

124. Javob 272-rasmda keltirilgan.

125. Javob 273-rasmda keltirilgan.

273-rasm.

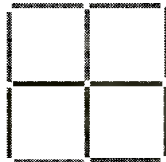
274-rasm.

126. Javob 274-rasmda keltirilgan.

127. Javob 275-rasmda keltirilgan.

275-rasm.

276-rasm.

128. Javob 276-rasmda keltirilgan.

129. Javob 277-rasmda keltirilgan.

277-rasm.

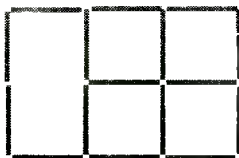

278-rasm.

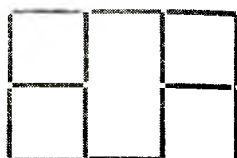
130. Javob 278-rasmda keltirilgan.

131. Javob 279-rasmda keltirilgan.

1-usul

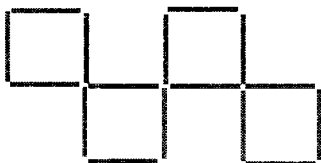

2-usul

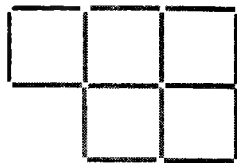

279-rasm.

132. Javob 280-rasmda keltirilgan.

280-rasm.

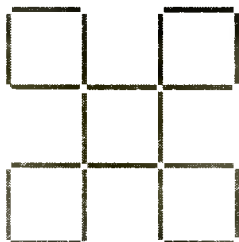

281-rasm.

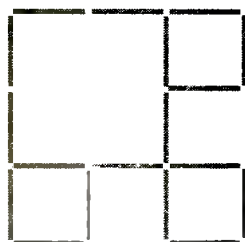
133. Javob 281-rasmda keltirilgan.

134. Javob 282-rasmda keltirilgan.

135. Javob 283-rasmda keltirilgan.

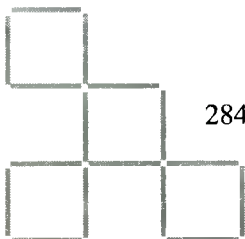
282-rasm.

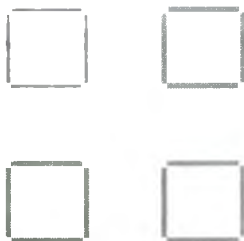
283-rasm.

136. Javob 284-rasmda keltirilgan.

1-usul

2-usul

284-rasm.

137. Javob 285-rasmda keltirilgan.

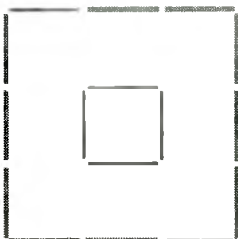
138. Javob 286-rasmda keltirilgan.

139. Javob 287-rasmda keltirilgan.

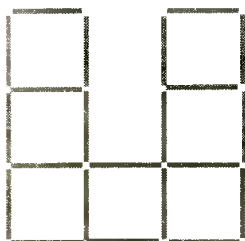
140. Javob 288-rasmda keltirilgan.

141. Javob 289-rasmda keltirilgan.

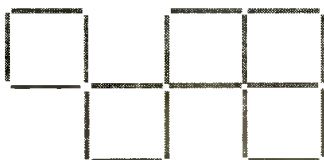
142. Javob 290-rasmda keltirilgan.

285-rasm.

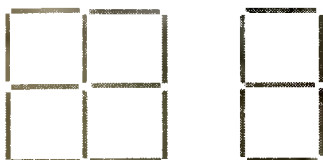

286-rasm.

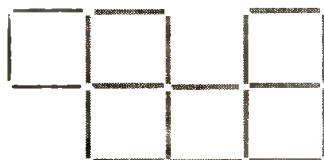

287-rasm.

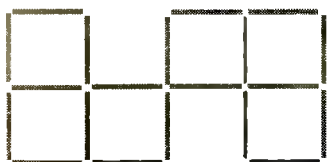
1-usul

2-usul

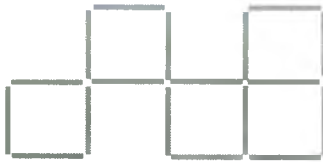
288-rasm.

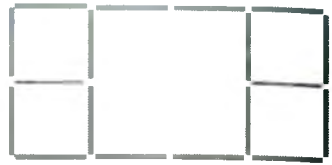
289-rasm.

290-rasm.

1-usul

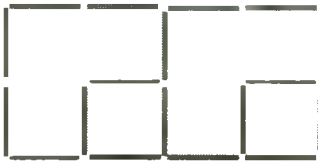
2-usul

291-rasm.

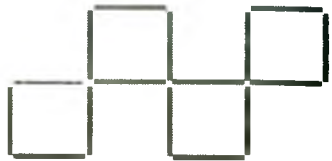
143. Javob 291-rasmda keltirilgan.

144. Javob 292-rasmda keltirilgan.

145. Javob 293-rasmda keltirilgan.

292-rasm.

293-rasm.

146. Javob 294-rasmda keltirilgan.

147. Javob 295-rasmda keltirilgan.

294-rasm.

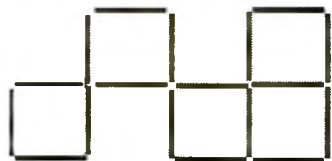
295-rasm.

148. Javob 296-rasmda keltirilgan.

149. Javob 297-rasmda keltirilgan.

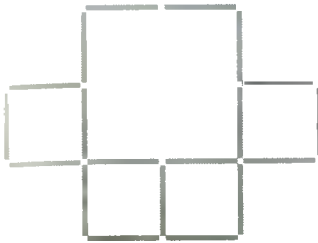

296-rasm.

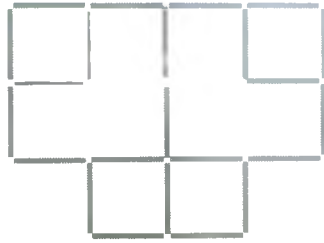

297-rasm.

150. Javob 298-rasmda keltirilgan.

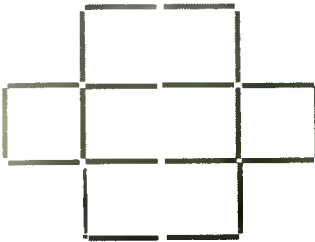
298-rasm.

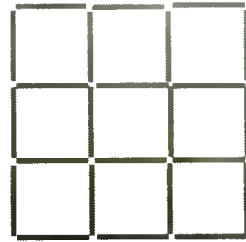
299-rasm.

151. Javob 299-rasmda keltirilgan.

152. Javob 300-rasmda keltirilgan.

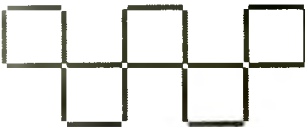
300-rasm.

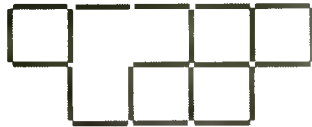
301-rasm.

153. Javob 301-rasmda keltirilgan.

154. Javob 302-rasmda keltirilgan.

302-rasm.

303-rasm.

155. Javob 303-rasmda keltirilgan.

156. Javob 304-rasmda keltirilgan.

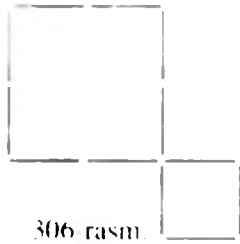

304-rasm.

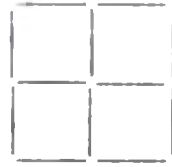

305-rasm.

157. Javob 305-rasmda keltirilgan.

306-rasm.

307-rasm.

158. Javob 306-rasmda keltirilgan.

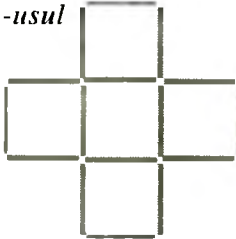
159. Javob 307-rasmda keltirilgan.

160. Javob 307-rasmda keltirilgan.

161. Javob 308-rasmda keltirilgan.

162. Javob 309-rasmda keltirilgan.

1-usul

308-rasm.

2-usul

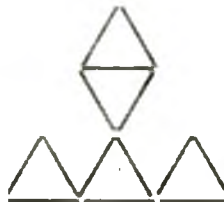
309-rasm.

163. Javob 310-rasmda keltirilgan.

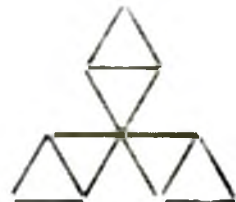
164. Javob 311-rasmda keltirilgan.

310-rasm.

311-rasm.

312-rasm.

165. Javob 312-rasmda keltirilgan.

166. Javob 313-rasmda keltirilgan.

313-rasm.

167. Javob 314-rasmda keltirilgan.

168. Javob 315-rasmda keltirilgan.

169. Javob 316-rasmda keltirilgan.

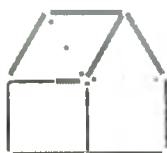
170. Javob 317-rasmda keltirilgan.

314-rasm.

315-rasm.

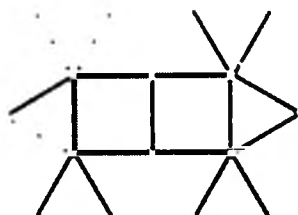
316-rasm.

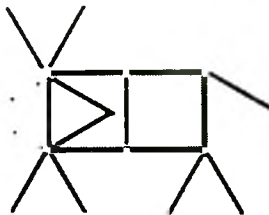
317-rasm.

171. Javob 318-rasmda keltirilgan.

172. Javob 319-rasmda keltirilgan.

318-rasm.

319-rasm.

173. Javob 320-rasmda keltirilgan.

174. Javob 321-rasmda keltirilgan.

175. Javob 322-rasmda keltirilgan.

320-rasm.

321-rasm.

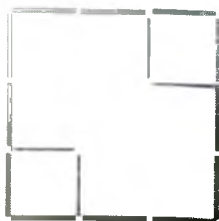
322-rasm.

176. 2 ta cho'pning o'mini o'zgartirib, *e* shakldan boshqa barcha shakllarni yasay oladi. *e* shaklni hosil qilish uchun 3 ta cho'pning o'mini o'zgartirish kerak.

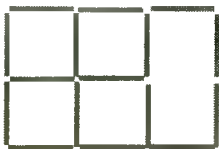
177. Bu 7 raqami bo'lib, 15 ta cho'pdan 5 ta 7 raqamini hosil qilish mumkin. Raqamlar yig'indisi 35 ga teng bo'ladi.

178. Javob 323-rasmda keltirilgan.

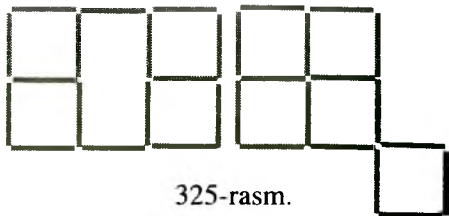
179. Javob 324-rasmda keltirilgan.

323-rasm.

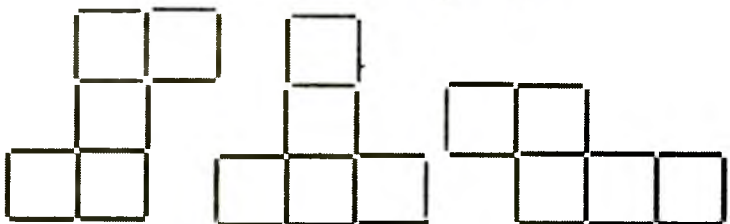
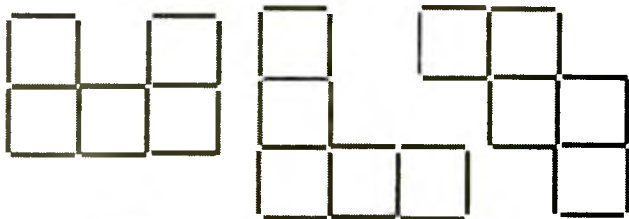
324-rasm.

325-rasm.

180. 6 ta kvadratni ikki usulda hosil qilish mumkin (325-rasm).

181. 326-rasmda 5 ta bir xil kvadrat hosil qilishning 6 xil usuli ko'rsatilgan.

326-rasm.

182. 2 ta kerak.

MANTIQIY BOSHQOTIRMALAR

183. Aziz birinchi (*a*) shaklni, Fotima uchinchi (*d*) shaklni, Shahnoza esa ikkinchi (*b*) shaklni chizgan.

184. Nargiza ruchka. Nigora qalam. Nodir daftar sotib olgan.

185. Baxtiyor 6 yoshda bo'lgan.

186. Anvar 17 yoshda bo'ladi.

187. $100 - 99 = 1$.

188. G'oz tovuqdan 5 kg og'ir.

189. 2 tasi ikki g'ildirakli, 2 tasi uch g'ildirakli.

190. Olmaxon dushanba kuni 8 ta yong'oq keltirgan.

191. Ko'k qalamlar 4 ta.

192. Ikkinchi farzand qiz bola.

193. Bobir singlisiga 6 ta daftar bergan.

194. Bolalardan eng balandi – Zafar, eng pasti – Bekzod. Zafar Bekzoddan 15 sm baland.

195. Shohidada 500 so'm qoldi.

196. Gulnozada 4 ta atirgul va 3 ta chinnigul, Gulchehrada 4 ta atirgul va 5 ta chinnigul, Gulnorada esa 2 ta atirgul va 3 ta chinnigul bor.

197. Savatda 7 ta olma, 4 ta nok va 3 ta anor bor.

198. Birinchi guldonda 7 ta, ikkinchi guldonda 9 ta, uchinchi guldonda esa 5 ta atirgul bor.

199. Tovuqlarning oyoqlari soni qo'ylarnikidan 2 ta ortiq.

200. Konfet – 18 kg, pecheniy – 24 kg.

201. Sobir – 10 yoshda, otasi – 35 yoshda, onasi – 32 yoshda.

202. Birinchi bidondan 4 litr olib ikkinchisiga quyish kerak?

203. Nodirdagi daftarlar singlisinikidan 6 ta kam bo'lib qoldi.

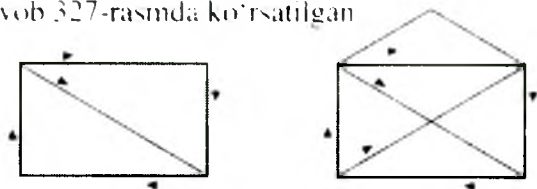
204. Olma bilan gilos orasi 3 m.

205. Surayyo qo'g'irchog'ini 6 xil usulda kiyintirishi mumkin.

206. Furqat birinchi, Shuhrat ikkinchi, Farhod uchinchi, Shavkat esa to'rtinchi qavatda yashaydi.

207. Javob 327-rasmda ko'rsatilgan

327-rasm.

208. Vazalarga hammasi bo'lib 36 ta olma qo'yilgan.

209. Har bir guldastada 7 tadan atirgul bor.

210. Bolalarning har biriga 4 tadan nok berilgan.

211. 5 ta qalamni 3 ta qalamdonga 6 xil tartibda solish mumkin: 1, 1, 3; 1, 3, 1; 3, 1, 1; 1, 2, 2; 2, 2, 1; 2, 1, 2.

212. 6 ta qalamni 3 ta qalamdonga 9 xil tartibda solish mumkin: 1, 1, 4; 1, 4, 1; 4, 1, 1; 1, 2, 3; 1, 3, 2; 2, 3, 1; 2, 1, 3; 3, 1, 2; 3, 2, 1.

213. 7 ta qalamni 3 ta qalamdonga 15 xil tartibda solish mumkin: 1, 1, 5; 1, 5, 1; 5, 1, 1; 1, 2, 4; 2, 1, 4; 1, 4, 2; 2, 4, 1; 4, 1, 2; 4, 2, 1; 1, 3, 3; 3, 1, 3; 3, 3, 1; 2, 2, 3; 2, 3, 2; 3, 2, 2.

214. Oilada bobo, uning xotini, o'g'li, kelini, 2 nafar nabirasi, jami 6 nafar kishi bo'lishi mumkin. Nabiralaridan biri o'g'il, ikkinchisi qizdir. Bunda boboning o'g'li ham ota, ham o'g'il, kelini esa ham ona, ham qizdir.

215. Dasturxonaga 1 ta anor, 2 ta apelsin, 3 ta nok va 4 ta olma qo'yilgan.

216. Bu son – 81, chunki: $81 : (8 + 1) = 9$.

217. Laziza bahorda, Aziza yozda, Hafiza esa kuzda tug'ilgan.

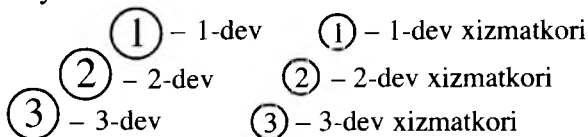
218. 2 ta qalamni 5 ta g'aladonga 10 xil usulda solish mumkin:

1, 1, 0, 0, 0	0, 1, 1, 0, 0	0, 0, 1, 1, 0
1, 0, 1, 0, 0	0, 1, 0, 1, 0	0, 0, 1, 0, 1
1, 0, 0, 1, 0	0, 1, 0, 0, 1	0, 0, 0, 1, 1
1, 0, 0, 0, 1		

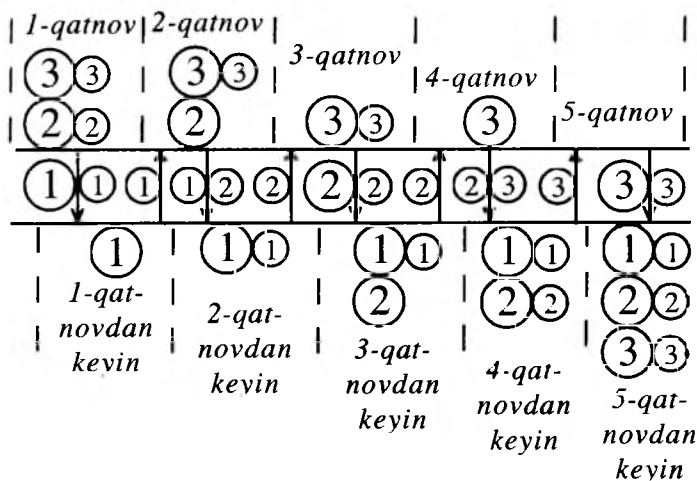
219. Tabib bitta olmani qiziga olib borishi uchun u bog'dan 8 ta olmani olishi kerak.

220. 18 nafar o'quvchi hech bir to'garakka yozilmagan.

221. Devlarni va ularning xizmatkorlarini mos ravishda belgilab olaylik:

Devlar va ular xizmatkorlarining daryodan qanday o'tishi mumkinligi 2-rasmda sxematik ravishda ko'rsatilgan. Bunda qayiqqa 1-dev va uning xizmatkori chiqadi. Narigi qirg'oqda 1-dev qolib, uning xizmatkori qayiqda qaytib keladi. U 2-devning xizmatkorini olib, daryodan o'tib oladi. 1-devning xizmatkori daryoning narigi betida o'z xo'jayini bilan qoladi. 2-devning xizmatkori qayiqda qaytib kelib, o'z xo'jayinini daryodan o'tkazadi. 2-devning xizmatkori qayiqda qaytib kelib, 3-devning xizmatkori bilan birgalikda daryodan o'tadi. 2-devning xizmatkori qolib, 3-devning xizmatkori qayiqda qaytib kelib, o'z xo'jayinini daryodan o'tkazadi.

222. Mevalarni 6 usulda olish mumkin: bittadan – olma, nok, apelsin; olma, apelsin, nok; nok, olma, apelsin; nok, apelsin, olma; apelsin, olma, nok.

223. Oquvchilar finishga quyidagi tartibda yetib kelishgan: I – Ergash, II – Yo‘ldosh, III – Rustam, IV – Yusuf, VI – Yunus.

224. a) yig‘indi 8 taga ortadi; b) ayirma 8 taga ortadi; d) ko‘paytma 4 marta ortadi; e) bo‘linma 3 marta ortadi.

225. $(6 - 4 + 5 - 3) \cdot 2 = 8$. Demak, ajdahoda dastlab 8 ta boshi bo‘lgan.

226. Barnoda 3 ta, Donoda 5 ta, Ra‘noda 7 ta, Layloda 9 ta, Zahroda 11 ta gul bor.

227. Olma – 2 ming so‘m ekanligi ma‘lum, kartoshka va sabzi – ming so‘mdan, pomidor – 2 ming so‘m, anor va nok – 3 ming so‘mdan, uzum – 4 ming so‘m.

228. Deraza oynasini Ali sindirgan.

229. Kioskaga ota o‘g‘il va nabira borishgan va uchta gazeta sotib olishgan. O‘g‘il ham ota, ham o‘g‘ildir.

230. O‘rmonning yarmisi 7 soatda yonib bo‘lishi mumkin.

231. Bayramda 60 nafar o‘quvchi, 30 nafar ota-ona va 10 nafar o‘qituvchi qatnashgan.

232. 27-plitka yashil rangda bo‘ladi.

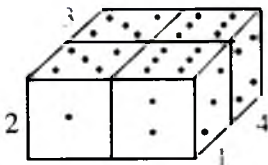
233. 4 xil sonni, ya‘ni 508, 580, 805 va 850 sonlarni yozish mumkin.

234. 1 dan 8 gacha sonlar yig‘indisi 36 ga, uning yarmisi 18 ga teng. Birinchi yashikdagi ma‘lum bo‘lgan ikki son yig‘indisi: $1 + 3 = 4$. Qolgan ikki son yig‘indisi 14 ga teng bo‘lishi kerak. $7 + 7 = 14$ bo‘lishi mumkin emas. Bu faqat 6 va 8 sonlari yig‘indisidir. Demak, birinchi yashikda yana 6 va 8 sonlari bor.

235. 1-kubik: orqa tomoni 5 ta nuqtali, chap tomoni 4 ta nuqtali, ostki tomoni 1 ta nuqtali.

Boshqa kubiklarning kamida ikki tomonidagi nuqtalar soni ma‘lum bo‘lsa, qolgan to‘rtta tomonidagi nuqtalar sonini 1-kubikka qarab topish mumkin (328-rasm).

2-kubik: o'ng yon tomoni 4 ta nuqtali, chap yon tomoni 3 ta nuqtali, orqa tomoni 6 ta nuqtali, osti 2 ta nuqtali, yuqoriga qaragan tomoni 5 ta nuqtali.

328-rasm.

3-kubik: old tomoni 6 ta nuqtali, o'ng yon tomoni 3 ta nuqtali, chap yon tomoni 4 ta nuqtali, orqa tomoni 1 ta nuqtali, osti 2 ta nuqtali, yuqoriga qaragan tomoni 5 ta nuqtali.

4-kubik: old tomoni 5 ta nuqtali, chap yon tomoni 3 ta nuqtali, orqa tomoni 2 ta nuqtali, osti 1 ta nuqtali, yuqoriga qaragan tomoni 6 ta nuqtali.

236. Mushuk bilan quyon birga 5 kg 500 g.

237. 1997-yil 31-dekabr.

238. Bitta qo'y va bitta tovuqning jami oyoqlari soni $4 + 2 = 6$. Qo'y va tovuqlarning soni teng bo'lgani uchun javob 6 karrali bo'lishi kerak. Demak, javob 42 ta, ya'ni e javob to'g'ri.

239. Sarvar 14 yoshda, otasi 41 yoshda. Sarvar otasidan 27 yosh kichik.

240. Chumoli Toshbaqa ustida 8 minut yurgan.

241. O'quvchilar quyidagi ketma-ketlikda kelishgan: Anvar, Kumush, Fahriddin, Lola, Rashid.

242. Mazali yong'oqlar – 5 ta.

243. Bu sonlar: 10, 12, 14, 16, 18, 20.

244. Obid 5 soat-u 30 minut dars qilgan.

245. 4 ta qo'yning ham shoxi bor, ham rangi qora.

246. Eng ko'p ballni Dilshod, eng kam ballni Bahodir olgan.

247. 4 nafar akademikda ham soqol, ham mo'ylov bor.

248. Tor qora shtrixlar – 5 ta.

249. Feruza 1 ta qizil, 3 ta sariq va 6 ta ko'k konfet sotib olgan.

250. Soat 19:59 bo'lganda raqamlar yig'indisi eng katta bo'ladi. Bu son – 24.

251. Kitobcha 32 betli.

252. 1001 marta ortadi.

253. Yoqib iyulda, Nasiba avgustda, Xalima sentabrda tugʻilgan.

254. Qizlar jami 11 ta toʻrtlik qoʻshiq aytishgan.

255. Guldastada 3 ta gul bor: 1 ta qizil chinnigul, 1 ta oq chinnigul, 1 ta pushti chinnigul.

256. Har bir qavatlar orasi – $8 \text{ m} : 2 = 4 \text{ m}$; 1-qavatdan 9-qavatgacha – $4 \text{ m} \cdot 8 = 32 \text{ m}$.

257. Bitta handalakning massasi 12 ta shaftolining massasiga teng.

258. Bu son – 49.

259. 2 ta ortiq.

260. Akada 65 ta, ukada 35 ta yongʻoq bor edi.

261. a) tarozida tortilgan 1 kg guruch tarozining ikki pallasiga teng boʻlinadi;

b) tarozining bir pallasiga 3 kg li tosh, ikkinchi pallasiga tortilayotgan guruch bilan birgalikda 1 kg li tosh ham qoʻyiladi;

d) tarozining bir pallasiga 3 va 5 kg li tosh, ikkinchi pallasiga tortilayotgan guruch bilan birgalikda 1 kg li tosh ham qoʻyiladi.

262. Hozir oʻgʻli 24 yoshda.

263. Ikki gʻildirakli velosipedlar – 3 ta, uch gʻildirakli velosipedlar – 2 ta.

264. Yarimta yogʻochning ikkita uchi boʻladi. Demak, Ikki yarimta yogʻochning uchlari – 6 ta.

265. 4 yil oldin Umida 7 yosh, Anvar 14 yosh edi. Hozir Umida 11 yoshda, akasi 18 yoshda. 7 yildan soʻng Umida 18 yoshda, Anvar 25 yoshda boʻladi.

266. Bahodirning otasi 3 yildan keyin $37 + 3 = 40$ yoshda boʻladi. U oʻgʻlidan 4 marta katta boʻlsa, oʻgʻli 3 yildan keyin $40 : 4 = 10$ yosh boʻladi. Hozir Bahodir $10 - 3 = 7$ yoshda.

267. Daftari 200 so'm turadi;
Nigorada 900 so'm bor.

268. Qutichada 2 ta o'rgimchak
va 3 ta qo'ng'iz bor.

269. Javob 329-rasmda keltirilgan.

270. $3 + 5 = 8$; $7 + 2 = 9$;
 $4 + 6 = 10$.

271. 12 kundani keyin.

272. Soati 7 dan 40 minut o'tganini
ko'rsatadi.

273. Anvar 30 ball, Bahodir 34 ball,
Dilshod 36 ball olgan.

274. 42 ta yong'oq.

275. Birinchi kuni 16 ball olgan:
 $16 + 32 + 48 + 96 = 192$.

276. Ota 40 yoshda, o'g'li 10
yoshda.

277. Bu son – 13.

278. Savatda 16 ta shaftoli bo'lgan.

279. Qulflarning halqalarini eshik halqalariga zanjir
qilib 330-rasmdagidek osishlari kerak.

280. Avval qo'yni olib o'tib, qaytib keladi va bo'rini olib
o'tadi. O'zi bilan qo'yni olib orqaga qaytadi. Qo'yni qo'yib,
pichanni narigi qirg'oqqa olib o'tadi. Qaytib kelib, yana
qo'yni olib o'tadi.

281. Malika «Kimning oti keyin kelsa...», deb shart
qo'ygani uchun donishmand «Otlaringizni almashtiringlar»,
deb maslahat bergan.

282. Taxtalarni 340-rasmdagi kabi bir-biriga perpen-
dikular ravishda to'rtburchak burchagiga qo'yish kerak.

283. Avval ikkala bola daryoning ikkinchi qirg'og'iga o'tib,
bolalardan biri u qirg'oqda qoladi. Ikkinchi bola qayiqda
askarlar turgan qirg'oqqa qaytib keladi. Keyin bola o'rniga
1 ta askar qayiqqa o'tirib daryodan o'tadi. Ikkinchi qirg'oqda

329-rasm.

330-rasm.

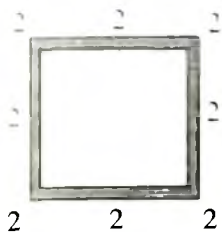
340-rasm.

askar tushib qoladi va u yerda qolgan bola qayiqni bu qirg'oqqa olib keladi. Endi yana ikkala bola ikkinchi qirg'oqqa otishadi va bitta bola o'sha qirg'oqda qoladi. Ikkinchi bola qayiqni qaytarib askarlar tomonga o'tadi va ikkinchi askar qayiqda ikkinchi qirg'oqqa o'ib oladi. U yerdagi bola qayiqda bu qirg'oqqa qaytib keladi va hokazo. Bu jarayon hamma askar o'tishiga qadar takrorlanadi.

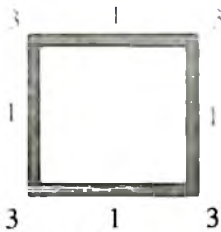
284. Yuk poyezdi oldinga o'tib, qo'shimcha yo'lakka orqasi bilan kiradi. Nechta vagon sig'sa shunchasini qoldirib, yana oldinga o'tib turadi. Endi tezyurar poyezd orqasi bilan qo'shimcha yo'lakka kirib, qoldirilgan vagonlarni o'zining oxirgi vagoniga ulaydi va yana orqaga o'tib turadi. Yuk poyezdi orqasi bilan qo'shimcha yo'lakka yana kirib, nechta vagon sig'sa shunchasini qoldirib, yana oldinga o'tib turadi. Tezyurar poyezd orqasiga ulangan yukli vagonlarni qoldirib, oldinga yuradi va yo'lakchaga orqasi bilan kirib, yukli vagonlarni orqasiga ulaydi. Bu jarayon yuk poyezdi vagonlari bilan orqaga to'liq o'tib olguncha davom etadi. Yuk poyezdi stansiyada qoldirilgan vagonlarini yana ulab oladi.

285. Kemalarning yo'nalishlarini A va B deb olaylik. Avval A yo'nalishdagi birinchi kema ko'rfazga kiradi. Barcha kemalar B yo'nalishda harakat qilib, birinchi kema ko'rfazdan chiqib, yo'lini davom etishiga imkon beriladi. Keyin B yo'nalishdagi birinchi kema ko'rfazga kirib turadi. A va B yo'nalishdagi ikkinchi va uchinchi kemalar A yo'nalishda harakat qilib, B yo'nalishdagi birinchi kema ko'rfazdan chiqib, yo'lini davom etishiga imkon beriladi. Shu tarzda harakat qilib, oxiri hamma kemalar o'z yo'nalishlari bo'yicha ketishadi.

286. Kapitan soqchilarni mayor buyrug'i bo'yicha 341-rasmdagidek, polkovnik buyrug'i bo'yicha esa 342-rasmdagidek joylashtirish kerak. Bunda devor burchaklarida turgan har bir soqchi devorning ikki tomoniga tegishli ekanini hisobga olish kerak.

341-rasm.

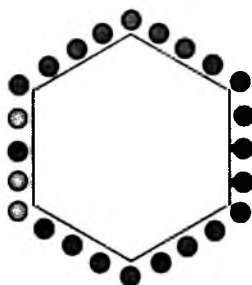

342-rasm.

343-rasm.

287. Soat sirtidagi sonlar 343-rasmda ko'rsatilgandek juftlikka ajratilsa, yig'indi har doim 13 ga teng bo'ladi: $12 + 1$; $11 + 2$; $10 + 3$; $9 + 4$; $8 + 5$ va $7 + 6$. Soat sirtini ham shu tarzda bo'lib chiqiladi.

344-rasm.

288. Stullarni 344-rasmdagidek joylashtirish kerak.

289. Soat 4^{00} ni ko'rsatadi.

290. Arqonni 25 m va 50 m li qilib qirqib oladi. 50 m li arqonni halqa qilib bog'lab, ikki qavatdan iborat 25 m li arqon hosil qiladi. Bir qavatli 25 m va ikki qavatli 25 m arqonlar bir-biriga ulansa, 50 m arqon hosil bo'ladi. Uchlari bog'langan arqonni qoya uchiga kirgazib, arqonga osilgan holda daraxt ustiga tushadi. So'ngra arqon kesilsa, unda 50 m arqon qoladi. Shu arqon yordamida 50 m pastga tushadi.

291. Uch marta o'yinchoqlarni olishlari mumkin (345-rasm). 32 ta o'yinchoqdan birinchi marta 4 tasi olinganida 28 ta qoladi (*a*). Ikkinchi marta olinganida 24 ta (*b*), uchinchi marta olinganida 20 ta (*d*) o'yinchoq qolgan. Demak, hammasi bo'lib uch martada 12 ta o'yinchoq olingan.

a

2	5	2
5		5
2	5	2

b

3	3	3
3		3
3	3	3

d

4	1	4
1		1
4	1	4

345-rasm.

292. Birinchi savol: «Siz ikkinchi qavatdan yuqorida yashaysizmi?» Bu savolga «ha» deb javob berilsa, uchinchi yoki to'rtinchi qavatda yashashi ma'lum bo'ladi. «Yo'q» desa, birinchi yoki ikkinchi qavatda yashaydi. Ikkinchi savol bilan aniq qavat soni so'raladi. «Ha» desa, so'ralgan qavatda, «yo'q» desa, boshqa aniq bir qavatda yashashi ma'lum bo'ladi.

293. 7 kunda 7 ta kemani uchratadi deb o'ylash noto'g'ri. Chunki, Amerikadan Yevropa tomon kema yo'lga chiqayotganida Yevropadan Amerika tomon kelayotgan 7 ta kema yo'lga chiqib bo'lgan edi. Yevropaga yetib borish davomida yana 7 ta kema yo'lga chiqadi. Demak, hammasi bo'lib 14 ta kemani yo'lda uchratadi.

294. Bochkaning bir chetidan suvni asta-sekin to'kib, tagidagi chegarasi ko'rinishi bilan to'xtatish kerak. Bochka simmetrik bo'lgani uchun, suvning yarmi to'kiladi va yarmi ichida qoladi.

295. Donishmand «men dorga osilmoqchiman» deydi. Agar soqchlar donishmandni dorga osamiz deyishsa, u rost gapirgan bo'ladi. Demak, suvga cho'ktirish kerak. Agar uni suvga cho'ktiramiz deyishsa, u yolg'on gapirgan bo'ladi.

296. Bo'laklardan birini olib, undagi uchala halqa ochiladi. Shu halqalar yordamida qolgan 4 ta bo'lakni bir-biriga ulash mumkin.

297. Avval tortni tepasidan 2 marta kesib, 4 bo'lakka bo'lib olamiz. Keyin uni yonidan gorizontol yo'nalishda ikkiga ajratib kesamiz. Shunda to'rt 8 bo'lakka bo'linadi.

298. Har xil amallar bajarilganda ko'proq uning nimaga tengligi so'raladi, ya'ni eng ko'p « = » belgisi ishlatiladi. Kamdan kam holatlarda qaysi biri katta yoki kichikligini topish kerak bo'ladi.

299. 9 ta tangani 3 tadan uch bo'lakka bo'lamiz. Tarozini har ikkala pallasiga uchtadan tanga qo'yamiz. Qaysi palla yengil chiqsa, o'sha pallada soxta tanga bor. Agar ikkala palla

teng chiqsa, soxta tanga uchinchi bo'lakda bo'ladi. Soxta bo'lakdagi tangalardan ikkitasini olib, tarozining ikki pallasiga qo'yamiz. Qaysi palla yengil bo'lsa, o'sha palladagi tanga soxta bo'ladi. Agar ikkala palladagi tangalar og'irligiga teng chiqsa, uchinchi tanga soxta bo'ladi.

300. 27 ta tangani 9 tadan qilib, uch bo'lakka bo'lamiz. Tarozining ikki pallasiga ikki bo'lakdagi tangalarni qo'yamiz. Qaysi palla yengil bo'lsa, soxta tanga o'sha bo'lakda bo'ladi. Agar ikkala palladagi tangalar og'irligi teng bo'lsa, soxta tanga uchinchi bo'lakda bo'ladi. Endi 9 ta tangani 3 tadan uch bo'lakka bo'lamiz. Tarozini har ikkala pallasiga uchtadan tanga qo'yamiz. Qaysi palla yengil chiqsa, o'sha pallada soxta tanga bor. Agar ikkala palla teng chiqsa, soxta tanga uchinchi bo'lakda bo'ladi. Soxta bo'lakdagi tangalardan ikkitasini olib, tarozining ikki pallasiga qo'yamiz. Qaysi palla yengil bo'lsa, o'sha palladagi tanga soxta bo'ladi. Agar ikkala palladagi tangalar og'irligi teng chiqsa, uchinchi tanga soxta bo'ladi.

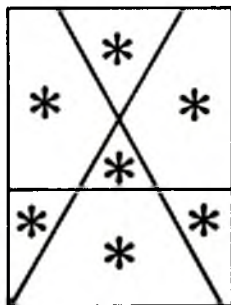
301. Buning uchun qoplarni raqamlab chiqamiz. Birinchi qopdan bitta, ikkinchi qopdan ikkita, uchinchi qopdan uchta va hokazo o'ninchi qopdan 10 ta tanga olib, taroziga qo'yamiz. Jami 55 ta haqiqiy tanga 550 gramm bo'lishi kerak. Tarozni ko'rsatkichi 550 grammdan necha gramm kam ko'rsatsa, o'sha raqamli qopdagi tangalar soxta bo'ladi. Masalan, 55 ta tanga tortilganda 544 gramm chiqsin. U holda $550 - 544 = 6$. Demak, soxta tanga oltinchi qopda ekan.

302. Uchta to'g'ri chiziqni 346-rasmda ko'rsatilgandek o'tkazish kerak.

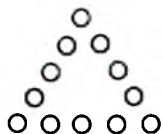
303. Stullarni 347-rasmda ko'rsatilgandek joylashtirish kerak.

304. Stullarni 348-rasmda ko'rsatilgandek joylashtirish kerak.

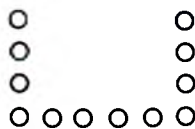
305. Stullarni 349-rasmda ko'rsatilgandek joylashtirish kerak.

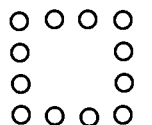
346-rasm.

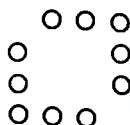
347-rasm.

348-rasm.

349-rasm.

350-rasm.

306. Stullarni 350-rasmda ko'rsatilgandek joylashtirish kerak.

307. 1-usul: 3 litrli idishda ikki marta suv olib, 5 litrli idishga quyilsa, 3 litrli idishda 1 litr suv ortib qoladi.

2-usul: 5 litrli idishdagi suv 3 litrligiga quyilsa, 2 litr ortib qoladi. Bu 2 litr suvni yana bo'shatilgan 3 litrligiga quyiladi. Hovuzdan 5 litrli idishga suv olib, 1 litrini 3 litrli idishga quyilsa, u to'ladi. 5 litrli idishda 4 litr suv qoladi. Undan bo'shatilgan 3 litrli idishga quyilsa, 5 litrli idishda 1 litr suv ortib qoladi.

308. 1-usul: 2 litrli idishda uch marta suv olib, 5 litrli idishga quyilsa, 3 litrli idishda 1 litr suv ortib qoladi.

2-usul: 5 litrli idishdagi suvni 2 litrligiga ikki marta quysak, 1 litr suv ortib qoladi.

309. Hammasi bo'lib o'n yarim banka asal bor. Bankalar soni – 21 ta. Har bir kishi 7 ta bankada uch yarim banka asal olishi kerak. Bu quyidagicha hal etiladi:

1-usul: 1-kishiga – 3 ta to'la, 1 ta yarim, 3 ta bo'sh;

2-kishiga – 2 ta to'la, 3 ta yarim, 2 ta bo'sh;

3-kishiga – 2 ta to'la, 3 ta yarim, 2 ta bo'sh.

2-usul: 1-kishiga – 3 ta to'la, 1 ta yarim, 3 ta bo'sh;

2-kishiga – 3 ta to'la, 1 ta yarim, 3 ta bo'sh;

3-kishiga – 1 ta to'la, 5 ta yarim, 1 ta bo'sh.

310. 8 litrli bochkadan 3 litrli idishda ikki marta kvas olib, 5 litrligiga quysak, 3 litrli idishda 1 litr kvas qoladi. 5 litrli idishdagi kvasni bochkaga qaytarib quyib, uni bo'shatamiz. 3 litrli idishdagi 1 litr kvasni 5 litrli bo'sh idishga quyamiz. 3 litrli idishda yana kvas olib, 5 litrligiga quysak, undagi kvas 4 litr bo'ladi.

311. 310-masala kabi yechiladi.

312. 16 litrli bochkadan 6 litrli idishda ikki marta kvas olib, 11 litrli idishga quysak, 6 litrli idishda 1 litr kvas ortib qoladi. 11 litrli idishdagi kvasni bochkaga to'kib, uning o'rniga 6 litrdagi 1 litr kvasni quyamiz. Yana 6 litrli idishda kvas olib, ikki marta 11 litrli idishga quyamiz. 6 litrli idishda endi 2 litr kvas ortib qoladi. Uni bo'shatilgan 11 litrli idishga quyib, yana 6 litr kvas qo'shsak, 11 litrli idishdagi kvas 8 litr bo'ladi.

16 litrli bochkadan 11 litrli idishda kvas olib, 6 litrli idishga quyish orqali ham 8 litr kvas olish mumkin.

313. Hovuzdan 7 litrli idishda suv olib 6 litrli idish to'ldiriladi. Qolgan 1 litr suv 3 litrli idishga quyiladi. 6 litrli idishdagi suv hovuzga quyib, idish bo'shatiladi. 7 litrli idishda yana suv olib 6 litrli idish to'ldiriladi. Qolgan 1 litr suv 3 litrli idishga quyiladi. 6 litrli idishdagi suv yana hovuzga quyib, idish bo'shatiladi. 3 litr idishdagi 2 litr suv 7 litrli idishga quyiladi. Hovuzdan 3 litrli idishda suv olib, 7 litrli idishga quyilsa, undagi suv 5 litr bo'ladi.

314. 6 litrli idishdagi kvasni 3 litrli idishga quysak, 6 litrli idishda 1 litr qoladi. 3 litrli idishdagi kvasni 7 litrli idishdagi 6 litr kvas ustiga quysak, 3 litrli idishda 2 litr qoladi. 7 litrli kvasni 6 litrli idishdagi 1 litr kvas ustiga quysak, 7 litrli idishda 2 litr qoladi. 6 litrli idishdagi kvasni 3 litrli idishdagi 2 litr kvas ustiga quysak, 6 litrli idishda 5 litr kvas qoladi. 3 litr idishdagi kvasni 7 litr idishdagi 2 litr kvas ustiga quysak, undagi kvas ham 5 litr bo'ladi.

315. *1-usul:* Hovuzdan 9 litrli chelakda suv olib, 5 litrliga quyamiz va to'lgan idishni hovuzga to'kib tashlaymiz. 9 litrlidagi qolgan 4 litrni yana 5 litrliga quyamiz. 9 litrliga hovuzdan yana suv olib, 1 litrini quysak 5 litrli to'ladi. To'lgan idishni yana hovuzga to'kamiz. 9 litrli chelakda qolgan 8 litr suvning 5 litrini bo'shagan 5 litrli idishga quysak, 3 litr qoladi.

2-usul: 5 litrli chelakda hovuzdan 2 marta suv olib 9 litrlini to'latsak va to'lgan idishni har gal to'kib tashlasak, 5 litrlida

1 litr suv qoladi. Uni 9 litrliga quyib, yana 2 marta 5 litrlidan suv quysak, unda 2 litr qoladi. Shu ishni yana bir marta qaytarsak, 5 litrli chelakda 3 litr suv qoladi.

316. 1-usul: 12 litrli idishdan 5 litrli idishda 2 marta sut olib, 7 litrliga quyamiz. To'lgan idishni 12 litrli idishga bo'shatamiz. 5 litrlidagi qolgan 3 litr sutni yana 7 litrliga quyamiz. 5 litrlida yana sut olib, 4 litrini quysak 7 litrli to'ladi. 5 litrlida qolgan 1 litr sutni bo'shagan 7 litrli idishga quyib, unga yana 5 litr sutni quysak, 7 litrli idishda 6 litr sut bo'ladi.

2-usul: 7 litrli idishda sut olib 5 litrliga quyamiz. To'lgan idishni har 12 litrli idishga bo'shatamiz. 7 litrlida qolgan 2 litr sutni 5 litrliga quyamiz. Yana 7 litrli idishda sut olib, 3 litrini 5 litrliga quyamiz. 7 litrlida qolgan 4 litr sutni 5 litrliga quyamiz. 12 litrli idishda yana 7 litr sut olib, uning 1 litrini 5 litrliga quysak, idish to'ladi. 7 litrli idishda esa 6 litr sut qoladi.

317. 11 va 13 toq sonlar, ayirmasi esa juft son: $13-11=2$. Demak, quyidagi ketma-ketlikda 13 litrli idishda suv olib, 11 litrliga quyamiz. Har gal 11 litrli to'lganida uni hovuzga to'kib tashlaymiz. 13 litrlida qolgan suvni yana 11 litrliga quyamiz. 13 litrli idishdan 11 litrliga quyilganda 13 litrli idishda birinchi galda 2 litr, ikkinchisida 4 litr, uchinchisida 6 litr, to'rtinchisida 8 litr, beshinchisida 10 litr, oltinchi galda quyishimizda 12 litr suv qoladi.

318. Idish 3 soat-u 59 minutda to'ladi.

319. Idishga 2 ta zamburug' solinsa, 59 minutda to'ladi. 4 ta solinsa, 58 minutda to'ladi.

320. Hech kim o'z uyiga taqillatib kirmaydi.

321. Haqiqat jadvali quyidagicha bo'ladi:

	Matiz	Mototsikl	Avtobus	Samolyot	Kema
Lola	0	1	0	0	0
Nodir	0	0	1	0	0
Oysha	0	0	0	1	0
Kozim	1	0	0	0	0
Aziz	0	0	0	0	1

Haqiqat jadvalidan ko'rinadiki, sayohatga Lola mototsiklda, Nodir avtobusda, Oysha samolyotda, Kozim matizda va Aziz kemada borishgan.

322. Haqiqat jadvali quyidagicha bo'ladi:

	Palov	Kartoshka	Tovuq	Baliq	Shashlik
Nargiza	0	0	1	0	0
Nabijon	0	0	0	0	1
G'ayrat	0	1	0	0	0
Aziza	0	0	0	1	0
Olim	1	0	0	0	0

Haqiqat jadvalidan ko'rinadiki, Nargiza tovuqqa, Nabijon shashlikka, G'ayrat qovurilgan kartoshkaga, Aziza baliqqa, Olim palovga buyurtma bergan.

323. Haqiqat jadvali quyidagicha bo'ladi:

	Futbol	Shaxmat	Velosiped	Tennis	Badminton
Alisher	0	0	0	1	0
Nigora	0	1	0	0	0
Erkin	0	0	0	0	1
Yulduz	0	0	1	0	0
Nozim	1	0	0	0	0

Haqiqat jadvalidan ko'rinadiki, Alisher stol tennisi, Nigora shaxmat, Erkin badminton, Yulduz velosiped, Nozim futbol to'garagiga qatnashadi.

324. Po'lat, Shahnoza, Tohir, Komil.

325. Kim qayerga kim bilan borgani quyidagi jadvalda keltirilgan:

	Qayerga	Kim bilan
Feruza	Hayvonot bog'iga	Onasi bilan
Fozil	Sirkka	Akasi bilan
Shoira	Muzeyga	Opasi bilan
Sherzod	Kinoga	Otasi bilan
Salima	Teatrga	Xolasi bilan

326. 1-Malika, 2-Zilola, 3-Anvar, 4-Saodat, 5-Po'lat, 6-Maxmud.

327. Tanga qalbaki, chunki miloddan avvalgi davrlarda tanga ishlab chiqarilmagan, u davrda hisob yili ham bo'lmagan.

328. Qorovul tunda, ya'ni ish vaqtida uxlagani uchun ishdan bo'shatilgan.

329. Mumkin, agar men 31-dekabrda tug'ilgan bo'lib, 1-yanvarda gapirayotgan bo'lsam. Chunki ikki kun avval (30-dekabrda) 10 yoshda edim. 31-dekabrda 11 yoshga kirdim, bu yil 31-dekabrda 12 yoshga, kelasi yili 31-dekabrda esa 13 yoshga kiraman.

330. Eng kuchli – Bobir, so'ng Ergash, Aziz va Davron.

331. Nozima va Xalima Salimadan kam, Hakimadan ko'p, ya'ni 6 ta yoki 7 ta qo'shiq aytishda ishtirok etgan bo'lishlari mumkin. Quyidagi variantlar mavjud: 6 va 6, 6 va 7, 7 va 6, 7 va 7. Jami qo'shiq aytishda ishtirok etishlar soni: $8 + 5 + 6 + 6 = 25$, $8 + 5 + 6 + 7 = 26$, $8 + 5 + 7 + 6 = 26$ yoki $8 + 5 + 7 + 7 = 27$ ta bo'lishi mumkin.

Masala shartiga ko'ra, ular uchtadan bo'lib aytishgan. Shuning uchun yig'indi uchga bo'linishi kerak. Mavjud variantlardan 7 va 7 to'g'ri keladi, chunki 27 soni 3 ga bo'linadi, bo'linma 9 ga teng chiqadi. Demak, Nozima va Xalima 7 tadan qo'shiq aytishgan, dugonalar birgalikda hammasi bo'lib 9 ta qo'shiq aytishgan.

332. Ergash amaki chorak yo'lni piyoda bosib o'tishga ketgan vaqti, velosipedda butun yo'lni bosib o'tishga sarflanadigan vaqt bilan bir xildir. Avtomobilda yurgan vaqti qo'shimcha vaqt bo'lgan. Demak, Ergash amaki velosipedda yursa, dalahovliga tezroq yetib boradi.

333. Oq qalpoq kiygan donishmand, chunki ikkita qora qalpoqni ko'rib, boshqa qora qalpoq yo'qligidan bilib oladi.

334. Agar menda qora qalpoq bo'lganida, oq qalpoq kiygan donishmand: «Menda oq qalpoq», deb aytgan bo'lar edi. U bunday demadi. Demak, menda oq qalpoq ekan, deb mulohaza yuritgan.

335. Agar menda qora qalpoq bo'lganida, qarshimdagi donishmandlardan biri biroz o'ylab turib: «Menda oq qalpoq», deb aytgan bo'lar edi. Ular birortasi bunday deyishmadi. Demak, menda oq qalpoq ekan deb mulohaza qilgan.

336. Orolida faqat 1 ta rostgo'y bor. Chunki 2 ta yoki undan ortiq bo'lganda, ularning juftligida ikkalasi ham rostgo'y bo'lib qolardi.

337. Suv to'la bonkani bir tomonga 12-rasm ko'rsatilgandek qiyshaytirilsa, undagi suvning yarmi to'kilib, yarmisi qoladi. Shu tarzda bir litrli bonkada yarim litr, yarim litrli bonkada esa chorak litr suv qoldiriladi. Chorak litr suvni yarim litr suv ustiga quyilsa, bir litrli bonkada $3/4$ litr suv bo'ladi.

12-rasm.

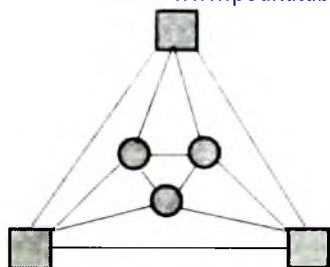
338. Ikkinchi idishga $0,5$ l suv quyilganda hosil bo'lgan aralashmaning $4/5$ qismini sut, $1/5$ qismini suv tashkil etadi. Ikkinchi idishdan olingan $0,5$ l aralashmada $0,5 \cdot (4/5) l = 0,4$ l sut, $0,5 \cdot (1/5) l = 0,1$ l suv bo'ladi. U holda birinchi idishdagi aralashmada $1,6$ l suv va $0,4$ l sut, ikkinchi idishdagi aralashmada esa $1,6$ l sut va $0,4$ l suv bo'ladi. Demak, birinchi idishdagi sut miqdori ikkinchi idishdagi suv miqdoriga teng.

339. Zanjirni 1 ta, 2 ta, 4 ta, 8 ta, 16 ta, 32 ta halqali 6 bo'lakka ajratish kerak. Shu bo'laklardan 1 dan 63 gacha har bir natural sonli halqali bo'laklarni yig'ish mumkin.

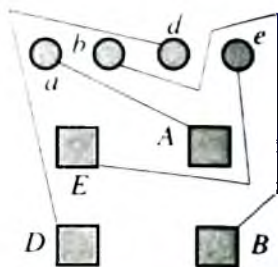
340. Shunday bo'lishi mumkin, agar yugurish musobaqasi uch marta o'tkazilib. natijalar quyidagicha bo'lsa: 1) $A > B > S$; 2) $B > S > A$; 3) $S > A > B$.

Yugurish musobaqasi oltita, to'qqizta va h.k. marta, ya'ni uch karrali marta o'tkazilganda ham shunday natijalar bo'lishi mumkin.

351-rasm.

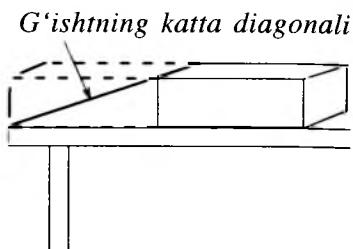
352-rasm.

341. Javob 351-rasmda ko'rsatilgan.

342. Mumkin emas.

343. Javob 352-rasmda ko'rsatilgan.

344. G'ishtni stolning bir burchagiga taqab qo'yib, uning uzunligini stol sirtida belgilab olamiz. So'ngra g'ishtni olib, uning uzunligiga teng belgidan keyin joylash-tiriladi va stol qirrasidan g'ishtning qarama-qarshi uchigacha bo'lgan masofa o'lchanadi (353-rasm).

353-rasm.

345. Beshinchi askar o'z bosh kiyimini kim bilan adashtirishi mumkin? Boshqa 4 nafar soldat bilan adashtirgan bo'lishi mumkin emas. Demak, ehtimollik 0 ga teng.

346. 7 va 11 minutli qum soatlar bir vaqtda to'ng'arilib, hisob boshlanadi. 7 minutli qum soatdagi qum tugashi bilan u yana to'ng'ariladi. 11 minutli soatdagi qum tugaganda 7 minutlida 4 minutli qum to'ng'arilgan bo'ladi. 11 minutli qum soatdagi qum tugashi bilan 7 minutli soat to'ng'ariladi va undagi qum tugagach 15 minut bo'ladi, ya'ni: $7+4+4=15$.

347. Yashiklardan biridan 1 ta shami olib, har bir yashikda qanday sharlar borligini aytib berish mumkin.

«1 ta oq, 1 ta qora» deb yozilgan yashikdan 1 ta shar olamiz. U oq yoki qora chiqishi mumkin:

a) Agar u oq chiqsa, ikkinchisi ham oq shar bo'ladi. «2 ta oq» deb yozilgan yashikda 2 ta qora shar, «2 ta qora» deb yozilgan yashikda esa 1 ta oq va 1 ta qora shar bor.

b) Agar u qora chiqsa, yuqoridagini aksi, yashikdagi ikkinchi shar ham qora shar bo'ladi. «2 ta qora» deb yozilgan yashikda 2 ta oq shar, «2 ta oq» deb yozilgan yashikda 1 ta oq va 1 ta qora shar bor.

348. 50 so'm.

349. Birinchi galda olib sotganda ham, ikkinchi galdam olib sotganda ham 1 tangadan foyda ko'rgan. Ajnaviy savdogar jami 2 tanga foyda ko'rgan.

350. 7 ta baliq.

351. 9 kg. Oq quyon – 2 kg, kulrang quyon – 3 kg, qora quyon – 4 kg.

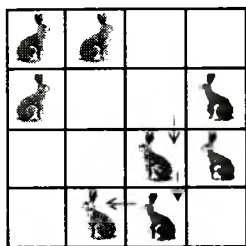
352. Adham.

353. $1 \cdot 3 + 4 - 5 = 2$. Demak, o'quvchilar doskaga quyidagi tartibda chiqishi kerak: Dildora, Malika, Botir.

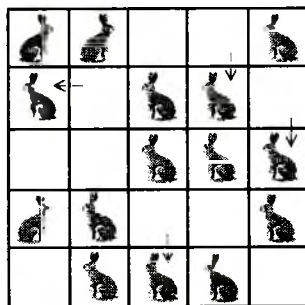
354. a va g javoblar.

355. e shakl ko'rinadi.

356. 3 ta quyon sakrashi kerak. Qaysi katakka sakrab o'tganligi 354-rasmda ko'rsatilgan.

354-rasm.

355-rasm.

357. 4 ta quyon sakrashi kerak. Qaysi katakka sakrab o'tganligi 355-rasmda ko'rsatilgan.

358. Yuqoriga yo'nalgan bo'ladi.

359. 8 ta qulfni ochish kerak.

360. *e* javob to'g'ri.

361. Asadning tug'ilgan kuni chorshanba kuni bo'lgan.

362. Ko'l atrofida 62 ta daraxt bor.

363. 63 m uzoqlikda bo'la olmaydi. Kiyik 2 m va 4 m ga bir martadan, 7 m ga sakkiz marta sakraganda mumkin bo'lgan eng uzoq masofaga boradi, ya'ni: $2 + 4 + 7 \cdot 8 = 62$ m. Demak, kiyik 63 m uzoqlikda bo'la olmaydi.

364. Vali 4 ta yong'oq topdi.

365. Ozoda va Zokirning uylari orasida 11 ta uy bor?

366. Asalari hamma gullarni to'rt usulda aylanib chiqishi mumkin: a) q-h-o-s; b) q-o-h-s; d) q-s-h-o; e) q-o-s-h.

367. Soat 1^{15} ni ko'rsatayotgan bo'ladi.

368. *e* shakl ortiqcha, chunki boshqalaridan farqli ravishda bu shaklda ikki nuqta va uch nuqta bir-biriga perpendikular joylashgan.

369. Jumavoy 7 sonini tushirib qoldirgan.

370. Uyda eng kamida 5 ta xona bor (356-rasm).

371. 17 nafar o'g'il bola bor.

372. 1023, 1032, 1203, 1230, 1302, 1320, 2013, 2031, 2103, 2130, 2301, 2310, 3012, 3021, 3102, 3120, 3201, 3210.

373. 2 nafari yolg'onchi.

374. 4 marta yozish mumkin.

375. 5000 so'm.

376. 2 minut.

377. Haftaning chorshanba kuni 5 marta bo'ladi.

378. 45 ta.

379. Eng ko'pi bilan 6 ta sonni hosil qilish mumkin.

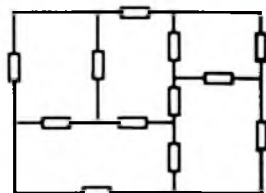
380. 5 tasi ham to'polonchi, ham tishlag'ich.

381. Quyon qafasdan 4-eshik orqali chiqib ketgan.

382. Shuhratning qadami eng uzun.

383. Eng kuchli B, song D, A va C.

384. 12 ta usul: omu, omsh, bmu, bmsh, oxu, oxsh, bxu, bxsh, nmu, nmsh, nxu, nxsh.

356-rasm.

385. Ota, o'g'il va nabira ovga chiqib, 4 tadan quyon ovlashgan.

386. Oilada 6 nafar farzand bor.

387. Oilada 7 nafar farzand bor.

388. Baliq oviga to'rta baliqchi borishib, uchtasi 20 tadan baliq ovlagan.

389. 10 m.

390. Buvisi 60 yosh, nabirasi 5 yosh.

391. Kunduzi soat 3 da.

392. 5 litrdan ikki marta 9 litrga quysak, 1 litr suv ortib qoladi. Katta idishni to'kib tashlab, 1 litr va yana ikki marta 5 litrdan suv quysak, endi 2 litr ortib qoladi. Bo'shatilgan katta idishga endi 2 litr va yana 5 litr idishdan ikki marta suv quysak, 3 litr suv 5 litrli idishda ortib qoladi.

393. Uchta nuqtadan bitta tekislik o'tkazish mumkin. Shuning uchun ular har doim bir tekislikda bo'lishadi.

394. 3500 so'm.

395. 11 sekund.

396. a) 8 xil harf bor.

b) 2- va 8-qatorlardagi harflar bir xil.

d) H harfi bir marta ishtirok etgan.

e) T harfi eng ko'p ishtirok etgan.

f) 4-qatorda hamma harflar ishtirok etgan.

397. B = 5, M= 1, S=2, K= 4, Q = 3.

398. Soat 11.52 ni ko'rsatadi.

399. 72 nafar o'quvchi qatnashgan.

400. 36 soni eng ko'p uchraydi.

401. 2 ga teng.

402. 34 ta kabina bor.

403. 30 ta bo'lishi mumkin.

404. 40 ta bo'lishi mumkin.

405. 96 ta bo'lishi mumkin.

406. 86 ta bo'lishi mumkin.

407. 31 dekabr soat 22.00.

408. 7 ta bo'lishi mumkin.

409. 314 va 265 sonlarni hosil qilgan.

410. 58 ball olgan bo'lishi mumkin.

411. Yechilishi: usta va ustozga $\frac{3}{4}$ qism ish qolgan edi. Usta qilgan ishni shogird 30 minutda, ustozning ishini 15 minutda bajarar edi. Demak, usta hamma ishning yarmini, ustoz esa choragini bajarishgan. Shogird ustaga qaraganda ikki baravar kam ishga ikki baravar ko'p vaqt sarflagan, ya'ni 15 minut. Demak, jami $15 + 15 + 5 = 35$ minut sarflangan.

412. Bu sonlar 1, 7 va 15 sonlari. Javob: 15.

413. Eng kamida 8 ta, eng ko'pi bilan 16 ta kubik kerak.

414. Davron.

415. 4,5 metr ariqni qaziydi.

416. 3 nafar o'quvchi.

417. 3 marta yurish kerak (357-rasm).

1-y	1	2	3	4	5	1-y	5	3	7	6	1	4	2
2-y	3	2	1	4	5	2-y	5	2	7	6	1	4	3
3-y	3	3	3	3	3	3-y	5	2	7	4	1	6	3
						4-y	5	2	7	4	1	6	3
						5-y	5	2	3	4	1	6	7
						6-y	1	2	3	4	5	6	7

357-rasm.

358-rasm.

418. 6 marta yurish kerak (358-rasm).

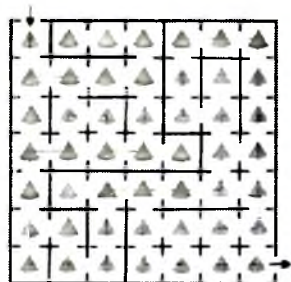
419. 13 ta olma yig'ishi mumkin.

420. 5 ta nuqta bor.

421. *d* rasmda ko'rsatilgan kubiklardagi nuqtalar soni to'g'ri.

422. 41 ta pishloqni yeyishi mumkin (359-rasm).

423. 7 ta savolga to'g'ri javob bergan.

359-rasm.

HISOBLASHGA DOIR MASHQLAR

424. 1 dan 9 gacha yozish uchun 9 ta raqam kerak bo'ladi. 10 dan 50 gacha yozish uchun ikkita raqamdan 41 ta kerak. Demak, $9 + 41 \cdot 2 = 91$ ta raqam ishlatiladi.

425. 1 dan 9 gacha 9 ta, 10 dan 99 gacha $90 \cdot 2 = 180$ ta, 100 da 3 ta raqam ishlatiladi. Demak, 1 dan 100 gacha bo'lgan sonlarni yozish uchun jami 192 ta raqam ishlatiladi.

426. 7, 17, 27, ..., 97 sonlarida 7 raqami 10 marta yoziladi. Bundan tashqari 70, 71, 72, ..., 79 sonlarida 7 raqami 10 marta yoziladi. Demak, hammasi bo'lib 7 raqami 20 marta yoziladi.

427. 7 raqami 1 dan 100 gacha 20 marta ishlatiladi. 1 dan 1000 gacha bunday sonlar 10 marta ko'p bo'lgani uchun $20 \cdot 10 = 200$. Undan tashqari 700 dan 799 gacha yana 100 ta 7 raqami ishlatiladi. Demak, 7 raqami 1 dan 1000 gacha bo'lgan sonlarda 300 marta ishlatiladi.

428. Sonlar ketma-ketligida yulduzchalar o'miga qo'yilgan sonlar ajratib ko'rsatilgan:

- a) 1, 18, 35, **52, 69, 86, ...**
- b) 80, 67, 54, **41, 28, 15, ...**
- d) 1, 4, 16, **64, 256, 1024, ...**
- e) 81, 27, 9, **3, 1, ...**

429. Sonlar ketma-ketligida yulduzchalar o'mida yetishmaydigan sonlar ajratib ko'rsatilgan:

- a) Ixtiyoriy hadga 12 qo'shilsa, keyingi had hosil bo'ladi:
1, 13, 25, 37, 49, 61, 73, 85, 97, ...
- b) Ixtiyoriy haddan 11 ayirilsa, keyingi had kelib chiqadi:
100, 89, 78, 67, 56, 45, 34, 23, 12, 1, ...
- d) Ixtiyoriy had 3 ga ko'paytirilsa, keyingi had hosil bo'ladi: **2, 6, 18, 54, 162, 486, ...**
- e) Ixtiyoriy hadni 2 ga bo'linsa, keyingi had kelib chiqadi: **256, 128, 64, 32, 16, 8, 4, 2, 1, ...**

430. Sonlar ketma-ketligida yulduzchalar o'rniga qo'yilgan sonlar ajratib ko'rsatilgan:

a) 1-hadga 1, 2-hadga 2, 3-hadga 3 va hokazo qo'shilgan: 1, 2, 4, 7, 11, 16, 22, 29, . . .

b) 1-hadga 2, 2-hadga 4, 3-hadga 6 va hokazo qo'shilgan. Bunda qo'shiluvchi son 2 ga ortib borgan: 1, 3, 7, 13, 21, 31, 43, . . .

431. Javob ikki variantdan iborat (360-rasm).

$$\boxed{3} \boxed{5} + \boxed{1} \boxed{2} = 47$$

$$\boxed{1} \boxed{2} + \boxed{3} \boxed{5} = 47$$

360-rasm.

432. Javob 361-rasmida keltirilgan.

$$\boxed{6} \boxed{8} - \boxed{4} \boxed{5} = 23$$

361-rasm.

433. $2 + 2 = 2 \cdot 2$.

434. Ixtiyoriy son nolga qo'shilsa va shu sondan nolni ayirsa, natija bir xil bo'ladi. Masalan: $5 + 0 = 5 - 0$.

435 Har qanday sonni 1 ga ko'paytirsan yoki 1 ga bo'linsa, shu sonning o'zi chiqadi. Masalan: $8 \cdot 1 = 8 : 1$.

436. 31-dekabr dushanba kuniga to'g'ri keladi.

437. 2014-yilning 1-yanvari chorshanba kuniga, 2015-yilning 1-yanvari esa payshanba kuniga to'g'ri keladi.

438. Sichqon 2 yil umr ko'radi.

439. Sichqon 8 ta boshhoqdan 10 ta kulcha yopish mumkin.

440. Farrux telefonining raqamlari: 9623120.

441. $2 \cdot 500$ so'm + $3 \cdot 1000$ so'm + $4 \cdot 1500$ so'm = 10000 so'm.

442. 9 yildan keyin, ya'ni 2022-yilda.

443. Bir yilda 5 marta yakshanbali oy 5 ta bo'lishi mumkin.

444. 40 minutda haydaydi.

445. 60 soni.

446. 6 soni.

447. $(5 + 5) : 5 = 2$.

448. $5 - 5 : 5 = 4$.

449. Javoblardan biri: $60 - 50 + 40 + 30 - 20 + 10 = 70$.

450. Agar maydon kvadrat shaklida bo'lsa, yuzi eng katta bo'ladi. Kvadratning perimetri: $2 \cdot 36 = 72$ (m); tomoni: $72 : 4 = 18$ m; yuzi: $18 \cdot 18 = 324$ kv. m.

451. 100 m masofani Olim 18 sekundda, Azim 19 sekundda, Salim 20 sekundda bosib o'tadi.

452. Bu sonlar - 16, 1, 0, 8.

453. Bu son - 13.

454. Bu sonlar - 1, 2, 5, 7. Shunda: $1 \cdot 2 \cdot 5 \cdot 7 = 70$.

455. 19 ta kaptar qolgan: $35 - 17 + 8 - 14 + 7 = 19$.

456. $3 \cdot 3 \cdot 3 + 3 = 30$.

457. $33 - 3 : 3 - 3 : 3 = 31$.

458. Hozir akasining yoshi: $8 + 3 = 11$ da, Nodira-ning yoshi: $11 - 6 = 5$ da.

459. Bu sonlar - 1, 2, 4, 5: $1 \cdot 2 \cdot 4 \cdot 5 = 40$.

460. Bir sutka davomida soatning minut mili soat mili bilan 24 marta ustma-ust tushadi. Minut mili bir marta to'liq aylanishida soat miliga nisbatan 2 marta to'g'ri burchakda bo'lgani uchun bir sutkada $24 \cdot 2 = 48$ marta o'zaro to'g'ri burchak hosil qiladi.

461. $(2 + 2) \cdot 2 - 2 : 2 = 7$.

462. $22 + 2 = 24$; $22 - 2 = 20$.

463. Bu son - 16.

464. Konfet 300 so'm turadi, Sobirda 500 so'm bor.

465. Bu sonlar quyidagicha hosil qilinadi: $11 + 11 - 1 = 21$, $11 + 11 + 1 = 23$.

466. $(5 + 5) : 5 = 2$, $5 \cdot 5 - 5 = 20$, $5 \cdot 5 + 5 = 30$.

467. Bu son – 35.

468. $5 \cdot 5 + 5 + 5 : 5 = 31$.

469. 36 nafar o'quvchi.

470. a) $2 \cdot 2 \cdot 2 - 2 = 6$;

b) $22 : 2 - 2 = 9$;

d) $(22 - 2) : 2 = 10$;

e) $(22 + 2) : 2 = 12$.

471. $10 + 10 \cdot 10 - 10 = 100$.

472. a) $(4 - 4 : 4) \cdot 4 = 12$;

b) $11 + 1 + 1 + 1 = 14$;

d) $3 \cdot 3 - 3 : 3 = 8$.

473. 1-usul: $5 - (5 + 5) : 5 = 3$;

2-usul: $(5 + 5 + 5) : 5 = 3$.

474. a) $22 - 2 = 20$; b) $55 : 5 = 11$.

475. $2 \cdot 2 : 2 + 2 - 2 = 2$.

476. $2 \cdot 2 - 2 + 2 : 2 = 3$.

477. $2 \cdot 2 + 2 - 2 : 2 = 5$.

478. 1-usul: $55 - 5 - (5 : 5) = 49$;

2-usul: $(5 + 5) \cdot 5 - 5 : 5 = 49$.

479. $2 : 2 + 2 + 2 + 2 = 7$.

480. $33 - 3 = 30$; $(3 - 3) : 3 = 0$; $3 - 3 : 3 = 2$;

$3 \cdot 3 - 3 = 6$; $33 : 3 = 11$.

481. $6 - 6 : 6 = 5$; $66 : 6 = 11$; $6 \cdot 6 - 6 = 30$.

482. Bir vaqtda 2 va 5 ga bo'linishi uchun 0 qo'yilishi kerak. 1234567890 sonidagi raqamlar yig'indisi 45 soni 3 ga ham, 9 ga ham bo'linadi. Demak, berilgan son 2, 3, 5 va 9 ga bo'linishi uchun yulduzcha o'rniga 0 qo'yish kerak. Yulduzcha o'rniga 2 yoki 6 qo'yilsa, 4 ga bo'linadi, chunki 92 va 96 sonlari 4 ga bo'linadi.

483. 4 ta daftar, 4 ta ruchka va 6 ta qalam olish kerak. Shunda $4 + 4 + 6 = 14$ ta o'quv quroli uchun: $4 \cdot 400$ so'm + $4 \cdot 300$ so'm + $6 \cdot 200$ so'm = 4 000 so'm to'lanadi.

484. Bir sutkaning chorak qismi $24 : 4 = 6$ (soat); uchdan bir qismi $24 : 3 = 8$ (soat).

485. 16 ta.

486. Avval 1 kg li tosh yordamida 1 kg guruch o'lachab olinadi. Keyin tarozining birinchi pallasidagi tosh olib, uning o'miga ikkinchi palladagi guruchning yarmisi solinadi. Tarozi pallasari muvozanatlashganda har bir palladagi guruch yarim kilogrammdan bo'ladi.

487. Eng kamida uchta: 1 kg, 3 kg va 9 kg li tarozi toshlari kerak. Masalan, 2 kg li yukni tortish uchun tarozining bir pallasiga yuk bilan birga 1 kg li tosh, ikkinchi pallasiga 3 kg li toshni qo'yish kerak. 7 kg li yukni tortish uchun tarozining bir pallasiga yuk bilan birga 3 kg li tosh, ikkinchi pallasiga 1 kg va 9 kg li toshlarni qo'yish kerak.

488. Tarozi bir pallasiga 5 kg li toshni, ikkinchi pallasiga mahsulot bilan birga 1 kg li toshni qo'yish kerak.

489. Mahsulotlarni tortish uchun ikkita yoki uchta, ba'zan to'rtta tarozi toshlaridan foydalaniladi. 1, 2, 3, va 5 raqamlaridan foydalanib, ularning yig'indisidan 4, 6, 7, 8, 9, 10 va 11 sonlarini hosil qilish kerak:

$$\begin{aligned}1 + 3 &= 4; & 5 + 1 &= 6; & 5 + 2 &= 7; \\5 + 3 &= 8; & 5 + 3 + 1 &= 9; & 5 + 3 + 2 &= 10; \\5 + 3 + 2 + 1 &= 11.\end{aligned}$$

490. 1 kg dan 8 kg gacha og'irlikdagi mahsulotlarni o'lchash mumkin.

491. G'olib bir nafar bo'ladi. Qolgan 14 nafar qatnashchi yutqizganlar. Ular 14 ta o'yinda musobaqadan chiqib ketishadi. Demak, uchinchi kuni $14 - 5 - 6 = 3$ ta o'yin o'ynalgan.

492. 8 kg guruchdan palov tayyorlash uchun kerak:

- sabzi bilan guruch teng, ya'ni 8 kg;
- go'sht guruchdan 2 marta kam, ya'ni 4 kg;
- yog' guruchdan 4 marta kam, ya'ni 2 kg;
- piyoz guruchdan 8 marta kam, ya'ni 1 kg.

493. Qavs ichidagi uchta son qo'shib, birinchi songa bo'linsa, bo'luvchi kelib chiqadi. Shuning uchun $(10 + 55 + 15) : 10 = 8$.

494. Bu 9 qavatli bino. Bunda birinchi qo'shni 4-yo'lakda, ikkinchi qo'shni esa 9-yo'lakda yashaydi.

495. 7 ta nonni 6 ta bolaga bo'lib berish uchun 3 ta nonning har biri teng ikkiga bo'linsa, 6 ta yarimta non hosil bo'ladi. 4 ta nonni har biri uch bo'lakka bo'linsa, 12 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 6 ta bolaning har biriga bir dona yarimta va ikki dona uchdan bir bo'lak non beriladi.

496. 7 ta nonni 10 ta bolaga bo'lib berish uchun 5 ta nonning har biri teng ikkiga bo'linsa, 10 ta yarimta non hosil bo'ladi. 2 ta nonni har biri besh bo'lakka bo'linsa, 10 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 10 ta bolaning har biriga bitta yarimta va bitta beshdan bir bo'lak non beriladi.

497. 9 ta nonni 10 ta bolaga bo'lib berish uchun 5 ta nonning har biri teng ikkiga bo'linsa, 10 ta yarimta non hosil bo'ladi. Qolgan 4 ta nonni har biri besh bo'lakka bo'linsa, 20 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 10 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan va ikki dona beshdan bir bo'lak non beriladi.

498. 11 ta nonni 10 ta bolaga bo'lib berish uchun 5 ta nonning har biri teng ikkiga bo'linsa, 10 ta yarimta non hosil bo'ladi. Qolgan 6 ta nonni har biri besh bo'lakka bo'linsa, 30 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 10 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan va uch dona beshdan bir bo'lak non beriladi.

499. 13 ta nonni 10 ta bolaga bo'lib berish uchun 5 ta nonning har biri teng ikkiga bo'linsa, 10 ta yarimta non hosil bo'ladi. Qolgan 8 ta nonni har biri besh bo'lakka bo'linsa, 40 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 10 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan va to'rt dona beshdan bir bo'lak non beriladi.

500. 7 ta nonni 12 ta bolaga bo'lib berish uchun 3 ta nonning har biri to'rt bo'lakka bo'linsa, 12 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. Qolgan 4 ta nonni har biri uch bo'lakka bo'linsa, yana 12 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi.

12 ta bolaning har biriga bir dona to'rtidan bir bo'lak va bir dona uchdan bir bo'lak non beriladi.

501. 11 ta nonni 12 ta bolaga bo'lib berish uchun 3 ta nonning har biri to'rt bo'lakka bo'linsa, 12 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. Qolgan 8 ta nonni har biri uch bo'lakka bo'linsa, 24 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 12 ta bolaning har biriga bir dona to'rtidan bir bo'lak va ikki dona uchdan bir bo'lak non beriladi.

502. 13 ta nonni 12 ta bolaga bo'lib berish uchun 6 ta nonning har biri ikki bo'lakka bo'linsa, 12 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 3 ta nonning har biri to'rt bo'lakka bo'linsa, 12 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. Qolgan 4 ta nonni har biri uch bo'lakka bo'linsa, yana 12 ta bir xil bo'lak hosil bo'ladi. 12 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan, bir dona to'rtidan bir bo'lak va bir dona uchdan bir bo'lak non beriladi.

503. 9 ta nonni 14 ta bolaga bo'lib berish uchun 7 ta nonning har biri ikki bo'lakka bo'linsa, 14 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 2 ta nonning har biri yetti bo'lakka bo'linsa, 14 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 14 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan va bir dona yettidan bir bo'lak non beriladi.

504. 11 ta nonni 14 ta bolaga bo'lib berish uchun 7 ta nonning har biri ikki bo'lakka bo'linsa, 14 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 4 ta nonning har biri yetti bo'lakka bo'linsa, 28 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 14 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan va ikki dona yettidan bir bo'lak non beriladi. Demak: bo'laklarni quyidagi tenglama $11/14 = 7/14 + 4/14$ bilan ifodalash mumkin.

505. 13 ta nonni 14 ta bolaga bo'lib berish uchun 7 ta nonning har biri ikki bo'lakka bo'linsa, 14 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 6 ta nonning har biri yetti bo'lakka bo'linsa, 42 ta bir xil non bo'lagi hosil bo'ladi. 14 ta bolaning har biriga bir dona yarimtadan va uch dona yettidan bir bo'lak non beriladi.

506. Raqamlar yig'indisi 2 ga teng bo'lgan 3 ta son bor: 101, 110 va 200.

507. Kuchuklar soni mushuklardan 2 marta ko'p?

508. Alisherning 3 ta opasi va 3 ta akasi bor. Uning katta opasini 2ta singlisi va 4 ta ukasi bor. Demak, bu oilada 4 ta o'g'il bola va 3 ta qiz bola bor.

509. Jamshidning 2 ta opasi va 2 ta akasi bor. Katta opasining 1 ta singlisi va 3 ta ukasi bor. Demak, bu oilada 3 ta o'g'il va 2 ta qiz bola bor.

510. Hisob 8-sayyohdan boshlangan.

511. Hisob 6-sayyohdan boshlangan.

512. Jami 100 ochko olish uchun Sarvarning otgan o'qlari tegadigan nishonlar 5 variantda bo'lishi mumkin:

$$1) 10 + 10 + 10 + 30 + 40 = 100;$$

$$2) 10 + 10 + 20 + 20 + 40 = 100;$$

$$3) 10 + 10 + 20 + 30 + 30 = 100;$$

$$4) 10 + 20 + 20 + 20 + 30 = 100;$$

$$5) 20 + 20 + 20 + 20 + 20 = 100.$$

513. $4 + 6 = 10$; $7 + 2 = 9$; $3 + 5 = 8$.

514. $15 \cdot 4 = 60$; $29 \cdot 3 = 87$.

515. Oldin ko'paytirish, keyin qo'shish amali bajariladi:
 $x = 12$.

516. 5 ning oldidagi raqamni a bilan belgilab, a^5 sonini kvadratga oshiramiz, ya'ni o'zini-o'ziga ko'paytiramiz:

$(a^2 + a)25$ ko'paytmada a ni qavsdan chiqarsak, $a(a + 1)25$ ifoda hosil bo'ladi.

$$\begin{array}{r} a^5 \\ \times a^5 \\ \hline (5a+2)5 \\ + a^2(5a) \\ \hline (a^2 + a)25 \end{array}$$

517. $((1 + (2n - 1))n)/2 = n^2$.

518. 82 va 18 sonlarini kvadratga oshirib, keyin ularning ayirmasini topish mumkin. Ammo buni og'zaki hisoblasa ham bo'ladi. Buning uchun bu ikki sonning ayirmasini ularning yig'indisiga ko'paytirish kerak:

$(82 - 18) \cdot (82 + 18) = 64 \cdot 100 = 6400$. Bu qoida boshqa istagan sonlar kvadratlarining ayirmasi uchun ham o'rinli.

519. 17 yoshda, chunki $(49 + 2) : 3 = 17$.

520. 20 kg. Bunda birinchi yashikka 8 kg, ikkinchi yashikka 9 kg, uchinchi yashikka 2 kg olma solingan.

521. Bunda quyidagicha mulohaza yuritish kerak. Agar birinchi traktor ham, ikkinchi traktor ham 1 soatda (60 minutda) haydaganda edi, ikkala traktor birgalikda shu maydonni 30 minutda haydardi. Buning matematik ifodasi quyidagicha bo'ladi: $1/60 + 1/60 = 1/30$, ya'ni 30 minut. Boshqotirma sharti bo'yicha birinchi traktor 60 minutda, ikkinchi traktor 120 minutda haydasa, ikkalasi birgalikda haydashi uchun ketgan vaqt quyidagicha topiladi: $1/60 + 1/120 = 3/120 = 1/40$. Demak, ikkala traktor birgalikda 40 minutda haydaydi.

522. 12 kunda.

523. Har bir o'quvchi uchun yo'lkira haqi x so'm bo'lsin. U holda quyidagi tenglamani hosil qilish mumkin:

$$20x = 30(x - 9\ 000), \text{ uning yechimi: } x = 27\ 000.$$

20 nafar o'quvchi uchun jami yo'lkira haqi:

$$20 \cdot 27\ 000 \text{ so'm} = 540\ 000 \text{ so'm}.$$

524. 3 kg li yashiklar – x ta, 2 kg li yashiklar – $2x$ ta deb olib, quyidagi tenglamani tuzish mumkin: $3x + 2 \cdot 2x = 112$. Uning yechimi: $x = 16$. Demak, 3 kg li yashiklar – 16 ta, 2 kg li yashiklar – $2 \cdot 2 \cdot 16 = 32$ ta.

525. Masalan, 100 so'mli tovar narxi 20% ga kamaytirilsa, uning narxi 80 so'm bo'ladi. 80 so'mli tovar narxi 20% ga kamaytirilsa, uning narxi 80 so'm – $80 \text{ so'm} \cdot 0,2 = 64 \text{ so'm}$. 100 so'mli tovar hammasi bo'lib, 36 so'mga, ya'ni 36% ga arzonlashadi.

526. 32%.

527. 11% ga kamayadi, chunki misol uchun 100 so'mli buyumning narxi 10% ga oshsa, narxi 110 so'm bo'ib qoladi. Endi 110 so'mli buyum narxi 10% ga kamaysa, 99 so'm bo'ladi. Demak, buyum narxi 1% ga kamayadi.

528. Muz qaytadan suvga aylanganda, uning hajmi 1/12 qismga kamayadi.

529. 156 marta.

530. 10 km 100 m.

531. 495 va 145.

532. 3 510 nafar.

533. 119.

534. 301 ta.

535. 4 ta kabob 6000 so'm tursa, 1 ta kabob 1500 bo'ladi. Botir 3 ta kabobga ortiqcha to'lagan. Shuning uchun u 4500 so'm olishi kerak. Qolgan 1500 so'mni Qahramon olishi kerak.

536. Boshida keltirilgan somsa 27 ta bo'lgan. 1-musofir 9 ta, 2-musofir 6 ta, 3-musofir 4 ta somsa yegan. 2-musofir yana 3 ta, 3-musofir yana 5 ta somsa yeyishi kerak.

537. 21 000 so'm.

538. Birinchi cho'ponda 7 ta, ikkinchisida 5 ta qo'y bo'lgan.

539. 40 va 56 tanga.

540. Donishmand o'zini tuyasini 17 ta tuyalarga qo'shib hisobladi. Katta o'g'liga 9 ta, o'rtanchasiga 6 ta va kenjasiga 2 ta tuya bo'lib berib, o'zini tuyasini yana minib ketdi.

541. Birinchi o'g'liga 8 000 so'm, ikkinchi o'g'liga 12 000 so'm, uchinchi o'g'liga 5 000 so'm, to'rtinchi o'g'liga 20 000 so'm bergan.

542. 23, 24, 25, 26.

543. Ota 39 yoshda, o'g'li 13 yoshda.

544. 18 va 19.

545. 43 yosh.

546. 6 yosh, 10 yosh, 14 yosh, 18 yosh.

547. O'g'illarning jami yoshi 33 yosh bo'lib, otasini yoshidan 12 yosh kichik. Har yili yoshlarini farqi 2 yilga kamayib boradi va 6 yilda tenglashadi.

548. 40 minutda.

549. 27 marta.

550. Qutidagi hasharotlarning hammasi qo'ng'iz bo'lganida, ularning oyoqlari soni $9 \cdot 6 = 54$ ta bo'lar edi. $62 - 54 = 8$ ta oyoq o'rgimchaklarga tegishli. O'rgimchaklar oyog'i qo'ng'izlarnikidan 2 taga ko'p bo'lgani uchun qo'shimcha 8 ta oyoq 4 ta o'rgimchakka tegishli. Demak, qo'ng'izlar soni $9 - 4 = 5$ ta.

551. Nabira 5 yoshda, otasi 40 yoshda va bobosi 65 yoshda.

552. Nabira 8 yoshda, otasi 36 yoshda va bobosi 77 yoshda.

553. Akasida 50 ta, ukasida 40 ta tanga bor.

554. 3 ta savatdagi olmalar 90 ta. Bitta savatda 30 ta olma bor.

555. O'g'li 24 yoshda.

556. Akada 54 ta, ukada 27 ta qo'y bor.

557. Otasi 51 yoshda, o'g'li 17 yoshda.

558. 18 tanga 6 ta xona ta'mirlashga berildi. Bitta xonani ta'mirlashga 3 tanga berilgan. 1-guruh 3 ta tanga, 2-guruh 6 ta tanga, 3-guruh 9 ta tanga oladi.

559. 4 yosh, 8 yosh va 16 yosh.

560. Bo'lishda quyidagi xatoga yo'l qo'yilgan: bo'linma 4 emas 5 bo'lishi kerak, chunki qoldiq 8 ga bo'linadi. Ko'paytirib tekshirishda o'nliklarni ko'rsatuvchi son (2) birliklarni ko'rsatuvchi son (8) tagiga yozilgan.

561. 4 ta ishchi 3 ta tanga olishgan.

562. Daraxtlar 6 ta, qushlar 10 ta.

563. Bo'sh kataklar 48 ta, shashkalar 16 ta, oq donalar 7 ta va qora donalar 9 ta.

564. Har bir yo'lovchi bittadan non yegan. Demak birinchi yo'lovchi o'zini nonini o'zi yegan va 5 tangani ikkita non chiqargan yo'lovchi olishi kerak.

565. Har bir yo'lovchi 7 tangaga ovqatlaninsa, uchalasi $7 \cdot 3 = 21$ tangaga ovqatlanishgan. Bitta non $21 : 7 = 3$ tanga turadi. Birinchi yo'lovchi $3 \cdot 3 = 9$ tangaga non bergan va

7 tangaga non yegan. Demak, 2 tanga olishi kerak. Ikkinchi yo'lovchi $4 \cdot 3 = 12$ tangaga non bergani uchun $12 - 7 = 5$ tanga olishi kerak.

566. Har bir yo'lovchi 5 tangaga ovqatlansa, to'rttalasi $5 \cdot 4 = 20$ tangaga ovqatlanishgan. Bitta non $20 : 5 = 4$ tanga turadi. Birinchi yo'lovchi $2 \cdot 4 = 8$ tangaga non bergan va 5 tangaga non yegan. Demak 3 tanga olishi kerak. Ikkinchi yo'lovchi $3 \cdot 4 = 12$ tangaga non bergani uchun $12 - 5 = 7$ tanga olishi kerak.

567. Akasining o'yinchog'i 40 tanga va ukasining o'yinchog'i 8 tanga.

568. Akasida 65 ta, ukasida 35 ta.

569. 35 yosh.

570. Qo'ying narxi 8 tanga, sigirning narxi 32 tanga, otning narxi 128 ta tanga.

571. Akasida 135 ta, ukasida 105 ta tanga.

572. 25 ta.

573. Hasan 24 yil va Husan 27 yil.

574. Ota 51 yoshda, o'g'il 17 yoshda.

575. 28 yildan keyin.

576. Birinchi kuni jami ballning 1 qismini yig'gan deylik. U holda ikkinchi kuni ham 1 qism, uchinchi kuni 2 qism va to'rtinchi kuni 4 qism, jami 8 qism ball to'plagan. 208 ballni 8 qismga bo'linsa, bir qism 26 ball ekanligi ma'lum bo'ladi. Demak, birinchi kuni 26 ball yig'gan.

577. 10 kunda.

578. 120 kunda.

579. 15 ta.

580. 5 yildan keyin.

581. Har doim birinchi ishchi ikkinchi ishchidan 1 tanga ko'p oladi.

582. 15 yoshda.

583. 40 yosh.

584. Savatda 8 ta, chelakda 4 ta olma bor.

585. 50 yosh.

586. Oilada 4 ta qiz va 3 ta o'g'il bor.

587. U 12 soat uxlagan, 8 soat o'yin o'ynagan va 4 soat televizor ko'rgan. Natijada dangasa dars tayyorlamagan.

588. $21 \cdot 43 = 714$.

589. Ikkalasi 343 ga teng.

590. 28 ta.

591. 50 yosh va 62 yosh.

592. 5 yoshda.

593. 14 yoshda.

594. 9 ta.

595. Bir necha usullari bor. Masalan:

1) $60 + 50 - 40 + 30 - 20 - 10 = 70$;

2) $60 - 50 + 40 + 30 - 20 + 10 = 70$;

3) $60 + 50 - 40 - 30 + 20 + 10 = 70$.

596. 4 ga bo'linganida 4 chiqadigan son – 16; 4 ga ko'paytirilganida 4 chiqadigan son – 1; 4 qo'shilganida 4 chiqadigan son – 0; 4 ayrilganida 4 chiqadigan son – 8. Demak, birinchi son – 16, ikkinchisi – 1, uchinchi – 0 va to'rtinchisi – 8.

597. Noma'lum sonni topish uchun masalani oxiridan boshlab boshlanish tomonga qarab, berilgan amallarga teskari amallarni bajarib chiqish kerak, ya'ni 90 ga 1 ni qo'shib, 7 ga bo'lamiz: $(90 + 1) : 7 = 13$.

598. Natija yana 60 chiqadi, chunki $1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5 = 30$. 60 ni 30 ga bo'lib, yana 30 ga ko'paytiriladi.

599. 49.

600. 9-qavatda.

601. Beshta 20 sonning yig'indisi 100 bo'lgani uchun har bir keyingisi oldingisidan 5 ta ortiq bo'lgan 5 ta sonni o'rtadagisi 20 bo'lishi kerak: $10 + 15 + 20 + 25 + 30 = 100$.

602. Bir sutka davomida soatning minut mili soat mili bilan 24 marta ustma-ust tushadi. Minut mili bir marta to'liq aylanishida soat miliga nisbatan 2 marta to'g'ri burchakda

bo'lgani uchun, bir sutkada $24 \cdot 2 = 48$ marta o'zaro to'g'ri burchak hosil qiladi.

603. 16.

604. Bitta konfet sotib olganidan keyin ortib qolgan 200 so'mga ikkinchi konfetni olaman desa, 100 so'm yetmaydi. Bitta konfetning narxi $200 + 100 = 300$ so'm. Bitta konfet olinsa, 200 so'm ortib qoldi. Demak, Sobirda bitta konfetning puli va 200 so'm, ya'ni $300 + 200 = 500$ so'm bor. 2 ta konfetning narxi $2 \cdot 300 = 600$ so'm, shuning uchun Sobirda 100 so'm yetmaydi.

605. 3 yildan keyin Anvar $9 + 3 = 12$ ga kiradi. Otasi 3 yildan keyin uch marta katta bo'lsa: $12 \cdot 3 = 36$ yosh bo'ladi. Hozir otasi $36 - 3 = 33$ yoshda.

606. 3 ta tovuq va 3 ta qo'y.

607. $29 - 6 = 23$, $23 - 4 = 19$, $19 - 3 = 16$. Demak, yulduzcha o'rnida 16 soni bo'lishi kerak.

608. $7 + 1 = 8$, $8 + 2 = 10$, $10 + 3 = 13$, $13 + 4 = 17$, $17 + 5 = 22$, $22 + 6 = 28$, $28 + 7 = 35$, ... Demak, 7, 8, 10, 13, 17, 22, 28, 35, ...

609. $15 - 2 = 13$, $13 - 2 = 11$, $11 - 2 = 9$; $9 - 2 = 7$, $7 - 2 = 5$, $5 - 2 = 3$. Demak, yulduzchalar o'rnida 9 va 3 sonlari bo'lishi kerak.

610. Qo'shiladigan son 1 ga ortib bormoqda. Shuning uchun keyingi sonlar: 17, 23, 30, ...

611. $1 + 3 = 4$, $4 + 3 = 7$, $7 + 3 = 10$, $10 + 3 = 13$, $13 + 3 = 16$, ... Demak, 1, 4, 7, 10, 13, 16, ...

612. Qo'shiladigan son 4 ga ortib bormoqda. Shuning uchun keyingi sonlar: 48, 68, 92, ...

613. $(5/5)^5 = 1$.

614. $5 - (5 : 5) = 4$.

615. $(5 - 5) \cdot 5 = 0$ yoki $(5 - 5) : 5 = 0$.

616. $2 + 2 + 2 + (2 : 2) = 7$; $2 \cdot 2 \cdot 2 - (2 : 2) = 7$.

617. $6 \cdot 6 - 6 = 30$.

618. $22 + 2 = 24$.

619. $33 - 3 + 3 : 3 = 31$ yoki $33 - (3 + 3) : 3 = 31$.

620. $3 \cdot 3 \cdot 3 + 3 + 3 : 3 = 31$.

621. $99 + 9 : 9 = 100$ yoki $(5 \cdot 5 - 5) \cdot 5 = 100$.

622. $(44 + 4) : 4 = 12$.

623. $11 + 1 + 1 + 1 = 14$.

624. $11 + 11 + 1 = 23$.

625. $33 : 3 - 3 = 8$ yoki $3 \cdot 3 - 3 : 3 = 8$.

626. $3 \cdot 3 \cdot 3 + 3 = 30$

627. $22 : 2 - 2 = 9$

628. $(22 + 2) : 2 = 12$

629. Shaxmatning har bir katagiga to'g'ri keladigan donlar sonini quyidagicha hisoblash mumkin:

- 1-katakka – 1 ta yoki 2^0 ta don;
- 2-katakka – 2 ta yoki 2^1 ta don;
- 3-katakka – 4 ta yoki 2^2 ta don;
- 4-katakka – 8 ta yoki 2^3 ta don;
- 5-katakka – 16 ta yoki 2^4 ta don;

.....
64-katakka – 2^{63} ta don to'g'ri keladi.

1-katakdan 64-katakkacha qo'yilishi kerak bo'lgan jami donlar soni: $(2^{64} - 1)$ ta = 18 446 744 073 709 551 612 ta $\approx$ $\approx$ 18 000 000 000 000 000 000.

Agar 5 dona donni 1 gramm deb olsak, donishmand so'ragan donning og'irligi 3 600 000 000 000 tonna bo'ladi.

Agar poyezdning bitta vagoniga 50 tonna don ortilsa, don ortilgan vagonlar soni 72 000 000 000 ta bo'ladi.

Agar bitta vagonning uzunligini 20 m deb olinsa, don ortilgan esholonning uzunligi 1 440 000 000 km bo'ladi. Bu uzunlikni Yerdan Oygacha masofa – 384 000 km bilan yoki Yerdan Quyoshgacha masofa – 150 000 000 km bilan taqqoslab ko'ring.

630. Kub – 80 g, shar – 160 g, piramida – 240 g, konus – 320 g, parallelepiped – 400 g, silindr – 800 g.

631. 3 ta kub.

632. 1-raqamli drotiklar – Botirga, 2-raqamli drotiklar – Zokirga, 3-raqamli drotiklar – Tohirga tegishli.

633. $5 + 15 + 30 + 50 = 100$. Demak, 5, 15, 30 va 50 balli nishonga tekkan.

634. $20 + 30 + 50 = 100$. Demak, 20, 30 va 50 balli nishonga tekkan.

635. $50 + 20 + 15 = 85$. Demak, 15, 20 va 50 balli nishonga tekkan.

636. 50 ballni 3 xil usulda yig'ish mumkin:

a) $5 + 5 + 20 + 20 = 50$;

b) $5 + 15 + 15 + 15 = 50$.

637. 90 ballni besh xil usulda yig'ilishi mumkin:

a) $5 + 5 + 15 + 15 + 50 = 90$;

b) $20 + 20 + 30 + 15 + 5 = 90$;

d) $15 + 15 + 15 + 15 + 30 = 90$.

e) $30 + 30 + 20 + 5 + 5 = 90$;

f) $20 + 20 + 20 + 15 + 15 = 90$.

638. Yetti kunda.

639. Qorboboda 3 ta sovg'a qoldi.

640. Har gal 6 qo'shilib, 2 ayrilmoqda. Demak, yetishmaydigan son – 5.

641. Har gal 3 ga ko'paytirilib, 3 ayrilmoqda. Demak, yetishmaydigan son – 6.

642. Har gal 1 va 2 qo'shilib, birinchi son 2 ga ko'paytirilmoqda. Demak, yetishmaydigan son – 17.

643. Har gal 3 ga ko'paytirilib, 7 ayrilmoqda. Demak, yetishmaydigan son – 132.

644. Masalani ikki usulda yechish mumkin:

1-usul: 4 ta o'rgimchakning oyoqlari soni 4 ta qo'ng'iz oyoqlari sonidan $4 \cdot 2 = 8$ taga ortiq. Hasharotlarning hammasi qo'ng'iz bo'lganda ularning jami oyoqlari soni $50 - 8 = 42$ ta bo'lar edi. U holda bitta qo'ng'izning oyoqlari soni: $42 : 7 = 6$ ta. Demak, bitta o'rgimchakning oyoqlari soni: $6 + 2 = 8$ ta.

2-usul: O'rgimchakning oyoqlari soni – x ta bo'lsin. U holda qo'ng'izning oyoqlari soni – $(x - 2)$ ta bo'ladi. Quyidagi tenglamani tuzamiz va yechamiz:

$$4x + 3(x - 2) = 50;$$

$$4x + 3x - 6 = 50;$$

$7x = 56; x = 8$. Demak, bitta o'rgimchakning oyoqlari soni – 8 ta.

645. Masalani ikki usulda yechish mumkin:

1-usul: Tortning chorak qismi $1/4$ bo'ladi. U holda 600 g tortning $1 - 1/4 = 3/4$ qismini tashkil etadi. Butun tortning og'irligi: $600 : (3/4) = 800$ g bo'ladi.

2-usul: Tortning og'irligini x deb olsak, uning choragi $x/4$ bo'ladi. U holda $x/4 + 600 = x$ ko'rinishdagi tenglamani tuzish mumkin. Uning yechimi: $x = 800$. Demak, tortning og'irligi – 800 g.

646. Masalani ikki usulda yechish mumkin:

1-usul: 600 g tortning $1 - 2/5 = 3/5$ qismini tashkil etadi. Butun to'rtning og'irligi: $600 : (3/5) = 1000$ g = 1 kg bo'ladi.

2-usul: Tortning og'irligini x deb olsak, $2x/5 + 600 = x$ ko'rinishdagi tenglamani tuzish mumkin. Uning yechimi: $x = 1000$. Demak, tortning og'irligi – 1 kg.

647. Masalani ikki usulda yechish mumkin:

1-usul: 600 g tortning $1 - 1/6 = 5/6$ qismini tashkil etadi. Butun to'rtning og'irligi: $600 : (5/6) = 720$ g bo'ladi.

2-usul: Tortning og'irligini x deb olsak, $x/6 + 600 = x$ ko'rinishdagi tenglamani tuzish mumkin. Uning yechimi: $x = 720$. Demak, tortning og'irligi – 720 g.

648. Bahodir – 8 yosh, G'ayrat – 9 yosh, Doniyor 11 yosh, Sulton – 12 yosh.

649. Tenglik hosil qilishning ko'p usullari mavjud:

$$(99 - 9) : 9 + (99 - 9) = 100;$$

$$999 : 9 - 99 : 9 = 100.$$

$$(9 \cdot 9 + 9) : 9 + 99 - 9 = 100.$$

$$(99 - 99) \cdot 999 = 10 \cdot 0;$$

$$(9 \cdot 9 - 9) : 9 + (9 - 9) \cdot 9 = 10 - 0;$$

$$(9 \cdot 9 + 9) : 9 + (9 - 9) \cdot 9 = 10 - 0;$$

$$(9 \cdot 9 + 9) : 9 - 9 + 9 - 9 = 1 + 0 + 0;$$

$$9 \cdot 9 : 9 \cdot 9 + (9 - 9) \cdot 9 = 1 + 0 + 0.$$

650. $77 : 7 - 7 = 4.$

651. $88 : 8 + 8 = 19.$

652. Ikki xil usulda holil qilish mumkin:

$$11 + 11 - 1 = 21; 11 \cdot (1 + 1) - 1 = 21.$$

653. 3 ta qovun, 1 ta tarvuz, 1 ta qovoq.

654. Pomidor – 2 000 so‘m, banan – 5 000 so‘m, sabzi – 1 000 so‘m, uzum – 3 000 so‘m, olma – 1 500 so‘m.

655. 1 va 3.

656. 1 kg, 2 kg, 3 kg va 4 kg li mahsulotlarni tortish uchun 1 kg va 3 kg tarozi toshlari yetarli bo‘ladi.

657. x belgisi ostida 3 soni yashiringan.

658. x belgisi ostida 4 soni yashiringan.

659. x belgisi ostida 9 soni yashiringan.

660. x belgisi ostida -1 soni yashiringan.

661. $(2000 : 20 + 20 : 2 + 2) \cdot 0 = 0.$

662. $1 : (2/3) = 3/2; (1/2) : 3 = 1/6.$

$$3/2 > 1/6 \text{ bo'lgani uchun } 1 : (2/3) > (1/2) : 3.$$

663. 52 ta.

664. 12 ta.

665. 772 ta.

666. 30.

667. Birinchi stolba bilan o‘ninchisi stolba oralig‘ida 9 ta stolba oralig‘i bor. Birinchi stolba bilan o‘n to‘qqizinchi stolbalar oralig‘ida 18 ta stolba bor. Demak, velosipedchi birinchi stolba bilan o‘n to‘qqizinchi stolbaga borguncha 18 ta stolba oralig‘ini bosib o‘tib, ikki baravar ko‘p vaqt sarflagan, ya‘ni 100 sekundda bosib o‘tgan.

668. Masala shartidan: $2 + 3 = 1 \cdot 5; 1 + 5 = 2 \cdot 3.$ O‘g‘il bolalar 2 ta va 3 ta kitob olishgan bo‘lsa, qiz bolalar 1 ta va 5 ta olishgan bo‘ladi. Aksincha, o‘g‘il bolalar 1 ta va

5 ta kitob olishgan bo'lsa, qiz bolalar 2 ta va 3 ta olishgan bo'ladi. Demak, o'quvchilar kutubxonadan jami 11 ta kitob olishgan.

669. Bir xonali sonlar 9 ta, ikki xonali sonlar 90 ta va uch xonali sonlar x ta. Hammasini yig'indisi 1500 ta: $9 + 2 \cdot 90 + 3x = 1500$; $x = 437$. Kitobda $9 + 90 + 437 = 526$ ta sahifa bor.

670. Bitta kubning olti tomonidagi ochkolar yig'indisi 21 ga teng. 3 ta kubda ochkolar yig'indisi 63 bo'lishi kerak. Ulardan 21 tasi ko'rinadigan tomonda joylashgan. Demak, kublarning ko'rinmaydigan tomonlaridagi ochkolar yig'indisi $63 - 21 = 42$ ga teng.

671. Tishlari ko'p bo'lgan g'ildirakdagi tishlar sonini navbati bilan 1, 2, 3 kabi butun sonlarga ko'paytirib, tishlari kam bo'lgan g'ildirakdagi tishlar soniga bo'lib chiqish kerak. Qaysi holda bo'linma butun son chiqsa shu holda ikkala g'ildirakning tegishli tishlari qayta uchrashishadi. Bo'linma necha son bo'lsa, tishlar uchrashguncha kichik g'ildirak shuncha marta aylanib chiqadi. $(54 \cdot 1)/12 = 9/2$ – butun son emas, $(54 \cdot 2)/12 = 9$ – butun son. Demak, katta g'ildirak 2 marta, kichigi 9 marta aylanib chiqqanda birinchi uchrashgan tishlar ikkinchi marta uchrashishadi.

Ikkinchi holda esa katta g'ildirak 9 marta, kichigi 32 marta aylanib chiqqanda tishlar ikkinchi marta uchrashishadi, chunki $(64 \cdot 9)/18 = 32$.

672. 1-g'ildirak soat mili yo'nalishida aylansa, 2-g'ildirak teskari aylanadi, 3-g'ildirak yana soat yo'nalishida aylanadi. Tartib raqami toq bo'lgan g'ildiraklar soat mili yo'nalishida, juft tartib raqamli g'ildiraklar esa teskari aylanadi. Bir-biriga ulangan ikki g'ildirak qarama-qarshi yo'nalishda aylanadi. Shuning uchun toq raqamli bo'lgan 1-g'ildirak toq raqamli bo'lgan 13-g'ildirakka ulansa, sistema ishlamaydi. Juft raqamli bo'lgan 12-g'ildirakka ulanganda esa sistema ishlaydi.

673. 330 metr yurish kerak.

674. Sport maydonida 24 nafar o'quvchi bor.

675. Bu usulni ikki usulda tushuntirish mumkin.

1-usul: 9 ga ko'paytiriladigan sonlar 1 dan boshlab bittalab ortib borishi bilan ko'paytmaning o'nliklari bittalab ortib, birliklari bittalab kamayib boradi: 9, 18, 27, 36, 45, 54, 63, 72, 81. Barmoq yordamida ko'paytmani topishda ham ko'tarilgan barmoqning chap tomondagilari soni bittalab ortib, o'ng tomondagilari soni bittalab kamayib boradi.

2-usul: Bir xonali sonlarni 9 ga barmoqlar yordamida ko'paytirishda, ko'tarilgan a tartib raqamli barmog'imizdan chap tomonda $a - 1$ ta barmoq, o'ng tomonida esa $10 - a$ ta barmoq bor. Chap tomondagi barmoqning tartib raqamini 10 ga ko'paytirib, o'ng tomondagi barmoqlar soniga qo'shsak, har gal hosil bo'ladigan ko'paytma kelib chiqadi: $10 \cdot (a - 1) + (10 - a) = 10a - 10 + 10 - a = 9a$.

676. Chap qo'lingizda a ta barmoq, o'ng qo'lingizda b ta barmoq buklangan. Aslida bu ko'paytirilayotgan sonlar $a + 5$ va $b + 5$ ga teng. Ularni ko'paytiramiz: $(5 + a)(5 + b) = 25 + 5a + 5a + ab = 10a + 10b + (25 - 5a - 5b + ab) = 10(a + b) + (5 - a)(5 - b)$.

Ifodadagi $5 - a$ va $5 - b$ sonlar o'ng va chap qo'limizdagi buklanmagan barmoqlarimiz soni.

677. Hovuzdagi bir dona o'simlik birinchi kuni ikkita, ikkinchi kuni to'rtta bo'ladi. Bittadan to'rttaga ko'paygani ham, hovuzga qo'yilgan yangi to'rtta o'simlik ham hovuzni 30 kunda to'ldiradi. Chunki: $32 - 2 = 30$.

678. Eng kamida 5 ta 1 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $111 - 11 = 100$.

679. Eng kamida 7 ta 2 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $(22 + 2 + 2 : 2) \cdot 2 \cdot 2 = 100$.

680. Eng kamida 5 ta 3 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $33 \cdot 3 + 3 : 3 = 100$.

681. Eng kamida 7 ta 4 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $(4 + 4) \cdot 4 + 4 \cdot 4 \cdot 4 + 4 = 100$ yoki $44 + 44 + 4 + 4 + 4 = 100$.

682. Eng kamida 4 ta 5 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $(5 \cdot 5 - 5) \cdot 5 = 100$.

683. Eng kamida 7 ta 6 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $66 + 6 \cdot 6 - (6 + 6) : 6 = 100$.

684. Eng kamida 7 ta 7 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $7 \cdot 7 + 7 \cdot 7 + (7 + 7) : 7 = 100$.

685. Eng kamida 7 ta 8 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $88 + 8 + 8 : ((8 + 8) : 8) = 100$.

686. Eng kamida 4 ta 9 raqamidan foydalanib, 100 sonini hosil qilish mumkin: $99 + 9 : 9 = 100$.

687. Bunday juft sonlar ketma-ketligidagi eng katta son – 12. Juft sonlar ketma-ketligi: 6, 8, 10, 12.

688. Bunday juft sonlar ketma-ketligidagi eng katta son – 14. Juft sonlar ketma-ketligi: 8, 10, 12, 14, 16.

689. Bunday toq sonlar ketma-ketligidagi eng katta son – 14. Toq sonlar ketma-ketligi: 3, 5, 7, 9.

690. 36 ta.

691. Aravaga 4 usulda ortish mumkin: $70 + 70 = 140$, $70 + 40 + 30 = 140$, $60 + 40 + 40 = 140$, $40 + 40 + 30 + 30 = 140$.

692. Zokir 1999-yilda tug'ilgan.

693. 100 ta 60 boshqalariga teng emas.

694. Yo'l 6 km ga uzaygan.

695. Yig'indi 12 ga teng.

696. 37 kg.

697. Uchinchi yashikdagi giloslarning soni eng ko'p.

698. 1999-yilda.

699. Bu son – 77, eng katta yig'indi – 13; chunki:
 $7 \cdot 7 = 49$; $4 + 9 = 13$.

700. 2 ta.

701. Dilshod masalalarni 2 kunda yechib bo'ladi.
702. 28 ta oyoq.
703. 2 marta ortadi.
704. 2013.
705. 3-qavatda joylashgan.
706. 13 soni ikki sonning ko'paytmasi bo'lishi mumkin emas.
707. Raqamlar yig'indisi 2 ga teng bo'lgan 3 ta son bor: 101, 110 va 200.
708. 3 haftadan keyin to'garakdagi o'g'il bolalar va qiz bolalar soni tenglashadi.
709. Kuchuklar soni mushuklardan 2 marta ko'p.
710. Kubiklarning osti tomonidagi raqamlar yig'indisi: $5 + 1 + 4 = 10$.
711. 15-martga to'g'ri keladi.
712. 55 kun.
713. 3 usulda ajratib olish mumkin:
 $3 + 7 + 8 = 1 + 2 + 4 + 5 + 6 = 18;$
 $5 + 6 + 7 = 1 + 2 + 3 + 4 + 8 = 18;$
 $4 + 6 + 8 = 1 + 2 + 3 + 5 + 7 = 18.$
714. Shanba kuni.
715. 60 km masofani bosib o'tadi.
716. 1 ga teng, chunki $2 \cdot 3 \cdot (1/3) \cdot (1/2) = 1$.
717. 105 l suv quyilgan.
718. Qo'shiluvchilar kattasining ikkilangani hosil bo'ladi.
719. Yana 5 ta, ya'ni: 01.03.05, 03.05.07, 05.07.09, 07.09.11.
720. 50% katta.
721. G'alaba qozonilgan o'yinda hisob 3 : 0 bo'lgan.
722. 96 ta.
723. Ayirma 1 ga teng.
724. 0.
725. 2 marta, ya'ni 11:11; 22:22.

726. 24 piyola.

727. Eng kattasi bilan eng kichigi orasidagi farq 777 ga

teng.

728. 64 ta kubik kerak.

$$729. 2 + 2 \cdot 2 : 2 - 2 = 2;$$

$$2 \cdot 2 + 2 : 2 - 2 = 3;$$

$$2 + 2 \cdot 2 - 2 : 2 = 5.$$

730. x belgisi ostida 3 soni yashiringan.

731. x belgisi ostida 2 soni yashiringan.

732. x belgisi ostida 59 soni yashiringan.

733. x belgisi ostida 4 soni yashiringan.

$$734. (2010 : 10 + 2010 : 201 + 2010) \cdot 0 = 0.$$

$$735. 24 - x$$

$$736. 16 + x.$$

$$737. 3x.$$

$$738. 6x.$$

$$739. 3a + a = 4a.$$

$$740. x + x - 3 = 2x - 3.$$

$$741. b - b/20.$$

$$742. d - 7n.$$

743. 9 ta: 111, 222, 333, 444, 555, 666, 777, 888, 999.

744. 87 litr.

745. $2n$ ta.

$$746. a + (a - b).$$

$$747. m - k - 2k.$$

$$748. (x + y) : 5.$$

$$749. (x - y) : 2.$$

$$750. (d - b) : 2.$$

751. $21 : x = 7$; $x = 3$; ikki qavatli uylar 3 ta.

752. $x : 3 = 7$; $x = 21$; bir qavatli uylar 21 ta.

753. $x + 3x = 64$; $x = 16$; $3x = 48$; birinchi uyda 16 ta

xonadon bor.

754. $96 - x = 96 : 3$; $x = 64$; 64 ta xonadon ko'p.

755. $x : (15 : 3) = 18$; $x = 90$; bochkada 90 kg asal bor.

756. $(110 : 2) \cdot x = 440$; $x = 8$; 8 ta uyni qurish mumkin.
757. 7a kg.
758. 25b/k kg plastmassa kerak.
759. Har bir likopchada $(a + b) : n$ ta pecheniy bor.
760. Bankalarda jami $m \cdot n \cdot k$ litr yog' bor.
761. Xaltada $n - mk$ ta konfet qoldi.
762. Savatda $a(1 + 2n) - s$ dona meva bor.
763. $n : k \cdot m$ ta xonadon bor.
764. $k : h \cdot l$ ta deraza bor.
765. 30 ta kitob bo'lib qoldi.
766. 40 ta kitob bor edi.
767. 20 ta kitob bor edi.
768. 46 sm qolgan.
769. Botir 66 ball olgan.
770. 3131, 4343, 9876.
771. Bunda $x = 1$; javob: 5 ga oshadi.
772. 15% ni tashkil etadi.
773. $987 - 102 = 885$.
774. $1/4$ qismi qoldi.
775. 3, 4, 5, 6, 7, 8 va 9. Demak, 7 xil.
776. $91 - 19 = 72$.

SONLI REBUSLAR

777. Javob quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 298 \\
 + 292 \\
 \hline
 590
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 6346 \\
 + 3654 \\
 \hline
 10000
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 2375 \\
 + 632 \\
 \hline
 3007
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 345 \\
 + 543 \\
 \hline
 888
 \end{array}
 \qquad
 \begin{array}{r}
 99 \\
 + 92 \\
 \hline
 191
 \end{array}$$

778. Javob quyida keltirilgan:

$$159 \times 48 = 7632.$$

779. Quyidagicha fikr yuritimiz. Ko'paytirilayotgan sonlar 90 dan katta bo'lishi kerak, chunki 90 va undan kichik sonni har qanday ikki xonali songa ko'paytirilsa, 9000 kichik son hosil bo'ladi. Uchinchi qatordagi son ikki xonali bo'lgani uchun, ikkinchi ko'paytmaning ikkinchi raqami 1 ga teng. Birinchi raqami esa 9 ga teng, chunki u 9 dan kichik, masalan, 8 bo'lsa, 81 ni 100 kichik songa ko'paytirib, 8100 dan kichik hosil qilamiz. Demak, ikkinchi ko'paytiruvchi 91 ga teng. Uni 98 ga ko'paytirsak: $98 \times 91 = 8918$ soni 9000 dan kichik. Birinchi ko'paytuvchi 98 dan katta son, ya'ni 99 ga teng. Javob: $99 \times 91 = 9009$.

780. Javoblar quyida keltirilgan:

- a) $125 = 5^3$, $216 = 6^3$, $729 = 9^3$;
- b) $37 \times 21 = 777$ yoki $15 \times 37 = 555$;
- d) $18969 + 18969 = 37938$;
- e) $625 : 25 = 25$;
- f) $50 + 50 + 50 = 150$;
- h) $21978 \times 4 = 87912$;
- g) $85679 + 85679 = 171358$;

$$\begin{array}{r}
 \text{j) } 65 \\
 \phantom{\text{j) }} 765 \\
 + \phantom{\text{j) }} 8765 \\
 \hline
 38765 \\
 \hline
 48365
 \end{array}$$

781. $X = 8$.

782. $217 \cdot 4 = 868$. Demak, $N = 8$.

783. Nuqta o'rnidagi bir xonali son bir xonali A soniga ko'paytirilib, ko'paytmada A bilan tugaydigan va birinchi raqami istalgancha bo'lishi mumkin bo'lgan ikki xonali son hosil bo'lgan. Bir xonali sonni 1 ga ko'paytirilsa, ikki xonali son hosil bo'lmaydi. Demak, A harfi 1 ga teng emas.

$$6 \cdot 2 = 12 \text{ bo'lgani uchun } A = 2 \text{ bo'lishi mumkin;}$$

$$6 \cdot 4 = 24 \text{ bo'lgani uchun } A = 4 \text{ bo'lishi mumkin;}$$

$3 \cdot 5 = 15$, $5 \cdot 5 = 25$, $7 \cdot 5 = 35$ va $9 \cdot 5 = 45$ bo'lgani uchun $A = 5$ bo'lishi mumkin.

$$6 \cdot 6 = 36 \text{ bo'lgani uchun } A = 6 \text{ bo'lishi mumkin.}$$

$$6 \cdot 8 = 48 \text{ bo'lgani uchun } A = 8 \text{ bo'lishi mumkin.}$$

Demak, javob: 2, 4, 5, 6 yoki 8.

784. $4567898 + 4567898 = 9135796$ yig'indini hosil qilish mumkin. Bunda 6 ta toq son bor.

785. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 97 \\ + 18 \\ \hline 115 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 42 \\ - 36 \\ \hline 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 22 \\ \times 9 \\ \hline 198 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 64 \\ \times 9 \\ \hline 576 \end{array}$$

786. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 23 \\ + 35 \\ \hline 58 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38 \\ + 56 \\ \hline 94 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ + 27 \\ \hline 83 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ + 46 \\ \hline 89 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 45 \\ + 27 \\ \hline 72 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 77 \\ + 58 \\ \hline 135 \end{array}$$

787. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 45 \\ + 24 \\ \hline 69 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 37 \\ + 41 \\ \hline 78 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 \\ + 38 \\ \hline 52 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 27 \\ + 58 \\ \hline 85 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 63 \\ + 29 \\ \hline 92 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 57 \\ + 66 \\ \hline 123 \end{array}$$

788. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 53 \\ + 14 \\ \hline 67 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 26 \\ + 33 \\ \hline 59 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \\ + 28 \\ \hline 71 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 34 \\ + 37 \\ \hline 71 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56 \\ + 26 \\ \hline 82 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 58 \\ + 45 \\ \hline 103 \end{array}$$

789. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 53 \\
 +26 \\
 \hline
 79
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 26 \\
 +54 \\
 \hline
 80
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 37 \\
 +24 \\
 \hline
 61
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 45 \\
 +26 \\
 \hline
 71
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 58 \\
 +39 \\
 \hline
 97
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 79 \\
 +47 \\
 \hline
 126
 \end{array}$$

790. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 57 \\
 -23 \\
 \hline
 34
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 66 \\
 -44 \\
 \hline
 22
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 78 \\
 -38 \\
 \hline
 40
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 84 \\
 -25 \\
 \hline
 59
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 85 \\
 -39 \\
 \hline
 46
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 103 \\
 -57 \\
 \hline
 46
 \end{array}$$

791. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 45 \\
 -32 \\
 \hline
 13
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 57 \\
 -27 \\
 \hline
 30
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 60 \\
 -37 \\
 \hline
 23
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 75 \\
 -19 \\
 \hline
 56
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 96 \\
 -48 \\
 \hline
 48
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 124 \\
 -88 \\
 \hline
 36
 \end{array}$$

792. $9 + 9 = 18$.

793. *Yechilishi:* 45 ni 73 va 83 sonlariga ko'paytirilsa, 3000 dan katta son hosil bo'ladi. $45 \cdot 73 = 3285$; $45 \cdot 83 = 3735$. Yulduzchalar o'rtasidagi beshta sonlar yig'indisi: $7+3+2+8+5 = 25$; $8+3+7+3+5 = 26$. Demak, javob: 25.

794. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 252 \\
 +537 \\
 \hline
 789
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 447 \\
 +308 \\
 \hline
 755
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 861 \\
 -224 \\
 \hline
 637
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 738 \\
 -265 \\
 \hline
 473
 \end{array}$$

795. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 638 \\
 +69 \\
 \hline
 707
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 840 \\
 -57 \\
 \hline
 783
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 462 \\
 +694 \\
 \hline
 1156
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 1047 \\
 -958 \\
 \hline
 89
 \end{array}$$

796. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 10 \\
 \times 9 \\
 \hline
 90
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 72 \\
 \times 9 \\
 \hline
 648
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 54 \\
 \times 9 \\
 \hline
 486
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 11 \\
 \times 9 \\
 \hline
 99
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 18 \\
 \times 9 \\
 \hline
 162
 \end{array}$$

797. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r}
 76 \\
 \times 9 \\
 \hline
 684
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 510 \\
 \times 9 \\
 \hline
 4590
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 720 \\
 \times 9 \\
 \hline
 6480
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 32 \\
 \times 9 \\
 \hline
 288
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 821 \\
 \times 9 \\
 \hline
 7389
 \end{array}$$

798. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 66 \\ \times 7 \\ \hline 462 \end{array} \quad \begin{array}{r} 11 \\ \times 8 \\ \hline 88 \end{array} \quad \begin{array}{r} 63 \\ \times 8 \\ \hline 504 \end{array} \quad \begin{array}{r} 14 \\ \times 6 \\ \hline 84 \end{array} \quad \begin{array}{r} 95 \\ \times 7 \\ \hline 665 \end{array}$$

799. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 99 \\ \times 7 \\ \hline 693 \end{array} \quad \begin{array}{r} 73 \\ \times 8 \\ \hline 584 \end{array} \quad \begin{array}{r} 72 \\ \times 7 \\ \hline 504 \end{array} \quad \begin{array}{r} 15 \\ \times 7 \\ \hline 105 \end{array} \quad \begin{array}{r} 84 \\ \times 8 \\ \hline 672 \end{array}$$

800. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 77 \\ \times 3 \\ \hline 231 \end{array} \quad \begin{array}{r} 54 \\ \times 6 \\ \hline 324 \end{array} \quad \begin{array}{r} 32 \\ \times 3 \\ \hline 96 \end{array} \quad \begin{array}{r} 154 \\ \times 6 \\ \hline 924 \end{array} \quad \begin{array}{r} 86 \\ \times 9 \\ \hline 774 \end{array}$$

801. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 14 \\ \times 9 \\ \hline 126 \end{array} \quad \begin{array}{r} 81 \\ \times 2 \\ \hline 162 \end{array} \quad \begin{array}{r} 65 \\ \times 7 \\ \hline 455 \end{array} \quad \begin{array}{r} 7618 \\ \times 4 \\ \hline 30472 \end{array} \quad \begin{array}{r} 29 \\ \times 6 \\ \hline 174 \end{array}$$

802. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 28 \\ \times 7 \\ \hline 196 \end{array} \quad \begin{array}{r} 29 \\ \times 6 \\ \hline 174 \end{array} \quad \begin{array}{r} 75 \\ \times 7 \\ \hline 525 \end{array} \quad \begin{array}{r} 29 \\ \times 7 \\ \hline 203 \end{array} \quad \begin{array}{r} 110 \\ \times 8 \\ \hline 880 \end{array}$$

803. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 88 \\ \times 8 \\ \hline 704 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{a) } 23 \\ \times 4 \\ \hline 92 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{b) } 24 \\ \times 4 \\ \hline 96 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{a) } 25 \\ \times 4 \\ \hline 100 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{b) } 26 \\ \times 4 \\ \hline 104 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{d) } 27 \\ \times 4 \\ \hline 108 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{a) } 68 \\ \times 4 \\ \hline 272 \end{array} \quad \begin{array}{r} \text{b) } 69 \\ \times 4 \\ \hline 276 \end{array}$$

804. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 77 \\ \times 8 \\ \hline 616 \end{array} \quad \begin{array}{r} 14 \\ \times 6 \\ \hline 84 \end{array} \quad \begin{array}{r} 5376 \\ \times 7 \\ \hline 37632 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2831 \\ \times 3 \\ \hline 8493 \end{array} \quad \begin{array}{r} 3907 \\ \times 6 \\ \hline 23442 \end{array}$$

805. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 368 \\ \times 2 \\ \hline 736 \end{array} \quad \begin{array}{r} 327 \\ \times 3 \\ \hline 981 \end{array} \quad \begin{array}{r} 162 \\ \times 6 \\ \hline 972 \end{array} \quad \begin{array}{r} 152 \\ \times 4 \\ \hline 608 \end{array} \quad \begin{array}{r} 135 \\ \times 7 \\ \hline 945 \end{array}$$

806. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 224 \\ + 357 \\ \hline 581 \end{array} \quad \begin{array}{r} 357 \\ + 464 \\ \hline 821 \end{array} \quad \begin{array}{r} 658 \\ + 267 \\ \hline 925 \end{array} \quad \begin{array}{r} 446 \\ + 268 \\ \hline 714 \end{array} \quad \begin{array}{r} 658 \\ + 267 \\ \hline 925 \end{array}$$

807. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 459 \\ - 135 \\ \hline 324 \end{array} \quad \begin{array}{r} 738 \\ - 356 \\ \hline 382 \end{array} \quad \begin{array}{r} 925 \\ - 678 \\ \hline 247 \end{array} \quad \begin{array}{r} 813 \\ - 264 \\ \hline 549 \end{array} \quad \begin{array}{r} 604 \\ - 487 \\ \hline 117 \end{array}$$

808. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 415 \\ \times 382 \\ \hline 830 \\ + 3320 \\ \hline 1245 \\ \hline 158530 \end{array} \quad \begin{array}{r} 325 \\ \times 147 \\ \hline 2275 \\ + 1300 \\ \hline 325 \\ \hline 47775 \end{array} \quad \begin{array}{r} 324 \\ \times 57 \\ \hline 2268 \\ + 1620 \\ \hline 18468 \end{array}$$

Yuqoridagi so'ngi rebusni yechishda quyidagicha fikr yuritilgan. Ko'paytirilayotgan sonlar 90 dan katta bo'lishi kerak, chunki 90 va undan kichik sonni har qanday ikki xonali songa ko'paytirilsa, 9000 kichik son hosil bo'ladi. Uchinchi qatordagi son ikki xonali bo'lgani uchun, ikkinchi ko'paytmaning ikkinchi raqami 1 ga teng. Birinchi raqami esa 9 ga teng, chunki u 9 dan kichik, masalan, 8 bo'lsa, 81 ni 100 kichik songa ko'paytirib, 8100 dan kichik sonni hosil qilamiz. Demak, ikkinchi ko'paytiruvchi 91 ga teng. Uni 98 ga ko'paytirsak: $98 \cdot 91 = 8918$ soni 9000 dan kichik. Birinchi ko'paytuvchi 98 dan katta son, ya'ni 99 ga teng. Demak, javob: $99 \cdot 91 = 9009$.

809. Javoblar quyida keltirilgan:

$$\begin{array}{r} 38019 \overline{)19} \\ \underline{38} \\ 0019 \\ \underline{19} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 1281 \overline{)7} \\ \underline{7} \\ 58 \\ \underline{56} \\ 21 \\ \underline{21} \\ 0 \end{array}$$

GEOMETRIK SHAKLLARGA DOIR MASHQLAR

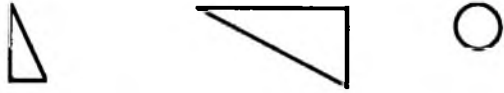
810. Qayiqni yig'ish uchun 2 ta shakl yetishmaydi (362-rasm).

362-rasm.

811. Mashinani yig'ish uchun 3 ta shakl yetishmaydi (363-rasm).

363-rasm.

812. Gul va guldonna yig'ish uchun 4 ta shakl yetishmaydi (364-rasm).

364-rasm.

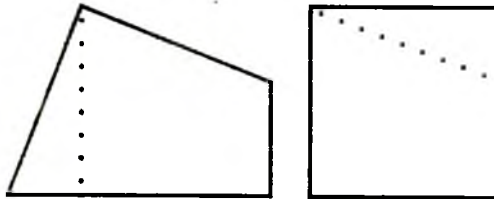

813. Birinchi (a) shaklda 7 ta, ikkinchi (b) shaklda 12 ta uchburchak bor.

814. 8 ta uchburchak va 7 ta to'rtburchak bor? Ulardan 3 tasi to'g'ri to'rtburchak.

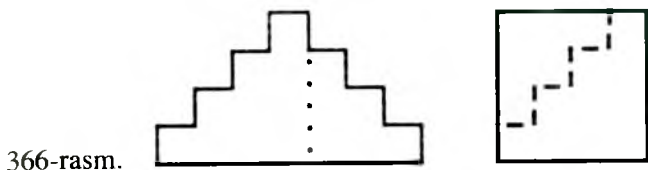
815. 9 ta uchburchak va 9 ta to'rtburchak bor.

816. a) 365-rasmda ko'rsatilgandek qirqib, birlashtirish kerak.

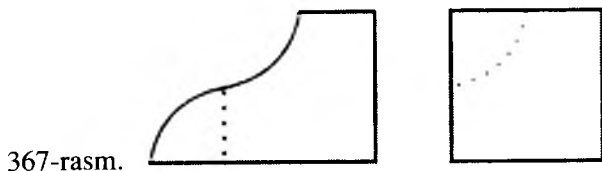

365-rasm

b) 366-rasmda ko'rsatilgandek qirqib, birlashtirish kerak.

d) 367-rasmda ko'rsatilgandek qirqib, birlashtirish kerak.

e) 368-rasmda ko'rsatilgandek qirqib, birlashtirish kerak.

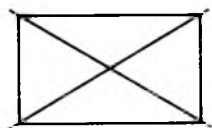
817. Qog'oz 2×7 sm va 5×7 sm shaklida qirqilgan. Ikkinchi to'rtburchakning perimetri – 24 sm.

818. Sochiqlarning ikki qavatli qismining yuzi 198 kv. sm.

819. Javob 369-rasmda keltirilgan.

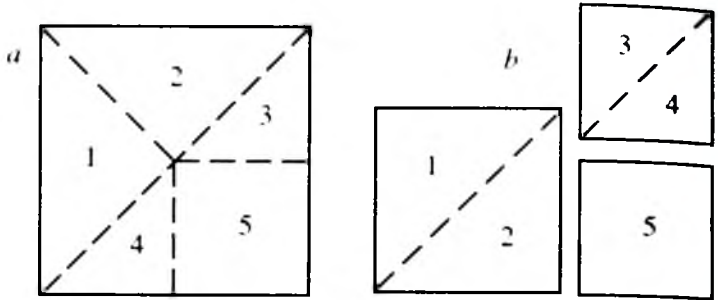
820. To'rtburchakning ikki burchagi to'g'ri burchak bo'lsa, qolgan ikki burchakning biri o'tkir, ikkinchisi o'tmas burchak bo'lishi mumkin. Shuning uchun ikki burchagi to'g'ri burchakli to'rtburchakni har doim ham to'g'ri to'rtburchak deyish mumkin emas.

821. a) 2 marta ortadi; b) 9 marta ortadi.

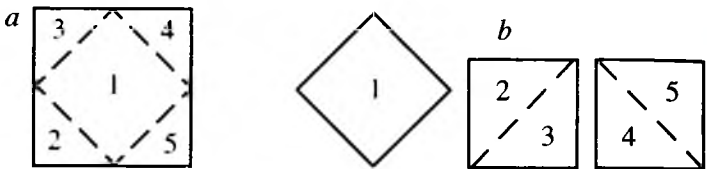
369-rasm.

822. Kvadrat 370-*a* rasmda ko'rsatilgandek, 4 ta uchburchak va 1 ta kvadratga ajratiladi. So'ngra berilgan kvadratning qismlaridan 370-*b* rasmda keltirilgan 1 ta katta kvadrat va 2 ta bir xil kichik kvadrat hosil qilinadi.

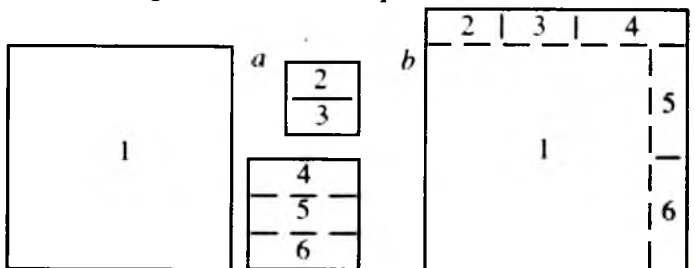
370-rasm.

823. Kvadrat 371-*a* rasmda ko'rsatilgandek, 1 ta kvadrat va 4 ta bir xil uchburchakka ajratiladi. So'ngra berilgan kvadratning qismlaridan 371-*b* rasmda keltirilgan 3 ta bir xil kvadrat hosil qilinadi.

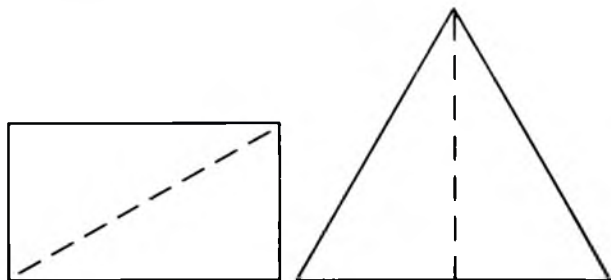
371-rasm.

824. Tomoni 3 sm li kvadratning atrofiga 1 va 1,5 sm li kvadratlar 372-*a* rasmda ko'rsatilgandek qirqib, 372-*b* rasmdagi kvadrat hosil qilinadi.

372-rasm.

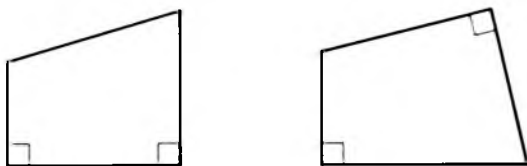

375-rasm.

836. Uchta burchagi to'g'ri bo'lgan to'rtburchakning to'rtinchi burchagi ham to'g'ri bo'ladi. Demak, uchta burchagi to'g'ri bo'lgan to'rtburchak har doim to'g'ri to'rtburchak bo'ladi.

837. Har doim emas. Faqat ikkita burchagi to'g'ri, qolgan ikki burchagi to'g'ri bo'lmasa, bunday to'rtburchak to'g'ri to'rtburchak bo'la olmaydi (376-rasm).

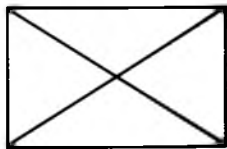
376-rasm.

838. Maydonni kvadrat shaklida o'rash kerak. Kvadratning har bir tomoniga 9 tadan panjara o'rnatiladi. Shunda maydonning yuzi 324 kv. m bo'ladi.

- 839.** a) 5 ta uchburchak, 7 ta to'rtburchak;
b) 8 ta uchburchak, 11 ta to'rtburchak;
d) 8 ta uchburchak, 8 ta to'rtburchak;
e) 12 ta uchburchak, 18 ta to'rtburchak;
f) 16 ta uchburchak, 16 ta to'rtburchak.

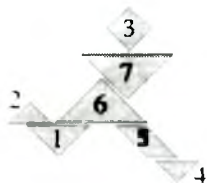
840. 30 ta.

841. Javob 377-rasmda keltirilgan.

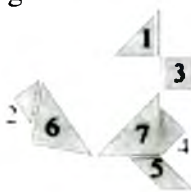

377-rasm.

842. Javob 378-rasmda ko'rsatilgan.

378-rasm.

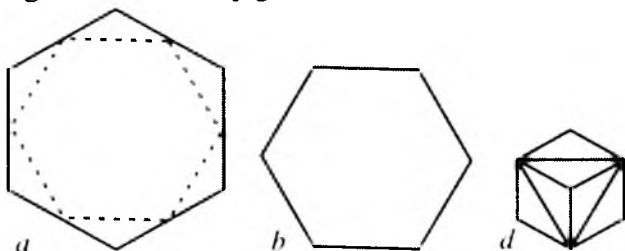

379-rasm

843. Javob 379- rasmda ko'rsatilgan.

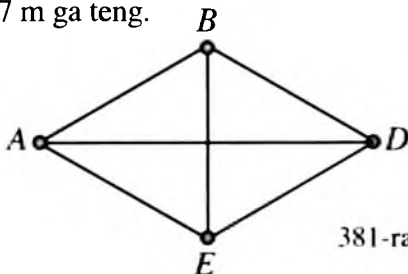
844. 10 ta.

845. 380-*a* rasmda ko'rsatilgandek qirqish kerak. 7 bo'lakka ajratilgan o'rtadagi yaxlit bo'lak bitta oltiburchakni hosil qiladi (380-*b* rasm). Qolgan bo'laklardan 380-*d* rasmda ko'rsatilgan oltiburchakni yig'ish mumkin.

380-rasm.

846. *A*, *B*, *C* va *D* nuqta bir-biri bilan tutashtirilsa, tomonlari 10 sm bo'lgan romb shakl hosil bo'ladi (381-rasm). Rombnings kichik diagonali *BD* shaklning tomonlariga teng. Katta diagonal $AD \approx 17$, ya'ni *A* va *D* ko'chatlar orasi taqriban 17 m ga teng.

381-rasm.

847. Daraxt ko'chatlari to'g'ri chiziq bo'ylab ekilgan. A va B ko'chatlar orasi 10 m ga teng.
848. 8 bo'lakka bo'lgan.
849. 11 m.
850. Dilshod tomonlari 2 ta kubikdan iborat bo'lgan kub yasay oladi.
851. Poliz va shiyponning perimetri o'zaro teng bo'lib, 56 m ga teng.
852. d shaklni chizib bo'lmaydi.
853. Shaklda 16 ta uchburchak bor.
854. 2 m.
855. Shaklda 15 ta uchburchak va 13 ta kvadrat bor. Demak, kvadratlar soni uchburchaklar sonidan 2 ta kam.
856. 21 ta uchburchak bor.
857. 23 ta uchburchak bor.
858. Quyon uchburchak va kvadrat ichida o'tiribdi, lekin aylana ichida emas.
859. 4 ta kubikning 32 ta uchi, 24 ta tomoni, 48 ta qirrasi bor.
860. a rasmda avtomobilning harakat yo'nalishi to'g'ri ko'rsatilgan.
861. 10,5 sm.
862. 6 usulda yasashi mumkin.
863. Ko'priknig uzunligi: 240 m.
864. 45 ta kubik kerak.
865. D nuqta $1/2$ qismni ifodalaydi.
866. Oltiburchakni hosil qilib bo'lmaydi. Oltiburchakni hosil qilish uchun to'g'ri chiziq bo'ylab ikki marta qirqish kerak.
867. f shaklni hosil qilish mumkin emas.
868. $1,5 \text{ sm}^2$.
869. d shakl.
870. 4 sm.
871. Perimetri 22 sm dan 28 sm ga, yuzi esa 24 sm^2 dan 48 sm^2 ga ortadi.

872. Perimetri 22 sm dan 44 sm ga, yuzi esa 24 sm^2 dan 96 sm^2 ga ortadi.

873. Yuzi 2 marta ortadi.

874. Perimetri 2 marta, yuzi esa 4 marta ortadi.

875. Perimetri 1,5 marta, yuzi esa $1,5^2 = 2,25$ marta ortadi.

876. Qirralari uzunligi $- 4(a + b + c)$; to'liq yuzi $- 2(ab + bc + ac)$; hajmi $- abc$.

877. Qirralari uzunligi $- 6(a + b + c)$; to'liq yuzi $- 4,5(ab + bc + ac)$; hajmi $- 3,375abc$.

878. Qirralari uzunligi $- 4n(a + b + c)$; to'liq yuzi $- 2n^2(ab + bc + ac)$; hajmi $- n^3abc$.

879. Imorat va hovli $- 240 \text{ m}^2$, bog' $- 360 \text{ m}^2$.

880. Imorat $- 192 \text{ m}^2$, hovli $- 48 \text{ m}^2$.

881. Javob 21-rasmda ko'rsatilgan.

382-rasm.

882. Yechilishi: $P_1 = a + b + c + d = 31$; $P_2 = a + b + e = 30$; $P_3 = c + d + e = 21$; $P_1 - P_3 = a + b - e = 31 - 21 = 10$; $P_2 - (P_1 - P_3) = a + b + e - a - b + e = 2e$; $2e = 30 - 10 = 20$; $e = 10$. Javob: 10 sm.

883. Berilgan kvadratlarning o'lchamlari: $P(4 \times 4)$; $Q(6 \times 6)$; $R(10 \times 10)$; $S(16 \times 16)$; S kvadratning perimetri $- 64$ sm.

884. 10° ; 20° ; 30° ; 50° ; 60° ; 80° ; 100° ; 110° ; jami 8 ta burchakni ko'rish mumkin.

885. $BC = 3$ sm.

886. 25 sm^2 .

887. 7 xil uchburchak yasash mumkin.

KATAK VA DOIRACHALAR ICHIDAGI SONLARGA DOIR MASHQLAR

- 888.** 12 sonini bir necha usulda yig'ish mumkin. Namuna:
 $3 + 2 + 7 = 12$, $5 + 4 + 3 = 12$, $1 + 6 + 5 = 12$.
- 889.** 13 sonini bir necha usulda yig'ish mumkin. Namuna:
 $6 + 3 + 4 = 13$, $5 + 1 + 7 = 13$, $8 + 2 + 3 = 13$.
- 890.** 14 sonini bir necha usulda yig'ish mumkin. Namuna:
 $5 + 8 + 1 = 14$, $4 + 7 + 3 = 14$, $6 + 3 + 5 = 14$.
- 891.** 12 sonini bir necha usulda yig'ish mumkin. Namuna:
 $7 + 5 + 3 = 15$, $2 + 9 + 4 = 15$, $8 + 6 + 1 = 15$.
- 892.** 15 sonidan 6 ta yig'ish mumkin. Namuna:
 $7 + 3 + 5 = 15$, $1 + 8 + 6 = 15$, $5 + 8 + 2 = 15$,
 $9 + 4 + 2 = 15$, $8 + 6 + 1 = 15$.
- 893.** 17 sonidan 5 ta yig'ish mumkin. Namuna:
 $6 + 7 + 4 = 17$, $8 + 3 + 6 = 17$, $9 + 7 + 1 = 17$,
 $5 + 4 + 8 = 17$, $3 + 5 + 9 = 17$.
- 894.** 19 sonidan 5 ta yig'ish mumkin. Namuna:
 $6 + 8 + 5 = 19$, $7 + 9 + 3 = 19$, $9 + 6 + 4 = 19$,
 $8 + 6 + 5 = 19$, $7 + 8 + 4 = 19$.
- 895.** Javoblar 383-rasmda keltirilgan.

3	8	7	7	12	5	11	4	9	14	24	10
10	6	2	6	8	10	6	8	10	12	16	20
5	4	9	11	4	9	7	12	5	22	8	18

383-rasm.

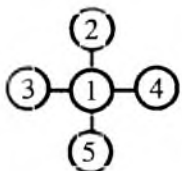
- 896.** Javoblar 384-rasmda keltirilgan.

<i>a</i>	9	6	2	13	5	<i>b</i>	5	9	1	7	6
	6	8	11	1	7		8	7	10	2	6
	2	3	4	3	5		7	4	9	11	8

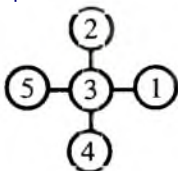
384-rasm.

2	3	1
1	2	3
3	1	2

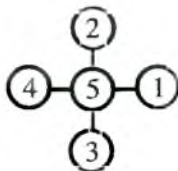
385-rasm.

386-rasm.

387-rasm.

388-rasm.

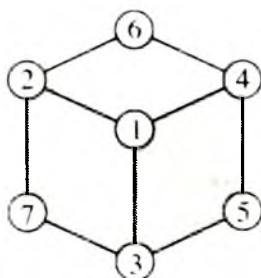
897. Javob 385-rasmda keltirilgan.

898. Javob 386-rasmda keltirilgan.

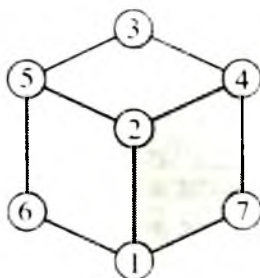
899. Javob 387-rasmda keltirilgan.

900. Javob 388-rasmda keltirilgan.

901. Javob 389-rasmda keltirilgan.

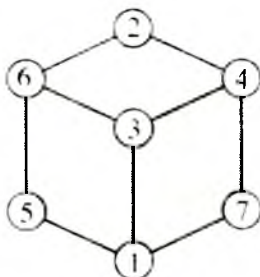
389-rasm.

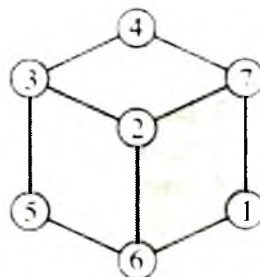
390-rasm.

902. Javob 390-rasmda keltirilgan.

903. Javob 391-rasmda keltirilgan.

391-rasm.

392-rasm.

904. Javob 392-rasmda keltirilgan.

905. Javob 393-rasmda keltirilgan.

906. Javob 394-rasmda keltirilgan.

16	2	3	13
5	11	10	8
9	7	6	12
4	14	15	1

393-rasm.

22	5	8	11	19
6	14	17	25	3
20	23	1	9	12
4	7	15	18	21
13	16	24	2	10

394-rasm.

35	1	6	26	19	24
3	32	7	21	23	25
31	9	2	22	27	20
8	28	33	17	10	15
30	5	34	12	14	16
4	36	29	13	18	11

395-rasm.

907. Javob 395-rasmda keltirilgan.

908. a bilan d , b bilan g , e bilan f kvadratlar o'zaro bir xildir.

909. Javob 396-rasmda keltirilgan.

911. 25 sonini 7 marta yig'ish mumkin

$$6 + 9 + 10 = 25;$$

$$1 + 7 + 9 + 8 = 25;$$

$$6 + 2 + 7 + 10 = 25;$$

$$1 + 3 + 4 + 9 + 8 = 25;$$

$$6 + 2 + 3 + 4 + 10 = 25;$$

$$1 + 3 + 4 + 7 + 2 + 8 = 25;$$

$$1 + 7 + 4 + 3 + 2 + 8 = 25.$$

910. Javob 397-rasmda keltirilgan.

912. Yulduzcha o'rni 3 soni bo'lishi kerak.

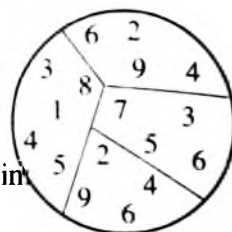
913. Javob 398-rasmda keltirilgan.

914. Javob 399-rasmda keltirilgan.

915. Javob 400-rasmda keltirilgan.

916. Javob 401-rasmda keltirilgan.

917. Javob 402-rasmda keltirilgan.

396-rasm.

71	78	73
76	74	72
75	70	77

397-rasm.

3	1	2
1	2	3
2	3	1

398-rasm.

2	1	3
3	2	1
1	3	2

399-rasm.

4	2	3
2	3	4
3	4	2

400-rasm.

1	8	3
6	4	2
5	0	7

401-rasm.

7	2	6
3	4	8
5	9	1

402-rasm.

918. Javob 403-rasmda keltirilgan.

919. Javob 404-rasmda keltirilgan.

920. Javob 405-rasmda keltirilgan.

921. Javob 406-rasmda keltirilgan.

922. Javob 407-rasmda keltirilgan.

5	10	3
4	6	8
9	2	7

403-rasm.

4	5	4
4	4	5
5	4	4

404-rasm.

4	5	5
5	5	4
5	4	5

405-rasm.

6	5	5
5	6	5
5	5	6

406-rasm.

5	6	6
6	6	5
6	5	6

407-rasm.

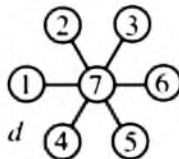
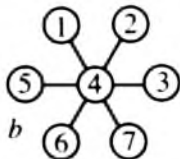
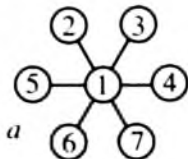
923. Javob 408-rasmda keltirilgan.

924. Keltirilgan b va e shakllarni yasab bo'lmaydi.

925. Doirachalarni 3 ta variantda to'ldirish mumkin (409-rasm).

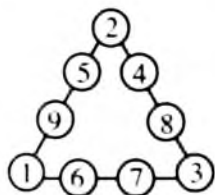
1	5	3
2	7	6
4	8	9

408-rasm.

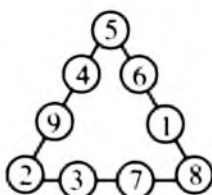
409-rasm.

926. Javob 410-rasmda keltirilgan.

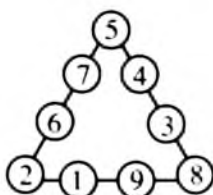
410-rasm.

1-usul

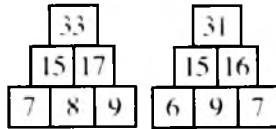
411-rasm.

2-usul

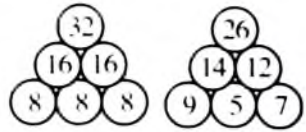

927. Javob 411-rasmda keltirilgan.

928. Javob 412-rasmda keltirilgan.

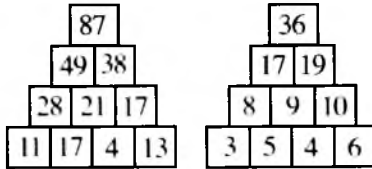
412-rasm.

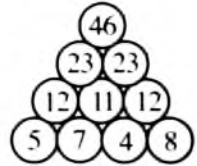
413-rasm.

929. Javob 413-rasmda keltirilgan.

930. Javob 414-rasmda keltirilgan.

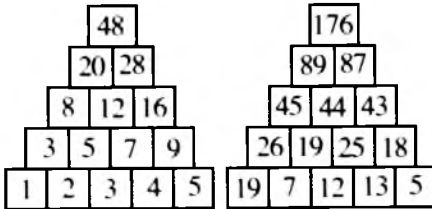
414-rasm.

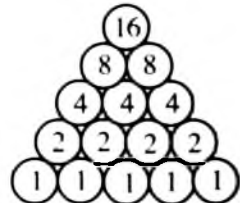
415-rasm.

931. Javob 415-rasmda keltirilgan.

932. Javob 416-rasmda keltirilgan.

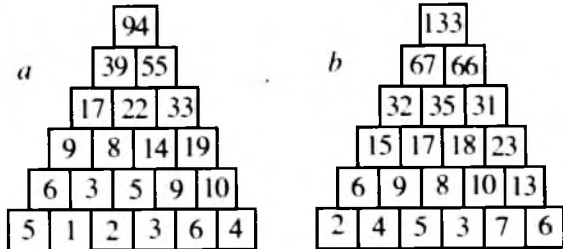

416-rasm.

417-rasm.

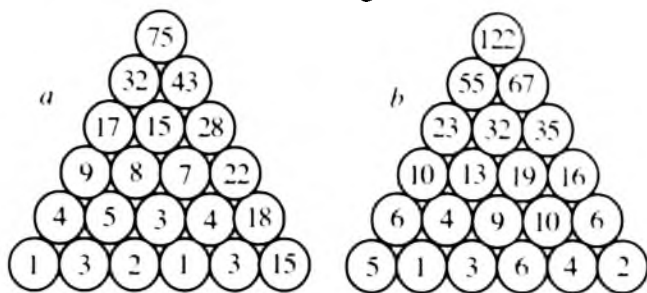
933. Javob 417-rasmda keltirilgan.

418-rasm.

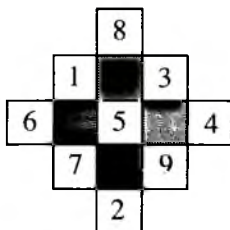
934. Javob 418-rasmda keltirilgan.

935. Javob 419-rasmda keltirilgan.

419-rasm.

936. Javob 420-rasmda keltirilgan.

420-rasm.

1	5	12	16
13	10	4	7
6	11	15	2
14	8	3	9

421-rasm.

1	2	3	4
2	3	4	1
3	4	1	2
4	1	2	3

422-rasm.

937. Javob namunasi 421-rasmda keltirilgan.

938. Javob namunasi 422-rasmda keltirilgan.

939. Javob namunasi 423-rasmda keltirilgan.

1	2	3	4	5
5	1	2	3	4
4	5	1	2	3
3	4	5	1	2
2	3	4	5	1

423-rasm.

a	b	d	e	f
b	d	e	f	a
d	e	f	a	b
e	f	a	b	d
f	a	b	d	e

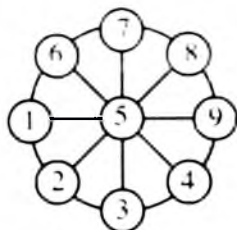
424-rasm.

940. Javob namunasi 424-rasmda keltirilgan.

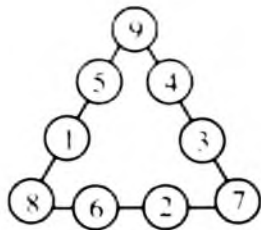
941. Javob 425-rasmda keltirilgan.

942. Javob 426-rasmda keltirilgan.

425-rasm.

426-rasm.

943. Javob 427-rasmda keltirilgan.

7	6	7	1
1	2	6	8
2	5	3	3
8	4	4	5

427-rasm.

1	0	1	0	1	1
0	0	1	1	1	0
1	0	1	0	0	0
0	0	1	1	0	1
1	1	0	1	1	0
0	1	0	0	1	0

428-rasm.

944. Javob 428-rasmda keltirilgan.

945. a) Qarama-qarshi joylashgan sonlar yig'indisi 7 ga teng. Demak: $7 - 3 = 4$.

b) Qarama-qarshi joylashgan sonlar yig'indisi 8 ga teng. Demak: $8 - 4 = 4$.

d) Qarama-qarshi joylashgan sonlar yig'indisi 9 ga teng. Demak: $9 - 1 = 8$.

946. a) Pastdagi kvadrat diagonali bo'yicha sonlar bo'linganda 9 chiqadi. Yuqoridagi kvadratning bir diagonali bo'yicha sonlar bo'linganda 6 chiqadi. 36 ni 6 ga bo'linganda ham 6 chiqadi. Demak, so'roq o'rniga 6 ni qo'yish kerak.

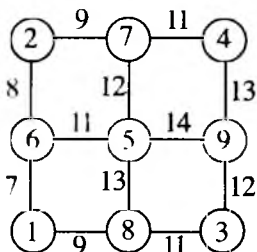
b) Diagonallar bo'yicha sonlar bo'linganda 2 chiqadi. 18 ni 9 ga bo'linganda 2 chiqadi. Demak, so'roq o'rniga 18 ni qo'yish kerak.

d) Chap tomondagi odamchanning boshidagi son:

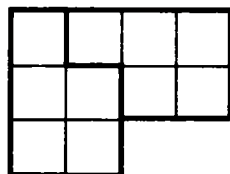
$(9 + 4) - (4 + 6) = 6$ tarzida hisoblangan. O'ngdagi

odamchanning boshida qanday son bo'lishini ham shunday hisoblaymiz: $(8 + 9) - (2 + 4) = 11$. Demak, so'roq o'rniga 11 ni qo'yish kerak.

947. Javob 429-rasmda keltirilgan.

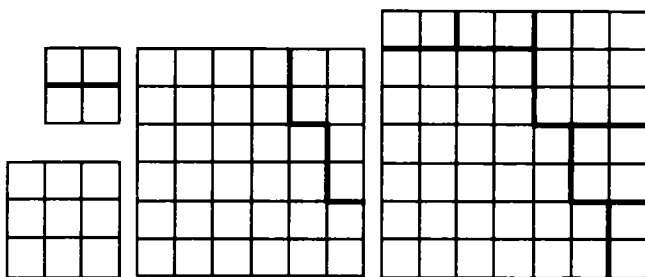
429-rasm.

430-rasm.

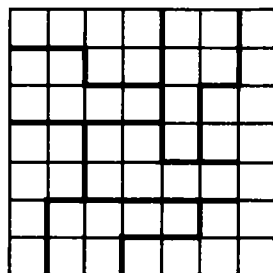
948. Javob 430-rasmda keltirilgan.

949. 2×2 va 6×6 o'lchamli kvadratlar 431-rasmda ko'rsatilgandek qirg'iladi. 3×3 o'lchamli kvadrat qirgilmaydi.

431-rasm.

950. Bitta katagi olib tashlangan bu kvadratda 48 ta katak bor. Uni 8 ga bo'lib, har bir bo'lak 6 ta katakdan iborat bo'lishi topiladi. 8 bo'lakka ajratilgan kvadrat 432-rasmda tasvirlangan.

432-rasm.

951. Javob 433-rasmda keltirilgan.

1	2	3	4	5
5	3	1	2	4
2	5	4	3	1
4	1	2	5	3
3	4	5	1	2

433-rasm.

1	2	3	4	5
4	5	1	2	3
2	3	4	5	1
5	1	2	3	4
3	4	5	1	2

434-rasm.

1	2	3	4	5
2	5	4	1	3
4	3	2	5	1
5	4	1	3	2
3	1	5	2	4

435-rasm.

952. Javob 434-rasmda keltirilgan.

953. Javob 435-rasmda keltirilgan.

954. Javob 436-rasmda keltirilgan.

1	2	3	4	5
3	5	2	1	4
5	1	4	3	2
4	3	5	2	1
2	4	1	5	3

436-rasm.

1	2	3	4	5
2	4	5	3	1
5	3	2	1	4
3	1	4	5	2
4	5	1	2	3

437-rasm.

1	2	3	4	5
5	3	4	1	2
4	5	2	3	1
2	4	1	5	3
3	1	5	2	4

438-rasm.

955. Javob 437-rasmda keltirilgan.

956. Javob 438-rasmda keltirilgan.

957. Javob 439-rasmda keltirilgan.

958. Javob 440-rasmda keltirilgan.

959. Javob 441-rasmda keltirilgan.

1	2	3	4	5	6
2	4	5	6	1	3
6	3	4	5	2	1
5	6	1	3	4	2
4	1	6	2	3	5
3	5	2	1	6	4

439-rasm.

1	2	3	4	5	6
3	4	1	2	6	5
6	5	4	3	1	2
5	6	2	1	4	3
4	3	5	6	2	1
2	1	6	5	3	4

440-rasm.

1	2	3	4	5	6
5	4	1	2	6	3
3	6	2	5	1	4
2	3	5	6	4	1
4	5	6	1	3	2
6	1	4	3	2	5

441-rasm.

960. Javob 442-rasmda keltirilgan.

961. Javob 443-rasmda keltirilgan.

1	2	3	4	5	6
3	4	6	2	1	5
5	6	2	1	3	4
4	5	1	3	6	2
2	3	5	1	3	2
6	1	4	5	2	3

442-rasm.

1	2	3	4	5	6
2	4	5	6	3	1
4	1	2	5	6	3
5	3	6	1	2	4
3	6	1	2	4	5
6	1	4	3	2	5

443-rasm.

1	2	3	4	5	6
6	3	4	2	1	5
4	5	6	1	3	2
2	6	1	5	4	3
3	4	5	6	2	1
5	1	2	3	6	4

444-rasm.

962. Javob 444-rasmda keltirilgan.

963. Javob 445-rasmda keltirilgan.

2	6	1	5	7	9	4	3	8
4	5	7	2	3	8	1	9	6
3	8	9	6	4	1	2	7	5
6	3	4	8	5	7	9	1	2
5	7	2	1	9	4	8	6	3
1	9	8	3	2	6	5	4	7
8	4	3	9	6	2	7	5	1
7	1	6	4	8	5	3	2	9
9	2	5	7	1	3	6	8	4

a

8	1	9	7	4	2	5	6	3
3	6	5	8	9	1	2	4	7
7	4	2	3	6	5	9	8	1
9	5	6	4	1	8	3	7	2
2	3	1	5	7	6	8	9	4
4	8	7	2	3	9	6	1	5
5	7	3	9	8	4	1	2	6
6	2	8	1	5	7	4	3	9
1	9	4	6	2	3	7	5	8

b

445-rasm.

964. Javob 446-rasmda keltirilgan.

965. Javob 447-rasmda keltirilgan.

20		4	=	5
+		·		+
8	-	5	=	3
=		=		=
28	-	20	=	8

446-rasm.

20	:	5	=	4
+		·		+
9	-	4	=	5
=		=		=
29	-	20	=	9

447-rasm.

36	:	4	=	9
-		·		+
9	-	3	=	6
=		=		=
27	-	12	=	15

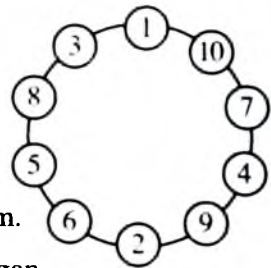
448-rasm.

966. Javob 448-rasmda keltirilgan.

967. Javob 449-rasmda keltirilgan.

31	34	35
33	29	38
36	37	27

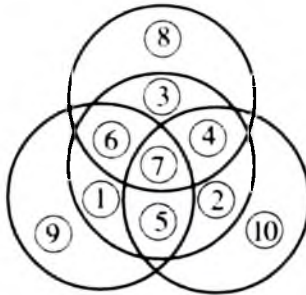
449-rasm.

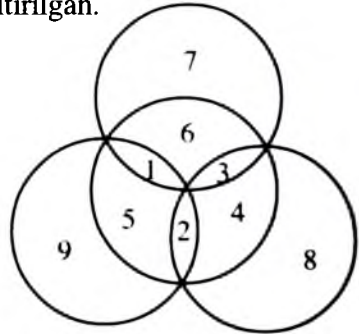
450-rasm.

968. Javob 450-rasmda keltirilgan.

969. Javob 451-rasmda keltirilgan.

451-rasm.

452-rasm.

970. Javob 452-rasmda ko'rsatilgan. Har bir aylana ichidagi sonlar yig'indisi 17 ga teng.

971. Javob 453-rasmda keltirilgan.

×	3	9	2	7
8	24	72	16	56
4	12	36	8	28
3	9	27	6	21
6	18	54	12	42

453-rasm.

454-rasm.

972. e katakda baxtli sonni hosil qilish mumkin:

1 2 9 9 9 8

973. O'ziga 28 ta bo'lak qoldi (454-rasm).

974. Raqamlar yig'indisi eng kamida 8 ga teng bo'lishi mumkin (455-rasm).

1	2	3	6
0	0	0	0
0	2	0	2
1	4	3	

455-rasm.

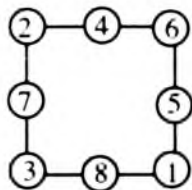
A						
8	B					
13	5	D				
19	11	6	E			
39	31	26	20	F		
47	39	34	28	8	G	
56	48	43	37	17	9	H

456-rasm.

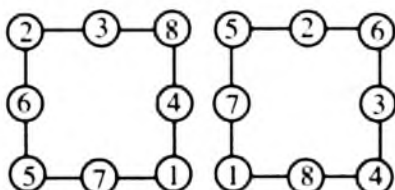
975. Javob 456-rasmda keltirilgan.

976. 19 ta kichik kvadrat qo'yish kerak.

977. Javob 457-rasmda keltirilgan.

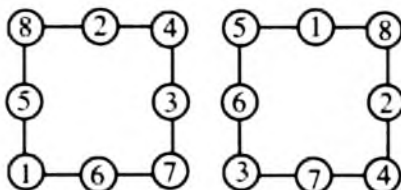
457-rasm.

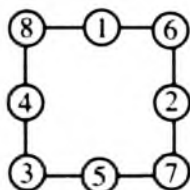
458-rasm.

978. Yechimi ikki usuldan iborat (458-rasm).

979. Yechimi ikki usuldan iborat (459-rasm).

459-rasm.

460-rasm.

980. Javob 460-rasmda keltirilgan.

981. Javob 461-rasmda keltirilgan.

$$7 > 6 > 5$$

$$\wedge \quad \vee \quad \vee$$

$$8 > 1 < 4$$

$$\wedge \quad \wedge \quad \vee$$

$$9 > 2 < 3$$

461-rasm.

982. $10 + 14 = 11 + 13$; $14 - 13 = 11 - 10$;

983. $14 - 10 > 13 - 11$; $14 + 13 > 10 + 11$.

O'YINGA DOIR MASHQLAR

984. Boshqa sonlarni o'ylansa ham natija 1089 chiqaveradi.

a) Masalan, 654 soni o'ylangan bo'lsin. U holda:

$$654 - 456 = 198, \quad 198 + 891 = 1089.$$

b) Masalan, 310 soni o'ylangan bo'lsin. U holda:

$$310 - 013 = 297, \quad 792 + 297 = 1089.$$

985. 2 va 12 sonlari o'ylangan.

986. Ikki o'quvchidan biri $\times$ ni, ikkinchisi 0 ni tanlaydi.

Tanlangan belgilar katak daftar varag'iga navbatma-navbat bilan yozib borilaveradi. Qator, ustun yoki diagonal bo'yicha bir yo'nalishda kim ketma-ket 5 ta o'z belgisini joylashtirsa, o'sha yutadi. Bunda o'yin maydoni chegaralab qo'yilmaydi.

987. Al-Xorazmiy taklif etgan va uning nomi bilan bog'liq bo'lgan algoritmi bilgan o'quvchi yutadi. Teskarisiga sanab chiqaylik: 17 soni aytilsa, raqibi 1, 2 yoki 3 sonini aytadi va uni qo'shganidan keyin 18, 19 yoki 20 hosil bo'ladi. Siz endi bu uchta sondan birini aytib, 21 ni hosil qilasiz va o'yinda g'olib chiqasiz. 17 deb aytish uchun 14, 14 uchun 10, 10 uchun 6, 6 uchun 2 deb aytish kerak. Demak, birinchi o'quvchi algoritmi bilib, 2 deb boshlasa va raqibi nechchi qo'shsa ham 6 va hokazo 17 gacha aytsa, o'yinda yutadi.

988. Algoritmi bilgan o'quvchi yutadi. Teskarisiga sanab chiqaylik: siz 44 sonini aytsangiz, raqibingiz 1 dan 5 gacha bo'lgan sonni aytib, 45 dan 49 gacha bo'lgan sonlarni hosil qiladi. Siz endi 1 dan 5 gacha bo'lgan sonlardan birini aytib, 100 ni hosil qilasiz va o'yinda g'olib chiqasiz. 44 deb aytish uchun 38 va hokazo 8 uchun 2 deb aytish kerak. Demak birinchi o'quvchi algoritmini bilib, 2 deb boshlasa va raqibi nechchi qo'shsa ham 8 va hokazo 44 gacha aytsa, o'yinda g'olib bo'ladi.

989. Algoritmi quyidagicha: birinchi o'quvchi 3 deb boshlasa va raqibi nechchi qo'shsa ham, 3 ga 8 ni qo'shib, 11 va hokazo 91 gacha aytsa, o'yinda g'olib bo'ladi.

990. Algoritmi quyidagicha: birinchi o'quvchi nechchi desa ham, ikkinchi o'quvchi 10 deb boshlasa va raqibi necha sonni qo'shsa ham, 10 ga 10 ni qo'shib, 20 va hokazo 90 gacha aytsa, o'yinda g'olib bo'ladi.

991. Algoritmni bilgan o'quvchi yutadi. Teskarisiga sanab chiqaylik: siz 89 sonini aytsangiz, raqibingiz 1 dan 10 gacha bo'lgan sonni aytib, 90 dan 99 gacha bo'lgan sonlarni hosil qiladi. Siz endi 1 dan 10 gacha bo'lgan sonlardan birini aytib, 100 ni hosil qilasiz va o'yinda g'olib chiqasiz. 89 deb aytish uchun 78, 78 uchun 67, 67 uchun 56, 56 uchun 45 va hokazo 12 uchun 1 deb aytish kerak. Demak, birinchi o'quvchi algoritmni bilib, 1 deb boshlasa va raqibi necha sonni qo'shsa ham 12 va hokazo 89 gacha aytsa, o'yinda g'olib bo'ladi.

992. Ayirmadagi raqamlar yig'indisi 9 ga teng. Masalan, 31 soni o'ylandi. O'rni almashtirilsa $13; 31 - 13 = 18; 1 + 8 = 9$. Masalan, oxiridagi raqam 8 ga teng bo'lsa, javob 18 bo'ladi.

993. Tanlangan uch xonali sonning birinchi va ikkinchi raqamlarini olib, ularning kattasidan kichigi ayriladi. Masalan, 542 soni yozildi. Uning birinchi va uchinchi raqamlari o'rni almashtirilsa, 245 soni hosil bo'ladi. Bu sonlarning ayirmasi $542 - 245 = 297$ bo'ladi. Uni 99 ga bo'lsak: $297 : 99 = 3$ hosil qilinadi. Bu natijani osongina hosil qilish mumkin. Tanlangan 542 sonining birinchi va uchinchi raqamlar ayirmasi ham 3 ga tengdir: $5 - 2 = 3$.

994. Ayirmaning o'rtasidagi son 9 ga teng. Birinchi va uchinchi raqamlar yig'indisi ham 9 ga teng. Demak, yig'indidagi son $999 + 999 = 1089$ bo'ladi.

995. Chunki $((2+5) \times 5+10) \times 10 - 350 : 100 = 1$ ga teng. Har qanday sonni 1 ga ko'paytirilsa, o'sha sonni o'zi chiqadi.

996. Chunki $x \times 4 : 2 \times 5 : x = 10$.

997. Chunki $x \times 4 : 2 \times 5 : 10 = x$.

998. Ot donasining 1-yurishidan 25-yurishigacha ketma-ketligi 462-rasmda ko'rsatilgan.

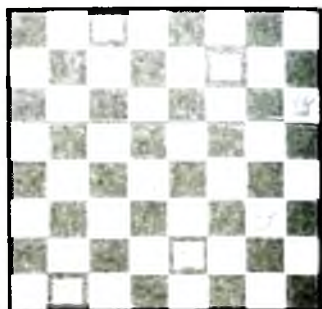
999. Ot donasining 1-yurishidan 64-yurishigacha ketma-ketligi 463-rasmda ko'rsatilgan.

7	12	17	22	5
18	23	6	11	16
13	8	25	4	21
24	19	2	15	10
1	14	9	20	3

462-rasm.

34	21	50	9	32	19	48	7
51	10	33	21	49	8	31	18
22	35	60	63	40	43	6	47
11	52	41	44	59	62	17	30
36	23	64	61	42	39	4	5
53	12	25	38	45	58	29	16
24	37	2	55	14	27	4	57
1	54	13	3	56	15	8	18

463-rasm.

464-rasm.

1000. Ferzilarni 464-rasmda ko'rsatilganidek joylashtirish kerak.

1001. Men 28 sonini o'ylagan edim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Perelman Y.I. Qiziqarli matematika. –T.: «Sharq», 2013.
2. Моро М.И., Бантова М.А., Бельтюкова Г.В., Волкова С.И., Степанова С.В. Математика. Учебник для 2 класса начальной школы. Часть 1, 2. –Москва: «Просвещение», 2005.
3. Моро М.И., Бантова М.А., Бельтюкова Г.В., Волкова С.И., Степанова С.В. Математика. Учебник для 3 класса начальной школы. Часть 1, 2. –Москва: «Просвещение», 2006.
4. Моро М.И., Бантова М.А., Бельтюкова Г.В., Волкова С.И., Степанова С.В. Математика. Учебник для 4 класса начальной школы. Часть 1, 2. –Москва: «Просвещение», 2005.
5. Петерсон Л.Г. Математика. 2 класс. Часть 1–3. – Москва: «Просвещение», 2007.
6. Петерсон Л.Г. Математика. 3 класс. Часть 1–3. – Москва: «Просвещение», 2008.
7. Петерсон Л.Г. Математика. 4 класс. Часть 1–3. – Москва: «Просвещение», 2009.